Biblioteca Academiei Romane
0000000024743

LITERATURĂ CREŞTINĂ

VARLAAM
si
IOASAF

de
Sfântul loan Damaschin

Cu un Cuvânt înainte de
Acad. Virgil Cândea

ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA

1999

\ loco)

Redactor: Magdalena Georgescu
Corector: Valeria Radu
Coperta: Răzvan Luscov
Tehnoredactor; Nicolae Hârtopanu
Tipărit la Atelierele Tipografice METROPOL

© ROMÂNIA CREŞTINĂ pentru prezenta ediţie

Adresa editurii:
Bucureşti, Calea Plevnei 16, ap. 2, sect. 1
Telefon: 315.06.84
ISBN 973-98959-9-9

Cuvânt înainte

Puţine alcătuiri hagiografice din literatura Răsăritului creştin s-au bucurat de atenţia cărturarilor la fel ca *Viaţa Preacuvioşilor Părinţi Varlaam şi Ioasaf.* De mare răspândire în rândul monahilor şi al credincioşilor evului de mijloc, această scriere a avut un loc de frunte între cărţile de înţelepciune de altădată, mai întâi prin ţesătura atrăgătoare a cuprinsului ei, istoria fiului de împărat care lasă deşertăciunea lumii pentru *Calea anevoioasă, dar luminoasă* a Adevărului şi a Vieţii veşnice. In al doilea rând, cartea a fost preţuită pentru frumuseţea povestirii, care îmbină cu măiestrie farmecul basmului, cuvintele *Scripturilor* şi povăţuirile Părintelui duhovnicesc. Iar în vremile mai noi, după ce învăţaţii au descoperit numeroasele asemănări între istoria lui Toasaf şi cea a lui Buddha, întemeietorul indian al vechii credinţe ce-i poartă numele, mulţi cititori s-au aplecat asupra cărţii, curioşi să afle cum Boddhisaltva (în sanscrită „cel care caută Iluminarea") a devenit pentru creştini Iosafat (sau Ioasaf), pe ce căi viaţa lui a fost preluată de literatura bizantină prin mijlocirea altor tălmăciri în persană, arabă şi georgiană pentru ca, apoi, să fie

rescrisă în greacă fie de Sfântul loan Damaschin, fie de un ucenic al său cu acelaşi nume, loan Monahul, din secolul al IX-lea, fie, poate, de Cuviosul Eftimie Ivireanul, din Mutrele Athos, în veacul următor.

Vechii autori eiv-4.ni ştiau despre Buddha şi budism, nume amintite de Clement din Alexandria si de Sfanţul Ieronim, în scrierile lor, dar, firește, aducerea în Sinaxarul sfinţilor a unei credinţe străine, din Asia, de către un dascăl al învăţăturii creştine, ca Sfântul loan Damaschin, autorul *izvorului Cunoaşterii (Dogmatica)* este o idee cu care teologii'**TIU** se pot împăca. Asa, de pildă, în *Lnciciopciiia religioasă si clica,* publicată la Atena între 1962-1968, scriind despre Varlaam sau despre Sfântul loan Damaschin, autorii recunosc asemănări între viaţa sfinţilor prăznuiţi de Biserică, la 26 august, şi legenda lui Gautama, povestită în *Laiita Vhtara,* dar numele lui Buddha nu e pomenit. Iar dacă în ediţia franceză a *Siiiaxarului* (voi. V, Salonic, 1996, p. 518) apropierile între cele două scrieri sunt socotite fapt dovedit de istoricii literaturii, se poate afirma că „această povestire a fost admirabil prefăcută şi cu adevărat transfigurată, ajungând o capodoperă a literaturii monastice creştine". Dar, după părerea noastră, astfel îndrumată, cercetarea nu poate duce la un răspuns mulţumitor pentru cititorul creştin, interesat, înainte de toate, de *realitatea* trăirii lui Ioasaf şi a duhovnicului său Varlaam şi, după aceea, de asemănarea istoriei lor cu alta mai veche, din trecutul Indiei. Principi sau împăraţi care, dispreţuind porfira, coroana sau sceptrul, au îmbrăţişat viata monahală şi s-au retras la linişte şi nevoinţâ, sub povaţa unui dascăl iscusit au fost destui în istoria creştinătăţii. Că un asemenea moştenitor de tron, făgăduit puterii şi bogăţiei, s-a născut, a

părăsit palatul şi s-a desăvârşit apoi ca ucenic al unui sihastru „într-o ţară a celor negri (a etiopienilor) numită India", după creştinarea unei părţi a acestei împărăţii de către Sfântul Apostol Toma, a fost pe deplin cu putinţă, cunoscând aplecarea indienilor către credinţă şi nevoinţă. Cu şase veacuri înainte de Hristos, această pildă a dat-o chiar tânărul prinţ Gautama, viitorul Buddha. Asemănarea istoriei lui Ioasaf cu aceea a vestitului său înaintaş, cinstit de vechii indieni ca un iluminat, un „schimbat la faţă" prin aflarea Luminii divine, a dus, tn chip firesc, la apropieri între povestirile vieţilor lor. Dar aceste apropieri nu sunt îndestulătoare dovezi că Sfinţii Varlaam şi Ioasaf n-ar fi decât plăsmuiri târzii ale închipuirii unor autori creştini, inspirate de o scriere vestită dintr-o credinţă asiatică. Realitatea duhovnicească a lui Varlaam şi Ioasaf, puterea pildei si a învăţăturii Pustnicului care-şi află ucenic într-un fiu de rege şi-1 îndrumă la Lumina lui Hristos , ca şi tăria Prinţului de a lepăda ispitele şi deşertăciunile lumii au fost totdeauna precumpănitoare pentru cei care au căutat în *viaţa* cuvioşilor indieni cale şi îndemn pentru desăvârşirea proprie. Să-i amintim dintre cei prăznuiţi azi de Biserica Ortodoxă şi care au ajuns la treapta sfinţeniei, purtând numele şi urmând pilda lor, pe cuvioşii Ioasaf de la Meteora, Ioasaf din Kubensk, Ioasaf din Pskov, Ioasaf mitropolitul de Bielgorod şi pe Sfântul mucenic foasaf cel nou, pe cuvioşii Varlaam din Hutin, Varlaam din Keretk, Varlaam din Kiev sau pe Sfântul mucenic Varlaam din Antiohia. Viaţa şi nevoinţa lor au fost binecuvântate de sfinţii ale căror nume le-au purtat cu bună-credinţă şi pe care i-au avut, peste veacuri, pilde ale desăvârşirii.

Chipuri îmbunătăţite ale vieţuirii creştine cu numele acestor cuvioşi am avut şi noi în trecutul Bisericii Ortodoxe Române. Numeroşi au fost cei care la tunderea în călugărie au primit şi au purtat cu cinste numele de loasaf sau Varlaam. loasaf arhimandritul a fost egumen al mănăstirii Putna pe timpul lui Ştefan cel Mare, iar peste un veac, tot un loasaf era egumen la Humor, loasaf se numea un vrednic psalt, proiv.bil putnean, care a lăsat compoziţii proprii într-un manuscris din secolul al XVl-lea. loasaf, proegumen al mănăstirii Argeşului şi ucenic al mitropolitului Varlaam al Ţării Româneşti, a fost episcop de Buzău intre anii 1708-1716. A lăsat amintirea unei vieţuiri alese ieromonahul loasaf, egumen la Neamţul şi apoi la alte mănăstiri, către sfârşitul secolului al XVIII-lea. Dintre cei cu numele cuviosului Varlaam, cel mai vestit a fost mitropolitul Moldovei din vremea lui Vasile Lupu, tălmăcitor al *Scării* Sfântului Ioan, pe când era încă egumen al mănăstirii Secu, apoi alcătuitor al *Cârtii româneşti de învăţătură,* temei al vieţii duhovniceşti şi al literaturii poporului nostru, mai ştiută sub titlul de *Cazania* lui Varlaam. Dar şi alţi ierarhi ai Bisericii noastre au purtat acest nume: Varlaam, mitropolit al Ţării Româneşti între 1534-1544 şi urmaşul său, amintit mai sus, cu metania la Cozia, egumen al acestei mănăstiri, apoi al Glavaciocului, episcop de Râmnic între 1670-1672 şi ales pe tronul Ungrovlahiei între 1672-1679. Tot un Varlaam, egumen la Secu, a fost episcop de Huşi, din 1689 până în 1708.

Cinstirea deosebită de care cuvioşii indieni s-au bucurat în Ţările Române îl va fi îndemnat pe un mare cărturar al nostru, Udrişte Năsturel, al doilea logofăt al lui Matei Basarab şi puternic la curte, fiind cumnat al domnitorului, să tălmăcească

româneşte, în 1648, *Cartea Preacuvioşilor Părinţilor noştri Varlaam si loasaf.* Copiată în mai multe rânduri, în secolele XV1I-XIX, această carte a avut în trăirea duhovnicească şi în cultura noastră rosturi de seamă, temeinic cercetate şi limpede arătate în ştiinţa românească de profesorul universitar Dan Horia Mazilu, în lucrările din 1974 şi 1981. Tălmăcirea învăţatului logofăt din Fierăşti a fost publicată întâia oară în 1904 de un iubitor al scrisului românesc vechi, generalul P.V. Năsturel, şi într-o prelucrare a cunoscutului teolog, apoi ierarh, Irineu Mihâlcescu. Cei care preţuiesc frumuseţile limbii noastre literare din vremea în-, ceputurilor ei întârzie şi azi asupra VYe.fiz *Preacuvioşilor Varlaam si loasaf,* aşa cum a repovestit-o Udrişte.

Dar sunt cititori dornici în primul rând să cunoască viaţa şi nevoinţele acestor sfinţi şi să se folosească de înţelepciunea şi de pildele cuprinse în cartea atribuită Sfântului Ioan Damaschin. Pentru ei alcătuitorii ediţiei de faţă publică acum *Viaţa Prcacuinosilor,* plecând de la vechea tălmăcire, dar cu diortosiri ale limbii, astfel încât, fără a scoate nimic din şirul povestirii sau a-i scădea din frumuseţe, ea să fie înţeleasă, folositoare şi spre desfătare celor de astăzi.

E o lucrare înţeleaptă şi ziditoare de suflet, început temeinic al noii edituri ***România Creştină*** care făgăduieşte astfel un program de tipărituri bine alese şî, nădăjduim, de lungă durată.

Acnd. Vîr^il Cândca

Nota editorului

Varlaam si loasaf este una dintre cele mai îndrăgite cărţi populare care au circulat printre români. Originile acestui roman popular se pierd în negura veacurilor. în literatura română, *Varlaam si loasaf* apare pe la jumătatea secolului al XVIl-lea, prin traducerea realizată de logofătul Udrişte Năsturel, după manuscrise slavone de redacţie răsăriteană. Traducerea originară s-n pierdut, dar versiunea românească datorată Iui Udrişte Năsturel ni s-a transmis în numeroase copii manuscrise, executate în secolul al XVIl-lea şi în secolele următoare. Astfel, în a doua jumătate a secolului al XVTf-lea, într-un răstimp de circa 30 de ani, tălmăcirea lui Udrişte Năsturel cunoaşte nu mai puţin de patru copii care s-au păstrat până in zilele noastre si care se găsesc la Biblioteca Academiei Române (ms. rom. 588 din circa 1670, ms. rom. 2470 din 1671, ms. rom. 3339 din 1675, ms. rom. 2458' din 1700s).

în secolul următor, romanul popular *Varlaam si loasaf cu* noaste încă trei transpuneri în limba română:

' **Ciibnd Ştrt'inpol,** *Catalogul manuscriselor roniâuoli. B. A. R., 1-16110,* **[voi. I], Bucureşti, 1978, p. 147; voi.** II, **Bucuraţi. 1983, pp. 277-278, 2H2-2H3; vnl.** III, **Bucureşti, 197H, p. 92.**

una anonimă, efectuată după o ediţie ucraineană tipărită la Mănăstirea Kutein in 1637, sub oblăduirea lui Petru Movilă, alta, datorată lui Vlad Boţuleseu-logofătul, datând din 1764 şi reproducând o versiune italiană, şi, în fine, cea de a treia, executată de Samuil Micu tot după o ediţie italiană-. Tot din acest secol datează alte 17 copii manuscrise conservate în cea mai mare parte la secţia de manuscrise şi carte rară a Bibliotecii Academiei Române, dar şi în alte depozite (Biblioteca Mănăstirii Neamţ şi Biblioteca Rylands din Anglia)[3]. Din secolul al XlX-lea, au ajuns până la noi **circa** 15 copii manuscrise, la care se adaugă primele adaptări şi ediţii fragmentare[4].

Am expus toate aceste fapte de istorie literară pentru că ele nu fac decât să pună în lumină interesul stârnit de-a lungul timpului de această carte de înţelepciune creştină printre cititorii români. Prima si singura ediţie integrală, existentă până în prezent, a fost realizată în anul 1904 de un urmaş al logofătului Udrişte Năsturel din Fierâşti\ In primajumătate a acestui secol, cartea a continuat să cunoască o larga răspândire printre cititori, mai ales, prin cele două prelucrări datorate - prima - lui Ioan Mihâlceseu şi - cea de-a doua - lui Mihail Sadoveanu împreună cu U. I). Pătrăşcanu. A

' **NicoJae Cartnjan,** *Cărţile populare hi literatura românească,* **voi. I, Bucureşti, 1929, pp. 232-251)**

Mih.ii Moraru - Cătălina Velculescu, *Bibliografia analitică a cariilor populare laice,* **voi. I, partea a 11-a, Bucureşti, 197N, pp. 449-469.**

[3] *ib'ule.m,* **pp. 469-494;** *Dicţionarul literaturii române de la origini pâini la* **7,900, Bucureşti, 1979, p. 8S6.**

Vieata sfinţilor Varlaam şi Ioasaf, **tradusa din limba elenă in anul 164tf de Udrişte Năsturel din Fierăşti, al doilea logofăt, 'tipărită pentru prima oară de generalul P. V. Năsturel, Bucureşti, 1904.**

urmat apoi o jumătate de veac de uitare, ca să nu spunem de interdicție autoimpusă. Cartea a intrat într-un con de umbră și generații întregi de cititori nu au avut acces la ea.

Este motivul pentru care editura ***Români a Creștină*** a luat inițiativa republicării acestui text important, nu numai pentru istoria literaturii române, dar, mai ales, pentru istoria vieții sufletești a poporului român. Volumul de față pune la contribuție prima ediție integral tipărită în anul 1904 de P. V. Năsturel, care se întemeiază pe două dintre cele mai vechi copii manuscrise ale versiunii realizate de Udriște Năsturel (ms. rom. 3339 și 2470). Propunându-și să adreseze unui public foarte larg, dornic să-și aproprie preceptele moralei ortodoxe, să descopere și să înțeleagă copleșitoarea pildă de credință a primilor creștini, așa cum a fost ea percepută de vechii noștri cărturari, volumul de față reproduce textul ediției de bază în spiritul și nu în litera lui. Prin aceasta, dorim să se înțeleagă faptul că ediția noastră este una de popularizare. Nefiind întocmită după canoane riguros filologice, ediția de față își propune să valorifice și să pună la îndemâna celor interesați un text de două ori valoros: o dată prin conținutul său religios și literar-artistic și a doua oară prin limba în care este îmbrăcat acest conținut, „limba veche și-nțeleaptâ, limba vechilor cazanii". Preocuparea de căpetenie a editorului a fost, pe de o parte, respectul față de text prin reproducerea lui cât mai fidelă și, pe de altă parte, atragerea cititorului contemporan către un text vechi de peste trei sute cincizeci de ani, interval în care limba a evoluat îndeajuns pentru ca unele fonetisme, forme și cuvinte ale textului originar să devină de neînțeles pentru o

mare parte a publicului de azi, lipsit de o prealabilă și temeinică stăpânire a istoriei limbii române vechi.

Principala modificare adusă ediției din 1904 în volumul de față privește ortografia, care a fost modernizată și aliniată ultimelor norme impuse de Academia Română. Sunt exceptate de la aceste norme formele de indicativ prezent, pers. 1 sg./pl., 2 pl. și 3 pl. ale verbului *a fi,* care reprezintă formele moștenite din latină: *cu sânt, noi sântem, voi sânteți, ei sânt.* Utilizarea formei cu *-u-* într-un text scris acum 350 de ani ar fi adus o gravă atingere autenticității limbii acestui vechi monument al literaturii și limbii române vechi, știut fiind că formele cu *-u-* sunt o invenție cărturărească, apărută pentru prima dată abia în secolul trecut și impusă limbii literare române după criterii extralingvistice, asupra cărora nu este locul să insistăm aici.

In acord cu normele ortografice în vigoare, după consoane, grupul *ia* a fost înlocuit cu *ea: vrcmia* a fost transcris *vremea,* dar a fost păstrat în *piatră.*

-e la început de cuvânt sau de silabă a fost transcris *ie: văpae* a devenit *văpaie.* Fac excepție de la această regula formele pronumelui personal de persoana a III-a mase. și fem., sg. și pl. *el, ea, ei, eh;* precum și acele forme ale auxiliarului *a fi* care încep cu *e: eşti, este, erai, eram etc.*

-u final posteonsonantic fără valoare fonetică nu a fost reprodus.

In majoritatea situațiilor, au fost păstrate soluțiile de transcriere adoptate de P. V. Năsturel. Din dorința de a face textul cât mai accesibil cititorului de azi, am simplificat unele echivalări de slove care au suport în istoria limbii, după cum urmează:

Grupul *–fa* este înlocuit cu *ia: împarăţiia, ncbunia, spăriiasi, stiia* au fost transcrise *înipârâfia, nebunia, spănaşi, ştia.*

Grupul *sv* a fost modificat în *sf: svânt, sz'etnic* au fost transcrise *sfânt, sfetnic.*

Consoanele duble au fost simplificate: *înnainte* devine *înainte.*

Formele vechi şi populare *tiono (doaă, dea), noao (noaâ, noo)* au fost literarizate: *două, noua.*

Au fost, de asemenea, literarizate şi alte fonetisme vechi, regionale sau populare, precum: *ailor, curund, lacrimii, orosan,* care au devenit *anilor, curând, lacrimi, orăseau.*

Dcrcpt, dirept au fost transcrise *drept.*

Forma *ită~* a articolului nehot. fem. sg. a fost transcrisa ca în limba de azi *o.*

Prepoziţia *den* a fost transcrisă *din.*

S-a făcut distincţia între forma de fem. sg. a pronumelui demonstrativ *aceea* şi forma de mase. pl. *aceia.*

Sufixele moştenite din latină *-ariitsşi -timus* au fost transcrise *-ar,* respectiv, *-tor: zlatariului, niângâctoritil, ziditoriul* au devenit în ediţia de faţă *zlătarului, mângâietorul, ziditorul.*

Numele zeilor din mitologia greacă *Aganimid, Cron, Diia, Radimontin* etc. au fost reproduse în forma actuală: *Canymcdi; Cronos, Gaea, Rhadamanthus.*

Ori de câte ori a fost posibil, am identificat şi am indicat trimiterile la diverse pasaje din Sfânta Scriptură, folosind, în acest scop, ediţia sinodală din anul 1982.

Cuvintele ieşite din uzul curent al limbii române literare au fost explicate în glosarul care însoţeşte ediţia.

Magdalena Georgescu

PREDOSLOVIE

Câţi se poartă în Duhul lui Dumnezeu, aceia sânt fiii lui Dumnezeu, a zis dumnezeiescul Apostol (hi. 1,12-13). Aşadar, a se învrednici cineva Duhului Sfânt şi a se face fiu al lui Dumnezeu, aceasta înseamnă sfârşitul şi îndestularea tuturor poftelor si odihna a toată vederea, după cum este scris. Acestei fericiri, care este deasupra firii şi margine a tuturor poftelor, s-au învrednicit cei sfinţi din veac prin lucrarea bunătăţilor, unii suferind mucenicește şi stând împotriva păcatului până ia sânge, alţii pustniceşte nevoindu-se, pe calea cea strâmtă umblând şi de bunăvoie fâcându-se mucenici, ale căror bunătăţi şi isprăvi, deopotrivă, ale celor care s-au săvârşit prin sânge, ca şi ale celor care s-au nevoit prin post au fost pe măsura vieţii îngereşti.

Rânduit a fost să fie întărită Biserica lui Hristos prin glăsuitorii de Dumnezeu Apostoli şi prin fericiţii Părinţi, care au lăsat chip şi izvod de bunătăţi în scrierile sfinte, spre împărtăşirea neamurilor care vor rămâne după dânşii.

Calea ce duce spre bunătăţi este îngustă şi

nelesno a o trece, mai vârtos acelora care nu s-au mutat nicicum de la răutăți către Dumnezeu, ci totdeauna sânt luptați și bătuți de muncirea poftelor.

Drept aceea ne și trebuie mulți îndomnători spre aceasta cale, unii, cu pildele, alții, cu povestirea vieții celor care au străbătut-o mai înainte. Acest lucru și mai mult atrage către dânsa si-l face pe om a nu părăsi călătoria cea cu scârbă. Pentru că si celui care ar vrea să călătorească pe o cale iute și nelesnc umblată, de i-ar spune cineva și i-ar da învățătură, numai atunci ar face un lucru mai puțin. Iar dacă i-ar arăta că mulți sânt care au străbătut calea aceasta, așa ar face un lucru mult mai marc și s-ar apuca de a călători pe ea.

Către această tocmeală, adică pravilă, mă sârguiesc și eu, temându-mâ de osânda ce s-a adus acelei slugi care luă de la stăpânul său talantul și-1 îngropa în pământ, iar ceea ce i se dăduse spre dobândă el ascunse fără de lucru.

Nici într-un chip nu voi ascunde povestea cea folositoare sufletului, ajunsă până la mine, povestită de bărbați cucernici din țara Etiopiei cea mai dinlăuntru, bărbați care indieni se cheamă si care au întocmit-o din nemincinoase aduceri-aminte. Povestea într-acest chip este, așa cum se va vedea mai departe.

CAPITOLUL I

Despre. întoarcerea huiienilor, despre mărturia Sfântului Toma Apostolul si despre Avenir, împăratul Indiei

La răsărit, departe de Egipt și dincolo de hotarele Persiei, se întinde între multe mări țara Indiei, cea cu largi hotare, cu mari mulțimi de oameni și cu bogății neistovite. Odinioară, țara aceasta întru întunericul turbării idolesti era adâncită, spurcată fiind de tot, iar locuitorii ei spre lucruri idolesti nevoiau.

Când Unul-Născut Fiul lui Dumnezeu Care este în sânul Tatălui nu mai putu răbda a-și vedea zidirea Lui robită de păcat, Se plecă spre dânsa cu a Lui milostivire; arătându-Se om ca noi, fără de păcat, și nepărăsind scaunul Părintelui, sălășluitu-S-a în Fecioară pentru noi, ca noi în ceruri să ne sălășluim și din căderea cea de demult să ne sculăm și din păcate să ne slobozim, primind fecioria cea dintâi.

Asemenea nouă, toată socotința trupească luă, și cele pământești într-una cu cele cerești tainic le împreună. Se sculă din morți și la ceruri se înălță și șezând de-a dreapta Tatălui, îl trimise, după făgăduință, pe Mângâietorul Duh în chip de limbi de foc

către înşişi văzătorii ucenicii Lui şi-i trimise pe ei la toate neamurile ca să-i lumineze pe cei care şed in întunericul nestiinţei si să-i boteze în numele Tatălui şi-al Fiului şi-al Sfântului Duh.

De acolo, porniră unii dintr-înşii a străbate hotarele răsăritului, alţii - ale apusului, alţii - a petrece părţile dinspre miazănoapte şi dinspre miazăzi, implinindu-si porunca ce le era poruncită.

Atunci si Sfântul Toma, fiind el unul în numărul cetei celor 12 ucenici ai lui Hristos, a fost trimis în latura indienească să propovăduiască mântuitoare propovăduire. Domnul 1-a vegheat, 1-a ajutat şi i-a întărit cuvântul cu semne minunate, iar Sfântul Toma a izgonit întunericul drăcesc din ţara Indiei, iar oamenii locului, din spurcăciunea capistilor idolesti primenindu-se, s-au schimbat din păgânătate şi s-au împreunat cu Hristos prin botez. Cu încetul adâugându-se, creştea şi sporea turma iui Hristos din latura indienească întru nevinovată credinţă, iar biserici în toate părţile se zideau.

De aceea, de vreme ce începură a se zidi mănăstiri, iar în Fgipt, a se strânge mulţime de călugări, vestea bunătăţilor si a vieţii lor îngereşti se răspândi în ţoale marginile lumii. Tar în ţara Indiei se găsiră mulţi care, cuprinşi de o asemenea creştinească râvnă, lăsându-şi toate, s-au dus în pustie şi purtară viata celor fără de trupuri în acest trup muritor

într-acel timp, s-a ridicat un împărat slăvit, anume Avenir. Puterea lui era foarte mare şi bogăţii avea fără număr; îl biruia pe oricine-i stătea împotrivă, că viteaz era în războaie; pe deasupra, si cu mărimea trupului şi cu frumuseţea feţei era slâ\ it şi cu toate lumeştile şi degrabă vestejitoarele vitejii se lăuda, dar de sărăcia sufletului era cuprins si cu multe răutăţi era înecat, având el lege păgânească şi toarte purtând grijă de înşelăciunea idoloască.

Acesta în multă hrană şi dezmierdare a dulceţilor şi podoabelor acestei vieţi petrecea şi de nici una din poftele lui nu se lipsea; numai un lucru îi tăia veselia şi ii bătea sufletul cu întristări: acela era răul sterpiciunii, că era pustiu de coconi, adică lipsit de copii, şi mult râvnea să se izbăvească intr-un lei de această neputinţă şi să se numească tată de feciori, care lucru multora foarte dulce le este.

Intr-acest chip era împăratul şi gând ca acesta avea. Iar preaslăvitul neam creştinesc şi mulţimea călugărilor legea împăratului de nimica o ţineau şi de slava lui nu se temeau, ci sporeau cu darul lui I lristos; aceştia sporeau în număr mai mare decât poate spune cuvântul şi cu toţii al împăratului cuvânt un lucru prost îl socoteau, iar cu cele spre slujba lui Dumnezeu foarte se nevoiau.

Drept aceea, mulţi poftind cinul călugăresc, toate frumuseţile acestui veac le lepădau şi numai una era pofta lor: credinţa cea bună. Şi pentru Hristos le era sete de moarte şi cu lacrimi se jeluiau, jinduind după fericirea de acolo.

Propovăduiau, dar nu cu frică sau cu vreo sfială, ci cu foarte bună îndrăzneală, numele lui Dumnezeu şi nimic altceva nu era în gurile lor, afară de Hristos.

Firea putrezitoare şi lesne vestejitoare a lumii de aici o arătau tuturor; de asemenea, aievea mărturiseau tuturor sfânta şi nestricata fire a vieţii celei ce va să fie, iar oamenii ca nişte începături şi seminţe le primeau, apropiindu-se de Dumnezeu şi invrednieindu-se de viaţa tainică întru Hristos. De aceea, mulţi primind acea dulce învăţătură, se le-

pădau de amarul întuneric al înşelăciunii şi se îndreptau către dulcea şi adevărata lumină. Ba chiar şi unii dintre cei slăviţi şi stătători m sfatul boierilor, cunoscând deşertăciunea lumii, au lăsat toate, călugărindu-se şi mergând în pustie. Mai ales, pentru această pricină împăratul se aprinsese de mare mânie şi dădu poruncă scrisă într-acel ceas, ca tot creştinul să fie nevoit a se lepăda de creştinătatea lui. Drept aceea, tocmi nişte cazne noi asupra lor şi cu nişte feluri de chinuri noi li se lăuda şi-i îngrozea, trimiţând domnilor şi voievozilor din toate ţările, câte erau sub dânsul, scrisori care aveau înscrise chinurile şi asupririle fără dreptate la care vor fi supuşi creştinii dacă nu-şi vor părăsi credinţa.

Atunci mulţi dintre creştini s-au clătinat în cugetele lor, iar alţii, neputând răbda caznele, s-au plecat nelegiuitei lui porunci. Unii vlădici şi egumeni din rânduiala călugărească, dezvăluind strâmbătatea împăratului, in cazne îşi aflară sfârşitul şi nesfârşita fericire dobândiră, iar alţii se ascundeau prin pustietăţi şi prin munţi, nu doar de frica **SJ** de groaza chinurilor, ci pentru slujirea luiDumnezeu.

CAPITOLUL II

Despre un voievod ales care
s-a dat pe sine petrecerii celei călugăreşti

întuneric ca acela ajunsese ţara Indiei, creştinii fiind goniţi din toate părţile, iar ajutătorilor păgânătăfii toate îngăduindu-li-se. De sângele şi dc aburul jertfelor idoleşti până st văzduhul se spurcase.

Unul dintre boierii împăratului, voievod peste oşti prin meseria lui. era mai ales decât toţi prin trezvia sufletului, prin vigoarea trupului, prin vitejia si prin bărbăţia sufletului, ca si prin renumele şi prin toate celelalte frumuseţi, după care se cunoaşte felul omului. Acesta, dacă auzi acea poruncă păgânească, îsi luă ziua bună de la cinstea şi dulceaţa cea deşartă şi in-jos-trâgătoare si se amestecă printre cetele călugăreşti. Se făcu pribeag în locurile pustiei şi îsi curaţi simţirile şi sufletul cu postul, cu privegherea si cu învăţătura dumnezeieştilor cuvinte şi se mută do la dragostea poftelor, cu lumina nepoftirii luminându-se.

împăratul îl iubea foarte mult pe acesta si-1 avea intru mare cinste. Deci, când auzi unele ca acestea despre dânsul, drept în suflet îl duru lipsa

prietenului său si se aprinse cu mai mare mânie împotriva călugărilor: orice piatră, cum am zice, să o ridice, ca să caute sub ea şi sâ-l găsească. Cei care erau trimişi sâ-I caute, peşte multă vreme auziră de dânsul că-şi ave locaş în pustietăţi, îl prinseră şi-1 duseră înaintea judecaţii împăratului. Dacă-1 văzu cu haină sărăcăcioasă, groasă şi aspră pe el, rare, odinioară, purta haine luminate şi mor şi care, mai înainte, vieţuia mârşav întru multă hrană dulce, iar acum se arăta veştejit de greul şi de vârtosul trai al postului si al vieţii celei pustniceşti deci, dacă-i văzu astfel, împăratul se umplu de amândouă, deopotrivă, şi de jale, şi de mânie., şi, dintr-amândouă amestecând cuvântul, zise către dânsul:

- Nebune si vătămate la minte, pentru ce ai schimbat cinstea pe ruşine şi slava cea minunată pe acest chip grozav[1] fiind tu tnai-sus-stătător la scaun in împărăţia mea şi întâiul voievod al puterii mele, te-ai făcut batjocură copiilor: că nu numai prietenia mea si îndrăzneala ce-ai avut la mine ai pus-o departe întru uitare, ci te-ai ridicat până si împotriva firii şi nici de copiii.tăi nu ţi-a fost milă; bogăţia şi toată trufia acestei vieţi nimica le-ai socotit s) ai iubit mai mult ocară ca aceasta, decât slava cea prea împodobită. Dar ce folos îti va fi sau ce vrei tu să dobândeşti dintr-aceea, dacă dintre toţi dumnezeii şi dintre toţi oamenii ti L-ai ales pe Acela pe Care-1, cheamă hsus si traiul Lui cel greu şi drăcesc ai iubit mai mult decât toate dulcetile si frumuseţile acestei vîeti ?

Acestea dacă auzi. acel om al lui Dumnezeu răspunse cu bucurie si cu blândeţe, zicând:

- C), împărate, de-ti e voia să te întrebi cu mine m cuvinte, goneşte-ti vrăjmaşii din mijlocul divanului judecăţii şi atunci îţi voi răspunde la orice

mă vei întreba, căci, fiind ei cu tine, nici un cuvânt nu pot să rostesc, afară de acesta: chinuieşte-mâ, junghie-mâ, fă ce ti-e voia, că „lumea e răstignită pentru mine, şi eu pentru lume \" (Cal. 6, 14).

- Şi caro sânt vrăjmaşii aceia pe care zici sâ-i gonim de la mijloc ?

Zise dumnezeiescul bărbat:

- Mânia şi pofta. Acestea dintru început nu fost făcute de Ziditorul spre ajutor firii şi acum încă, tot la fel, sânt de ajutor întru ceea ce nu vieţuieşte pe voia trupului, ci a duhului. Iar în voi, câţi sânteţi numai cu trup, neavând nimic duhovnicesc, într-alt chip s-au făcut acelea două si lucrează în voi lucru vrăjmăşese şi pizmătâresc, căci trezindu-se in voi dorinţa, creşte pofta, iar împlinindu-se pofta, creşte mânia. Se cuvine să alungi acestea astăzi de la tine, căci chibzuiala si dreptalea trebuie ^â sadă cu tine la ascultarea cuvintelor ce se vor grăi la judecată. Deci, dacă vei împinge în lături mânia şi pofta si vei strânge laolaltă înţelepciunea şi dreptatea, adevărat toate ţi le voi spune cu drag.

Iar împăratul răspunse către acesta, zicând:

- Iată, ascult cuvântul tău şi voi scoate din sfat pofta şi mânia şi voi pune în locul lor înţelepciunea şi dreptatea. Numai spune-mi acum: ce te-a îndemnai să cinsteşti mai mult nădejdea cea deşartă, decât cele ce sânt văzute şi pe care le poti ţine în mâini ?

Iar pustnicul răspunse şi zise:

- Iată, împărate, cum am început eu să nu mai iau seamă la cele vremelnice si trecătoare şi să mă lipesc cu totul de nădejdile vieţii veşnice:

in zilele cele de demult, când eram tânăr do vârstă, am auzit cuvânt bun şi de mântuire si tăria lui cu totul ni-a vrăjit; amintirea acestui cuvânt s-a sădit in inima mea ca o sămânţă dumnezeiască, a

prins rădăcini, a crescut şi a făcut această roadă pe care o vezi acum intru mine. iar tăria acelui cuvânt aceasta era; „Nechibzuiţii au obiceiul de a nu băga in seamă lucrurile care sânt, de parcă acestea nici n-ar fi; în schimb, faţă de lucrurile care nu sânt, se ţin şi le primesc, de parcă acelea ar fi aievea; cine n-a gustat dulceaţa lucrurilor care sânt nu poate pricepe firea lucrurilor care nu sânt."

Şi, astfel, veşnicele şi neclătinatele bunătăţi se chemară lucruri cc sânt, iar viaţa şi hrana şi bogăţia cea mincinoasă şi cinstea acestei lumi - lucruri ce nu sânt se numiră. Către aceste lucruri, împărate, foarte rău şi cu amar s-a ţinut inima ta. încă şi eu, odinioară, de aceleaşi lucruri m-am ţinut, dar puterea acelui cuvânt a îmboldit neîncetat sufletul meu şi a înălţat mintea mea spre alegerea mai-binelui. Iar legea păcatului, oştindu-se împotriva legii minţii mele şi cu dragostea lucrurilor de aici legându-mă parcă în lanţuri de fier, mă făcu ei rob (Rom. 7, 23). Iar când a vrut mila şi bunătatea Mântuitorului nostru Dumnezeu să mă scoată din robie, El a întărit mintea mea ca să biruiască legea păcatului si a deschis ochii inimii mele ca să deosebească binele de rău.

Atunci am înţeles şi am priceput că toate acestea de aici „deşarte sânt şi tulburare a duhului'' (Eccl. 1,14), cum a zis şi prea înţeleptul Solomon în scripturile sale. Atunci s-a luat de pe inima mea acoperământul păcatului şi întunecarea nesimţirii trupeşti ce zăcea în sufletul meu şi am cunoscut cc eram şi că mi se cade, pentru lucrarea poruncilor, să mă sui către Făcătorul meu.

Drept aceea, lăsând eu toate, am mers pe urma Lui şi mulţumesc lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos, Domnul nostru, că m-a scos din lacul tinei şi de la

iute-pierzătorul domn al întunericului acestui veac şi mi-a arătat calea cea dreaptă; mergând pe calea arătată, cu acest trup de tină al meu voi putea iubi viaţa îngerească; căutând a ajunge către această viată, voi călători pe un drum strâmt şi plin cu scârbe (Mt. 7, 14), nefiindu-mi întru nimic grijă de deşertăciunea acestei lumi şi de a ei nestătătoare curgere. Şi nu mă înduplec a chema bun altceva afară de binele care este, de care tu, o, împărate, blestcmăţeşte te-ai dezlipit şi te-ai depărtat.

Ne-am dezlipit şi ne-am depărtat şi noi de tine, pentru că tu, căzând în acea pieire, care este aievea şi cunoscută tuturor, te străduieşti a ne arunca şi pe noi in aceeaşi nevoie, întocmai cum eşti si tu. Pe vremea când eram în oştirea lumească, de nimic nu eram lipsiţi, cum singur îmi vei fi mărturie, şi nimeni, niciodată, nu ne-a hulit pentru vreun preget sau pentru vreo lenevirc a noastră. Şi, de vreme ce te sileşti să ne răpeşti tocmai începătura bunătăţilor şi credinţa cea bună, pentru a ne depărta de Dumnezeu, însemnează că tu vrei să ne duci la pieirea cea desăvârşită.

Dar cum nu te-as numi, pe bună dreptate, necunoscător al binelui? Că, iată, pun acestea două una spre alta împotrivă, adică, pe de o parte credinţa cea bună în Dumnezeu, şi pe de altă parte prietenia si slava omenească ce curge, precum apa. In ce chip ţi-am putea fi noi tovarăşi într-acestea ? De toate ne vom lepăda, văzându-te pe tine, împărate, că nu-L cunoşti pe Dumnezeu, Care ne-a tocmit firea şi suflarea, Iisus Hristos, Domnul tuturor, Care împreună cu Tatăl este dintru început şi de-o-fiinţă. Dânsul a aşezat cerul şi pământul numai prin cuvânt (Fac. 1,7-10), iar pe om cu mâinile Sale 1-a făcut si ha cinstit cu nemurire şi 1-a pus împărat peste

toate câte sânt pe pământ şi ca pe un împărat 1-a dăruit cu ce era mai frumos decât toate, anume raiul. Iar omul a fost furat cu pizma şi cu dulceaţa, s-a amăgit şi ca un blestemat a căzut dintr-acestca toate. Astfel, cel care mai înainte era iubit şt drag se văzu, apoi, blestemat şi vrednic de lacrimi pentru nevoia lui.

Cel Care nc-a zidit văzu cu ochiul iubitor de oameni cum lucrul mâinilor Sale pătimeşte in firea cea rea, pe care, schimbând-o în ce era la început, Dumnezeu însuşi S-a făcut asemenea nouă, afară de păcat, şi a răbdat Crucea şi de bunăvoie a murit pe ea şi 1-a surpat pe luptătorul care dintru început ţine vrăjmăşie neamului nostru si ne-a izbăvit pe noi din această amarnică robie, dându-ne slobozirea cea iubitoare de bine. Şt, de unde căzusem pentru neascultare, iarăşi ne-a ridicat de acolo pentru milostivirea Sa şi ne-a învrednicit unei cinste mai mari decât cea dintâi.

Dar tu te lepezi de Cel Care a pătimit patimi ca acestea pentru noi şi pe noi iarăşi ne-a învrednicit unor asemenea bunătăţi; de Crucea I .ui tu îţi baţi joc si te-ai dat cu totul hranei trupului şi te-ai lipit poftelor celor pierzătoare. Numeşti dumnezei idolii cei neruşinaţi si ocărâţi şi nu numai pe tine te-ai înstrăinat de bunătăţile cele cereşti, ci şi pe toţi câţi se supun poruncilor tale i-ai rupt de acele bunătăţi şj i-ai dat pierzării sufleteşti,

Sâ stii, dar, că nu mă voi pleca ţie, nici nu mă voi însoţi cu acela care are atâta nehar şi atâta nemulţumire către Dumnezeu, nici nu mă voi lepăda de al meu Hăcător de bine si Mântuitor, măcar de m-ai da fiarelor să mă mănânce sau săbiei sau focului care în putere îţi stau, că nu mă tem de moarte, nici nu poftesc cele de aici, ştiind multa lor neputinţă şi

deşertăciune, căci ce este într-însele de treabă sau trăitoare sau să ajungă din destul? Şi nu numai aceasta, ci chiar în firea lor este multă blestemăţie, multă scârbă, multă şi neîncetată grijă; căci, alăturea tu veselia si cu dulceaţa lor este înhămată durerea si întristarea; bogăţia lor sărăcie este şi înălţimea lor coborârea cea mai de jos. Cine va număra răutăţile lor[1] Răutăţile acestea cu puţine cuvinte ni le-a arătat binecuvântătorul de Dumnezeu Ioan: „Toată lumea zace în răutate" şi iară: „Nu iubiţi lumea, nici cele ce sânt în lume, adică pofta trupului; pofta ochilor si trufia vieţii nu sânt de la Tatăl, ci din lume sânt. Si lumea toată trece şi pofta ei, iar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne in veac" (I in. 2, 15-17).

Deci si eu, căutând bunăvoirea lui Dumnezeu, am lăsat toate şi m-am lipit de cei care au dobândit pofta Lui. Căci Dumnezeu îl caută pe acela intru care nu este pizmă, nici scârbă şi nici grijă, ci aleargă să ajungă la umbrele din veac, umbre pe care[1] „gătitu-le-a Tatăl luminii celor ce-L iubesc" (1 Cor. 2, 9). Hu unele ca acestea mi-am dobândit: părinţi, fraţi, prieteni si cunoscuţi, iar de cei care-mi erau oarecând prieteni şi fraţi m-am depărtat în fugă şi m-am sălăşluit în pustie, aşteptându-L pe Dumnezeu Carele mă mântuieste de nerăbdare şi ile vifor.

Acestea, aşa slobod şi cu dulceaţă fiind grăite de omul lui Dumnezeu, cumplit l-au mâniat pe împăratul care voia sâ-l vatăme pe sfântul, dar încă pregeta, fiindu-i ruşine de acel obraz cinstit; şi atunci apucă de zise către dânsul:

- Blestematule de toate părţile, învăţându-te tu pieirii tale către care eşti mânat de nimicnicia ta, li-ai ascuţit nuntea dimpreună cu limba si aievea ai arătat aceste cuvinte deşarte şi fără de ispravă.

Şi, de nu ţi-aş h făgăduit să scot din mijlocul divanului judecăţii mania, acum ţi-as da carnea focului! Dar, pentru că ai apucat mai înainte a mă întări cu cuvinte ca acelea, o să rabd eu rânjirea ta. Pentru aceea şi pentru prietenia ce am avut înainte către tine, scoală-te şi fugi de la faţa mea, să nu te mai văd, că rău te voi pierde.

Atunci, omul lui Dumnezeu ieşi şi se duse în pustie, întristat că nu fusese muncit, însă, în toate zilele era muncit în gândul lui şi avea război „împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stâpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sânt în văzduhuri" (Efes. 6, 12), cum a zis Fericitul Pavel.

Iar, după ce s-a dus el, împăratul, mâniindu-se şi mai mult, a ridicat prigoană foarte mare împotriva cinului călugăresc, iar pe slujitorii idoleşti i-a învrednicit unei cinstiri şi mai mari.

CAPITOLUL III

Despre)iasterea lui ioasaf si despre ce. au mărturisii cititorii in stele despre dânsul

Într-asemenea înşelăciune şi sminteală era împăratul, când i se născu lui un cocon prea frumos şi dintr-ncea frumuseţe luminată ce înflorea asuprâ-i se vestea ce avea să fie cu el; că oamenii ziceau despre dânsul că niciodată nu s-a arătat în acea ţară cocon frumos şi cuvios ca el.

Iar împăratul se umplu de bucurie pentru naşterea coconului şi-i puse numele Ioasaf; şi merse el însuşi Ia capiştile idoleşti să jertfească prea neînţelegătorilor dumnezei şi să le trimită mulţumire, necunoscând Cine este începătorul adevărat al tuturor bunătăţilor, către Care se cade să se înalţe jertfă duhovnicească. Lucrul şi tocmeala naşterii coconului el o punea însă pe seama neînsufleţitorilor şi surzilor dumnezei. Pretutindenea trimitea veste să se adune mulţime de noroade ca să cinstească naşterea coconului şi se vedea cum se iau la întrecere cu toţii, de frica împăratului, să aducă cele ce erau gătite de jertfire, cine cât îi putea mâna şi cine cum avea cinste la împăratul; şi mai vârtos împăratul îi îndemna pe toţi spre dăruire că el însuşi

aducea pentru jertfă foarle multe şi toarte mari junei. Şi asa, cu toate gloatele săvârşind praznicul, pe toţi it dărui cu daruri, câţi erau sfetnici ai săi şi câţi erau oameni de oaste şi câţi erau mojici şi proşti.

Iar Ia acea zi a praznicului naşterii coconului se strânseră la împăratul bărbaţi aleşi, învăţaţi în filozofia haldeică, cititori în slele, ca la S5 cu numărul, si-i adună împăratul aproape dc dânsul ca sâ-i spună fiecare ce va fi coconul abia născut.

După ce s-au adunat toţi, împăratul s-a aşezat in scaun şi i-a întrebat:

- Spuneti-mi voi mie, vraci si cititori în stele, ce va fi pruncul acesta când vn ajunge la vârsta bărbăţiei ?

Iară învăţaţii împărăţiei şi-au întors unul către altul bărbile şi s-au sfătuit şi n-au putut spune decât vorbe care sa-i placă împăratului. Numai unul dintre ei, prin voinţa lui Dumnezeu, a venit către scaunul împăratului, s-a închinat si a vorbit aşa:

- O, preaslăvite împărate, din cât mă învaţă pe mine mintea, eu aşa pricep: pruncul ce ti s-a născut nu va sta in împărăţia ta, ci infr-alta, nouă, mai bună şi fără hotare, căci va primi credinţa creştinească pe care tu o prigoneşti. Şi adevăr spun ţie, că nu mă aştept ca această socotinţă a mea să fie mincinoasă.

Acestea a zis cititorul în stele, ca şi odinioară Valaam (Num. 23, S-10), nu pentru că ghicea prin citirea stelelor şi nimerea adevărul, ci pentru că Dumnezeu ii arăta adevărul, ca să se înlăture tot răspunsul păgânilor.

Iar împăratul cu greu a primit acea spunere şi grija aceasta a tăiat toată veselia lui.

De aceea zidi in oraş nişte curţi prea frumoase şi

lo meşteşugi cu luminoase cămări si, punându-1 acolo pe cocon, porunci să locuiască într-însele până după împlinirea vârstei celei dintâi şi nicăieri să nu iasă. I'use lângă dânsul slugi şi dascăli tineri (ie vârstă şi frumoşi la obraz si le porunci să nu-i arate nimic din lucrurile cele de scârbă ale lumii care aduc întristare şi mâhnesc sufletul - nici moartea, nici bătrâneţile, nici boala, nimic din cele cu srârbâ si cu grijă care i-ar curma veselia, ci toate ce sânt frumoase si de veselie, pe acelea să i le pună înainte şi să i le arate, ca, indulcindu-i-se mintea, nicicum să poată cugeta vreodată la cele ce vor să fie Mai porunci împăratul ca feciorul lui să nu cumva să audă vreun cuvânt, fie el oricât de neînsemnat, despre Hristos şi despre învăţătura Lui, căci dintre toate, aceasta se nevoia cel mai tare să ascundă de el, temându-se de proorocirea cititorului in stele.

Iar dacă i se întâmpla cuiva din slugile lui să se îmbolnăvească, poruncea degrabă să îl scoată afară şi punea alt voinic frumos in locul lui, ca sa nu vadă ochii coconului nici un lucru de întristare.

Aşa se îngrijea împăratul si lucruri ca acestea făcea, căci văzând, nu vedea şi auzind, nu înţelegea. Iar dacă prinse de veste că au mai rămas vreunii din călugări, se umplu de mânie şi repede sări asupra lor, poruncind crainicilor să alerge de îndată să strige prin ioate oraşele şi prin toate ţinuturile că, pe«.te trei zile, dacă se va mai găsi cineva din cinul călugăresc să fie dat focului, că aceia învaţă oamenii să-L aibă pe Răstignitul ca Dumnezeu.

Si întâmplându-se un lucru ca aceasta minunat, mai mult se aprinse şi **50** mânie împăratul pe călugări.

CAPITOLUL IV

Despre un sfetnic care ținea într-ascuns credința creștinească și despre doi călugări arsi

Un oarecare bărbat, care se afla la mare cinste între boierii ele la curtea împăratului, era un creştin blând., din fire; acesta îsi urma credința lui aşa cum se cuvine, dar într-ascuns, de frica împăratului. Drept aceea, unii care aveau pizmă pe dânsul pentru trecerea ce avea înaintea împăratului, se sfătuiau să-1 pârască şi se îngrijeau de aceasta cu toată ne voința.

Deci, odată, ieşind împăratul la vânat cu boierii, cum era deprins a ieşi, acest om bun era unul dintre vânători. Şi umblând el singur (poate din socotință dumnezeiască, după cum ni se pare), i se întâmplă de găsi un om într-un crâng, aruncat la pământ şi având picioarele sfărâmate de o fiară, care om văzându-1 că trece pe lângă dânsul, se ruga să nu-] lase, ci să-i fie milă de dânsul, fiind el într-acea nevoie, şi să-1 ducă la casa lui. Lângă acestea, mai adăugă şi acest cuvânt:

- Nici eu nu-ți voi fi de nefolos, nici cu totul de netreabă.

Iar acel bărbat luminat îi grăi:

- Hu te voi lua şi de vindecare te voi învrednici, cum voi putea, dar ce folos zici să-mi vie mie de la tine ?

Iar săracul şi neputinciosul acela zise:

- Eu sânt om vindecător de graiuri, căci, dacă se va vătăma cineva în cuvinte sau se va afla în răutate, cu leacuri potrivite il voi vindeca şi, după aceea, nu se va mai socoti răutatea acelei greşeli.

Dar acel bărbat creştin nu băgă în seamă spusa săracului, ci pentru porunca Evangheliei, îl duse la casa lui şi nu-1 lipsi de îngrijirea ce i se cuvenea.

Iar pizmaşii aceia şi pârâții lui cei mai sus-zişi, în care bolea boala de mult înlăuntru, scoțând-o afară la lumină, il pârâră pe om la împăratul, zicând:

- Nu numai că a uitat el prietenia ta şi s-a lepădat de a sluji dumnezeilor, plecându-se spre creştinătate, ci încă se sfătuieşte cu răutate împotriva împărăției tale, îndărătnicind gloatele şi către sine lipindu-Ic. Iar de-ți este voia să te încredințezi că noi nu grăim minciuni, cheamă-1 aparte şi-1 ispiteşte, grăindu-i cum că vrei să laşi legea părinților tăi şi slava împărăției şi vrei să te faci creştin şi să te îmbraci în chipul călugăresc pe care mai înainte-1 prigoneai. Şi să-i mai zici că n-ai făcut nici un bine cu prigonirea lor.

Aşa îl sfătuiau ei, căci ştiau vrerea cea bună a gândului sfetnicului celui cu bună umilință. Când va auzi el cuvinte ca acestea de la împăratul, îndată il va sfătui spre cele bune şi-i va da răspuns ca acesta: „Să nu zăboveşti, împărate, cu acele lucruri bine sfătuite".

Şî de aici se va arăta că ei grăiesc adevărat.

Iar împăratul, ştiind buna-credință a acelui bărbat, i se păreau acestea nişte cuvinte necredincioase Şi mincinoase şi socotind că nu se cade a le primi

tară do întrebare şi fără de socotinţă, vru să ispitească pâra aceea si, ehemându-l aparte, îi zise, ispilindu-i:

- O, prietene, ştii câte am făcut celor care se cheamă călugări şi tuturor creştinilor, dar acum am venit într-o mare căinţă pentru acel lucru. Socotind eu lucrurile acestei vieţi, îmi este voia să fiu intr-aeele nădejdi despre care i-am auzit pe dânşii grăind, cum că este altă împărăţie fără de moarte, într-altă viaţă ce va să fie, că această împărăţie a mea tot va fi pierdută de moarte. Şi îmi pare că în alt chip nu-mi voi putea împlini vrerea mea fără greşeală, de nu mă voi face creştin şi de nu-mi voi lua ziua bună de la slava împărăţiei mele şi de la celelalte dulceti şi podoabe ale vieţii acesteia. Aşadar, voiesc să-i caut pe acei pustnici şi călugări, unde vor fi, pe care cu nedreptate i-am gonit, si să mă amestec cu dânşii.

Dar tu ce zici de acestea ? Şi ce sfat îmi dai ? Spune-mi tot adevărul, că te ştiu om mai adevărat şi mai chibzuit decât toti.

Iar acel om bun, dacă auzi cuvinte ca acestea de la împăratul, nu cunoscu ascunsa înşelăciune, ci se umili in suflet şi vărsând lacrimi, răspunse drept:

- împărate, în veci să trăieşti, că bun şi înţelept sfat ai sfătuit, că împărăţia cerului nu se dobândeşte lesnicios, ci se cade a o căuta cu toată tăria (1 .c. *11*,9), căci „cela ce o va căuta o va găsi", că dulceaţa bunătăţilor acestei vieţi ia arătare îndulceşte şi împodobeşte. Dar este bine să o împingă omul în laturi, că într-însa nu este nici o fire şi orice veseleşte, apoi cu şapte părţi mai mult întristează. Că binele şi odihna vieţii acesteia mai slabe sânt decât umbra si ca urma corăbiei ce înoată pe mare şi a păsării ce zboară prin văzduh, asa degrabă piere, iar nădejdea

bunătăţilor ce vor să fie este tare si adevărată, măcar de are scârbă în această lume, dar cele dulci ale noastre sânt vremelnice aici, iar apoi de nimic ne sânt dincolo, ci numai chin si munci în veci nedezlegaţî ne agonisesc; că dulceaţa celor de aici este trecătoare, dar durerea lor este veşnică si neîncetată, iar durerea creştinilor pentru puţină vreme este, pe când dulceaţa şi binele lor sânt fără de moarte. Ci, să se isprăvească, împărate, sfatul tău cel bun, că foarte bine este a schimba cele putrede pe cele neputrede.

Iar împăratul, dacă auzi acestea, foarte se scârbi, însă îşi ţinu mânia şi nu-i zise nimic atunci acelui boier

Jar el fiind chibzuit şi înţelept, pricepu că împăratul a primit cu greutate cuvintele Iui şi că acea i-.pit ire cu înşelăciune era. Deci, întoreându-se acasă îngrijorat şi trist, nepricepându-se în ce chip ar putea să-i placă împăratului şi să scape de pieirca ce i se gătea, petrecu toată noaptea fără somn, Îşi aduse aminte la oarecare ceas de omul acela cu picioarele sfărâmate si, aducându-1 la sine, îi zise:

- Mt-aduc aminte că eşti vindecător de cuvinte păguboase.

Iar el răspunse:

- Aşa este. Şi, de ai nevoie, îţi voi arăta meşteşugul meu.

Boierul începu a-i spune de încrederea ce avea niai înainte la împăratul şi de acea vorbă cu vieleşug ce i s-a arătat înainte in pripă şi lără de nădejde, îi mai spuse cum că el lucru bun a răspuns, dar împăratul a primit râu cuvântul său, după schimbarea feţei sale dându-şi seama de mânia ce avea înlăuntru.

Iar săracul si bolnavul acela, socotind, zise:

- Prea cinstite, să ştii că împăratul are gând rău asupra ta, cum că ai vrea tu să-i iei împărăţia lui. Toate câte ţi-a grăit spre ispitire au fost. Ci, scoală de-ţi tunde pârul capului şi dezbracă-te de hainele cele luminate şi te îmbracă în haină de păr şi, ducându-te dimineaţă la el, apropie-te de împăratul şi, dacă te va întreba: „Ce va să fie acest fel de port ?", tu să-i răspunzi aşa: „După cele ce ai vorbit ieri cu mine, împărate, iată sânt gata să merg cu tine în calea ce ai poftit să mergi, ca să nu rămân în afara acelei dezmierdări dragi şi dulci; calea bunătăţilor pe care vrei să călătoreşti este şi colţuroasă şi grea, iar fiind eu alături de tine, plăcută şi dragă şi netedă ne va fi. Şi, aşa precum m-ai avut tovarăş bunătăţilor acestora de aici, tot aşa mă vei avea şi scârbelor, ca să mă ai părtaş şi bunătăţilor ce vor să fie".

Iar luminatul bărbat, primind cuvintele beteagului, a făcut după cum 1-a învăţat acesta. împăratul, dacă 1-a văzut aşa si 1-a auzit grăindu-i cuvinte ca acestea, foarte s-a bucurat, căci de aici cunoscu credinţa lui cea bună către dânsul. înţelegând că sânt mincinoase cuvintele ce s-au grăit asupra acelui bărbat creştin, împăratul îl făcu pe acesta a se îndulci de mai mare cinste şi îndrăzneală către sine, dar asupra călugărilor iar se umplu de mânie, zicând:

- Tot aceia învaţă unele ca acestea: să se depărteze omul de dulceţile vieţii şi să se înşele cu nădejdi nearătate.

Apoi, ieşind împăratul iarăşi la vânat, văzu doi călugări umblând prin pustie, pe care porunci să-i prindă şi să-i ducă la carul lui. Şi cu mare mânie căutând la dânşii şi cu mare foc, cum s-ar zice, suflând asupra lor, zise:

- Oare n-aţi auzit, o, înşelătorilor şi înşelaţilor de reaua voastră îndrăcire, cum strigă crainicii mei ca după trei zile să nu mai fie călugăr nici în oraşe, nici în vreun ţinut din toată împărăţia mea, iară de nu, voi să fiţi arşi în foc ?

Iar călugării ziseră:

- Iată că ieşim din oraş şi din sate, dar având înainte cale lungă până la fraţii noştri şi fiind cu merinde puţine, umblăm de ne strângem, să avem pe cale, ca să nu flămânzim şi să nu mai putem merge.

Iar împăratul zise:

- Cine se teme de groaza morţii nu zăboveşte de a strânge merinde.

Călugării grăiră:

- Bine ai zis, împărate, că cei care se tem de moarte ***au*** grijă cum ar putea să scape de ea, iar cei care sânt cu luare-aminte numai la cele putrezitoare şi se îndulcesc CLI dânsele aceia n-au nădejde să atle nimic bine dincolo; acelora nu le e lesne a se rupe dintr-înscle şi de aceea se tem de moarte, iar noi, care de mult am urât lumea şi cele ce sânt in ea şi pentru 1 Iristos umblăm pe calea cea strâmtă şi cu multă scârbă, nici de moarte nu ne temem, nici nu poftim cele ce sânt aici, ci numai cele ce vor să fie, pentru că moartea ce ni se aduce nouă de la voi este o trecere către viaţa cea bună şi veşnică. De aceea ne este iubită, iar nu înfricoşată.

Iar împăratul, vrând să-i biruiască pe călugări, zise:

- Dar ce aţi zis adineauri ? N-aţi zis că vă duceţi după cum am dat poruncă? Dacă nu vă temeţi de moarte şi de foame, pentru ce n-aţi apucat-o la fugă ? Iată, în deşert aţi minţit, lăudându-vă.

Călugării răspunseră:

- Nu de moartea eu care te lauzi tu fugim noi, ci, fiindu-ne milă de tino ca să nu-ţi fim făcători de mai mare osândă, bine vrem a ne duce. Iară nouă ni se cuvine să nu ne temem niciodată de groaza ta.

La spusele acestea se mânie împăratul şi porunci să-i ardă in foc.

Aşa s-au săvârşit slugile lui Hristos în foc, dobândind cunună mucenicească. Iar împăratul a scos poruncă să fio ucis fără de întrebare orice călugăr se va mai găsi. Şi nu rămase într-acele părţi nici unul din cinul călugăresc, afară de cei care se ascundeau prin munţi şi prin peşteri şi prin prăpăstiIepământului.

Acestea şi multe altele ca acestea fură.

CAPITOLUL V

Despic feciorul împăratului care a primit voie tic la tatăl său MÎ *iasă ncoprit din curţile sule, când va vrea*

Iar feciorul împăratului despre care ne este cuvântul n-a mai ieşit din curţile ce i le făcuse tatăl său până a ajuns la vârsta de mustaţă. Acolo a învăţat toată învăţătura arabă şi persană. Şi era frumos şi împodobit atât Ia trup, cât şi la suflet, iscusit Ia minte si strălucea în toate obiceiurile cele bune. De multe ori punea înaintea dascălilor săi asemenea întrebări despre lucrurile firii, încât se mirau si ei de înţelepciunea coconului; şi împăratul se minuna de faţa lui cea înflorită şi de pacea sufletului său şi poruncea celor care erau cu dânsul să nu-i facă ştiinţa de vreun lucru aducător de întristare din viaţa aceasta, nici să-i spună că moartea ia podoabele şi frumuseţile acestei lumi. Şi se întărea în nădejdi deşarte, gândind că înşalâ corul; căci, dacă moartea nu-i putea fi ascunsă neamului omenesc, nici coconului nu-i putea fi ascunsă. Ci, având el cuget înflorit cu toată înţelepciunea, socotea întru sine: de ‘c ii poruncit tatâ-său să nu iasă nicăieri şi pe nici un °m care vrea să intre Ia dânsul nu-1 lasă ? Pricepea

el că acel lucru nu putea fi fără de porunca tatălui său, insă îi era ruşine sâ-1 întrebe, socotind că nici nu i se cade a-1 întreba, şi credea că tatăl său nu-i putea găti lucruri ce n-ar fi de folos.

Feciorul de împărat avea un dascăl mai iubit şi mai apropiat decât ceilalţi, pe care-1 dăruia cu daruri prieteneşti şi pe acesta îl întrebă:

- Ce poate fi cu această poruncă a împăratului de m-a închis între aceste ziduri ? De-mi vei spune acest lucru adevărat, vei fi la mine mai mare decât toţi şi mare prietenie voi lega cu tine in toată vremea.

Dascălul, fiind chibzuit şi vnzând înţelepciunea şi mintea coconului şi că nu-i va fi făcător de râu, îi spuse toate pe rând: despre prigoana ce poruncise împăratul asupra creştinilor si, mai vârtos, asupra călugărilor şi că i-a gonit din acele hotare, li spuse şi ce au proorocit cititorii în stele când s-a născut el: „Să nu auzi învăţătura creştinilor şi să n-o iubeşti pe aceea mai mult decât legea noastră". Pentru aceea a meşteşugit împăratul să nu vorbească cu tine mulţi, ci numai o seamă de oameni, pe care îi va rândui el. Şi nouă ne-a poruncit să nu-ţi arătăm nimic din lucrurile vieţii ce aduc întristare şi scârbe.

Acestea dacă auzi, tânărul nimic altceva nu mai adăugă, că se atinse de inima lui cuvântul mântuirii si darul Mântuitorului începu a-i deschide ochii minţii lui către nemincinosul Dumnezeu.

împăratul venea adesea spre cercetarea coconului, că-l iubea cu mare dragoste.

Deci, într-una din zile, grăi coconul către împăratul:

- Domnul meu, împărate, am poftă a şti de la tine un lucru pentru care mi se roade sufletul de o neîncetată scârbă şi grijă.

La acele cuvinte, tatâ-său simţi durere în inimă si zise:

- Grăieste-mi, prea iubitul meu fiu, ce scârbă este aceea ce te cuprinde şi eu mă voi nevoi a o schimba degrabă întru bucurie.

Coconul zise:

- Pentru ce m-ai închis aici înlăuntrul acestui zid şi porţile mi-ai încuiat, de nu pot ieşi ?

- Voia mea, fiule, este să nu vezi nimic din cele ce-ţi întristează inima şi-ţi taie veselia, că-ţi port grija ca într-o desfătare necurmată şi întru toată bucuria şi veselia să trăieşti până la sfârşit.

Iar feciorul zise către tată-său:

- Bine zici, domnul meu, împărate, dar într-acest chip eu nu în bucurie şi în veselie trăiesc, ci, mai vârtos, în scârbă si în strâmtorare multă, că acele bucate şi băuturi îmi sânt amare şi fără tihnă. Aş dori să văd toate câte sânt dincolo de porţile acestea şi, de-ţi este voia să trăiesc fără durere, dă poruncă să ies când voi vrea şi să mă îndulcesc în suflet cu vederea lucrurilor care, până acum, au fost nevăzute de mine.

Acestea dacă auzi, împăratul fu îngrijorat şi cugeta că, de-1 va opri din voia cererii lui, mai mare scârbă şi întristare îi va face; de aceea ii zise.

- Fu, fătul meu, voi face după voia ta.

Atunci porunci împăratul să se gătească slugi si cai, precum şi toate lucrurile şi podoabele împărăteşti, şi-1 slobozi să iasă unde-i va fi voia. Dar porunci celor care erau cu dânsul ca nu cumva să aducă spre întâmpinarea lui vreun lucru din cele ce aduc omului scârbă şi întristare, ci să-i pună înainte tot ce este bun şi frumos şi aduce dulceaţă. Aşa se face că, pe unde trecea feciorul împăratului, dansuri bine tocmite se jucau pe uliţe şi se cântau

cântece şi multe feluri de privelişti se tocmeau, ca mintea lui să zăbovească într-acelea şi să se îndulcească de vederea lor.

Deci, cu cinste ca aceea ieşind la plimbare feciorul împăratului, într-o zi, din nepaza poruncilor după spusa împăratului a unora din slugi, văzu coconul doi oameni: unul gârbov, altul orb; văzându-i, tânărul se cutremură şi zise celor care erau cu dânsul:

- Cine sânt aceştia, că înfricoşată este vederea lor?

Iar ei nu mai putură ascunde lucrul ce venise la ochii lui, ci ziseră:

- Acestea sânt patimi omeneşti care se întâmplă oamenilor din lucru stricat şi din umezeala trupu lui.

Coconul zise:

- Dar acestea se întâmplă tuturor oamenilor?

Ei ziseră:

- Nu tuturor, ci acelora cărora li s-a stricat sănătatea din betejeala umezelilor.

Si iar întrebă coconul:

- Dar dacă nu se întâmplă tuturor oamenilor, ci numai unora, aceia ştiu că-i vor ajunge aceste răutăţi sau necazul vine asupra lor fără de veste ?

Hi ziseră:

- Cine din oameni ar putea şti cele ce vor să fie ? Că acest lucru este mai presus de firea omenească, stă numai în puterea nemuritorilor dumnezei.

Feciorul împăratului încetă de a mai întreba, însă dintr-acea durere ce văzu, bolea cu inima şi se întuneca fata lui de lucruri cu care nu era deprins.

Apoi, peste puţine zile, întâlni un bătrân unchiaş cu faţa zbârcită, slab şi gârbov şi peste tot cărunt şi ştirb, pâlpâind din gură ca unul care nu

avea dinţi; la vederea acestuia, pe cocon îl cuprinse spaima si ceru slugilor să-1 aducă aproape de dânsul ca să-1 cerceteze mai cu de-amănuntul. Iar cei care erau cu el ziseră:

- Acesta are ani mulţi şi, încet-încet, scâzându-i puterea si slăbindu-i mădularele, a ajuns la aceste bătrâneţi precum ti vezi.

Coconul zise:

- Dar care este sfârşitul acestuia ?

Hi ziseră:

- Nimic altceva decât moartea,

întrebă, iarăşi, coconul:

- Dar aceasta se întâmplă tuturor oamenilor sau numai unora ?

Ei răspunseră:

- De va apuca moartea să mute pe cineva din acestea de aici, aceluia nu i se mai pot lungi anii.

Coconul zise:

- La câţi ani soseşte moartea asupra cuiva ?

Hi ziseră:

- Moartea este rânduită tuturor şi nu poate nimeni să scape de dânsa cu nici un meşteşug. La 80 sau la 100 de ani ajung oamenii la aceste bătrâneţi; apoi ei mor, într-alt chip nu scapă, că moartea este datoria firii, pusă peste oameni de la început, si venirea ei este neştiuta.

Acestea dacă le auzi şi le văzu, acel tânăr înţelept suspină dintru adâncul inimii şi zise:

- Amărâtă este această viaţă şi plină de toată durerea şi usturimea, de vreme ce este aşa. Cum se face însă că nimeni nu are grijă de aşteptarea neştiutei morţi, a cărei venire nu este numai neîncercatâ, ci este şi nearâtată, după cum spuneţi.

Se duse coconul, cugetând la acestea în sinea lui si neîncetat gândind iar, adeseori, chiar şi

pomenind despre moarte. Din pricina aceasta trăia în grija şi în mâhnire neîncetat, zicându-şi în mintea lui: „Oare când mă va ajunge moartea? Si după moarte cine va mai pomeni de mine ? Că vremea le dă toate uitării. Şi, dacă voi muri, mă voi risipi întru nefiinţă sau va mai fi vreo altă viaţă sau altă lume ?"

La acestea şi la altele asemenea cugetând, îngălbenea şi se topea de grijă, iar când se Întâmpla să vină tatăl său să-1 cerceteze, el se prefăcea a fi vesel şi fără grijă, că nu-i era voia să cunoască tată-său gândul lui si dorea cu poftă neoprită şi însetoşa a găsi pe cineva care să-i vorbească despre cele ce dorea el si să pună în auzul lui cuvântul cel bun. îşi aduse aminte de cele de mai înainte, cum a gonit tată-său pe acei înţelepţi pustnici, care în toată vremea despre aceste lucruri filozofau: pe unii i-a omorât, pe alţii, cu mânie, i-a izgonit şi i-a risipit, iar el nu cunoştea pe nici unul dintre acei oameni trăitori în tara sa. Si pentru unele ca acestea se umplu de multă scârbă şi i se răni sufletul, fiind asemenea omului care ar pierde o comoară mare şi ar zăbovi cu toată mintea în căutarea ei.

De atunci trăia în necurmată grijă şi toate desfătările şi podoabele acestei lumi erau înaintea ochilor ca nişte spurcăciuni şi necuraţii.

In acest chip căutând tânărul a afla binele sufletului, îl văzu ochiul Celui Care vede toate şi nu-1 trecu cu vederea Cel Care voieşte ca toţi să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină si cu a Lui iubire de oameni îi arătă calea pe care se cade a merge înainte.

CAPITOLUL VI

Varlaam vine. la feciorul împăratului, dar nu din întâmplare, ci spre a-i deslusi cele adevărate. Cu o istorie foarte frumoasa îi arată că nu se cade a-i cinsti numai pe oamenii împodobiţi cu îmbrăcăminte aleasă

într-acea vreme, era un călugăr înţelegător lucrurilor dumnezeieşti, împodobit cu bună grăire şi desăvârşit deprins în viaţa călugărească, însă, din ce loc sau din ce oraş sau sat era, nu pot spune, numai atâta: că într-o pustie a Sinaiului îşi avea locaşul şi cu darul preoţiei era cinstit, iar numele bătrânului era Varlaam.

Acesta, din dumnezeiască descoperire, află despre fiul împăratului; deci ieşind el din pustie, veni în lume şi se schimbă din portul călugăresc şi îmbrăcă haine mireneşti; apoi. luând o luntre, veni in ţara Indiei si se făcu negustor în oraşul unde-şi avea feciorul împăratului palatul; şi petrecu acolo zile multe întrebând şi încercând să afle adevărul despre feciorul împăratului şi cine sânt cei care stau în preajma lui. Şi, dacă află de acel dascăl despre care am vorbit mai înainte, se duse la dânsul şi, găsindu-1 singur, îi zise:

- Să ştii, jupanul meu, ca eu sânt neguţător şi am venit clintr-o ţară îndepărtată. Am la mine o piatră scumpă, fără seamăn în lume, iar până acum n-am spus nimănui de dânsa, dar văzându-te pe tine om cu minte şi înţelept, îţi dau de ştire ca să mă duci la feciorul împăratului. îi voi da lui această piatră de mare preţ, dar să ştii că toată avuţia ce va fi având împăratul nu se potriveşte cu această piatră. Celor cu inima oarbă ea le dăruieşte lumină, deschide urechile surzilor şi muţilor le dă grai si înţelegere, bolnavilor le dăruieşte sănătate, pe nebuni îi înţelepţeşte, pe draci îi goneşte şi tot ce este bine şi iubit din destul dăruieşte celui care o câştigă.

Dascălul zise;

- Omule, te văd a ii cu mintea întreagă şi bătrân, dar cuvintele arată că te lauzi peste măsură. Am avut pietre şi mărgăritare în multe chipuri si tic mult preţ, dar piatră să aibă atâtea puteri câte ai zis, nici n-am văzut, nici n-am auzit; arată-mi-o şi, de va fi după spunerea ta, te voi băga la feciorul împăratului şi vei lua de la dânsul cinste şi daruri mari, iar de nu mă voi încredinţa cu vederea, cum voi lăuda înaintea domnului şi împăratului meu un lucru nearâtat şi nevăzut ?

Iar Varlaam zise:

- Bine ziseşi că n-ai văzut niciodată şi n-ai auzit de puteri şi de lucruri ca acestea; cuvântul ce grăiesc către tine nu este despre un lucru neînsemnat, ci foarte mare şi minunat, iar pentru că ai cerut să vezi piatra, ascultă cuvintele mele:

- Această piatră scumpă, pe lângă puterile ce ţi-am zis mai înainte, mai are încă una, încât orice om se va uita într-însa, nefiind cu ochi curaţi şi sănătoşi si neavând curăţie trupească, îndată îşi va pierde vederea ochilor, iar mintea i se va risipi. Eu însă, ştiind şi meşteşugul doctoriei, văd ochii tăi că nu sânt

sănătoşi si de aceea mă tem să nu-ţi pricinuiesc pierderea vederii ce ai; iar de feciorul împăratului ani auzit că are viaţă curată şi ochi frumoşi ce văd sănătos. Drept aceea, comoara aceasta aş vrea să i-o arăt lui, iar tu nu te îndoi, ca să nu-1 lipseşti pe domnul tău de un lucru ca acesta.

Dascălul zise:

- De vreme ce-mi spui aşa despre piatră, nu mi-o arata, că viaţa mea în păcate multe s-a spurcat, nici vederea nu-mi este sănătoasă, şi eu, crezând cuvintele tale, nu voi pregeta a-i spune aceasta domnului şi împăratului meu.

Acestea zicând, intră la feciorul împăratului şi-i spuse toate pe rând. Auzind aceste cuvinte de la dascăl, tânărul simţi suflând în inima lui bucurie şi duhovnicească veselie agonisi în sufletul său, poruncind ca degrabă sâ-1 aducă pe bărbatul acela la dânsul.

Deci, cum intră Varlaam şi dete bună ziua, după cuviinţă, feciorul împăratului îi zise să se aşeze şi, ieşind dascălul afară, Ioasaf vorbi către bătrân:

- Arată-mi piatra cea mai de preţ de care-mi zise dascălul meu.

Iar Varlaam în acest chip începu sâ-i grăiască:

- O, împărate, n-ar fi drept a grăi minciuni fără de ruşine către măria slavei tale, ci toate câte am spus sânt adevărate. Insă, de nu voi încerca, mai întâi, inima ta, nu mi se cade să-ţi arăt taina. Că Stăpânul meu a zis: „Iată a ieşit semănătorul să semene. Şi, pe când semăna, unele seminţe au căzut lângă drum si au venit păsările şi le-au mâncat. Altele au căzut pe loc pietros, unde n-aveau pământ mult şi îndată au răsărit, că n-aveau pământ adânc; iar când s-a ivit soarele, s-au pălit de arşiţă şi, neavând rădăcină, s-au uscat. Altele au căzut între spini, dar spinii au crescut si le-au înăbuşit. Altele

au căzut pe pământ şi au dat rod: una o sută, alta şaizeci, alta treizeci" (Mt. 13,3-8). Iară de voi afla şi eu în inima ta pământ bun şi aducător de roadă, nu voi pregeta a semăna în inima ta, iar de va fi pietros şi mărăcinos şi pe lângă drum, ca să fie călcată de călători, mai bine ar fi să nu semăn sămânţa mea, ca să nu fie spre călcare şi spre mâncare păsărilor, cărora îmi este poruncit a nu le arunca această sămânţă. însă, am nădejde să aflu în tine pământ foarte bun şi aplecat spre mântuire, încât vei vedea şi piatra cea scumpă şi cu raza luminii ei te vei învrednici a fi tu însuţi lumină şi vei aduce roadă însutită. Că pentru tine am călătorit această cale lungă, ca să-ţi arăt cele ce n-ai văzut niciodată şi să te învăţ cele neauzite.

Iar loasaf îi răspunse:

- Hu, cinstite unchiaşule, cu marc dor şi cu o poftă neoprită caut să aud vreun cuvânt nou şi bun, că în inima mea s-a aprins foc ce rău mă arde şi mă îmboldeşte să ştiu ce este de folos. Dar n-am aflat om să-mi poată spune cele ce doresc, iar, de aş găsi vreun înţelept de la care să aud cuvânt de mântuire, îmi pare că n-aş da cuvântul nici păsărilor, nici fiarelor, nici nu m-aş afla ca un pământ pietros şi mărăcinos, ci cu bună înţelegere l-aş primi şi cu toată grija l-aş păzi. Ci tu, de ştii asemenea lucruri, nu le ascunde de mine, ci spune-mi-le, că, dacă am auzit că ai venit dintr-o altă ţară îndepărtată, m-am bucurat, nădăjduind că la tine voi afla cele ce poftesc. Pentru aceea te-am adus la mine şi cu bucurie te-am primit, ca pe unul dintre apropiaţii mei, şi cred că nu-mi va fi nădejdea în deşert.

Şi zise Varlaam:

- Bine ai făcut, aşa precum se cade măririi împărăteşti, nesocotind prostia cea văzută, ci ai fost socotitor al nădejdii celei ascunse. Căci, iată, îţi voi

spune o pildă. Trăia cândva un împărat mare şi slăvit. Mergând o dată într-o caleaşca poleită, cu alai de boieri şi de slugi, după cum se cuvine împăraţilor, întâlni pe calc doi oameni cu haine rupte si întinate, cu feţele supte şi negre. Ştiind împăratul că topirea trupului lor li se trage din truda postului şi din sudorile ostenelilor, îndată sări din caleaşca şi se închină lor până la pământ, şi, sculându-se, îi luă în braţe şi cu dragoste îi sărută. Dar boierii şi slugile nu suferiră aceasta, căci aşa ceva nu se cuvenea slavei împărăteşti şi, neîndrăznind a-i spune în faţă, ziseră unui frate pe care-1 avea împăratul să-i grăiască spre a nu aduce ocară înălţimii coroanei sale. Iar fratele împăratului îl mustră de acea ticăloşie fără de ispravă, însă împăratul îi dete un răspuns pe care fratele său nu-1 pricepu.

împăratul acela avea un obicei: atunci când se făcea cuiva judecată de moarte, trimitea crainicul la poarta acelui om cu un fel de trâmbiţă, făcută într-adins numai pentru acel lucru, iar, dacă auzeau oamenii sunetul ei, ştiau toţi că omul acela este vinovat de moarte. Deci, când fu seară, trimise împăratul trâmbiţa cea cu glas de moarte să trâmbiţeze frăţâne-său care, dacă o auzi, se deznădăjdui de a mai avea zile şi se apucă să-şi facă scrisoare de tocmeală a casei sale şi se îngriji de moarte toată noaptea, iar dimineaţa se îmbrăcă în haine negre şi merse cu jupâneasa şi cu coconii la uşile palatului împărătesc, plângând şi jelindu-se. împăratul îl băgă înăuntru şi îi zise:

- O, ncbunule şi nechibzuitule, dacă tu te-ai speriat până-ntr-atât de crainicul fratelui tău, care-ţi este frate după trup şi ai aceeaşi cinste ca şi el şi căruia nimic nu i-ai greşit, de ce mi-ai adus ieri mustrare pentru că i-am sărutat pe crainicii lui Dumnezeu, care cu mai mare glas decât trâmbiţa mea îmi vestesc moartea şi înfricoşata judecată a

Stăpânului meu, înaintea Căruia mă ştiu vinovat cu multe şi cu mari greşeli, latã cã ţi-ani înfăţişat nebunia ta şi te-am înspăimântat şi curând le-t) voi arăta şi acelora care te-au învăţat şi te-au îndemnat să mă mustri.

Aşa îl mângâie pe fratele său şi-i făcu cinste, trimiţându-1 la casa lui, Porunci, apoi, să se facă patru lăzi de lemn: pe două le ferecă peste tot cu aur; apoi, porunci să se bage înăuntru oase de oameni morţi, împuţite, şi le ţintui cu piroane de aur. Iar pe celelalte Ie unse pe deasupra cu smoală şi cu răşină si le umplu de pietre scumpe şi de mărgăritare de mult preţ şi de toate mirosurile cu bună mireasmă şi le închise, legându-le cu nişte sfori de păr. Şi îi chemă pe boierii care-l mustraseră pentru sărutarea acelor călugări si le puse înainte cele patru lăzi, ca să Ie preţuiasca. Hi ziseră că „cele două ferecate cu aur sânt vrednice a pune în ele coroane şi haine împărăteşti, iar cele unse cu smoală şi cu răşină sânt vrednice de un preţ mic şi prost".

Iar împăratul zise către dânşii:

- Ştiam eu că veţi zice aşa, căci cu ochii trupeşti chipul trupesc se înţelege, dar nu se cuvine a face aşa, ci cu ochii cei dinlăuntru se cuvine a cerceta ceea ce este înlăuntru: cinste sau ocară.

împăratul porunci să deschidă lăzile cele poleite, şi, deschizându-le, ieşi dintr-însele o putoare foarte grea şi se arătă o vedere grozavă. Apoi, /isc împăratul:

- Iată, acesta este chipul celor îmbrăcaţi în haine luminate care se trufesc cu multă slavă, iar înlăuntru sânt plini de lucruri rele si împuţite.

După aceea, porunci să deschidă si lăzile smolite şi unse cu răşină. Dacă le deschise, pe toţi câţi erau acolo îi veseli cu vederea frumuseţii si cu buna

mireasmă a odoarelor ce erau într-însele. Atunci, zise împăratul:

- Ştili cui se închipuiesc acestea? Călugărilor celor smeriţi care sânt îmbrăcaţi in haine proaste, la al căror chip, din aiarâ vâzându-1, voi aţi socotit că cu m-am făcut de batjocură dacă m-am plecat lor până la pământ. Iar eu, cu ochii minţii socotind cinstitele si prea înfrumuseţatele lor suflete, m-am slăvit cu atingerea de dânşii, mai de cinste decât toată coroana şi decât tot caftanul împărătesc.

Aşa îi ruşina şi îi învăţă să nu socotească cele ce se arată pe dinafară, ci mai vârtos să ia aminte la cele dinlăuntru. Precum acel înţelept împărat creştin ai făcut şi tu, piimindu-mâ spre bună nădejde care, îmi pare mie, nu te va înşela.

Iar loasa/ zise către dânsul:

- Acestea toate le-ai spus cu bună tocmeală. Tar eu vreau să ştiu cine este Stăpânul tău despre care ai zis la începutul cuvântului că a grăit de semințele acelea.

CAPITOLUL VII

Varlaam pune înaintea feciorului de împărat învățătura dreptei credințe

Iar Varlaam îndată începu cuvântul:

- De-ți este voia sâ ştii, Stăpânul meu este Iisus Hristos, Unu1-Nascut, Fiul lui Dumnezeu Cel Binecuvântat şi Atotputernic, împăratul împăraților şi Domnul Domnilor, singurul Care are nemurire şi locuieşte întru lumina cea neapropiatâ, Care este împreună slăvit cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Eu nu sânt dintre cei care cheamă mulți dumnezei şi fără tocmeală cinstesc idoli fără suflet, surzi şi muți, ci eu un Dumnezeu cunosc şi-L mărturisesc, în trei ipostasun slăvit: în Tatăl şi în Fiul şi în Duhul Sfânt, o fire şi o ființă, o slavă şi o împărăție neîmpărțită.

Acest Dumnezeu în trei ipostasuri este fără de început şi fără de sfârşit, veşnic si pururea; El este nezidit, neschimbat, fără de trup, nevăzut, nescris, neştiut, El este Atotbun şi Atotdrept, Care toate le-a tocmit din nimic, .şi văzutele, şi nevăzutele; întâi, puterile cele nevăzute ale cerului, multe, fără de număr, nepipăite şi fără de trupuri, duhuri slujitoare măririi lui Dumnezeu; după aceea, lumea

văzută - cerul şi pământul şi marea, pe care cu lumină o lumină şi o împodobi: cerul cu soarele, luna şi stelele, iar pământul cu verdeață şi cu multe feluri de vietăți, asemenea şi marea cu fiare fără de număr şi cu peşti ce înoată într-însa. Acestea toate Fi zise şi se făcură după cuvântul Său. HI porunci şi se zidiră. După aceea, îl făcu pe om cu mâinile Sale: luă țărână din pământ spre zidirea trupului, iar suflet înțelegător şi cuvântător îi dădu cu a Lui suflare, precum scrie: după chipul şi asemănarea Lui 1-a făcut pe om, având libertatea şi înțelegerea după chip şi bunătatea după asemănare, căci prin aceasta se aseamănă lui Dumnezeu, după cât îi stă în putere omului. Pe omul acesta, cinstindu-l cu libertatea şi cu nemurirea, 1-a pus împărat a toate câte sânt pe pământ şi i-a zidit femeie dintr-însul spre ajutorul lui. Şi a sădit în Eden, la răsărit, raiul plin de veselie şi de bucurie şi 1-a pus într-insul pe omul pe care 1-a zidit, poruncindu-i să mănânce din dumnezeieştii pomi, numai dintr-unul i-a pus poruncă sâ nu mănânce, în nici un chip. Iar pomul acela se numea pomul cunoştinței binelui şi răului şi le-a poruncit Dumnezeu, zicându-le aşa: „în ziua în care veți mânca dintr-însul, cu moarte veți muri" (Fac. 2,16-17).

Una dintre aceste puteri îngereşti, de care ți-am spus mai înainte, voievodul unei cete, neavând el întru sine nici urmă de răutate de la Făcătorul Său, căci spre bine a fost făcut, s-a întors de la bine la râu din voia sa liberă si s-a înălțat cu nebunia lui, vrând sâ fie deopotrivă cu Dumnezeu, Stăpânul său, Cel Care 1-a făcut. Pentru aceasta a fost lepădat din cinstea şi din dregătoria sa şi în loc de a avea acea viață fericită şi acel nume îngeresc, diavol şi satana s-a chemat. Jos 1-a surpat Domnul ca pe un nevrednic de slava de sus şi împreună cu

ei a căzut mulţime de îngeri vicleni din ceata ce era sub ascultarea lui, care de bunăvoie s-au făcut răi în loc de buni şi, mergând pe urma vicleniei voievodului lor, s-au chemat draci ca nişte înşelători şi smintitori.

Diavolul, lepădându-se de tot binele si luând firea răului, văzându-se pe sine surpat dintr-atâta slavă, iar pe om ridicat ia atâta cinste, 1-a pizmuit pe om şi a meşteşugit să-1 scoată afară din acea fericire. De aceea a luat înşelătorul chip al şarpelui şi prin acel chip a vorbit către femeie şi a îndemnat-o să mănânce din pom ca să fie ei doi ca nişte dumnezei. Apoi, prin dânsa îl înşelă şi pe Adam, că aşa se numea omul cel dintâi zidit. Astfel, pentru că a mâncat omul din pomul cel oprit, Adam a fost gonit din desfătarea raiului şi, în locul vieţii fericite şi nemuritoare, această viaţă străină a dobândit şi cu moartea a fost osândit.

De atunci a luat tărie diavolul si cu biruinţă se lăuda. Iar inmulţindu-se neamul omenesc, i-a învăţat să meargă în toată calea răutăţii. Drept aceea, vrând Dumnezeu a tăia mult păcătoasa lor răutate, a adus potop pe pământ ca să piardă tot sufletul viu, numai pe unul singur 1-a aflat drept într-acei oameni şi pe acela 1-a ferit intr-o corabie cu femeia şi cu feciorii lui si numai pe acela 1-a lăsat pe pământ. Şi, dacă a inceput iarăşi a se înmulţi, neamul omenesc L-a uitat pe Dumnezeu si spre mai mare răutate sporea, făcându-se robi Ia tot felul de păcate şi stricându-se în cumplite rătăciri şi în multe feluri de înşelăciuni. Unii cutezau a grăi că toate câte sânt in lume ele însele s-au făcut si singure-şi poartă de grijă, adică nu este nimeni stăpân si domnitor peste ele ca să le poarte de grijă. Alţii, răzvrătind toate lucrurile, pe dos ziceau că nefiinţa, adică ceea ce nu era, a fost adusă întru fiinţă,

adică întru ceea ce sânt lucrurile lumii. Alţii cinsteau nişte dumnezei, mulţi la număr şi răi, pe care-i aveau ajutor în poftele lor cele rele, iar după închipuirea feţei lor au făcut idoli surzi şi muţi, chipuri cioplite şî scobite, pe care i-au pus în nişte case de se închinau lor si slujeau făpturii mai mult decât Făcătorului: unii - soarelui, lunii şi stelelor, pe care Dumnezeu le-a pus să dea lumină acestei lumi pământeşti şi pe care purtarea de grijă a Ziditorului le luminează si Ic ţine, fiind ele cu totul nesimţitoare şi fără de suflet; alţii se închinară focului, apei şi altor lucruri pământeşti şi fără suflet si nu se ruşinară; alţii cinsteau fiarele si dobitoacele cele cu patru picioare ca şi cum ei, oamenii, erau mai răi şi mai blestemaţi decât acele dobitoace; alţii se închinau obrazelor unor oameni proşti şi de nimic pe care-i închipuiau drept dumnezei, unii dintre aceia erau parte bărbătească, alţii - parte femeiască, despre care singuri au mărturisit că erau desfrânaţi şi desfrânate, ucigători de oameni, mânioşi, vrăjmaşi si pizmăreţi, ucigători de părinţi şi ucigători de fraţi, furi, jefuitori, şchiopi, betegi, fermecători şi turbaţi. Dintre aceştia unii au murit de moarte bună, alţii, ucişi de grindină şi arsi de foc, alţii au fost robi altor oameni, alţii au umblat întru întristare pentru faptele lor cele rele si scârnave. De aceea, luând oamenii învăţătura de la dumnezeii lor, se spurcau cu toate necurătiile, fără de nici o ruşine şi cumplit întuneric cuprinsese neamul nostru în acele vremuri şi nu era nimeni să-L cunoască şi să-F caute pe Dumnezeu.

Numai unul dintr-acel neam de oameni mai avea simţurile sufletului zdravene, anume Avraam, care-F cunoscuse pe Făcătorul din vederea făpturilor: chibzuind el asupra cerului, pământului şi mării, soarelui, lunii şi stelelor, se miră de

tocmirea şi de podoaba lor; şi, văzând lumea şi toate rate sânt in lume, socotea că nu s-au făcut singure şi nici nu-şi poartă singure de grija. Şi iarăşi socotea că frumuseţea făpturii acesteia nu este alcătuită de stihiile lumii, nici de idolii neînsufleţiţi. Dintre acestea toate îl cunoscu pe adevăratul Dumnezeu, Ziditorul şi Stăpânitorul şi Chivernisitorul a toate, far Dumnezeu, văzând mintea lui cea bună şi dreapta luare-aminte, i s-a arătat lui singur, însă nu aşa precum este fiinţa Sa, ci cu dumnezeiască socotinţă - căci firii celei create nu-i stă în putere a-L vedea pe Dumnezeu - i-a dat deplină înţelegere şi cunoştinţă şi l-a tăcut plăcutul Său. Iar după el toţi cei care s-au tras dintr-însul au învăţat unul de la altul buna-credinţă şi cunoaşterea adevăratului Dumnezeu. Pentru aceasta Dumnezeu a binevoit să înmulţească sămânţa lui întru mulţime nenumărată şi i-a numit pe ei popor ales. Şi au ajuns robi in Hgipt la un împărat Faraon, care-i supunea la grele cazne, şi de acolo i-a scos Dumnezeu cu semne minunate şi inicoşate prin doi bărbaţi sfinţi şi cu darul proorociei slăviţi, fraţi, anume Moise şi Aaron, care pe egipteni i-au supus la cazne, precum li se cădea, iară pe israeiiteni, căci aşa se chema acel norod, nepoţii lui Avraam, i-a trecut prin Marea Roşie ca pe uscat, despârţindu-se apa mării în două şi fâcându-se perete dc-a dreapta şi de-a stânga, iar Faraon şi oastea lui, dacă au intrat pe urma lor, s-au întors apele la loc şi i-au înecat cu totul.

După aceea, cu mari minuni şi semne a rătăcit acel popor prin pustie 40 de ani şi i-a hrănit Dumnezeu cu pâine cerească si (e-a dat lege scrisă de Kt pe două Table de piatră, pe care le-a dat în mâna lui Moise, pe muntele Sinai, fiind închipuiri a celor

cc au să fie. Legea îi ferea de idoli şi dc toate faptele rele şi viclene şi-i învăţa să-L cinstească pe Unul, adevăratul Dumnezeu, şi să împlinească lucrurile cele bune. Cu minuni ca acestea îi aduse in pământul cel bun, făgăduit acelui patriarh Avraam pentru seminţia Iui. Şi este multă vorbă a spune toate câte s-au arătat lor, lucruri mari şi minunate, slăvite şi luminate, care nu au număr. Dar, cu toate acestea, tot era cu anevoie a depărta neamul omenesc de slujba şi de fapta cea fără de cale şi a-1 aduce la tocmeala cea dintâi. Firea omenească era robită de înşelăciune, moartea împărătea peste tot neamul omenesc din tiraniceasca stăpânire a divolului şi pe toţi îi trimitea la osânda iadului. într-asemenea primejdie şi patimă fiind noi, Dumnezeu nu ne-a trecut cu vederea, nici nu ne-a lăsat Făcătorul Care ne-a adus dintru cele ce nu sânt întru cele ce sânt, nici n-a părăsit de tot lucrul mâinilor Sale, ci cu bunăvoirea Lui, Dumnezeu-Tatăl, Unul-Născut, Fiul şi CuvântLil lui Dumnezeu, Care este în sânul Tatălui şi dumnezeiescul Sfântul Duh, Cel prea veşnic si fără de început, de-o-fiinţă cu Tatăl şi cu Fiul, S-a pogorât către robii Săi cu o pogorâre nespusă şi neajunsă. Unul-Născut, Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, fiind Dumnezeu desăvârşit, S-a făcut si om desăvârşit, întrupându-se de la Duhul Sfânt şi din Măria Fecioara, nu din sămânţă sau din poftă bărbătească. Mai înainte de zămislirea Lui, unul din arhangheli a fost trimis să vestească Fecioarei acea străină lucrare şi naşterea cea nespusă, căci fără de sămânţă S-a născut Fiul lui Dumnezeu de la Duhul Sfânt, închegându-şi trup însufleţit cu suflet înţelegător şi cuvântător în pântecele curatei Fecioare. Un ipostas şi două firi: Dumnezeu deplin şi om fără de stricăciune, născându-Se din Fecioară

şi după naştere păzind-o nestricată. Şi în toate a fost asemenea nouă, afară dc păcat, luând asupra Lui neputinţele şi slăbiciunile noastre purtându-le şi, dacă prin păcat a intrat moartea în lume, se cuvenea Celui Care voia să ne izbăvească de ea să fie fără de păcat şi pentru nepăcătuirea Lui să înfrângă moartea. Treizeci de ani a locuit cu oamenii împreună şi S-a botezat dc la loan în apa Iordanului, iar acest loan era bărbat sfânt şi mai mare decât toţi proorocii. Când S-a botezat El, venit-a glas din cer, de la Tatăl, grăind: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit" (Lc. 3,22) si Duhul Sfânt în chip dc porumbel S-a pogorât peste Dânsul.

Şi de atunci a început să facă minimi şi semne mari: pe morţi îi învia, pe orbi îi lumina, pe draci îi gonea, pe surzi şi pe şchiopi îi tămăduia, pe leproşi îi curăţa şi întru tot îi înnoia, iar firea noastră cea învechită în păcate la calea bunătăţilor o învăţa, şi cu lucrul, şi cu cuvântul, adică din acestea putrede o trăgea şi către viaţa de veci o învăţa.

Doisprezece ucenici si-a ales, pe care i-a numit apostoli. Acestora le-a poruncit să propovăduiască tuturor viaţa cea cerească pe care venise să o arate pe pământ si pe noi, smeriţii pământeni, să ne facă cereşti cu a Lui socotinţă. Iar pentru a Lui minunată si dumnezeiască viaţă şi pentru nenumăratele minuni, arhiereii şi mai-marii poporului ales s-au tulburat şi, ncaducându-si aminte de mărturia Scripturilor, L-au judecat spre moarte şi unul din ucenicii Lui L-a vândut lor. Şi dacă L-au prins, L-au dat pe mâna judecăţii păgâne, să-L omoare pe Cel Care dă viaţă tuturor, dar Ei cu sfatul voii Sale a primit să pătimească pentru noi, ca pe noi din patimi să ne slo-

bozească. Multe munci a pătimit şi în cea din urmă L-au răstignit pe Cruce. Toate le-a răbdat cu trupul, iar cu sufletul a fost fără de patimă, fiind El în două firi: cea dumnezeiască, care a rămas fără de păcat şi fără de moarte, şi omenească, în care a pătimit omeneşte. S-a răstignit cu trupul cel fără dc păcate, Domnul nostru Iisus Hristos, Care păcat n-a făcut, nici nu S-a aflat vicleşug în gura Lui şi morţii nu era vinovat, căci pentru păcat a intrat moartea în lume, după cum am zis mai înainte, şi pentru noi El a luat moarte cu trupul ca să ne slobozească din stăpânirea morţii. Şi S-a pogorât în iad şi l-a stricat şi a slobozit sufletele care erau ţinute acolo din veac. Şi trupul Lui n-a văzut putreziciunea, a fost pus în groapă şi a înviat a treia zi şi S-a sculat biruind moartea şi nouă dându-ne biruinţă asupra ei. Şi S-a arătat ucenicilor Lui si le-a dat pace şi printr-înşii întregului neam omenesc. Iar după patruzeci de zile S-a suit Ia ceruri şi sade de-a dreapta Tatălui, Care iarăşi va să vină cu slavă să judece viii şi morţii şi să plătească fiecăruia după faptele iui. După a Lui preaslăvită înălţare la ceruri, L-a trimis pe Duhul Sfânt la sfinţii ucenici, în chip de limbi de foc, şi au început a grăi în limbi, aşa cum le da Duhu! a grăi.

Şi de atunci, cu darul Duhului Sfânt, s-au risipit prin toate ţările şi au mărturisit drept slăvitoarea credinţă, botezând în numele Tatălui si al Fiului si al Sfântului Duh si învăţând să păzească toate poruncile mântuitoare. I-au luminat, aşadar, pe rătăciţii păgâni şi au stricat drăceasca înşelăciune idolească. Şi nerăbdând vrăjmaşul diavol biruinţa Lui, ridică şi acum război împotriva creştinilor, îndemnându-i pe nebuni şi pe neînţelegători să se apuce iarăşi de slujba ido-

lească, insă neputincioasă i s-a făcut puterea şi armele lui s-au frânt cu puterea lui Hristos.

Iată pe Domnul meu şi pe Dumnezeul meu! Pe Mântuitorul meu cu puţine cuvinte ţi L-am arătat, dar II vei cunoaşte desăvârşit dacă vei primi darul Lui în sufletul tău si te vei învrednici a fi rob şi ucenic al Lui.

CAPITOLULVIII

Cum a primit loasaf credinţa creştinească şi cum l-a învăţat Varlaam despre puterea botezului, despre înviere si despre înfricoşata Judecată

Aceste cuvinte dacă le auzi feciorul împăratului, străluci lumină în sufletul lui şi de bucurie se sculă din scaun şi, îmbrăţişându-1 pe Varlaam, zise:

- O, preacinstite între oameni, această spunere a ta trebuie să fie piatra scumpă, fără de preţ, nearătând-o la tot omul care ar vrea să o vadă, ci numai acelora care au simţirile sufletului sănătoase. Că iată, îndată ce au pătruns cuvintele tale în urechile mele, o lumină prea dulce a intrat în inima mea şi acoperământul cel greu al grijii, care de multă vreme zăcea asupra minţii mele, degrabă s-a spart. Spune-mi, aşa e sau nu? Şi de ştii lucruri încă mai de folos decât cele grăite mai înainte, nu pregeta a-mi spune.

Varlaam iarăşi răspunse şi zise:

- Adevărat, aşa este, domnul meu împărate, aceasta este taina cea mare din veac ascunsă, iar în anii de pe urmă s-a arătat oamenilor, a cărei arătare mulţi prooroci şi drepţi au vestit-o demult cu darul dumnezeiescului Duh, învăţând în multe părţi şi în

multe chipuri, cu mare gin? spunând tuturor mântuirea ce avea să tie şi doreau să o şi-vadă. Şi nu au vă/.ut-o ei, ci acest neam mai de pe urma se învrednici a primi mântuirea, căci crezând şi botezându-se se vor mântui, iar cei care nu vor crede se vor osândi.

Iar loasaf zise:

- Toate câte le-ai grăit le cred fără nici o îndoială si pe Dumnezeul de Care îmi spui, pe Acela îl slăvesc, numai învaţă-mâ adevărul fără de sminteală si spune-mi ce mi se cuvine să fac. Spune-mi ce e.ste botezul, despre care ai spus că-1 primesc cei care cred ? Spune-mi pe rând si arată-mi rădăcina şi temeiul.

Varlaam zise:

- Darul dumnezeiesc ai botezului este rădăcina şi temeiul cel mare şi tare al credinţei creştine, care are întru sine curăţirea tuturor păcatelor din naştere şi spălarea tuturor spurcăciunilor ce vin din răutate, că aşa a poruncit Mântuitorul: să ne naştem din apă şi din Duh si să ne suim la cinstea cea dintâi. Căci cu rugăciune şi cu mântuitoare chemare vine Duhul Sfânt asupra apei aceleia si ne botezăm, după cuvântul Domnului, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Aşa se sălăşluieşte darul Duhului Sfânt in sufletul celui care se botează si-1 luminează lăcându-1 pe ei chip dumnezeiesc, şî-l înnoieşte după chipul şi asemănarea cea dintâi şi curăţeşte toate răutăţile cele vechi. Tace omul făgăduinţă lui Dumnezeu de a începe o a doua viaţă, mai curată, şi ne face moştenitori neputre/irii si luăm mântuirea cea din veac.

Iar fără de botez este cu neputinţă a avea bună nădejde de mântuire, măcar de ar fi cineva mai credincios decât toţi credincioşii, că aşa a zis Dumnezeu Cuvântul, Care S-a făcut om pentru mân-

I

tuirea noastră: „Adevărat, adevărat grăiesc vouă: de nu se va naşte cineva din apă şi din Duh nu va putea sâ intre în împărăţia lui Dumnezeu" (In. 3,5). Drept aceea, mai înainte de toate, primeşte credinţa în sufletul tău şi apropie-te de botez cu poftă fierbinte şi întru nimic să nu zăboveşti, căci zăbovirea şi îndelungarea pentru acest lucru este de pagubă şi de pieire, venirea morţii nespuse şi nearâtate.

Iar loasaf zise:

- Dar ce este acea nădejde bună despre care zici că fără de botez nu se câştigă ? Şi aceea, căreia îi zici împărăţia cerurilor, ce este? Şi de unde ai auzit tu cuvintele Dumnezeului Care S-a făcut om ? Şi nevăzuta sosire a morţii ce este, căci de ea imi este mai multă grijă ? Scornindu-se în inima mea, cu scârbe şi cu dureri îmi istoveşte[1] carnea şi-mi roade tăria oaselor. Şi, dacă murim topindu-nc întru nefiinţă, mai este altă viaţă după ieşirea de aici ? Acestea şi cele care vor veni pe urma acestora aş pofti să le ştiu.

Iar Varlaam dădu răspunsuri ca acestea:

- Buna nădejde este acea dobândire a împărăţiei cerurilor, ilar cu limba omenească nici într-un chip nu se poate spune, căci zice Sfânta Scriptură: „Cele ce ochiul n-a văzut şi urechile n-au auzit şi la inima omului nu s-a suit, pe acestea lc-a gătit Dumnezeu celor ce îl iubesc pe EI" (I Cor. 2,9). Iar când ne vom învrednici a lăsa la pământ acest trup gros şi a ajunge la acea fericire, atunci însuşi Cel Care ne-a învăţat a nădăjdui ne va da acele bunătăţi a căror slavă covârşeşte toată mintea: lumină nespusă si viaţă necurmată şi locuinţă împreună cu îngerii. Şi dacă ne vom învrednici a locui împreună cu Dumnezeu, atât cât stă în puterea firii omeneşti, vom şti de la Dânsul toate câte acum nu le ştim, iar eu am

priceput aceasta din Sfânta Scriptură de Dumnezeu insuflată. împărăția cerurilor este aproape cu vederea de Sfânta şi de viață începătoarea Treime şi cu lumina Ei cea neapropiată străluceşte luminat şi curat şi de acolo vom privi cu fața descoperită slava Lui cea nespusă (HCor. 3,18). Nu este de mirare că neputincios este omul să arate în cuvinte acea mărire şi lumină a nespuselor bunătăți, căci nouă, pământenilor, putrezitori şi înfățişați în acest trup greu şi pătimaş, chiar dacă ne-ar ajunge cugetul la asemenea slavă si am încerca să spunem cu cuvântul, n-ar fi lucruri prea mari, nici prea alese, pe potriva acelei măriri dumnezeieşti. Aşadar, cunoscând acestea, numai cu credința să le primeşti, fără de îndoială, pentru că nu au nici o sminteală. Şi vino cu lucruri bune să primeşti acea împărăție fără de moarte şi, de o vei dobândi, atunci cu desăvârşire vei şti ce este.

îți voi răspunde acum şi la întrebarea: cum am auzit noi cuvintele lui Dumnezeu Cel întrupat ? Noi am învățat din Sfintele Scripturi întreaga tocmire a omenirii de către Dumnezeu, că Scripturile binevestesc nouă, muritorilor şi putrezitorilor pământeni, nemurirea, neputrezirea, viața veşnică, iertarea păcatelor şi împărăția cerului, precum au scris înşişi văzătorii de Dumnezeu, slugile Cuvântului, despre care am zis mai sus. Am aflat că Mântuitorul nostru lisus Hristos şi-a ales ucenici şi apostoli, pe care, după preaslâvita Lui înălțare la ceruri, i-a trimis în toată lumea ca pe nişte soli şi ei ne-au vestit despre viața Lut pământească, despre minunile şi despre învățăturile Lui mai mult decât au lăsat in Scripturi, că aşa grăieşte la sfârşitul cuvintelor Evangheliei cel care este mai ales dintre acei dumnezeieşti binevestitori:

„Dar sânt şi multe lucruri pe care le-a făcut lisus şi care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că

lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris" (In. 21,25).

în cartea dumnezeiască a Evangheliilor este izvodită povestea scrisă de Duhul lui Dumnezeu despre întruparea Fiului, despre arătarea Lui şi despre minunile săvârşite de El, precum şi despre curatele Lui Patimi pe care le-a răbdat pentru noi, despre Sfânta Lui înviere în cea de a treia zi, despre înălțarea la ceruri, despre slăvită şi înfricoşata Lui a doua Venire: „Şi iarăşi va să vie Fiul lui Dumnezeu pe pământ cu slavă nespusă şi cu mulțime de oşti cereşti să judece neamul nostru şi să plătească fiecăruia după faptele lui" (Mt. 25,31).

Dumnezeu l-a zidit pc om dintru început din pământ şi a suflat asupra lui suflare de viață care se cheamă suflet cuvântător şi înțelegător. Iar de vreme ce am fost osândiți cu moarte, iată, murim toți şi nu este nici unul dintre oameni care să nu bea din acest pahar. Moartea este despărțirea sufletului de trup, căci trupul ce este zidit din pământ se întoarce iarăşi în pământul din care a fost luat şi, putrezind, se topeşte, iar sufletul nemuritor se duce unde îi va porunci Ziditorul, după cum singur şi-a pregătit locaşul, fiind încă în trup; şi astfel, fiecare, după cum va petrece aici, aşa va fi răsplătit dincolo.

După mulți ani va veni Hristos, Dumnezeul nostru, să judece toată lumea întru slavă înfricoşată şi nespusă; în fața lui Dumnezeu se vor cutremura toate ostile îngereşti şi toți cu multă frică vor sta înaintea Lui. Atunci, la glasul arhanghelului şi la trâmbița lui Dumnezeu, vor învia morții şi_cu frică vor sta înaintea scaunului celui înfricoşat. învierea este împreunarea din nou a sufletului cu trupul. Acel trup putred şi topit se va scula iarăşi neputred. Şi nu care cumva să-ți vină în minte vreun gând de necredință pentru lucrul acesta sau să socoteşti că

Celui Care 1-a zidit din pământ ii este eu neputință a-1 ridica iarăși din pământ, ci, dacă vei socoti câte a făcut Dumnezeu din ce n-a fost, îți va fi destul spre înțelegere. Că FI a luat pământ si 1-a făcut pe om, iar pământ mai înainte nu fusese, ci tot Dumnezeu a făcut şi pământul. Cum s-a făcut pământul om şi cum pământul s-a făcut din nimic? Şi sub el ce temelie are ? Şi cum a scos dintr-însul atâtea feluri nenumărate de jivine, de semințe, de copaci ? la seama însă şi la naşterea noastră: oare nu e puțină sământa ce intră în matca ce o primeşte? Şi, apoi, cum s-a zidit tot ceea ce este viu ? lată, dar, câ nimic nu-i este cu neputință Celui Care a făcut lucruri ca acestea din ce nu era si în putere îi stă Lui să învieze din pământ trupurile cele moarte şi putrede, ca sâ-şi ia plata fiecare după lucrul său, căci vremea de acum este a lucrării, iar aceea ce va să vină a plății. Că, dacă n-ar fi învierea, unde s-ar mai arăta dreptatea lui Dumnezeu ? Câ mulți oameni drepți au fost pedepsiți cu multă răutate în această viață şi cu multe scârbe ies din lumea aceasta, iar alții, necredincioşi fiind şi purtându-se iii toată strâmbătatea, petrec intru dezmierdare si in multe ve^Hii îşi sfârşiră viata aceasta.

Dar Dumnezeu este bun si mare şi drept Judecător si a rânduit zi de înviere ca sufletul să-şi ia trupul său: cei răi, care aici au luat binele, acolo sâ ia muncile pentru cele ce au greşit aici, iar cei buni, care au fost munciți aici pentru ceva greşeli ce au făcut si ei ca nişte oameni, acolo să fie moştenitori bunătăților celor veşnice, precum zice Domnul: „Auzi-vor cei ce sânt în mormânturi glasul Fiului lui Dumnezeu şi vor iesi: cei ce au făcut cele bune Intru învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele, intru învierea osândirii" (In. 5,28-2").

Scaunele se vor pune şi Cel-vechi-de-zile, Atoatefăcătorul, va şedea şi cărțile se vor deschide, având scrise într-însele faptele, cuvintele şi toate cugetele noastre. Râul cel de foc va curge şi toate tainele se vor descoperi. Nimeni nu ne va fi acolo tălmaci sau apărător care, în cuvinte măiestrite şi în răspunsuri mincinoase să răspundă pentru noi; nimeni nu va putea fura judecata cea dreaptă cu nici un preț: nici cu puterea bogăției, nici cu trufia, nici cu darurile şi nici cu mita, Nefățarnicul şi adevăratul Judecător cu drepte cumpene va judeca totul: şi fapta, şi cuvântul, şi cugetul. Iar cei care au făcut bine vor merge în viața de veci întru nespusă lumină şi se vor veseli cu îngerii, privind bunătățile cele nespuse şi stând de față înaintea Sfintei Treimi. Iar cei ce au făcut rele, toți păgânii şi toți păcătoşii, vor merge în chinul cel veşnic, care se cheamă gheena, adică matca focului, acolo unde este întunericul cel dinafară şi viermele cel neadormit şi scrâşnirea dinților şi alte nenumărate munci. Dar mai rea decât toate este înstrăinarea de Dumnezeu şi lepădarea de prea dulcea Lui față: a fi lipsit de acea nespusă slavă şi a fi vădit şi ruşinat cu ruşine nesfârşită, înaintea a toată făptura, pentru păcatele făcute. Iar, după acea zi a înfricoşatului răspuns, toate lucrurile vor rămâne nemutate şi neschimbate: nici luminata vieţuire a drepților nu va avea sfârşit, nici muncile păcătoşilor nu vor avea odihnă, nici nu va mai fi altă judecată sau alt judecător mai mare care să-i răscumpere din munci, nici vreo nădejde de schimbare sau de uşurare a muncilor, în veci vor locui în chinuri.

Fiind acestea aşa, ce măsură a sfințeniei trebuie să avem în viață, ca să ne învrednicim a scăpa de groaza acelor răutăți ce vor sâ fie şi a sta de-a dreapta Fiului lui Dumnezeu ? Căci acolo vor sta drepții,

iar păcătoşilor le este dată becisnica parte, cea de-a stânga. Pe drepţi Stăpânul îi va numi „binecuvântaţii Tatălui" şi-i va pune în împărăţia cea fără de sfârşit, iar pe păcătoşi cu blestem şi cu mânie îi va goni de la prea blânda şi lina Lui Faţă (iar alungarea aceasta este mai amară şi mai cumplită decât toate muncile) şi întru munca de veci îi va trimite!

CAPITOLUL IX

Cu mărturii din Sfânta Scriptură, Varlaam îl învaţă mai cu de-amănuntul ce a povestit mai sus, pe scurt

Iară Ioasaf zise către dânsul:

- Omule, tu îmi grăieşti lucruri mari şi minunate, vrednice de frică şi de cutremur. Dar, oare, sânt acestea aşa ? Şi va fi cu adevărat învierea şi înnoirea celor ce după moarte s-au risipit şi s-au prefăcut în praf şi în cenuşă ? Va fi cu adevărat plată şi dare de seamă pentru faptele ce s-au făcut în viaţă ? Şi cum vor arăta acestea ? Cum aţi crezut voi un lucru ce acum nu este văzut şi l-aţi învăţat aşa de vârtos şi fără să vă îndoiţi de el ? Eu cred numai cele ce sânt făcute şi cu fapte sânt arătate. Dacă nu le-aţi văzut voi înşivă, ci doar le-aţi auzit de la cei care le-au scris, cum mărturisiţi că vor fi nişte lucruri aşa de mari şi de înalte, propovăduind despre ele cu atât de vârtoasă încredinţare ?

Varlaam zise:

- Din cele ce s-au făcut noi am dobândit încredinţarea celor ce au să fie, căci cei care au mărturisit asemenea lucruri întru nimic nu au greşit, ci cu semne, cu minuni şi cu alte multe feluri de

puteri şi-au întărit cuvintele; şi, dacă nimic nu ne-au învăţat despre cele de aici, cu minciună şi cu sminteală, ci toate au răsărit mai luminos decât soarele, înseamnă că şi despre cele de dincolo au spus adevărul. Iar aceste lucruri Însuşi Domnul Hristos le-a încredinţat prin cuvânt şi prin faptă, căci zice: „Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul, şi acum este, când morţii vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi cei ce vor auzi vor învia" (In. 5,25) şi „toţi cei din mormânturi vor auzi glasul Lui, şi vor ieşi cei ce au făcut cele bune, spre învierea vieţii, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea osândirii" (In. 5,28-29).

Şi iarăşi zise despre învierea morţilor: „Iar despre învierea morţilor, n-aţi citit ce vi s-a spus vouă de Dumnezeu, zicând: «Eu sânt Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iacov ?» Nu este Dumnezeul morţilor, ci al viilor" (Mt, 22,31-32). Aşa cum se strânge neghina din grâu şi se aruncă în foc, aşa va fi la sfârşitul veacurilor: îi va trimite Fiul lui Dumnezeu pe îngerii săi şi aceştia vor aduna toate smintelile ce au făcut strâmbătate şi le vor arunca în cuptorul de foc; acolo va fi plânsul şi scrâşnirea dinţilor, atunci drepţii vor străluci ca soarele în împărăţia Tatălui lor. Cine are urechi de auzit, să audă.

Prin cuvinte ca acestea şi prin altele asemenea a arătat Domnul învierea sufletelor noastre şi, întârindu-şi cuvintele cu fapta, pe mulţi i-a înviat. Spre sfârşitul vieţii Sale pământeşti, Domnul l-a înviat şi pe un prieten al Lui, anume Lazăr, pe care, fiind mort de patru zile, îngropat, stricat şi împuţit, din groapă l-a strigat şi pe cel fără de viaţă l-a pus viu înaintea alor săi. Spre întărirea acestora însuşi Domnul nostru a fost pârga şi

începătura vieţii celei noi, căci gustând El moartea cu trupul, a înviat a treia zi şi a fost Cel dintâi sculat din morţi. Au înviat şi alţii din morţi, dar, apoi, au murit şi nu au ajuns chipul învierii celei adevărate ce va să fie; El singur a fost începătorul acelei învieri. El a arătat întâi acea înviere fără de moarte.

Acestea le-au spus cei care au fost primii slujitori ai Cuvântului şi martori ai Lui. Fericitul Pavel, a cărui chemare n-a fost de la oameni, ci din cer, a zis: „Căci v-am dat, întâi de toate, ceea ce şi eu am primit, că Hristos a murit pentru păcatele noastre, după Scripturi" (I Cor. 15,3).

Iar dacă se mărturiseşte că Hristos a înviat din morţi, cum zic unii că nu este învierea morţilor ? Şi, dacă nu este învierea morţilor, nici Hristos n-a înviat; şi dacă Hristos n-a înviat, deşartă este credinţa noastră, încă sântem în păcatele noastre. Iar dacă nădăjduim în Hristos numai în viaţa aceasta, sântem mai de plâns decât toţi oamenii. Dar acum Hristos s-a sculat din mort), fiind pârga şi începătura învierii celor adormiţi; dacă printr-un om a venit moartea, tot printr-un om a venit şi învierea morţilor. Căci, precum în Adam toţi mor, aşa şi în Hristos toţi vor învia. Căci trebuia ca acest trup strieăeios să se îmbrace în nestricăciune şi acest trup muritor să se îmbrace în nemurire. Iar când acest trup strieăeios se va îmbrăca în nestricăciune si acest trup muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci se va întâmpla şi cuvântul care este scris: „Moarte, ai fost înghiţită de biruinţă. Unde-ţi este, moarte, boldul tău ? Iadule, unde-ţi este puterea ? Că atunci se va deşerta şi va pieri până în sfârşit puterea morţii şi în nici un chip nu va lucra mai mult, ci nemurire şi neputrezire veşnică se va da

oamenilor, căci cu adevărat şi fără nici o îndoială va fi învierea morţilor. Şi aceasta credem fără de nici o îndoială, ştiind că va fi şi plată şi dare de seamă pentru faptele din viaţa aceasta în ziua înfricoşată a venirii lui Hristos, zi în care cerurile vor arde şi temeliile lor se vor surpa, pământul şi lucrurile de pe el se vor mistui şi, arzând, se vor topi", cum a zis unul din cei binecuvântaţi, iar noi aşteptăm, după făgăduinţa Lui, cer nou şi pământ nou în care locuieşte dreptatea. Acolo va fi plată şi dare de seamă pentru toate faptele noastre şi nimic din faptele cele bune sau rele nu va rămâne nebăgat în seamă, ci pentru toate faptele şi cuvintele şi cugetele este plată de la Dumnezeu, după cum mărturiseşte Domnul, zicând: „şi cel ce va da de băut unuia dintre aceştia mai mici numai un pahar cu apă rece, în nume de ucenic, adevărat grăiesc vouă, nu va pierde plata sa" (Mt. 10,42).

Şi iară a zis: „Când va veni Fiul Omului întru slava Sa şi toţi sfinţii îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul slavei Sale. Şi se vor aduna înaintea Lui toate neamurile şi-i va despărţi pe unii de alţii precum desparte păstorul oile de capre. Şi va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci va zice împăratul celor de-a dreapta Lui: «Veniţi, binecuvântaţii Tatălui Meu, moşteniţi împărăţia cea gătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi M-aţi primit; gol am fost şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost şi aţi venit la Mine». Atunci drepţii îi vor răspunde, zicând: «Doamne, când Te-am văzut flămând şi Te-am hrănit ? Sau însetat şi Ţi-am dat să bei ? Sau când Te-am văzut străin şi Te-am primit, sau gojţ,

şi Te-am îmbrăcat ? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniţă şi am venit la Tine ?» Iar împăratul, răspunzând, va zice către ei: «Adevărat, zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut »" (Mt. 25,31-40).

Ceea ce dăm noi acelora care au nevoie, El le primeşte ca pentru Sine. Şi în alt loc zice: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu Care este în ceruri" (Mt. 10,32).

Cu aceste cuvinte şi cu multe altele asemenea a arătat răsplata faptelor bune şi a celor rele, cu pilde ciudate şi minunate, ca dintr-un izvor al înţelepciunii. Era odată un om bogat care se îmbrăca în porfiră şi în vizon, veselindu-se în toate zilele în chip strălucit; el era foarte nedarnic şi nemilostiv către cei care aveau nevoie şi îi cereau. Astfel, pe un sărac, anume Lazăr, care zăcea plin de bube lângă poarta lui, cu nimic nu-1 milostivea, nici măcar cu firimiturile care căzeau de la masa lui. Când au murit ei amândoi, săracul acela puroios a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam (în acest chip se numeşte locul de odihnă al drepţilor), iar bogatul a fost dat iadului, văpăilor, amarelor munci.

Iar Avraam a zis către el: „Fiule, adu-ţi aminte că ai primit cele bune în viaţa ta, şi Lazăr, asemenea, cele rele; iar acum aici el se mângâie, iar tu te chinuieşti" (Lc. 16,25).

Iar în alt, loc asemăna împărăţia cerurilor unui împărat care a făcut nuntă fiului său. Cu această asemănare a vrut să-i înveţe despre cele ce vor să fie pe oamenii proşti şi ticăloşi care cugetă numai la cele pământeşti. Le-a dat pildă veselia şi strălucirea din lucrurile cu care sânt deprinşi şi le cunosc

nu pentru că sânt nunți și mese în acel veac, ci, coborându-se la învârtoșarea minții lor, căuta să le arate cele ce vor să fie. împăratul acela cu înaltă strigare i-a chemat pe toți să vină la nuntă și să se sature de acele bunătăți gătite, dar mulți din cei chemați nu s-au îngrijit să vină, ci, zăbovind unii pentru moșie, alții, pentru negustorie, alții, care se însuraseră de curând, pentru femeile lor, au fost lipsiți de lumina cămării și pentru aceea de-a lor bunăvoie s-au înstrăinat de veselia cea frumoasă. Și i-a chemat pe alții și s-a umplut nunta de nuntași, împăratul, intrând ca să-și cinstească oaspeții, văzu acolo un om care nu era îmbrăcat în haine de nuntă și îi zise:

- Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă ?

El însă a tăcut.

Atunci a zis împăratul slugilor:

- Legați-1 de mâini și de picioare și aruncați-1 în întunericul cel de afară, acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților.

Așadar, cei care s-au lepădat de a veni la nuntă și n-au ascultat întru nimic chemarea sânt aceia care nu s-au apropiat deloc de credința lui Hristos, ci locuiesc în slujbă idolească sau în vreo erezie. Iar cel care nu avea haină de nuntă a crezut lui Hristos, dar haina cugetului o spurcase cu fapte rele, pricină pentru care pe dreptate a fost lepădat afară din bucuria cămării.

Și altă pildă mai puse înainte, asemănând împărăția cerurilor cu zece fecioare: cinci, înțelepte, iar cinci, nebune. Cele nebune, luându-și candelele lor, n-au luat cu sine untdelemn, iar cele înțelepte au luat untdelemn în vase, iar untdelemnul acesta înseamnă agonisirea bunătăților.

Pe la miezul nopții s-a făcut strigare: „lată. Mirele vine! Ieșiți întru întâmpinarea Lui!" (Miezul nopții înseamnă necunoașterea zilei când va veni Hristos). Atunci s-au deșteptat toate acele fecioare și au împodobit candelele lor, iar cele pregătite au ieșit în întâmpinarea Mirelui și au intrat cu Dânsul la nuntă și ușa s-a închis. Iar cele nepregătite, cărora li s-a cuvenit a fi numite nebune, văzând că se sting candelele lor, s-au dus să-și cumpere untdelemn și când s-au întors, ușile erau închise. Și au strigat ele, zicând:

- Doamne, Doamne, deschide-ne nouă !

Dar El le-a răspuns:

- Adevărat zic vouă: Nu vă cunosc pe voi (Mt. 25,1-12).

Cu aceste cuvinte este întărită pilda împotriva faptelor, a cuvintelor și chiar a cugetelor spurcate, căci a zis Mântuitorul: „Vă spun că pentru orice cuvânt deșert, pe care-1 vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua Judecății" (Mt. 12,36). Și iară: „și perii capului vostru sânt numărați". Prin perii aceștia se înțeleg cugetele și gândurile cele mai ascunse.

Asemenea învățături învață și Fericitul Pavel: „Cuvântul lui Dumnezeu e viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri și pătrunde până la despărțitura sufletului și duhului, dintre încheieturi și măduvă și destoinic este să judece simțirile și cugetările inimii, și nu este nici o făptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sânt goale și descoperite, pentru ochii Celui în fața Căruia noi vom da socoteală".

Acestea le-au spus și proorocii cu mulți ani mai înainte, strălucind ei, mai întâi, cu darul Duhului, căci Isaia a zis: Eu știu lucrurile și cugetele lor și le voi plăti lor. Și din toate neamurile îi vor aduce pe

fraţii voştri prinos Domnului: pe cai, în căruţe, pe paturi, pe catâri şi pe cămile, până la muntele cel sfânt al Meu, la Ierusalim, zice Domnul, precum fiii lui Israel aduc prinoase în vase curate pentru templul Domnului. Şi din ei voi lua preoţi şi leviţi, zice Domnul. într-adevăr, precum cerul cel nou şi pământul cel nou pe care le voi face, zice Domnul, vor rămâne înaintea Mea, aşa va dăinui totdeauna seminţia voastră şi numele vostru. Şi din lună nouă în lună nouă şi din zi de odihnă în zi de odihnă vor veni toţi şi se vor închina înaintea Mea, zice Domnul. Şi când vor ieşi, vor vedea trupurile moarte ale celor care s-au răzvrătit împotriva Mea, că viermele lor nu va muri şi focul lor nu se va stinge. Şi ei vor fi o sperietoare pentru toti" (Is. 66, 20-24).

Şi mai grăieşte despre acea zi: „Iată ziua Domnului, ea vine aprigă, mânioasă şi întărâtată Ia mânie, ca să pustiiască pământul şi să-i stârpească pe păcătoşii de pe el. Luceferii de pe cer şi grămezile de stele nu-şi vor mai da lumina lor; soarele se va întuneca în răsăritul lui şi luna nu va mai străluci. Atunci voi pedepsi lumea pentru fărădelegile ei" (Is. **13,9-11)** şi „ochii celor mândri vor fi pogorâţi" (Is. 5,15).

Şi iarăşi zice: „Vai de cei ce îşi trag pedeapsa ca şi cu nişte frânghii şi plata păcatului ca şi cu nişte ştreanguri!" (Is. 5,18). „Vai de cei ce zic răului bine şi binelui rău; care numesc lumina întuneric şi întunericul lumină; care socotesc amarul dulce şi dulcele amar ! Vai de cei care sânt înţelepţi în ochii lor şi pricepuţi după gândurile lor ! Vai de cei viteji la băut vin şi meşteri la făcut băuturi îmbătătoare ! Vai de cei ce dau dreptate celui nelegiuit pentru mită şi îl lipsesc de dreptate pe cel drept!"

(Is. 5,20-23). Ce vor face în ziua Judecăţii şi de la cine vor căpăta ajutor? Şi unde vor lăsa slava lor ca să nu cadă în primejdie ? „Pentru aceasta, după cum paiele sânt mistuite de foc şi iarba uscată de flăcări, aşa rădăcina lor va fi topită ca pleava şi floarea lor va fi spulberată precum este cenuşa, căci au călcat legea Domnului Savaot şi au nesocotit cuvântul Sfântului lui Israel!" (Is. 5,24).

Unele ca acestea a grăit şi alt prooroc: „Aproape este glasul zilei Domnului şi grabnic foarte, amară este şi iute aşezată ziua cea puternică a mâniei, ziua aceea, zi de scârbă şi de nevoie, zi de durere şi de pieire, zi de întuneric şi de negură, zi de nor şi de pâclă, ziua trâmbiţei şi a chiotului de război. Şi-i voi înfricoşa pe cei răi şi vor merge ca orbii, că au greşit Domnului" (Soi. 1,14-17). „Tot aurul şi argintul lor nu-i va putea izbăvi de ziua mâniei Domnului, căci tot pământul va fi mistuit de focul mâniei Lui, căci El îi va distruge, îi va pierde într-o clipă pe toţi locuitorii pământului" (Sof. 1,18).

Despre acestea şi David, strigând, zice: „Dumnezeu strălucit va veni, Dumnezeul nostru şi nu va tăcea. Foc înaintea Lui va arde şi împrejurul Lui vifor mare. Chema-va cerul de sus şi pământul, ca să judece pe poporul Său" (Ps. 49,3-5). Şi iarăşi zice acolo: „Scoală-te, Dumnezeule, judecă pământul, că toate neamurile sânt ale Talc".

De multe ori şi altele ca acestea a mărturisit psalmistul şi toţi proorocii, pricepând cu Duhul dumnezeiesc cele despre judecata şi plata ce va să fie; Mântuitorul le-a întărit cuvintele şi ne-a învăţat să credem în învierea morţilor şi în plata faptelor din viaţa aceasta şi în viaţa cea nesfârşită a veacului ce va să fie.

CAPITOLUL X

Cu aceasta povestire Ioasaf a fost adus întru zdrobirea inimii şi i-a întrebat pe Varlfiam ce să facă, iar Varlaam 1-a îndreptat spre primirea botezului şi i-a vorbit despre răsplata celor care primesc credinţa cea dumnezeiască

A plâns Ioasaf la aceste cuvinte şi sufletul de multa umilinţă i s-a umplut. El i-a zis bătrânului:

- Toate aievea rrii le-ai arătat şi cu adevăr mi-ai spus această minunată şi înfricoşată spunere; aşadar, ce trebuie să mai facem încă şi cum am putea scăpa de acele munci gătite păcătoşilor, ca să ne învrednicim de bucuria drepţilor ?

Iar Varlaam, răspunzând, zise:

- Scris este că odată, în timp ce Petru îi învăţa pe oameni, aceştia s-au umilit în inimile lor, ca şi tine astăzi, şi au zis: „Ce vom face ?" Iar Petru a zis către dânşii: „Pocăiţi-vă şi fiecare dintre voi să se boteze *m* numele Iui Iisus FIristos, spre iertarea păcatelor voastre şi veţi primi darul Duhului Sfânt. Căci vouă şi copiilor voştri vă este dată făgăduinţa, precum şi tuturor celor de departe, pe oricâţi îi va chema Domnul Dumnezeul nostru" (Fapt. 2,37-39).

Iată, dar, că acum şi-a vărsat mila Sa cea bogată şi asupra ta şi te-a chemat, deşi erai cu voinţa departe de El si slujeai la dumnezei străini, însă nu dumnezei, ci draci pierzători şi idoli surzi şi nesimţitori erau. Drept aceea, mai înainte de toate, apropie-te către Cel Care te-a chemat şi de la Care vei primi cunoştinţa cea nemincinoasă a lucrurilor văzute şi nevăzute. Dar, dacă nu vei vrea să vii nici după chemare sau vei zăbovi cu judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, vei fi lepădat, iar tu, nevrând, nu vei fi vrut; aşa a grăit şi acel Apostol către unul dintre ucenici. însă eu cred că ai ascultat chemarea şi, mai mult încă, ascultând-o, vei lua crucea şi vei merge după Cel Care te cheamă - Dumnezeu şi Stăpân. FI te scoate din moarte spre viaţă şi de la întuneric la lumină, că întuneric şi moarte sufletului este să nu-L cunoască cineva pe Dumnezeu, iar slujirea idolească este pierdere a firii, mai mare decât toată nesimţirea şi nebunia. Pe idolatri cui i-aş asemăna ? Şi ce chip al nebuniei lor ţi-aş putea pune înainte ?

Mai bine îţi voi arăta o pildă pe care mi-a spus-o un bărbat foarte înţelept, zicând asa:

„Aceia care se închină idolilor se aseamănă unui om vânjos care, făcând clei de ierburi, vâna păsări. Şi a prins una din păsările cele mititele, care se numea privighetoare. Scoţând cuţitul, voia să o înjunghie, ca să o mănânce. Iar privighetoarei i s-a dat glas omenesc şi zise către vânător: „Ce folos vei avea, omule, de mă vei înjunghia ? Că nu vei putea sătura pântecele tău cu mine, iară dacă mă vei slobozi din legătură îţi voi da trei porunci care îţi vor fi de mare folos toată viaţa dacă le vei păzi". Vânătorul, mirându-se de glăsuirea acelei păsări, i-a făgăduit să o slobozească din legătură dacă va

auzi de la ea vreun lucru nou. Deci, pasărea, întorcându-se, zise către om:

- Niciodată să nu te ispiteşti a prinde ce nu poţi apuca; de lucrul ce a trecut să nu-ţi pară rău; şi nu crede cuvântul ce nu este de crezare. Aceste trei porunci păzeşte-le şi bine îţi va fi.

Iar omul, mirându-se de aceste cuvinte bine întocmite şi înţelepte, a dezlegat-o din legătură şi a slobozit-o în văzduh. Privighetoarea, vrând să-1 ispitească pe om dacă va fi înţelept după puterea cuvintelor zise şi va câştiga folos din ele, a zburat în văzduh şi a grăit către dânsul:

- O, vai de nechibzuitul tău suflet, omule! Ce comoară ai pierdut astăzi! Că în pipota mea este un mărgăritar cât un ou dc struţocămilă.

Auzind aceste cuvinte, vânătorul s-a întristat şi, părându-i rău că i-a scăpat privighetoarea din mâini, a încercat să o prindă iarăşi. Şi îi zise:

- Vino la casa mea să te ospătez bine cu cinste şi aşa să te slobozesc în pace.

Iar privighetoarea zise către dânsul:

- Acum te cunosc că eşti nebun mare şi foarte nechibzuit, căci cu greutate ai primit cuvintele mele şi te-ai ascultat cu dulceaţă, dar nici un folos n-ai dobândit. De lucrul ce a trecut ţi-am zis să nu-ţi pară rău, dar tu acum eşti cuprins de scârbă că am scăpat din mâinile tale. Ţi-am poruncit să nu te ispiteşti a prinde lucruri ce-ţi sânt cu neputinţă a le apuca, dar tu te ispiteşti a mă prinde, neputând umbla pe urma umbletului meu. Şi încă-ţi poruncisem să nu crezi cuvântul ce nu este de crezare, dar, iată, tu ai crezut cum că ar fi în pipota mea un mărgăritar mai mare decât tot trupul meu şi n-ai socotit că dacă eu întreagă nu sânt pe potriva oului de struţocămilă, cum ar încăpea în mine un asemenea mărgăritar ?"

Aşa nebuni şi nechibzuiţi sânt şi aceia care cred în idoli şi nădăjduiesc într-înşii. Cu mâinile lor i-au zidit, dar li se închină; cu degetele lor i-au făcut, dar zic: „Aceia ne-au făcut pe noi!" Cum socotesc oare că aceia pe care ei înşişi i-au zidit şi i-au făcut, le sânt lor ziditori ? Ii păzesc cu tărie să nu-i fure hoţii, dar paznicii mântuirii lor îi numesc ! Câtă nebunie au aceia! Ei nu înţeleg că idolii nu sânt vrednici de a-şi ajuta lor înşişi şi de a se păzi, iar altora cum le-ar putea fi păzitori şi mântuitori ? Ei îi caută mai vârtos pe cei morţi decât pe cei vii şi avuţia şi-o cheltuiesc ca să facă stâlpi ciracilor şi să ridice idoli; ei bârfesc, zicând că aceia sânt dătători a tot binele şi cer de la ei ceea ce aceştia n-au avut niciodată. Drept aceea scris este:

„Idolii neamului lor sânt argint şi aur, lucru de mâini omeneşti: gură au şi nu vor grăi; ochi au şi nu vor vedea; urechi au şi nu vor auzi; nări au şi nu vor mirosi; mâini au şi nu vor pipăi; picioare au şi nu vor umbla, nu vor glăsui cu gâtlejul lor. Asemenea lor să fie cei ce-i fac pe ei si toti cei ce se încred în ei" (Ps. 113,12-16).

Oricât ar striga către dânşii, nu-i vor auzi, nici de răutăţi nu-i vor mântui. Pentru aceasta, cu mare ruşine se vor ruşina cei care nădăjduiesc în lucruri făcute dc mâini omeneşti, zicând chipurilor cioplite: „Voi sânteţi dumnezeii noştri". Au junghiat jertfă dracilor, nu lui Dumnezeu, acelor dumnezei pe care nu-i ştiură, dumnezei noi care au apărut mai pe urmă. Acelora le-au junghiat jertfe. Dar pentru ce ? Pentru că este un neam răzvrătit şi nu este credinţă într-însul. Şi din neamul acesta viclean şi necredincios te cheamă Dumnezeu pe tine, zicându-ţi aşa: „Ieşi din mijlocul lor şi te desparte şi nu te atinge de necurăţia lor, ci te mântuieşte din

acel neam răzvrătit, scoală si du-te, că nu este odihnă într-insul" (IlCor. 6,17).

Domniile cele multe ale dumnezeilor la care vă închinaţi voi sănt fără tocmeală şi trecătoare şi nu au fiinţă. La noi însă nu este aşa: nu avem dumnezei mulţi, nici domni mulţi, ci este „un singur Dumnezeu, Tatăl, din Care sânt toate şi noi întru El", „Fiul, Care este chipul nevăzutului Dumnezeu, mai întâi născut decât toată făptura pentru că întru El au fost făcute toate, cele din ceruri şi cele de pe pământ, cele văzute şi cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpânii" (Col. 1,15-16). „Toate prin El s-au făcut şi fără El nimic nu s-a făcut din ce s-au făcut" (In. 1,3). Şi în toate se află Duhul Sfânt, întru Care sânt toate, adevăratul şi de viaţă făcătorul Dumnezeu, Duhul cel bun şi Duhul cel drept, Duhul Mângâietor, Duhul Care face să fim fiii lui Dumnezeu si dumnezei prin har. Precum este Tatăl aşa este şi Fiul şi Duhul Sfânt, un Dumnezeu în trei ipostasuri, dar într-o singură fire, o împărăţie, o putere, o slavă şi o fiinţă: în ipostasuri despărţire, dar în dumnezeire unitate. Unul e Tatăl, Căruia nu-i este a se naşte. Unu) e Fiul, născut din Tatăl şi Unul e Duhul Sfânt, a Cărui purcedere sau ieşire este din Tatăl. Iar noi aşa ştim că de la lumina Tatălui şi prin lumina Fiului şi întru lumina Duhului Sfânt (Rom. 11,36) vom vedea lumina (Ps. 35, 9) slăvind o dumnezeire în trei ipostasuri. Acela este adevăratul Dumnezeu Care în Treime este cunoscut, căci de la El şi cu El şi întru El sânt toate.

Iar eu, cu darul dumnezeiesc aflând despre tine, sânt trimis să te învăţ cele ce am deprins şi am păzit de la început şi până acum, la căruntele mele. Deci, de vei crede şi te vei boteza, vei fi mântuit, iar de nu vei crede, vei fi osândit, căci toate acestea pe

care le vezi astăzi şi cu care te înalţi şi te încoronezi, fie slavă, fie hrană, fie bogăţie, toate înşelăciuni ale vieţii sânt, ca şi cum n-ar fi; în puţină vreme se vor mistui şi te vor scoate de aici fără voia ta, iar trupul îţi va fi închis într-o singură groapă mică, părăsit de toţi cei dragi si de rudele tale. Şi vor pieri frumuseţile acestei lumi şi necurăţia ei cea multa, iar în locul acestei frumuseţi şi al mirosului celui bun de acum, te va cuprinde împuţita putreziciune, iar sufletul ţi-l vor băga întru cele mai de jos ale pământului, în osânda iadului, până la ziua cea de apoi a învierii când iarăşi luându-şi trupul, sufletul va fi lepădat de la faţa lui Dumnezeu şi dat gheenei focului celui ce arde fără sfârşit. Acestea şi mai mari decât acestea ti se vor întâmpla, dacă vei locui întru necredinţă. Iar dacâ-L vei asculta cu luare-aminte pe Cel Care te cheamă la mântuire şi vei alerga către El cu dragoste şi cu bucurie şi dacă te vei însemna cu lumina Lui vei merge fără de îndoială şi dacă, lepădând toate, te vei lipi de El, ascultă ce fel de veselii şi de întăriri vei dobândi atunci: „De te culci, nu-ţi va fi teamă, iar de adormi, somnul tău va fi dulce. Să nu te temi de frica fără veste şi nici de vreo năvală a celor păcătoşi, că Domnul este nădejdea ta şi va feri piciorul tău de cursă" (Pild. 3, 24-25) şi vei umbla cu îndrăzneală „ca un pui de leu fără grijă" (Pild. 27, **1).** Şi vei trăi cu bucurie şi cu veselie in veci, căci in inima ta bucuria şi lauda şi veselia se vor sălăşlui, iar din durere şi din grijă şi din suspinare vei scăpa. „Atunci lumina ta va răsări ca zorile şi tămăduirea ta îţi va merge înainte şi slava lui Dumnezeu te va cuprinde". Atunci vei striga şi te va auzi Dumnezeu şi încă glăsuind tu, El îţi va zice: „Iată, am venit căci Eu sânt Cel Ce curătesc fărădelegile tale şi nu ţi le voi aduce aminte". Dar adu-ţi aminte şi

socoteşte- i-le toate, grăieşte mai întâi tu strâmbatăţile tale, ca să te îndreptezi: „De vor fi păcatele voastre cum e cârmâzul, ca zăpada Ie voi albi şi de vor fi ca purpura, ca lâna le voi face" (Is 1 17)

CAPITOLUL XI

Varlaam îl învaţă pe Ioasaf că, după primirea botezului, trebuie să se adauge faptele bune, iar pocăinţa este de mare folos celor care greşesc

Ioasaf îl ascultă cu mare luare-aminte pe Varlaam şi, când acesta termină, zise către dânsul:

- Toate vorbele tale sânt bune şi minunate, iar eu le-am crezut şi le cred şi toată slujba idolească din inimă o urăsc; înainte de a veni tu la mine, altceva gândea sufletul meu despre idoli, iar acum cu ură deplină îi urăsc, dacă ştiu de la tine deşertăciunea lor şi nebunia celor care îi slujesc; de aceea şi poftesc să fiu robul Dumnezeului Celui adevărat, dacă nu mă va zvârli în lături pe mine, nevrednicul, pentru păcatele mele, ci mă va ierta de toate, fiind milostiv şi iubitor de oameni, după cum înveţi tu. Iată, sânt gata a primi botezul şi a păzi toate câte-mi vei zice ! Insă, după botez, se mai cuvine a adăuga şi altceva ?

Varlaam zise către dânsul:

- Ascultă ce se cade a face după botez: depărtează-te de tot păcatul şi de toată pofta şi să te zideşti pe temeiul credinţei celei dreptslăvitoare, pe

împlinirea bunătaţilor, căci „credinţa fără fapte este moartă in ea însăşi" (Iac. 2,17), zice Apostolul; tot aşa cum şi faptele fără credinţă sânt moarte. Umblă în Duhul Sfânt şi să nu te dedai poftelor trupeşti, „iar faptele trupului sânt cunoscute şi ele sânt: preacurvia, desfrânarea, necurăţia, nesaţurarea sau nestâmpărarea, adică lăcomia, închinarea la idoli, fermecatoria, vrajbele, certurile, zavistiile, mâniile, gâlcevile, dezbinările, eresurile, pizmele, uciderile, beţiile, chefurile, iubirea de avuţie, de argint sau de bani, grăirea de rău, iubirea de dezmierdare, lăcomia, trufia şi cele asemenea acestora, pe care vi le-am spus mai înainte, că cei care fac unele ca acestea nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu. Iar roadă Duhului este dragostea, bucuria, p>acea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţea, înfrânarea" (Gal. 5, 19-23), sfinţenia sufletului şi a trupului, smerenia inimii, milostenia, neţinerea mâniei, iubirea de oameni, trezvia, căinţa cea adevărată pentru toate păcatele făcute mai înainte, lacrimile cu umilinţă, plângerea pentru păcatele sale şi ale aproapelui şi altele asemenea acestora, ca nişte trepte împreunate ale unei scări, care, una de alta sprijinindu-se, urcă sufletul la cer.

Acestea ţi le-am spus ca să te ţii de ele după botez, iar dacă vei primi înţelegerea cea adevărată şi te vei întoarce la lucrurile care au murit pentru tine, asemenea „câinelui la vărsătura lui" (II Pt. 2, 22), atunci se va împlini cuvântul Domnului, Care a zis: „Când duhul cel necurat iese din om, umblă prin locuri fără apă, căutând odihnă, şi, negăsind, zice: «Mă voi întoarce la casa mea, de unde am ieşit». Şi, venind, o află măturată şi împodobită. Atunci merge şi ia cu el alte şapte duhuri mai rele decât el şi, intrând, locuieşte acolo; şi se fac cele de pe

urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi" (Lc. 11, 24-26).

Botezul spală cu apă şi şterge zapisul tuturor păcatelor făcute mai înainte, iar după aceea ne este zid de apărare şi armă tare asupra oştii vrăjmaşului. însă, botezul nu ne ia volnicia, nici nu ne dă iertare de păcatele ce le vom face după aceea, nici nu va mai fi a doua afundare în apă, pentru că un singur botez mărturisim. Ci se cade să ne păzim cu toată paza ca să nu cădem a doua oară în spurcăciune, ci să ne ţinem de poruncile Domnului, Care a zis către apostoli: „Mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului si al Sfântului Duh" şi nu s-a oprit aici, ci a adăugat, zicând: „învăţându-i să păzească toate câte am poruncit vouă".

Ne-a poruncit a fi săraci cu duhul, ca să ne învrednicim împărăţiei cerului. Ne-a învăţat să plângem în această viaţă ca mângâierea viitoare s-o primim. Şi ne-a mai învăţat a fi blânzi şi pururea flămânzi şi însetaţi după dreptate, milostivi, darnici, îndurători şi curaţi cu inima şi să ne depărtăm de toată spurcăciunea trupului şi a duhului, să fim făcători de pace către oameni şi către sufletul nostru, supunându-1 pe cel mai rău celui mai bun. Războiul cel necurmat dintre noi să-1 stingem cu judecată dreaptă şi să răbdăm toată prigoana şi ocara şi nedreptatea pentru numele Lui, ca să ne învrednicim de bucuria veşnică la împărţirea luminatelor daruri. Ne porunceşte să lumineze lumina noastră înaintea oamenilor acestei lumi, aşa încât „să vadă faptele noastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl nostru Cel din ceruri" (Mt. 5,16).

Legea lui Moise, dată demult israeliților, zice; nu ucide, nu face curvie, nu fura, nu mărturisi cu minciună (leş. 20,13-16).

Hristos ne învață „că oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă; şi cine va zice: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedriului, iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului. Deci, dacă îți vei aduce darul tău la altar şi acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul acolo, înaintea altarului şi mergi întâi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău" (Mt. 5,22-24). Şi încă: „Oricine se uită la femeie, poftind-o, a şi săvârşit adulter cu ea in inima lui" (Mt. 5,28) şi a chemat în inima lui spurcăciunea sufletului şi simțirea poftei curviei. încă, a poruncit să nu ne jurăm nicidecum, „ci cuvântul vostru să fie: ceea ce este da, da; şi ceea ce este nu, nu; iar ce este mai mult decât acestea, dc la cel rău este" (Mt. 5,37). în Lege s-a zLs: „ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte" (Mt. 5,38), F.l însă ne-a spus nouă: „Nu vă împotriviți celui rău, iar celui ce te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt. Celui ce voieşte să se judece cu tine şi să-ți ia haina, lasă-i şi cămaşa. Iar de te va sili cineva să mergi cu el o milă, mergi cu el două. Celui care cere de Ia tine, dă-i; şi de la cel ce voieşte să împrumute de la tine, nu întoarce fața ta. Ați auzit că s-a zis: «să-1 iubeşti pe aproapele tău şi să-1 urăşti pe vrăjmaşul tău», (ar Eu vă zic vouă: iubiți pe vrăjmaşii voştri, binecuvântați-i pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc şi rugați-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că El face să răsară soarele peste cei răi şi peste cei buni şi trimite ploaie peste cei drepți şi peste cei nedrepți" (Mt. 5,39-45).

„Nu osândiți şi nu veți fi osândiți, iertați şi vi se va ierta vouă" (Lc. 6,37).

„Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia şi rugina le strică şi unde furii le sapă şi le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică şi unde furii nu le sapă şi nu le fură. Căci unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta. Luminătoml trupului este ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat. Iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Deci, dacă lumina care e în tine este întuneric, dar întunericul cu atât mai mult! Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi şi pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu şi lui mamona. De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este sufletul mai presus decât hrana şi trupul decât îmbrăcămintea ? Priviți la păsările cerului, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, şi Tatăl nostru Cel ceresc le hrăneşte. Oare nu sânteți voi cu mult mai presus decât ele ? Şi cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot ? Iar de îmbrăcăminte, de ce vă îngrijiți ? Luați seama la crinii câmpului cum cresc, nu se ostenesc, nici nu torc. Şi vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceştia. Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este şi mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioşilor? Deci, nu duceți grijă, spunând: ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca? Căci după toate acestea se îngrijesc neamurile; ştie doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele. Căutați, mai întâi,

împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă. Nu vă îngrijiţi de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei" (Mt. 6,19-34).

„Toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, asemenea şi voi faceţi lor. Intraţi pe poarta cea strâmtă, că largă este poarta şi lată calea ce duce la pieire şi mulţi sânt cei care o află. Şi strâmtă este poarta şi îngustă este calea care duce la viaţă şi puţini sânt cei care o află" (Mt. 7,12-14).

„Nu oricine îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăţia cerurilor, ci cel ce va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri" (Mt. 7,21).

„Cel ce iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubeşte pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Şi cel ce nu-şi ia crucea si nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine" (Mt. 10, 37-38).

Acestea şi altele ca acestea porunci Mântuitorul apostolilor ca să-i înveţe pe credincioşi şi sântem datori a le păzi, dacă râvnim să dobândim cele desăvârşite şi să ne învrednicim cununilor celor nestricăcioase ale dreptăţii „pe care Domnul va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, tuturor celor ce au iubit arătarea Lui" (II Tim. 4,7).

loasaf zise către bătrân:

- Toată nădejdea îmi va fi în deşert, de vreme cc trebuie aşa o putere pentru împlinirea învăţăturilor şi, de mi se va întâmpla după botez ă greşi cu una sau două din aceste porunci, n-am să mai pot dobândi cele făgăduite.

Iar Varlaam zise:

- Nu socoti acestea aşa, că Dumnezeu Cuvântul, Care S-a întrupat pentru mântuirea noastră, ştiind

neputinţa cea multă si patima firii noastre, nici într-aceasta nu ne-a lăsat să bolim fără de leac, ci ca un doctor preaînţelept a rânduit să mărturisim voia noastră cea trupească şi iubitoare de păcate, amestecând-o cu iarba pocăinţei, spre iertarea păcatelor, când vom dobândi pocăinţa cea adevărată şi ne vom sfinţi cu apa şi cu Duhul şi ne vom curaţi de tot păcatul fără de osteneală şi fără de spurcăciune. După botez, dacă ni se va întâmpla să cădem iarăşi în păcate, nu mai putem primi altă naştere asemenea acestuia, care să se facă prin scufundarea în apă cu Duhul Sfânt şi să ne înnoiască desăvârşit, că botezul doar o dată se dă. Ci cu dureroasă căinţă şi cu lacrimi fierbinţi, cu osteneli şi cu sudori se face curăţirea şi iertarea păcatelor pentru milostivirea Dumnezeului nostru, că botez a fost numit şi izvorul de lacrimi după darul Stăpânului, Care în multă vreme şi cu osteneală pe mulţi de multe păcate i-a mântuit. Că nu este păcat care să poată birui iubirea lui Dumnezeu pentru oameni, dacă vom face pocăinţă şi vom spăla ruşinea păcatelor cu lacrimi, numai să nu ne apuce moartea şi să ne scoată spurcaţi de aici. Că în iad nu este pocăinţă, nici spovedanie, ci cât sântem încă vii, măcar de ni se va strica ceva din acoperământul şi zidirea cea din afară, măcar de ne-am zbătut până acum în putreziciunea păcatului, ne putem iarăşi înnoi prin pocăinţă. Că nu este putinţă a număra mulţimea îndurărilor lui Dumnezeu, nici a măsura mărimea milostivirii Sale, iar păcatele şi căderile, oricâte ar fi, tot se supun măsurii şi numărării. Deci, zăcând păcatele noastre sub măsură, nu pot birui mila cea nemăsurată şi îndurările cele nenumărate ale lui Dumnezeu.

Pentru aceea, ne este poruncit să nu cădem în deznădejde dacă vom face păcate, ci să ştim bună-

tatea lui Dumnezeu şi să ne căim de ele, ca să dobândim iertare pentru iubirea de oameni a Iui Hristos, Care şi-a vărsat sângele pentru păcatele noastre Multe scripturi ne învaţă puterea pocăinţei şi, mai ales, faptele şi pildele Domnului nostru lisus Hristos. „De atunci a început lisus să propovăduiască şi să spună: Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia cerurilor". (Mt. 4,17).

într-o pildă arată că un fecior şi-a luat de la tată-său partea lui de avere şi s-a dus într-o ţară depărtată „şi acolo şi-a risipit averea, trăind în desfrânări. Şi după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în tara aceea şi el a început să ducă lipsă. Şi ducându-se, s-a lipit el de unul din locuitorii acelei ţări, şi acesta l-a trimis la ţarinile sale să păzească porcii" (Lc. 15,13-15) (aşa este numit păcatul cel spurcat). Şi pătimind multe şi ajungând la sărăcia cea mai de pe urmă, încât nici cu acea hrană împuţită a porcilor nu i se îngăduia a-şi sătura pântecele, târziu, şi-a venit în sine şi tânguindu-se de o ruşine ca aceea, a zis: „Câţi argaţi ai tatălui meu sânt îndestulaţi de pâine, iar eu pier aici de foame Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu şi îi voi spune: Tată, am greşit la cer şi înaintea ta şi nu mai sânt vrednic să mă numeşti fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argaţii tăi. Şi, sculându-se, a venit la tatăl său. Şi, încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său şi i s-a făcut milă şi, alergând, a căzut pe grumazul Iui şi l-a sărutat" (Lc. 15, 17-20). Iar tatăl, învrednicindu-1 de cinstea cea dintâi, a făcut praznic cu bucurie pentru aflarea lui şi a înjunghiat viţelul cel îngrăşat.

Această pildă ne-a arătat-o nouă, celor care voim a ne întoarce din păcate şi a cădea la pocăinţă. Şi ne-a spus şi despre un păstor care a avut o sută de oi si, rătăcindu-i-se una, Ie-a lăsat pe cele 99 şi a

ieşit să o caute pe cea rătăcită până ce a aflat-o si luând-o pe umeri a adus-o de a amestecat-o cu cele nerătăcite. Şi, sosind acasă, chemă prietenii şi vecinii la ospăţ pentru aflarea ei, căci aşa a zis Mântuitorul: că aşa şi în cer va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăieşte, decât pentru 99 de drepţi care n-au nevoie de pocăinţă (Lc. 15,3-7).

Căci şi verhovnicul ucenicilor. Petru, piatra credinţei, care a fost şi el părăsit cu o părăsire chibzuitoare în vremea mântuitoarei Patimi, ca să cunoască slăbiciunea şi ticăloşia neputinţei omeneşti, căzu în păcatul lepădării, dar curând îşi aduse aminte de cuvântul Domnului, şi ieşind afară, plânse cu amar. Cu acele lacrimi calde, sculându-se din cădere, făcu prea puternică biruinţă, căci fiind ispitit întru război, măcar de a şi căzut, dar n-a zăbovit, nici nu s-a deznădăjduit, ci degrabă a adus amare lacrimi din inimă plină de grijă, iar văzând aceasta vrăjmaşul a fost ars pe faţă ca de o văpaie năpraznică şi într-acel ceas a sărit şi a fugit departe. Iar Petru, tânguindu-se cu greu, a fost iarăşi verhovnic şi dascăl a toată lumea, şi pocăinţei chip şi izvod. Şi, după înviere, zicând Hristos către dânsul de trei ori: „Simone, fiul lui lona, mă iubeşti ?" (In. 21,16) *ă* îndreptat cea de trei ori lepădare a lui, răspunzând Apostolul aşa: „Doamne, Tu ştii

I

că Te iubesc".

Din acestea şi din alte pilde mai multe, fără număr, învăţăm şi pricepem puterea lacrimilor şi a pocăinţei, numai chipul ei trebuie să fie cum se cuvine: urând păcatul să-1 urâm din toată inima şi, plângând cu lacrimi, să grăim cum a zis proorocul David: „Ostenit-am întru suspinarea mea, spălavoi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda" (Ps. 6,6).

Aşa se face iertarea păcatelor cu sângele lui Hristos, cu mărirea milei Lui şi cu mulţimea indurărilor Celui Care a zis: „De vor fi păcatele voastre cum e cârmâzul, ca zăpada le voi albi, şi de vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face." (Is. 1,18). Aşa sânt acestea si aşa credem că se cuvine a se împlini poruncile lui Dumnezeu după primirea botezului şi a cunoştinţei celei adevărate şi a înnoirii, după ce ne-am învrednicit a ne face fii ai lui Dumnezeu şi după gustarea dumnezeieştilor Taine, să ne întărim, cu toată virtutea ca să nu cădem. Că mulţi, dacă au căzut, nu s-au mai putut scula: unii, deschizând uşile poftelor şi locuind intr-însele şi nerupându-se de ele, nu mai putură să se întoarcă spre pocăinţă, iar alţii, apucându-i moartea şi neajungând să se spele cu pocăinţa de spurcăciunea păcatelor, se osândiră.

Drept aceea este lucru de pierzare a cădea cineva în orice poftă, iar de se va întâmpla să cadă, trebuie să iasă curând dintr-însa şi să stea iarăşi întru bună nevoinţă. Şi, ori de câte ori se va întâmpla a cădea numaidecât, într-acelaşi ceas să fie şi scularea, ca să se ridice şi să stea tocmai până la moarte, că aşa grăieşte Domnul Dumnezeu: „Intoarce-ti-vă către Mine şi Mă voi întoarce şi Fu către voi" ţZah. 1,3).

CAPITOLUL XII

Varlaam îi arată lui loasaf în multe chipuri traiul creştinătăţii şi, mai ales, despre tocmeala călugăreasca, iar la sfârşit, într-o pildă frumoasă, îi 'arată cum se cade a se păzi de poftele lumii

La cele spuse de Varlaam, loasaf zise:

- Dar cum s-ar păzi cineva curat de tot păcatul după botez, căci pocăinţa celor care greşesc este trudnică si cu osteneală, cu grijă şi cu durere, cu plângere şi cu tânguire, iar mie îmi pare că lucrul acesta multora cu anevoie este a-1 îndeplini. Ci mai vârtos aş vrea să găsesc o cale în care să păzesc deplin poruncile Iui Dumnezeu, să nu mă abat dintr-însele după iertarea răutăţilor mele celor dintâi şi să nu-L mânii iarăşi pe preadulcele Stăpân şi Dumnezeu.

Iar Varlaam zise:

- Bine ai-zis acestea, domnul meu, împărate, asta îmi place şi mie, căci este foarte cu anevoie şi cu neputinţă a locui cineva lângă foc si să nu se dogorească. Nu este lesne, ci încă foarte cu anevoie şi lucru încurcat să umble în calea poruncilor Domnului şi să se păzească curat acela care e legat cu lucrurile lumii şi cu grijile ei, cu valurile ei se

zăboveşti? şi locuieşte în hrană şi în bogăţie. Că a zis Domnul: „Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau la unul va lua-aminte, iar de altul nu se va îngriji, nu puteţi să slujiţi şi lui Dumnezeu si lui mamona" (adică nedreptăţii) (Mt. 6,24). Şi ucenicul Lui cel iubit, binecuvântatul loan Evanghelistul, scrie in cartea lui:

„Nu iubiţi lumea, nici cele ce sânt în lume. Dacă cineva iubeşte lumea, iubirea Tatălui nu este în el, pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului şi pofta ochilor şi trufia vieţii, nu sânt de la Tatăl, ci sânt din lume. Şi lumea trece şi pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac" (I fn. 2,15-17).

Acestea cunoscându-le purtătorii de Dumnezeu, părinţii noştri cei dumnezeieşti, şi auzindu-i pe apostoli că în împărăţia cerului se intră cu mult chin, se nevoiră după sfântul botez să păzească şi să-şi ferească haina neputrezirii curată şi nespurcată. Drept aceea, unii dintre ei au adăugat şi alt botez celui dintâi, botezul sângelui şi al caznelor, căci şi acesta se numeşte botez şi este foarte cinstit şi lăudat, pentru că ei nu s-au mai spurcat a doua oară cu gânduri păcătoase. Pe acesta şi Dumnezeu l-a luat pentru noi şi pe bună dreptate l-a numit botez. Acestuia i-au fost râvnitori, mai întâi, înşişi văzătorii Săi, ucenici şi apostoli.

Pentru acesta şi ceata sfinţilor mucenici s-a dat împăraţilor slujitori la idoli şi prigonitori, răbdând tot felul de cazne: au fost daţi fiarelor, focului şi săbiei, iar ei, mărturisind bună mărturisire şi păzindu-şi credinţa, au dobândit cinstea îngerilor şi a drepţilor lui Hristos şi s-au făcut locuitori si moştenitori ai împărăţiei cereşti. Bunătatea lor a strălucit şi „în tot pământul a ieşit vestirea lor şi la marginile lumii cuvintele lor" (Ps. 18, 4) şi nu

numai graiurile şi faptele acestora, ci şi sângele şi oasele lor sânt pline de toată sfinţirea.

Oasele acestea sfinţite ajută tututor celor care se ating cu credinţă de ele: îi gonesc de tot pe draci şi bolile cele de nevindecat le vindecă numaidecât; atingerea sfintelor rămăşiţe, despre care s-ar putea spune mare şi lung cuvânt dacă cineva ar povesti cu amănuntul puterea lor, se bucură de cinstirea a toată făptura. Iar acei prigonitori cruzi şi cu chip de fiară sălbatică, fiind răi, rău se săvârşiseră. Atunci şi prigoana încetă, căci peste toată lumea veniră împăraţi credincioşi care, îngrijindu-şi sufletele, cugetau îa cele ce sânt de folos: să-şi pună sufletele şi trupurile nespurcate înaintea Domnului, tăindu-şi toate poftele lucrurilor celor rele şi curăţindu-se de toată spurcăciunea trupului şi a duhului, ştiind că aceasta nu se va putea isprăvi într-alt chip, decât cu paza poruncilor lui Hristos.

Deci, socotind ei că paza poruncilor şi lucrarea bunătăţilor este cu anevoie a se face prin mijlocul valurilor lumii, au părăsit toate: părinţi, fii, prieteni, rude, bogăţia, hrana şi, toate câte sânt în lume urându-le, se sălâşluiră prin pustii ca nişte sfinţi lipsiţi, scârbiţi, cu patimă grea, rătăcind prin pustiu şi prin munţi, prin peşteri şi prin prăpăstiile pământului. Depărtându-se de toate câte sânt pe pământ frumoase şi dulci, încă şi pâinea şi acoperământul foarte întru scădere le aveau. Şi socoteau că, dacă nu vor afla înfrânarea poftelor, atunci vor rupe acele pofte din sufletele lor cu rădăcină cu tot şi, măturând aducerea lor aminte, vor sădi întru sine dragostea şi pofta dumnezeieştilor şi cereştilor lucruri, întru care cu patimă îşi vor subţia trupul şi, făcându-se mucenici de bună-voie, nu vor greşi, ci, fiind ei mergători pe urma Patimilor lui Hristos, după a lor putere, vor fi părtaşi ne-

sfârşitei împărăţii. Aşa vitejeşte petreceau singuratica şi negâlcevitoarea lor viaţă: unii fără acoperământ răbdau, luând osteneală de la văpaia zădufului si de la iarna cea neîndurătoare şi de la tulburările vânturilor, alţii îşi făceau colibiţe sau locuiau prin prăpăstii şi prin peşteri ascunzându-se. Intru bunătăţi ca aceasta locuiau, odihna trupească lepădând şi verze crude şi buruieni sau muguri de prin copaci sau pâine uscată gustând. Şi nu numai că se lepădau de gustarea dulceţilor, ci încă şi cu prea multul ajun se întindeau sub măsura mâncării, cu atât de proaste bucate hrănindu-se atât numai cât să fie vii. Unii toate zilele săptămânii în foame le petreceau si numai duminica se hrăneau cu ceva hrană, alţii de câte două ori pe săptămână îşi aduceau aminte să guste ceva, alţii, peste o zi, alţii numai seara gustau puţină hrană, îndeletnicindu-se cu rugăciunea si cu privegherea. Erau aproape de viaţa îngerească, Iuându-şi ziua bună de la tot câştigul aurului si argintului, uitând cu totul că între oameni este vânzare şi cumpărare, iară pizma şi trufia, năravuri ce urmează mai ales lucrărilor bune, nu aveau loc într-însii. Nici celui care isprăvea lucruri mai mari nu i se ridica gândul spre semeţie asupra celor care erau mai slabi decât dânsul. A-I ocârî cineva pe vecinul sau a se lăuda cu ajunul lui sau a gândi lucruri mari de isprăvile tui erau fapte care nu se întâmplau între ei. Căci cel care avea bunătăţi mai multe nu socotea că le face cu ostenelile sale, ci toate cu puterea lui Dumnezeu se împlinesc, supunându-se smeritei voiri. Cugetau că nimic n-au lucrat, ci toate sânt daruri ale lui Dumnezeu, cum este scris în Scriptură: „aşa şi voi, când veţi face toate cele poruncite vouă, să ziceţi: Sântem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem" (Lc. 17, 10).

Unii ziceau că niciodată n-au făcut ce li s-a poruncit lor, ci mai multe sânt cele ce n-au ajuns a le împlini, decât cele duse până la capăt. Şi iară se ocăra fiecare pe sine că nu era totdeauna desăvârşit în ajunare, pentru neputinţa trupului, cugetând că slăbiciunile lor nu sânt din neputinţa firii, ci din voia cugetului.

Aşa, unul decât altul şi toţi decât toţi se făceau mai smeriţi, iar patima slavei deşarte, adică patima de a plăcea oamenilor, nu putea să fie printre dânşii, căci din pricina ei fugiseră din lume şi locuiau în pustii. Nu oamenilor, ci lui Dumnezeu, de la Care au nădejde, au vrut să-şi arate lucrările lor şi plata faptelor lor de la El să-şi ia, ştiind foarte bine că postul ce se face din trufie n-are plată, căci este făcut pentru lauda omenească, nu pentru Dumnezeu. De aceea, îndoită pacoste petrec unii ca aceia care, postind şi lăudându-se cu postul, şi trupul îşi mârşăvesc, dar nici o plată nu iau. Iar cei care poftesc slava cea de sus si năzuiesc spre ea nu se îngrijesc cu nimic de cele pământeşti şi omeneşti, având locaşurile lor în sărăcie şi în singurătate; aceştia îşi desăvârşesc strădania lor depărtaţi de locuinţa omenească în toată vremea vieţii lor fiind apropiaţi de Dumnezeu. Iar alţii, înfigându-şi sălaşurile lor departe unul de altul, se adunau duminica într-o biserică pentru a săvârşi dumnezeieştile Taine şi a se cumineca cu Jertfa fără de sânge a Preacuratului Trup şi a Scumpului Sânge al lui Hristos, pe Care L-a dăruit Domnul credincioşilor Săi spre iertarea păcatelor, spre luminarea şi sfinţirea sufletului şi a trupului. Şi se hrăneau unul pe altul cu învăţătura dumnezeieştilor cuvinte si, cu învăţăturile pe care le deprinseserâ, dădeau în vileag războaiele cele ascunse ale potrivnicilor, ca să nu fie prins de ele cineva care n-ar şti meşteşugul

războaielor. Şi iarăşi se întorcea fiecare la coliba lui, cu nevoinţă băgând în vasele inimilor lor nenumăratele bunătăţi şi luând roadă prea dulce şi vrednică dc masa cerului. Iar alţii trăiesc viaţa împreună, strângându-se mulţime de oameni sub ascultarea unui întemeietor mai mare peste toţi şi voia şi-o supun acestuia, înjunghiind-o cu cuţitul ascultării şi socotindu-se robi cumpăraţi de bunăvoie; aceştia nu mai trăiesc pentru ei înşişi, ci s-au supus iubirii lui Hristos: nu mai trăiesc ei, ci Hristos, Căruia li merg pe urmă, lepădându-se de toate, trăieşte într-înşii.

Aşadar, aceasta este părăsirea lumii, ura faţă de vrerea noastră şi lepădarea firii pentru dragostea fată de Cel Care este deasupra firii. Aceştia trăiesc ca îngerii pe pământ în cântări si în laude, într-un suflet cântând Domnului, şi sânt mărturisitori patimilor şi trudelor întru care se împlineşte cuvântul Stăpânului Care a zis: „Unde sânt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sânt şi Eu în mijlocul lor" (Mt. 18,20). Nu micşorează cu această măsură adunarea „întru numele Său", ci cu acest număr de doi sau trei a arătat multul şi nehotărâtul număr, căci fie mulţi, fie puţini, de se vor aduna în numele Lui, slujindu-I cu dragoste fierbinte, credem că El va fi în mijlocul lor. De acest fel de viaţă învrednicindu-se şi cu aceste tocmeli râvnind pământenii cei de ţărână la viaţa cea cerească, petrecându-şi zilele în post, în rugăciuni şi în privegheri, în lacrimi calde şi în tânguire nemângâiată, întru înstrăinare şi în aducerc-aminte de moarte, în blândeţe şi în nemâniere, în tăcerea buzelor şi în întreaga înţelepciune, în voia smeritei înţelepciuni şi în dreptate, în dragostea cea deplină către Dumnezeu şi către aproapele, atunci când şi-au sfârşit viaţa aceasta, cu virtutea îngeri au fost.

Iar Dumnezeu îi împodobi cu semne şi cu minuni şi cu multe feluri de puteri şi făcu să se vestească viţile lor cele minunate până la marginile lumii. Şi dacă ţi-aş spune cu de-amănuntul viaţa vreunuia dintr-înşii, începătorul vieţii călugăreşti, Sfântul Antonie, cred că vei cunoaşte de la pom dulceaţa poamelor care sânt de acelaşi neam şi soi. Vei afla ce fel de temei a pus el ajunului, ce acoperământ a făcut şi ce fel de daruri a primit el de la Mântuitorul. Asemenea lui şi mulţi alţii după dânsul, cu nevoinţă nevoindu-se, aceleaşi cununi şi cinstiri dobândiră. Ferice de aceia, de trei ori ferice, care-L iubiră pe Dumnezeu şi pentru dragostea Lui lăsară toate, tânguindu-se ziua şi noaptea ca să dobândească mângâierea cea nesfârşită, pogorâră voia lor ca acolo să se înalţe, îşi osteniră trupul cu foamea, cu setea şi cu privegherea, ca acolo să primească hrana şi bucuria raiului. Cu a inimii curăţie s-au făcut locaş Duhului Sfânt, cum este scris: „Voi locui în ei şi voi umbla şi voi fi Dumnezeul lor şi ei vor fi poporul Meu" (II Cor. 6,16). Şi se răstigniră pe sine lumii ca să stea de-a dreapta Celui Care S-a răstignit. încinseră mijlocurile lor cu adevărul şi în toată vremea îsi avură candelele for gătite, aşteptând venirea Mirelui Celui fără de moarte, căci, dobândind ochii minţii, vedeau dinainte acel ceas înfricoşat şi nedespărţite aveau în inimile lor atât bunătăţile ce vor să fie, cât şi muncile veşnice. Se nevoiră în patimi, ca să dobândească slava cea de-a pururea; asemenea îngerilor, fără de pofte, se făcură şi acum cu îngerii dănţuiesc, cu a căror viaţă se potriviră. Fericiţi ci, de trei ori fericiţi, căci cu ochii cei neînşelători ai minţii cunoscură deşertăciunea acestor lucruri dc aici, nestatornicia şi netocmeala traiului celui omenesc şi, lepăclându-se de acel bine, tăinuiră bunătăţile cele

dc veci şi primiră viaţa care niciodată nu cade, nici de moarte nu este tăiată. Acestor bărbaţi luminaţi şi sfinţi ne nevoim şi noi, nevrednicii, a ne potrivi, însă viaţa lor, care se aseamănă înălţimii cerului, nu o putem atinge; totuşi, după neputinţa ticăloasei noastre virtuţi, închipuim şi noi viaţa lor şi ne îmbrăcăm în chipul lor; chiar şi când greşim, noi ştim că pilda vieţii lor ne ajută să urmăm dumnezeiasca făgăduire şi să păstrăm neştirbită nestricăciunea ce ne este dată din dumnezeiescul botez. Şi urmând noi cuvintele fericiţilor acelora, cu totul urâm lucrurile cele putrede şi trecătoare ale vieţii întru care nu este dc găsit nimic adevărat, nici tocmit, nici stătător în acelaşi loc, ci „toate sânt deşarte şi vânare de vânt" (Eccl. 1,14) şi aduc multe mutări şi schimbări într-o clipeală a ochiului, că mai slabe sânt decât visele şi decât umbra şi decât aburul ce suflă prin văzduh. Bucurie puţină şi pentru scurtă vreme zămislesc, însă nu bucurie, ci numai o sminteală şi o înşelăciune a răutăţii acestei lumi din care am învăţat a nu le iubi, ci mai vârtos a le urî cu toată inima. Şi cu adevărat această lume este urâcioasă şi spurcată, căci, cu cât îi dăruieşte pe prietenii ei cu acele daruri, pe atât cu mânie le smuceşte şi Io ia de la ei şi-i trimite goi de tot binele şi îmbrăcaţi în ruşine, încărcaţi cu sarcini grele în scârba de veci, iar pe care-i înalţă, degrabă îi smereşte cu sărăcia cea desăvârşită, punându-i aşternut la picioarele vrăjmaşilor lor spre bucurie acestora.

In acest chip sânt darurile ei, că acestea sânt milele ei şi făcătoare de rău tuturor celor care fac voia ei, cumplit îi azvârle pe toţi câţi se reazemă de ea şi pe cei care nădăjduiesc într-însa îi face slabi, sfaturi nebuneşti le dă si făgăduieli mincinoase le face, numai ca să-i atragă spre ea. Dar celor înţelepţi

li se arată neînţeleaptâ şi mincinoasă, neîmplinind cele făgăduite, câ, îndulcind astăzi grumajii lor cu bucate dulci, mâine îi pune pe toţi mâncare vrăjmaşilor lor; astăzi îl arată pe cineva împărat, iar mâine la rea robie îl duce; astăzi îl îndestulează cu bunătăţi, iar mâine îl face sărac de cere pe la uşile altora; astăzi pune pe capul lui cununa slavei, iar mâine faţa lui o alătură pământului; astăzi împodobeşte grumajii lui cu luminatele cinstiri ale dregâtoriilor, iar mâine îl smereşte legat cu cătuşe de fier; în puţină vreme îl face tuturor drag şi iarăşi peste puţin, îl face urât şi scârnav; astăzi îl veseleşte, iar mâine cu plângere şi cu jale il mârşăveşte.

Şi ce sfârşit pune acelora? Ascultă numai: locuitori în munca focLilui îi face, iar pe cel care a iubit-o îl nenoroceşte. Gând ca acesta are în toată vremea, şi nici pe cei care s-au petrecut nu-i plânge, şi nici de cei care au rămas nu îi este milă, că pe primii i-a înşelat şi i-a vânat în cursele ei, iar pe ceilalţi îi ispiteşte a-i muta de la voia cea bună, că râvneşte să nu scape nimeni din cursele ei cele viclene. Deci, cei care zac lângă viaţa aceasta şi au slujit unui stăpân aşa viclean, iar de Stăpânul cel bun şi milostiv se depărtează cu mintea lor cea beteagâ şi se lipesc de bucuriile vieţii şi se bucură de ele, neaducându-şi aminte nicicum de cele ce vor sâ fie, ci totdeauna locuiesc în dulceţile trupeşti, iar sufletele le-au lăsat a se topi de foame şi a patimi nenumărate răutăţi, îmi pare că se aseamănă unui om care, înfricoşat de întâlnirea cu un inorog ce scotea răcnete cumplite, o luă la fugă pentru a scăpa cu viaţă. Alergând el repede, omul căzu într-o prăpastie mare şi, căzând într-însa, întinse mâinile şi se apucă dc un copac şi se ţinu tare, iar picioarele şi le înţepeni în nişte crengi, părându-i-se acum că este în pace şi poate sta fără grijă. Dar când căută mai bine, văzu doi şoareci, unul alb

şi altul negru, care rodeau rădăcina copacului de care se ţinea el şi atât se apropiaseră, încât puţin mai era ca sa nu-1 surpe. Uitându-se în fundul prâpastiei, văzu un şarpe groaznic la vedere, care, suflând cu foc şi încolăcindu-sc, cumplit căsca gura şi venea spre el să-1 înghită. Iar după aceea, căutând la acea ramură pe eare-şi înţepenise picioarele, văzu patru capete de aspide ieşind dintr-acel mal mare, lângă care stătea el. Ridicându-si ochii în sus, văzu picând din ramurile acelui copac putină miere. Atunci el încetă dc a se mai îngriji de nevoile ce-1 cuprinseseră: din afară îl căuta iute, neastâmpărându-se, inorogul ca sâ-1 mănânce; jos căsca gura amarnic acel şarpe ca sâ-l înghită, iar copacul de care se apucase puţin mai avea să nu se surpe; atâtea răutăţi uitând, se pomi spre dulceaţa acelei puţine mieri.

Iată şi tâlcuirca acestei pilde: inorogul acela este chipul morţii care goneşte să ajungă neamul lui Adam, iar prăpastia este lumea cea plină de răutăţi şi de curse purtătoare de moarte. Copacul, de care meşteşugim noi să ne ţinem, neîncetat ros pe dedesubt de doi şoareci, este vremea vieţii omului, care se scurtează şi se sfârşeşte cu fiecare ceas al zilei şi al nopţii, apropiindu-se încetişor către capătul firului. Cele patru aspide înseamnă tocmirea celor patru stihii înşelătoare şi nestătâtoare ale trupului omului, care stihii, fiind purtate fără tocmeală şi tulburându-se în tocmirea trupului se dezleagă şi se strică. Balaurul cu limba de foc si turbat închipuieşte înfricoşatul pântece al iadului căruia îi este sete a-i primi pe cei care iubesc mai vârtos frumuseţile acestei lumi, decât bunătăţile ce vor să fie. Picătura de miere arată dulceaţa lucrurilor lumeşti cu care sânt înşelaţi pământenii spre a nu se îngriji de mântuirea lor.

1

CAPITOLULXIII

Varlaam arata că bogăţiile sânt trecătoare şi nestătătoare, iar mântuirea stă m *lucrurile cele bune ale inimii*

Această pildă foarte bine o primi Ioasaf şi zise:

- Adevărat este cuvântul acesta şi foarte potrivit. Deci, nu pregeta a-mi arăta totdeauna chipuri ca acestea, ca să ştiu cu adevărat în ce fel este viaţa noastră şi cu ce lucruri îşi îmbie prietenii.

Iar bătrânul zise:

- Cei care iubesc frumuseţea acestei vieţi şi cei care se îndulcesc cu dulceaţa ei şi cinstesc mai vârtos cele putrezitoare şi slabe decât cele ce vor să fie si decât cele neclătinate, aceia se aseamănă unui om care avea trei prieteni, dintre care pe doi îi cinstea din toată inima şi se ţinea tare de dragostea lor, nevoindu-se pentru ci până la moarte şi era gata a se osteni pentru a lor mulţumire, iar de cel de-al treilea avea multă negrijă şi niciodată nu-1 învrednicea de cinstea şi de dragostea ce i se cuveneau, ci foarte puţină milă arăta către el. într-o zi, veniră la el nişte ostaşi împărăteşti înfricoşaţi şi groaznici, ca sâ-l ducă la împăratul în mare grabă, să dea seamă de o datorie. Şi nedumerindu-se el ce va

face, căuta pe cineva să-i ajute cumva la acea cercetare groaznică a împăratului.

Deci, alergă la primul lui prieten care îi era mai drag şi mai aproape decât toţi prietenii săi şi-i zise:

- Ştii, prietene, că mereu mi-am pus sufletul pentru tine, iar acum îmi trebuie şi mie ajutor de la tine la această nevoie ce mă cuprinde: cu ce ajutor te făgăduieşti să-mi ajuţi mie ? Şi ce nădejde voi avea eu de la tine către împăratul ?

Iar el, răspunzând, zise:

- O, omule, eu nu sânt prietenul tău, nici nu cunosc cine eşti, că eu am alţi prieteni cu care mi se cade astăzi a mă veseli. Ci, iată că îţi dau două haine să-ti fie pe cale, încotro vei merge, care niciodată de nici un folos nu-ţi vor fi, altă nădejde de la mine nu mai aştepta.

Auzind acestea, îşi luă nădejdea de la ajutorul ce nădăjduia a primi de la el şi merse către al doilea prieten, căruia îi zise:

- O, prietene, adu-ţi aminte de câtă cinste şi prietenie te-ai îndulcit de la mine, iar astăziA'ăzând eu într-o scârbă şi într-o nevoie mare, îmi trebuie ajutor. Ci tu, cât poţi, osteneştc-te cu mine puţin.

Iar acela îi zise:

- Nu sânt astăzi în putere a merge cu tine, căci acum am căzut şi eu în năpastă si sânt în grijă; însă, dc voi merge cu tine, va fi pentru puţină vreme si apoi iarăşi mă voi întoarce acasă, ca să mă îngrijesc de grijile mele, iar ţie de nici un folos nu-ţi voi fi.

Atunci omul, dacă s-a întors şi de acolo cu mâinile goale şi fiind întru mare nedumerire, se vâita pentru nădejdea ce avusese în prietenii lui neînţelepti şi pentru patimile răbdate în zadar pentru dragostea lor.

După aceea, se duse către al treilea prieten, căruia niciodată nu-i slujise, nici nu-1 chemase vreodată la împreunarea veseliei lui, şi cu faţa ruşinată şi mâhnită zise către el:

- N-am gură a deschide către tine, căci ştiu bine că nu-ţi vei aduce aminte să-ţi fi făcut vreodată vreun bine, măcar că am legat cu tine prietenie. Dar, de vreme ce m-a cuprins această cumplită primejdie şi de la ceilalţi prieteni ai mei n-am aflat nici o nădejde de ajutor, venii la tine, rugându-mă, de vei putea, să-mi dai o mână de ajutor şi nu te lepăda de mine, aducându-ţi aminte de nebunia mea.

Iar el, cu blândă şi bucuroasă faţă, zise:

- Adevărat eu te mărturisesc a-mi fi mie pururea prieten şi, aducându-mi aminte de acea puţină facere de bine a ta, vreau să o răsplătesc astăzi peste măsură. Deci, nu te teme, nici nu te îngrozi, câ cu voi merge înaintea ta, îl voi ruga pe împăratul pentru tine şi nu te va da în mâinile vrăjmaşilor tăi, ci îndrăzneşte, prietene, nu te întrista.

Atunci, umilindu-se, grăi cu lacrimi:

- Vai de mine! Pentru ce mă voi jelui mai înainte şi pentru ce voi plânge ? Pentru acea deşartă milosârdie a mea şi pentru dragostea ce am avut către prietenii cei mincinoşi, neaducători-aminte şi nemulţumitori sau văita-mă-voi pentru mintea mea beteagă şi pentru nebunia ce am arătat-o către acest prieten adevărat şi apropiat ?

loasaf primi si acest cuvânt cu mirare sî-i ceru tâlcuire, iar Varlaam zise:

- Prietenul cel dintâi este avuţia bogăţiei care se cheamă iubirea de argint pentru care omul cade în întunecimea nevoilor şi păţeşte multe chinuri, iar dacă vine sfârşitul cel de apoi al morţii, nu ia nimic

cu sine dintre acelea, numai nişte haine de se îngroapă, care nu sânt de nici o trebuinţă. Iar al doilea prieten se cheamă femeia şi copiii şi alte rude şi prieteni, de care fiind noi lipiţi cu poftele, anevoie ne vom rupe de ei, neîngrijind nici de suflet, nici de trup, pentru dragostea lor. Iar la ceasul morţii nimic, nici un folos, nu vom avea de la dânşii, ci numai petrecerea până la mormânt şi apoi, degrabă întorcându-se de acolo, se apucă de grijile şi de năpastele lor, că îndată ce acoperiră trupul cu pământ, la fel şi aducerea-aminte de cel oarecând drag si iubit o acoperă cu uitare. Iar al treilea prieten, cel nebăgat în seamă şi neapropiat, ci urât ca un răzvrătit, îşi are tâlcuirea în faptele bune, care sânt acestea: credinţa, nădejdea, dragostea, milosârdia, milostenia şi altă adunare a bunătăţilor care poate merge înaintea noastră, dacă ieşim din acest trup, şi să-L roage pe Dumnezeu să ne mântuiască de vrăjmaşi şi de vameşii cei cumpliţi care ridică asupra noastră în văzduh cercetare amară. Acesta este prietenul cel bun şi cu bună minte care nu uită putina noastră facere de bine şi o răsplăteşte nouă, tuturor, peste măsură.

CAPITOLUL XIV

Varlaam vcărăşte deşertăciunea lumii acesteia si-l îndeamnă pe Ioasaf să-şi trimită bogăţia în cer, înaintea lui

Iar Ioasaf zise:

- Bine să-ţi fie ţie de la Domnul Dumnezeul tău, prea înţeleptule între oameni, că sufletul mi-ai veselit cu aceste graiuri cuvioase şi plăcute. Dar cu ce-mi vei închipui lumea cea deşartă şi cum ar petrece cineva in ea cu pace şi fără sminteală ?

Iar Varlaam luă cuvânt şi zise:

- Ascultă şi această pildă: auzit-am de o cetate marc ai cărei cetăţeni, din zile vechi şi de demult, aveau un obicei ca acesta: luau pe un om străin şi necunoscut care nu ştia nimic nici despre obiceiurile şi nici despre legile cetăţii aceleia şi, punându-1 pe un om ca acela împărat, el îsi lua tontă libertatea şi avea voie neînfrânată până la împlinirea unui an. Deci, fiind el aşa, în toată negrija, şi mâncând şi vcselindu-se fără teamă şi părându-i-se că va locui pururea într-acea împărăţie, iată că se sculau cetăţenii aceia fără de veste asupra lui şi-1 dezbrăcau de haina împărătească şi-1 purtau despuiat prin toată cetatea şi, după aceea, îl trimiteau

departe într-un ostrov la închisoare, unde nu avea hrană, nici îmbrăcăminte, ci pătimea în foamete şi în goliciune. Cum acea hrană şi bucurie i s-a dat fără de nădejde şi pe neaşteptate, asemenea, fără de nici o nădejde şi fără dc nici o aşteptare se mută într-o scârbă ca aceea.

Deci, după obiceiul cel vechi al cetăţii, fu pus împărat un oarecare bărbat, om chibzuit şi cu multă înţelepciune, care nu se apucă numaidecât, într-acelasi ceas, să se bucure de bucuria ce i se dăduse, nici nu se îngriji de cele de care s-au îngrijit cei care au împărăţit mai înainte de dânsul şi care grozav au fost goniţi, ci avea grijă şi se nevoia cu sufletul, cum ar putea să rânduiască bine starea sa; cu încredinţarea adesei învăţări ce o avea de la un sfetnic prea înţelept, află de obiceiul acestor cetăţeni şi de locul acelei închisori de unde nu se mai scapă si în ce chip i se cădea a se întări. Fără de nici o îndoială află că peste puţină vreme trebuie să intre si el în ostrovul acela, iar acea străină şi necredincioasă împărăţie o va lăsa străinilor. Deschise comorile sale pe care le avea atunci în voia lui, neoprite, şi lua mulţime de avuţie: aur, argint si pietre scumpe şi le dădu slugilor credincioase şi le trimise înaintea sa intr-acel ostrov, unde îi era rânduit să fie gonit. Deci, împlinindu-se anul acela, se sculară cetăţenii de-1 dezbrăcară ca şi pe cel dinaintea sa şi-1 goniră intr-acel ostrov. Acolo, ceilalţi împăraţi nechibzuiţi şi trecători se topeau rău de foame, iar acesta, dacă şi-a trimis înainte bogăţia, locuia în multă îndestulare, având hrană nesfârşită şi din destul, împingând în lături frica de necredincioşii şi de viclenii cetăţeni, şi işi fericea sfatul său cel prea înţelept.

Cetatea aceea să o înţelegi ca fiind lumea aceasta deşartă, iar cetăţenii, domniile şi stăpâniilc dracilor.

ţiitorii veacului acestuia, care ne înşa-lă cu puţină dulceaţă, sâ ne bucurăm de cele putrede şi trecătoare, ca şi cum n-ar fi putrede şi trecătoare, ci ca şi cum ar fi cu noi în veci şi să socotim că îndulcirea lor este fără de moarte. Deci, aşa fiind noi înşelaţi şi nesfătuindu-ne niciodată despre cele trecătoare ale veacului şi nechivernisindu-ne nimic în viaţa aceasta, acolo va sosi fără de veste asupra noastră paguba morţii si acei cetăţeni vicleni şi amarnici ne vor lua de aici. despuiaţi de toate, şi după voia lor ne vor duce în ţara cea întunecată şi împâclată, în ţara întunericului de veci, unde nu se mai poate vedea lumina, nici nu se mai poate gusta vreun ceas de îndulcire a vieţii.

Ia aminte, dar, la acestea, căci îţi sânt sfătuitor de bună înţelepciune şi toate ţi le-am spus adevărat, învăţându-te pe tine, împăratul cel cu bună minte, măiestriile mântuirii, că pentru aceea am venit, ca să-ţi arăt calea cea bună şi nesmintită, să te ridic către cele de veci şi fără de sfârşit, să-ţi dau sfat ca să-ţi chiverniseşti acolo toate şi să te scot din această lume înşelătoare pe care şi eu, odinioară, blestemăţeste o iubeam şi mă ţineam de dulceţile şi de podoabele ei. Când am cunoscut cu ochii minţii cei fără de sminteală că toată viaţa omenească se sfârşeşte într-acestea - unii venind, alţii ducânchi-se şi neavând nici unul stare neschimbătoare, nici bogaţii în bogăţii, nici tarii în tărie, nici înţelepţii în înţelepciune, nici norociţii în noroacele lor, nici nesăţioşii în satiul lor, nici cei cărora li se pare că trăiesc virtuos în deşartă şi în neputincioasa lor virtute, am înţeles că acest lucru se închipuieşte izvoarelor, care venind iarna mari şi revărsându-li-sc apele, se aseamănă adâncului mării, dar, în fapt sânt trecătoare în această stare şi durează numai până la o vreme.

Drept aceea, am cunoscut că toate câte sânt într-acest chip deşarte sânt, nici un folos nu este din ele, ci, aşa cum toate cele de mai înainte au fost acoperite cu uitarea - cinstea, împărăţiile şi dregătoriile, măririle trufiei şi rânjirîle prigonitorilor - tot astfel, oricare din lucrurile acestea care sânt acum de faţă sau în vremurile ce vor fi după acestea, pieri-vor sub uitare. Despre care şi eu, unul, fi-voi supus schimbării tuturor, după cum este rânduiala lumii. Şi aşa cum n-au fost lăsaţi cei dinainte să se îndulcească veşnic de cele dc aici, asemenea va fi şi cu mine, ca am priceput ce face oamenilor această chinuitoare şi tulburătoare lume: îi mută de ici-colo, pe unii, din bogăţie în sărăcie, pe alţii, din sărăcie în slavă; pe aceştia îi scoate din viaţă, iar pe ceilalţi îi bagă în locul lor; unora înţelepţi şi cu minte le face pacoste, iar pe alţii proşti şi fără de cinste, cinstiţi şi slăviţi îi face; pe unii neînţelcpţi şi fără minte îi pune în scaun de cinste, iar pe cei de cinste şi slăviţi ocărâţi îi arată tuturor; iar neamul omenesc este fără de nici o aşezare stătătoare înaintea turbatelor ei cazne, precum porumbelul ce fuge de vultur sau de uliu: el trece din loc în loc, aci se aşază într-un copac, aci zboară într-altul, aci se afundă în crestăturile pietrelor şi prin desişuri de mărăcini şi nici într-un chip nu-şi poate afla scăpare fără de grijă, ci în toată vremea petrece întru clătinare şi greutate. Aşa sânt şi cei care s-au lipit de frumuseţile acestei lumi şi se tem să nu le piardă.

O, dobitocească boală de care bolesc becisnicii, neavând nimic stătător şi fără de grijă, neştiind către ce sfârşit alunecă şi unde îi va duce deşartă viaţă căreia s-au supus ticăloşeşte şi blestemăţeşte, iubind cele rele în locul celor bune şi învăţând răutatea în locul bunătăţii şi nu ştiu cine va primi re-

cile poame ale ostenelilor lor grele şi râu pătimitoare: rudă sau străin ! Că de multe ori se întâmplă de le ia un vrăjmaş, nu un prieten sau un cunoscut. Acestea toate şi cele care urmează lor, socotindu-le eu cu judecata mea sufletească, am urât viaţa pe care o cheltuisem în lucruri deşarte, trăind robit ostenelii pământeşti. Iar dacă am lepădat de la suflet şi am împins în lături râvna ce o aveam către ele, mi s-au arătat bunătăţile cele adevărate, care sânt temerea de Dumnezeu şi împlinirea voii Lui. Căci aceasta se cheamă începutul bunătăţilor (Ps. 110, 10) şi începutul cel deplin, aceasta este: viata fără de grijă si fără de scârbă a celor care se reazemă de Domnul Dumnezeul Cel tare. Punându-mi eu cugetul în calea cea nesmintitoare a poruncilor Domnului, am cunoscut cu adevărat că într-însa nu este lucru nesocotit şi răzvrătit, nici n-are prăpăstii şi munţi de piatră, nu este plină de mărăcini şi de scai, ci este netedă şi întocmită, îndulcind ochii celor care umblă pe ea cu vederi prea luminate şi le încalţă picioarele şi le împodobeşte spre gătirea Evangheliei păcii, adică a bunei vestiri a păcii, ca să umble vârtos şi tare şi să o pună mai presus decât toate. Aşadar, am început a-mi găti casa sufletului cea jalnică şi stricată; socotindu-mi lucrările şi îndreptându-mi sminteala minţii mele, am auzit cuvintele unui înţelept dascăl, strigându-mă cu acestea: „Ieşiţi toţi cei care râvniţi a vă mântui şi dezlipiţi-vă de deşertăciunea acestei lumi, căci chipul ei trece şi peste puţin nu va mai fi. Ieşiţi şi nu vă întoarceţi fără zestre şi fără plată, ci să purtaţi cu voi hrana vieţii de veci; că îndepărtată cale veţi călători şi trebuie să aveţi de aici multe bucate ca să sosiţi la locul cel de veci, care are două laturi în care sânt multe locaşuri. Din aceste două laturi, una a gătit-o Dumnezeu celor care-L iubesc şi

păzesc poruncile Sale - aceea este plină de toate bunătăţile şi cine se va învrednici de acea ţară va trăi pururea întru nestricăciune, îndulcindu-se de nemurirea nepieritoare: „de unde a fugit durerea, întristarea şi suspinarea" (Is. 35,10), iar al doilea loc este plin de întuneric, de scârbă şi de durere, gătit diavolului şi îngerilor lui. Acolo vor fi aruncaţi cei care au gătit cu ale lor fapte aceste locaşuri, care au iubit mai mult lucrurile acestei vieţi, decât cele neputrede şi veşnice şi s-au făcut mâncare focului de veci".

Unele ca acestea auzind eu şi cunoscându-le ca fiind nemincinoase, m-am nevoit să ajung in acel locaş care este deasupra durerilor şi grijilor. De atâta tărie şi bunătăţi este plin locaşul acela, bunătăţi a căror cunoştinţă o am în parte şi puţină, şi ca prin oglindă, în ghicitură şi în pilde le văd pe cele care sânt acolo, căci sânt tânăr cu vârsta duhovnicească, iar când va veni ce este deplin şi când voi cunoaşte faţă către faţă, atunci ceea ce este câte puţin şi câte o părticică se va desfiinţa. Mulţumesc lui Dumnezeu prin Iisus Hristos, Domnul nostru, că legea Duhului vieţii m-a slobozit din legea păcatului şi din moarte şi mi-a deschis ochii să văd fără sminteală, cum că moarte este cugetul trupese, iar cugetul duhovnicesc este viaţă şi pace. Deci, îndată ce am cunoscut eu deşertăciunea lucrurilor de aici, urându-le cu ură desăvârşită, aşa te sfătuiesc şi pe tine să le cunoşti ca să le socoteşti străine şi degrabă trecătoare şi toate să le iei de aici şi sa Ie aduni în veacul nestricăcios, comoară nefurată, bogăţie nedeşartă, unde ţi se cade a merge fără de pregetare, ca, dacă te vei duce, să nu fii lipsit, ci să fii plin de avuţie, cum ţi-am spus şi mai sus, asemenea.

CAPITOLUL XV

Varlaam laudă milostenia şi arată că mulţi au părăsit avuţia lor pentru mântuire

loasaf zise către bătrân:

- Aceasta să-mi spui mai în amănunt: cum aş putea trimite acolo comorile de aur şi de avuţie? Să-mi mai spui şi dacă mă voi duce să aflu dulceaţa nefurată şi neputredă şi nepieritoare, precum şi în ce chip voi arăta ură către acestea de acum şi iubire către cele veşnice ?

Varlaam zise:

- Trimiterea bogăţiei în locaşul veşniciei se face cu mâinile săracilor. Drept aceea şi unul dintre prooroci, prea înţeleptul Daniel, a zis către împăratul Babilonului: „împărate, să-ţi placă sfatul meu şi să-ţi curâteşti păcatele tale cu milostenia şi nedreptăţile tale, cu îndurările săracilor". Stăpânul cuvântează mult despre milostenie şi despre dăruirea către săraci, cum am învăţat şi din Evanghelie. Deci, aşa vei putea trimite acolo mai dinainte toate, cu mâinile cerşetorilor, căci cele ce le faci lor, însuşi Stăpânul le va primi pentru Sine şi cu mult îndoit îţi va plăti ţie. El întotdeauna îi răsplăteşte pe cei care-L iubesc. într-acest chip, furând acum como-

rilc întunericului acestui veac în care ai pătimit, slujindu-i multă vreme, bine te voi îndrepta dintr-acestea către ceea ce va să fie şi, luându-le, le vei ascunde pentru tine de-ţi vei cumpăra cu acestea putrede si trecătoare cele stătătoare şi trăitoare.

De aici, cu ajutorul lui Dumnezeu, vei cunoaşte nestatornicia acestei lumi şi netocmeala ei şi, luându-ţi ziua bună de la toate, vei veni către cele ce vor să fie şi, trecând peste cele trecătoare, te vei lipi de cele cu nădejde şi trăitoare şi lăsând întunericul umbrei morţii şi urând lumea şi pe ţiitorul lumii şi putrezitorul trup socotindu-1 ţie vrăjmaş, vei alerga către lumina cea neatinsă şi, luând crucea pe umăr, vei merge pe urma Lui fără de oprire şi cu Dânsul te vei veseli şi te vei arăta moştenitor vieţii celei necăzătoare şi neînşelătoare.

Iar Ioasaf zise:

- Aceasta este o poruncă veche, dată de la apostoli ? Este a lor învăţătura care spune să nu băgăm în seamă nimic şi să luăm de Ia viaţă dureri ca acestea (cum ai zis mai sus) sau ea este chibzuită după meşteşugul şi mintea voastră ?

Varlaam, răspunzând către acesta, zise:

- Nu te învăţ cu lege nouă, să mă apere Dumnezeu, ci aceea ce ne este dată de la cei de demult, că a zis Domnul către un bogat care L-a întrebat cum ar putea să moştenească viaţa veşnică şi se lăuda că a păzit toate cele scrise în Lege: „încă una îţi mai lipseşte: Vinde toate câte ai şi le împarte săracilor şi vei avea comoară în ceruri şi luând crucea vino de urmează Mie". Iar el, auzind acestea, s-a întristat, căci era foarte bogat. Deci, vâzânduT lisus că se întristează, zise: „Că nu este lesne celor care au bogăţie a intra întru împărăţia Lui Dumnezeu, că mai lesne este a trece cămila prin urechile

acului, decât să intre bogatul în împărăţia lui Dumnezeu". Aceste porunci ascultându-le, toţi sfinţii se nevoiră a se dezlipi cu totul de nebunia a toată bogăţia şi risipiră toate şi, prin dărnicia către săraci, şi-au trimis acolo, înainte, bogăţie veşnică şi, luând crucea, au mers pe urma lui Hristos, unii sfârşindu-se mucenicește (cum ţi-am spus), iar alţii nevoindu-sc pustnicește şi nimic netrecând cu vederea din cele ce se cad acestei filozofii adevărate. Această poruncă să stii că este a lui Hristos, împăratul nostru şi Dumnezeu, Care ne scoate din acestea putrede şi ne face părtaşi acestora care vieţuiesc pururea.

Ioasaf zise:

- Dar dacă este veche această filozofie şi aşa de folos, de ce nu râvnesc mulţi la această viaţă ?

Iar bătrânul zise:

- Mulţi au râvnit-o şi o râvnesc, dar mai mulţi se lenevesc şi pregetă, cum a zis Domnul: „Puţini sânt cei ce umblă pe calea Lui cea cu scârbă", „iară cei ce umblă pe cea largă sânt mulţi; că îndată ce se cuprind de iubirea avuţiei sau de iubirea dulceţilor si se lipesc de deşartă mărire nu se pot rupe uşor dintr-acelea", ca şî cum s-ar fi vândut robi de bună voie la stăpân străin şi ar sta împotriva lui Dumnezeu Celui Care porunceşte unele ca acestea, fiind legaţi şi tinuti de acest stăpân. Sufletul, dacă se părăseşte de mântuirea sa şi-şi ia frâul în colţi şi i se slăbesc zăbalele, apoi este purtat pretutindeni de poftele cele dobitocesti. Drept aceea, jeluindu-se proorocul de acea nebunie asuprită a unor suflete ca acelea şi plângând de grosimea zgurii ce zăcea pe ele, zice: „Fiii oamenilor, până când grei la inimă ? Pentru ce iubiţi deşertăciunea şi căutaţi minciuna ?" (Ps. 4,2)

Mergându-i pe urmă acestui prooroc şi adăugând şi ceva de la sine, unul din dascălii noştri cei prea înţelepţi, bărbat foarte grăitor de dumnezeire, striga către toţi, ca de pe un deal prea înalt de pe care se vedea în toate părţile: „Fiii oamenilor ! Până când veţi fi grei cu inima ? Căci iubiţi deşertăciunile şi căutaţi minciunile, crezând că această viaţă de aici este un lucru mare, iar acea hrană şi puţină cinste şi smerită tărie este un lucru mic, încă şi acest noroc înşelător nu este al celor care~l nădăjduiesc, ci, mai vârtos, al celor care-1 au, iar mai ales nici al acelora cărora li se vedea şi li se părea că îl ţin, nu este; ci, ca pulberea ce o aruncă viforul încoace şi încolo şi o vântură". Aşa şi acestea, de la unii se iau şi la alţii se dau ca fumul ce trece şi ca visul înşelător şi ca umbra ce nu poate ţine; să nu aştepte cei care l-au dobândit, să nu se încreadă în ele cei care le au. Aşa a poruncit Mântuitorul şi aşa au mărturisit cu cuvântul şi cu fapta proorocii, apostolii şi toţi sfinţii, aducându-ne către calea cea nesmintită a bunătăţilor şi, măcar de au zis ei că sânt puţini cei care umblă pe dânsa şi mulţi care vrură să umble pe cea largă ce duce la pieire, acea viaţă a dumnezeieştii filozofii nu se va împuţina, căci, aşa cum trimite soarele razele înainte când va să răsară spre luminarea tuturor si porunceşte să-i lumineze pe toţi, (iar dacă vreunii închid ochii şi nu vor să vadă strălucirea soarelui, soarele nu are nici o vină pentru aceasta, nici pe alţii nu-i învinuieşte, nici slava strălucirii Iui nu ia vreun ponos pentru negrija acelora, ci Upsindu-se de lumină ca nişte orbi, ei încearcă pereţii şi cad în multe gropi şi-şi înghimpă obrazurile în mulţi mărăcini, iar soarele, stând într-a lui strălucire, luminează celor care caută cu fata descoperită lumina lui), într-acelaşi chip şi bucuria lui

Hristos pe toţi îi luminează, dându-le lor strălucirea Sa cea bogată; însă, fiecare îşi face parte după cum îi este pofta şi vrerea că nici nu-1 lipseşte Soarele dreptăţii pe cineva care caută asupra Lui, nici nu-i sileşte pe cei care-şi aleg de bunăvoie întunericul, ci fiecare are voia libertăţii lui, cât este viaţa aceasta.

Iar loasaf întrebă:

- Dar ce este libertatea şi vrerea ?

bătrânul zise:

- Libertatea este voia sufletului cuvântător care fără de oprire merge unde vrea: ori către bunătate, ori către răutate, aşa fiind rânduit de Făcătorul. Deci, libertatea este clătinarea sufletului înţelegător după vrerea lui, iar vrerea este voia sufletului ce este în noi. Astfel, oricine se poate întreba: „Oare bine va fi sâ facem acest lucru sau ba ?" După aceea, omul cântăreşte ce este mai bine şi aşa se face judecata; cântărirea care se lipeşte de acel lucru ce este numit de sfat şi-1 iubeşte se cheamă voie. Dacă judecă şi chibzuieşte, iar inima nu i se lipeşte de acel lucru ce e numit, atunci nu se cheamă voie. Deci, aşa se face vrerea, ce se zice alegere, după lipirea inimii: că vrerea sau alegerea este când cineva are două lucruri înainte, iar din acestea două, pe unul îl urmează, iar pe celălalt îl lasă.

Deci, vrerea sau alegerea este să alegi un lucru şi să laşi pe altul, atunci când îţi zac înainte două lucruri, şi aceasta cu sfatul se face; iară cântărirea şi vrerea sau alegerea, înseamnă să socoteşti care lucru este mai ales şi mai primit decât altul. Nimeni nu va chibzui ceva fără sfat, nici va voi sau va alege ceva până nu va lua seama câ nu toate câte ni se par nouă bune sânt bune a le lucra; aceasta este vrerea sau alegerea voită, cea care este cântărită de sfat, când va primi pofta; şi aşa se întâmplă a fi vrerea

poftă sfătuită dc cele ce sânt întru noi că de lucrul cântărit şi ales dc sfat ne ţinem cu vrerea. Tot sfatul este pentru lucru] ce se va face şi pentru împărţeala lucrului şi aşa sfatul este povaţă a toată vrerea, aşijderea vrerea este povaţă a toată lucrarea.

De aceea, nu numai lucrurile, ci şi cugetele pe care le pune înainte vrerea tocmesc şi cununi şi munci, că începătura păcatelor şi începătura lucrurilor drepte este vrerea, adusă dintre cele ce sânt întru noi, adică din cele ce sânt în puterea noastră. Căci lucrurilor cărora le este puterea în noi, acelora şi faptele le sânt în noi; că în noi, după putere este şi facerea bunătăţilor şi bunătăţile.

Deci, aşa sfătuind oamenii şi având ei alegere liberă, fiecare pe câtă vrere arc, pe atât se face părtaş luminii celei dumnezeieşti şi sporeşte in rânduielile filozofiei pustniceşti; pentru că şi vrerile au multe chipuri, ca nişte izvoare ce ies din sânul pământului: unele izvorăsc chiar la faţa pământului, altele, puţin mai adânci în pământ, iar altele, foarte adânci. Deci, din acele ape, cele ce curg pe deasupra sânt dulci la gustare, iar cele ce curg prin adânc sânt sărate şi rău mirositoare, altele izvorăsc din destul, iar altele picură câte puţin. Aşa să înţelegi şi despre vreri; unele sânt grabnice si foarte fierbinţi, altele, slabe şi reci; unele au voie peste tot către facerea de bine, iar altele, cu toată tăria lor, se supun către ceea ce se împotriveşte binelui, adică răutăţii.

CAPITOLUL XVI

Varlaam îl aduce pe Ioasaf către nădejdea mântuirii

Atunci Ioasaf zise bătrânului:

- Dar acum mai este altcineva ca tine care să mărturisească acestea sau numai tu singur mărturiseşti lucruri ca acestea ?

Iar Varlaam răspunse:

- In această tară a voastră nu ştiu pe nici unul; căci ostaşii tatălui tău cu întunericul morţii i-au cuprins pe aceia şi au pus nevoinţă ca să nu se audă nici într-un chip între voi mărturisire despre cunoştinţa lui Dumnezeu; într-alte limbi, acestea sânt lăudate şi slăvite, într-unele cu cuvânt drept, iar într-altele cu cuvânt răzvrătit. Că vrăjmaşul sufletelor noastre i-a făcut să rătăcească din calea cea dreaptă şi i-a răzvrătit, împărţind nişte legi străine si cu nişte cuvinte din Scripturi învăţându-i într-alt chip şi altminteri, nu drept, după cum stă în Sfintele Scripturi. Iară adeverirea însăşi este mărturisită de slăviţii apostoli şi de cei purtători de Dumnezeu şi străluceşte în biserica sobornicească mai luminos decât soarele de la o margine a lumii până

iară în cealaltă margine a lumii; iar eu sânt trimis la tine mărturisitor şi învăţător al acestei adeveriri.

Ioasaf zise către dânsul:

- Dar tatăl meu nimic de acestea să nu se fi învăţat ?

Iar bătrânul zise:

- Chiar nimic nu s-a învăţat din cele ce s-ar fi cuvenit să înveţe, căci, astupându-şi simţirile din a sa bunăvoie, nu vrea să primească binele şi şi-a câştigat cuget către răutăţi.

Ioasaf zise:

- Aş vrea să înveţe şi el acestea.

Bătrânul răspunse:

- „La oameni aceasta e cu neputinţă, la Dumnezeu însă toate sânt cu putinţă" (Mt. 19,26). De-1 vei mântui pe tatăl tău, vei fi născător celui care te-a născut. Am auzit de un împărat care-şi tocmise foarte bine împărăţia lui şi era blând şi lin către oamenii care erau sub dânsul, dar numai într-un lucru greşea, adică într-acesta: că nu avea lumina cunoştinţei lui Dumnezeu, ci era cuprins cu înşelăciune idolească. Deci, avea el un sfetnic bun si înfrumuseţat cu toată credinţa cea bună către Dumnezeu şi cu toată înţelepciunea cea făcătoare de bunătăţi, dar sfetnicul era întristat pentru că nu putea suferi păgânătatea împăratului şi se gândea să-1 mustre pentru acel lucru; însă, iarăşi se lăsa de acea îndrăzneală, temându-se ca nu cumva să-şi fie lui însuşi şi altor prieteni făcător de răutăţi şi să taie acel folos ce-l aveau mulţi de la el. Dar mereu cerca vreme cu prilej în care să-1 tragă către bine. într-o noapte zise împăratul către dânsul:

- Vino să ieşim şi să umblăm prin oraş, doar vom avea cumva ceva de folos.

Umblând ei prin oraş, văzură o rază de lumină lucind dintr-o ferestruie şi, punându-şi ochii pe

acea ferestruie, văzură un sălaş ca o peşteră sub pământ în care şedea un om trăind în sărăcia cea mai de apoi şi îmbrăcat în nişte haine proaste, iar femeia lui îi stătea înainte de-i aducea vin. Când lua bărbatul sticla cu vin în mână, ea cânta un cântec dulce şi-i făcea dulceaţă şi cu laude îşi mângâia şi-şi îndulcea bărbatul. Iar cei care erau cu împăratul se mirau de nişte oameni ca aceia. Cum pot ei, fiind supăraţi de atâta sărăcie, încât nici măcar îmbrăcăminte nu au, să vieţuiască viaţă aşa de veselă ? Şi împăratul zise către acel sfetnic al său mai mare:

- O, ciudată minune, prietene! Că mie şi ţie niciodată nu ne-a fost viaţa aşa de cu tihnă, deşi străluceşte cu atâta slavă şi hrană, aşa cum îi veseleşte şi îi îndulceşte această viaţă săracă şi ticăloasă pe aceşti nebuni şi se arată lor a fi netedă şi dulce, această viaţă amară şi vârtoasă.

Iar acel sfetnic, aflând vreme cu prilej ca aceea, zise:

- împărate, dar ţie cum ţi se pare traiul acestora ?

împăratul zise:

- Pare-mi-se a fi cu scârbă şi mai aspru şi mai urât decât al tuturor câţi am văzut.

Atunci acel sfetnic grăi către dânsul şi zise aşa:

- Bine să ştii, împărate, că de multe ori mai rea decât aceasta este socotită viaţa noastră de văzătorii şi de tainicii vieţii celei de veci şi ai bunătăţilor care covârşesc toată mintea. Casele poleite cu aur ce lucesc şi aceste haine luminate şi alte dulceţi trupeşti, mai scârnave decât toată împuţiciunea şi scârnăvia se văd în ochii acelora care văd frumuseţea cea nespusă a sălaşelor din ceruri, nefăcute de mâini omeneşti şi a hainelor ţesute de Dumnezeu si a cununilor „celor neputrede" pe care le-a gătit Ziditorul celor care-L iubesc pe Kl. Cum îi so-

cotim noi pe aceştia a fi nebuni, tocmai noi, care ne înşelăm în această lume şi ne îngăduim pe noi înşine în această slavă mincinoasă şi-n această hrană fără de folos, când sântem vrednici de jale şi de lacrimi, înaintea ochilor celor care au gustat acele bunătăţi ?

Iar împăratul, auzind acestea, ca şi cum i s-ar fi uluit minţile, zise:

- Dar cine sânt aceia care au dobândit viaţă mai mult decât noi ?

Sfetnicul zise:

- Toţi cei care au iubit cele veşnice mai mult decât acestea cu vremi scurte.

Atunci, împăratul întrebă iarăşi ca să ştie ce sânt cele veşnice, iar sfetnicul răspunse:

- Cele veşnice sânt împărăţia cea nesfârşită şi viaţa care nu este sub moarte şi bogăţia pe care niciodată nu o apucă sărăcia, şi bucuria şi veselia care nu este atinsă de nici o grijă sau de vreo scârbă, şi pacea cea necurmată şi slobodă de toată vrajba şi pricina. Cei care se vor învrednici a le primi pe acestea fericiţi vor fi. Şi acesta este foarte adevărat ca ei vor vieţui viată fără dc grijă şi fără de osteneală, îndulcindu-se de toate dulceţile şi frumuseţile împărăţiei lui Dumnezeu, fără de durere şi împărăţind cu Hristos fără sfârşit,

împăratul zise:

- Dar cine este vrednic a dobândi acestea ?

Sfetnicul răspunse:

- boţi cei care se ţin de calea ce duce acolo, că intrarea este neoprită, numai de va vrea cineva să intre în ea.

Iar împăratul zise:

- Dar ce este calea care duce acolo ?

Acel sfetnic minunat răspunse:

- Calea este a-L cunoaşte pe singurul, pe adevăratul Dumnezeu şi pe Iisus Hristos, Fiul Său Unul-Născut şi pe Sfântul si de viaţă Făcătorul Lui Duh.

Atunci împăratul, cu împărătească înţelepciune, zise către dânsul:

- Dară de ce te-ai oprit a-mi spune acestea până acum, că mie nu mi se arată a fi de lepădat şi de nebăgat în seamă, ci sânt adevărate. Iară de este vreun folos de la dânsele, se cade să cercăm cu durere până vom afla cc este adevărat ?

Sfetnicul zise:

- Nu că aş fi fost cuprins cu vreo lene sau cu vreun preget de nu ţi-am spus ţie acestea sau că n-aş fi avut grijă, ci neputând răbda slava ta, ca să nu mă arăt cumva că-ti (ac supărare; iară cu totul sânt adevărate şi fără nici o pricină; iar după aceasta de vei porunci robului tău a-ţi aduce aminte de acestea, eu voi sluji poruncile tale.

- Nu numai în toate zilele, ci în tot ceasul, neîncetat, să-mi înnoieşti aducerea-aminte de acestea şi foarte fierbinte şi cu nevointe.

Terminându-şi povestirea, Varlaam zise:

- Am auzit că după aceea împăratul acela a trăit în bună creştinătate şi în viaţa aceasta fără tulburare şi încă şi fericirea veşnică va fi dobândit; asemenea lui ar putea fi şi tatăl tău. Dar numai dacă îi va aduce cineva aminte de acestea la vreme cu prilej, doar va pricepe cumva şi va cunoaşte de câte răutăţi este cuprins, şi de atunci, aşa ferindu-se de dânsele, va alege binele, pentru că el acum este orb şi nu vede că s-a lipsit de lumina cea adevărată şi din a lui bunăvoie merge către întunericul păgână taţii.

Iar loasaf zise către dânsul:

- Acelea ce sânt pentru tatăl meu Domnul Dumnezeu să le îndrepteze, că lui, aşa cum ai zis mai înainte, toate îi sânt cu putere, iar eu, pentru cuvintele tale cele adevărate, cunoscând deşertăciunea acestor lucruri de aici, am socotit să mă îndepărtez cu totul de dânsele şi cealaltă vreme a vieţii mele cu tine împreună să o petrec, ca nu cumva pentru acestea trecătoare, să cad de la o vreme din dulceaţa celor veşnice şi neputrede.

Varlaam îi răspunse:

- De vei face acestea, te vei asemăna unui voinic tânăr, foarte înţelept, despre care am auzit că era din oameni bogaţi şi slăviţi şi pe care tatăl său 1-a logodit cu fata unui om mare, de neam şi de avuţie, iar fata era foarte frumoasă. Deci, vorbind el de nuntă către fiul său, ca un tată ce avea grijă de feciorul lui, îi spuse de acea logodnă; iar el, auzind aşa, împinse în lături şi lepădă acel lucru ca şi cum ar fi un lucru de lepădat şi fără de cale şî fugi părăsindu-1 pe tatăl său. Deci, mergând el pe o cale, găzdui la casa unui unchiaş sărac, vrând sâ se odihnească de zăduful zilei. Iar fata unchiaşului, singura pe care o avea, şedea înaintea uşii de lucra cu mâinile, iar cu gura neîncetat îl binecuvânta şi îl lăuda pe Dumnezeu, mulţumindu-I din adâncul sufletului. Iar voinicul acela, auzind acea cântare, zise:

- O, femeie, ce poate fi această nevoinţă a ta ? Pentru ce, fiind tu aşa mică şi săracă, mulţumeşti ca de nişte daruri prea mari cântând Dătătorului ?

Iar ea răspunse către dânsul:

- Dar nu stii că de multe ori o ierbuşoară cât de mititea de mari boli îl izbăveşte pe om ? Aşijderea şi aceasta, mulţumind lui Dumnezeu de cele mici, se face tocmire a bunătăţilor celor mari. Deci, fiind şi eu fata acestui unchiaş sărac, mulţumesc de acestea

mici şi pe Stăpânul îl binecuvântez, ştiind că Cel Care a dat acestea poate da şi mai mari. Celor care au câştigat şi au strâns multe nu le este spre dobândire o bunătate ca aceasta; mai degrabă, voi zice că le este încă spre pagubă, iar celor care nu au luat nimic nu le vine pagubă. Deci, pe acelaşi drum umblând şi unii şi alţii, adică şi bogaţii şi săracii, tot la acelaşi sfârşit ajung, eu din darurile lui Dumnezeu, cele care nici într-un chip n-au număr, cele ce sânt mai de treabă şi mai bune, m-am îndulcit; că m-am născut după chipul lui Dumnezeu şi m-am învrednicit înţelegerii Lui şi, mai mult decât toate dobitoacele, am fost împodobită cu cuvântul, adică cu graiul, şi din moarte către viaţă am fost întoarsă pentru milosârdia milei Dumnezeului nostru şi am luat libertate a mă face părtaş tainelor Lui şi mi s-a deschis uşa raiului, dându-mi-se intrare neopritâ, numai de voi vrea să intru. Nici într-un chip nu-mi este cu putinţă a mulţumi cum se cade pentru atâtea daruri ca acelea cărora Ic sânt, deopotrivă, însoţitor şi părtaş, şi bogăţiei, şi sărăciei; dar, dacă nu voi aduce şi această puţină cântare Dătătorului, ce răspuns aş avea la bunătatea pe care mi-a arătat-o Domnul ?

Iar voinicul, mirându-se de înţelepciunea ei, chemă pe tatăl ei şi-i zise:

- Dă-mi pe fiica ta, că am îndrăgit foarte tare mintea şi creştinătatea ci.

Iar unchiasul zise:

- Nu ţi se cade a o lua, că este fată de sărac, iar tu eşti fecior de părinţi bogaţi.

Iar voinicul, numaidecât, zise:

- Ba eu, adevărat, o voi lua, numai de nu te vei ruşina dc mine. Că mic mi-era sortită o fată de oameni de neam bun şi bogat, iar eu n-am poftit-o

pe aceea, ci am plecat fuga, iar pe fiica ta am îndrăgit-o şi pentru credinţa ei cea bună către Dumnezeu şi pentru mintea ei cea chibzuită doresc a mă însoţi cu ea.

Iar unchiaşul zise către dânsul:

- Nu-mi este cu putere să ţi-o dau ca să o duci în casa tatălui tău şi să o dezlipeşti de sânul meu că numai pe aceasta o am, una născută.

Voinicul zise:

- Eu cu voi vreau să fiu şi traiul vostru vreau să-1 iau.

Şi aşa, dezbrăcându-se de hainele cele luminate, cerşi altele de la unchiaş de se îmbrăcă. Iar unchiaşul, ispitindu-1 mult şi cercând gândul lui în multe chipuri, dacă-l află că este vârtos şi stăruitor în cugetul lui şi dacă pricepu că nu-i cere fata doar fiind cuprins de pofta nebuniei, ci pentru dragostea creştinătăţii vrea să trăiască în sărăcie, iubind-o pe fata lui mai mult decât cinstea sa şi decât rudenia lui cea mare, îl luă unchiaşul de mană şi îl băgă în cămara lui şi în multa avuţie ce era acolo, galbeni mulţi fără număr, atât cât niciodată nu mai văzuse acel voinic. Şi zise unchiaşul către dânsul:

- Fătul meu, toate acestea ţi le dau ţie de vreme ce ai poftit a fi moştenitor avuţiei mele.

Atunci voinicul acela, luând moştenirea, îi întrecu şi îi covârşi cu slava lui pe toti slăviţii şi bogaţii pământului.

CAPITOLUL XVII

Varlaam îl roagă pe Dumnezeu pentru mântuirea tui Ioasaf şi arata că Făcătorul Se cunoaşte în lucrurile cele. făcute

Atunci zise Ioasaf către Varlaam:

- Povestea ta se potriveşte celor ce lucrez eu. Drept aceea mi se pare că ai povestit-o pentru mine. Ce este ispita aceasta cu care mă întrebi şi încerci să cunoşti mintea mea ?

Iar bătrânul zise:

- Eu am ispitit şi am cunoscut mintea ta cea pricepută şi vârtoasă, încă şi dreptatea sufletului tău, iar sfârşitul lucrului tău să întărească acestea: „pentru aceasta, îmi plec genunchii" (Efes. 3,14) înaintea Dumnezeului nostru Celui slăvit întru Treime, Făcătorului tuturor celor văzute şi nevăzute, Celui Care este adevărat şi pururea, Care n-a avut început, nici sfârşit nu va avea; îmi plec genunchii înaintea înfricoşatului şi întru tot Puternicului, Bunului şi Milosârdului, ca să lumineze ochii inimii tale şi să-ţi dea Duhul înţelepciunii şi al descoperirii înţelegerii Lui, ca să ştii ce este nădejdea chemării Lui şi ce este bogăţia slavei moştenirii Lui întru sfinţi şi ce este prea covârşitoarea mărire a

puterii Lui întru noi, cei care credem că „nu mai sânteți străini și locuitori vremelnici, ci sânteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, ziditi fiind pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuși Hristos. întru El, orice zidire bine alcătuită crește ca să ajungă un locaș sfânt în Domnul" (Hfes. 2,19-21).

Iar loasaf foarte se umili în inima lui și zise:

- Acestea toate și eu poftind a le ști, mă rog, spune-mi bogăția slavei lui Dumnezeu și covârșirea puterii Lui.

Varlaam zise:

- Mă rog lui Dumnezeu să te învețe acestea, să dea sufletului tău înțelegerea unor lucruri ca acestea, pentru că oamenilor nici într-un chip nu le este cu putință a arăta slava și puterea Lui, măcar de s-ar aduna toate limbile oamenilor ce au fost odinioară, pentru că, după cum a zis Evanghelistul și binecuvântatul Ioan: „Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată; Fiul Cel Unul-Născut, Care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut" (In. 1,18). Care dintre pământeni ar putea ajunge nemăsurata slavă și mărire a Celui ncnăscut, dacă nu o va descoperi El însuși după cum Ii va fi voia ? Aceasta El a descoperit-o apostolilor și proorocilor Lui, iar noi din mărturisirea lor și din înseși lucrurile firii, după cât putem cugeta, pricepem și învățăm cele ce grăiește Scriptura: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria" (Ps. 18,1).

„Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii/ înțelegându-se din făpturi, adică veșnica Lui putere și dumnezeire" (Rom. 1,20), ca și cum ar vedea cineva o casă frumoasă și făcută cu meșteșug sau un **vas** bun și tocmit frumos și numai dintr-acel lucru îl **va** cunoaște curând pe zidar sau pe meșter. Așa și eu>

fiind zidit din cele ce nu erau și adus la ființă, nu-L pot vedea pe Ziditorul și pe Făcătorul, dar din tocmirea mea cea minunată și bine rânduită, am venit întru cunoștința înțelepciunii Lui, însă nu așa, întocmai cum este, ci cum am putut eu înțelege, pentru că cu nu m-am făcut singur, nici am fost eu din mine însumi, ci Acela m-a zidit cum a vrut, poruncindu-mi a birui asupra tuturor zidurilor, dară unele dintre zidiri m-au mai micșorat și, fiind eu bântuit și stricat, iară m-a înnoit cu mai bună înnoire.

Atunci, cu a Lui dumnezeiască poruncă, scoțându-mă de aici către altă viață nesfârșită și veșnică mă mută, dar nici între acestea veșnice și adevărate nu-mi stă în putere a mă potrivi purtării Sale de grijă, nici să mai adaug ceva, nici să scad măcar statura sau fața obrazului, nici cele ce s-au învechit în mine nu le mai pot înnoi, nici cele ce s-au stricat nu le mai pot drege, că nimeni dintre oameni nu poate să facă acestea: nici împărat, nici înțelept, nici bogat, nici puternic, nici altcineva, chiar fiind învățat în măiestria omenească. Că nici unul dintre împărați sau dintre cei care sânt în mărire n-au avut alt început firii lor, ei toți o singură intrare au în viață și ieșire, așijderea tot una este. Deci, dintre acestea ce sânt împrejurul meu mă îndrept către înțelegerea lucrului celui mare al Ziditorului, prin acestea și din tocmirea cea bine rânduită și din paza a toată făptura, eu pricep că acestea toate de la sine sânt supuse schimbării: cele înțelegătoare sau cele cu minte se schimbă după vrerea lor, după sporirea către bine sau după îndepărtarea de bine; iară cele simțitoare (adică vitele care au numai simțire, nu și minte), după naștere și după stricăciune, după creștere și după împuținare, după felul mutării și după clătire, adică după purcesul din loc în Ioc, și

acestea toate mărturisesc cu glasuri nepieritoare că sânt făcute, ţinute, păzite si pururea ferite de Dumnezeul cel nemutat şi nepurces. Cred acestor firi ce nu-şi seamănă, ci îşi sânt împotrivă: cum s-ar fi adunat una cu alta întru umplerea lumii şi cum ar trăi nestricate şi ncdezlegate, de nu le-ar fi alcătuit vreo putere a Celui Care este Atotputernic şi le păzeşte nestricatc în vreme ? Şi cum ar putea fi ceva dacă n-ar fi vrut Bl ? Sau, ce n-ar fi chemat de Dânsul, cum s-ar putea păzi si feri, zice Scriptura, căci corabia fără cârmaci nu merge înainte, ci lesne se îneacă; casa fără de stâlpi nu poate sta, dar lumea, care este un lucru aşa de mare, aşa de frumos şi aşa de minunat, cum să stea atâta seamă de ani fără de oarecare slăvită, mare şi minunată îndreptare şi fără preaînţeleaptă purtare de grijă ? Că iată, cerurile, de câţi ani sânt şi nu s-au mai înnegrit, tăria pământului nu a slăbit, zămislind atâtea în toţi anii, izvoarele nu au contenit curgând mereu de când au fost făcute, marea, atâtea râuri încăpând înfr-însa, nu-şi mai trece măsura, alergarea soarelui şi a lunii nu se mai schimbă, tocmelile zilelor şi ale nopţilor nu s-au mai întors ? Dintre acestea toate ni se arată mărirea şi puterea cea nespusă a lui Dumnezeu, care este mărturisită de prooroci şi de apostoli, pe care nimeni nu poate să o înţeleagă şi să o laude după vrednicie şi după cuviinţă, căci din toate cele văzute, câte sânt sub simţire, şi din cele nevăzute, dumnezeiescul Apostol care 11 avea pe Hristos, grăind în sine cu socotinţă, zicea că; „în parte cunoaştem", adică, precum ai zice, câte puţin înţelegem şi „în parte proorocim" cum ai zice, câte puţin ghicim, „dar când va veni ceea ce e desăvârşit, atunci ceea ce este în parte se va desfiinţa" (I Cor. 13,9-10).

Drept aceea, mirându-se de nemăsurata bogăţie a înţelepciunii lui, cu mare glas strigă: „O, adâncul

1

bogăţiei şi al înţelepciunii si al ştiinţei Ivii Dumnezeu ! Cât sânt de necercetate judecăţile Lui şi cât sânt de nepătrunse căile Lui!' ;Rom. 11,33).

Dacă omul acela care a fost răpit până la al treilea cer „a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască" (II Cor. 12,4) cine din cei care sânt asemenea mie ar putea căuta cu ochii săi în adâncul atâtor taine şi ar putea zice ceva pe înţeles ? Sau măcar poate cugeta cineva cum se cuvine la cele ce au zis, dacă nu-i va da lui a zice şi a cugeta Însuşi Dătătorul înţelepciunii şi îndreptătorul neînţelepţiior ? Că în mâna Lui sântem şi noi, şi cuvintele noastre, şi toată chibzuiala şi meşteşugul minţii noastre. El ne-a dat cunoaşterea cea nemincinoasă a lucrurilor ce sânt, ne-a dat a şti tocmeala lumii şi lucrările stihiilor, începutul şi sfârşitul şi mijlocul anilor, schimbarea obiceiurilor şi mutarea vremurilor, că toate le-a făcut cu măsură şi cu socoteală, pentru că înfăptuirile cele cu greutate ale Iui Dumnezeu în toată vremea sânt ca şi împlinite. Şi împotriva tăriei braţului Său cine va sta? Toată lumea înaintea I. ui este ca şi chipul cumpenei şi ca picătura de rouă cea de dimineaţă ce se pogoară pe pământ, pe toţi îi miluieşte, toate le poate, trece păcatele oamenilor care se căiesc, pe nimeni nu-1 urăşte, nici nu-şi întoarce fata de la cei care aleargă către Dânsul, singurul iubitor de suflete Stăpân.

Binecuvântat fie Sfântul Nume al slavei Lui şi prea cântat şi prea înălţat în veci. AMIN.

CAPITOLUL XVIII

Varhunn arata care este viața cea adevărată şi care este moartea cea adevărată, vorbindtt-i, apoi, şi despre oprirea călugărească în îmbrăcăminte si în bucate

Iar loasaf zise către dânsul:

- O, preaînțeleptc, cred că de ai cugeta vreme îndelungată ca să născoceşti dezlegare plăcută gândurilor noastre şi răspuns întrebărilor în alt chip sau altminterea, n-ai putea să grăieştî mai bine şi mai frumos lucruri ca acelea, decât mi-ai spus tu acum. Cu adevărate cuvinte m-ai învățat că Dumnezeu este Făcător şi L îi tor a toate şi câ slava măririi Fui este neajunsă dc cugetele omeneşti şi nimeni nu o poate spune decât cei cărora CI însuşi le va descoperi cum va voi. Drept aceea m-am mirat foarte de înțelepciunea cuvintelor tale. Spune-mi, preafericite, de câți ani eşti tu şi in ce locuri ți-ai câştigat locuința şi pe cine ai cu tine însoțitori în această filozofie ? Că sufletul meu tare s-a legat de înțelepciunea ta si nici într-un chip nu vreau să mă despart de tine in toată vremea vieții mele.

Bătrânul zise.

- După cum mi se pare mie, sânt de 45 de ani; iară despre locuință, eu locuiesc în pustiurile

pământului Sinaridului şi am acolo nevoitori care se ostenesc împreună cu mine şi se nevoiesc pe calea călătoriei celei de sus.

loasaf zise:

- Cum îmi grăieşti lucruri ca acestea, că mi te arâțî a fi mai mare de 70 de ani ? Dar ce cuvânt este acesta al tău de te Iaci a fi de 45 de ani ? îmi pare că aici nu grăieştî adevărat.

Iar Varlaam zise către dânsul:

- Dacă vrei să ştii anii de Ia naşterea rrwa, bine ai socotit căci sânt mai mare de 70 de ani. Dar eu nu am socotit în numărul vieții mele anii cheltuiți în deşert; atunci trăiam fiind cu trupul rob păcatului, iar omul meu cel dinlăuntru era mort şi niciodată nu se socotesc între anii viilor anii celor morți. Iară de când „lumea este răstignită pentru mine şi eu pentru lume!" (Gal. 6,14) şi l-am dat în lături pe omul cel vechi care se stricase cu poftele cele înşelătoare, de atunci nu mai trăiesc în trup, ci trăieşte Hristos întru mine, iar traiul ce-1 trăiesc acum, îl trăiesc în credința Fiului lui Dumnezeu, Celui Care m-a iubit şi pe Sine S-a dat pentru mine.

Deci, aceştia 45 sânt anii mei dc viață şi zilele de mântuire pe care i-am numărat cu cuvântul şi nu am spus după socoteala numărul lor. Şi tu, acum, învață a iubi în toată vremea cuget ca acesta şi nu socoti morți anii în care ai trăit ostenindu-te spre tot lucrul bun, nici nu socoti vii anii în care ai slujit păcatului, pe cei în care ai fost tras în jos de țiitorul de lume şi in care ți-ai risipit viața întru dulceți şi întru pofte rele; să ştii bine că acei ani sânt morți şi viața omorâtă cu faptele.

Un înțelept oarecare a numit păcatul moartea celui nemuritor, iar Apostolul a zis: „Când erați robi ai păcatului, slobozi erați față de dreptate.

Deci, ce roadă aveaţi atunci ?" (Rom. 6, 20-21) De lucrurile acestea acum vă este ruşine, că sfârşitul acelora este moartea, iar acum, slobozindu-vă de păcat, v-aţi făcut robi lui Dumnezeu şi aveţi roadă voastră întru sfinţenie şi dc aici, sfârşitul este viaţa veşnică, căci plata păcatului este moartea, iar darul lui Dumnezeu este viaţa veşnică intru iisus Hristos Domnul m --Iru.

Atun'. • Ioasaf zise către dânsul:

- De vreme ce traiul după trup tu nu-1 socoteşti în numărul vieţii, atunci nici moartea sub care zac toţi nu se cade a o socoti moarte.

bătrânul răspunse:

- Eu, fără de nici o îndoială şi nici într-un chip, nu mă tem de moartea aceasta trecătoare şi tocmai de aceea nici nu-i zic moarte. Că, de mă va apuca umblând în calea poruncilor lui Dumnezeu, atunci nu moarte-mi va fi, ci trecere dc la moarte la viaţa cea bună şi desăvârşită care este ascunsă în Hristos, pe care poftind sfinţii a o dobândi, urară foarte această viaţă pentru caro lucru si Apostolul a zis: „ştim că de se va strica această locuinţă a noastră, avem de la Dumnezeu locuinţă veşnică în ceruri, nefăcută de mâini omeneşti". (II Cor. 5,1). Pentru aceea suspinăm şi gemem, poftind a ne îmbrăca sus, în sălaşul nostru cel din ceruri. însă, de ne vom afla îmbrăcaţi, iar nu goi, pentru că şi cei care sântem în această sălâşluire gemem şi suspinăm, fiind îngreunaţi, căci nu vrem să ne despuiem, ci vrem să ne îmbrăcăm, atunci moartea va fi sorbită de viaţă. Şi iar zice Apostolul: „Om nenorocit ce sânt! Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia ?" (Rom. 7,24). „Doresc să mă despart de trup şi să fiu împreună cu Hristos." (Pil. 1,23) Proorocul David

zice: „Când voi veni şi mă voi arăta feţei lui Dumnezeu?" (Ps. 41,2).

Iar eu, cel mai mic între robii lui Dumnezeu, nici într-un chip nu mă tem de moartea aceasta trecătoare. De aici poţi cunoaşte că, nebâgând în scamă poruncile şi lăudăroşeniile cele groaznice ale tatălui tău, am venit la tine fără de frică. Că de ar ajunge acestea la cunoştinţa lui, ca un puternic ce este, m-ar pune sub mii de morţi. Dar eu, punând cuvântul Domnului mai presus decât toate, nu mă tem de această moarte vremelnică, nici nu o socotesc vrednică de acest nume, ascultând porunca Domnului, Care zice: „Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu-1 pot ucide, ci mai vârtos temeţi-vă de cel ce poate pierde şi sufletul şi trupul în gheenă" (Mt 10,28).

Ioasaf zice:

- Aceste nevointe ale filozofiei noastre celei adevărate trec cu mult peste firea pământenilor acelora care s-au lipit din rădăcină de această viaţă. Fericiţi sânteţi voi care aveţi voinţă aşa de bărbătoasă şi vârtoasă. Spune-mi cu adevărat, rogu-te: tu si cei care sânt cu tine în pustie de unde aveţi bucate şi ce fel de bucate aveţi ? Şi îmbrăcămintea de unde si în ce chip esle ?

Iar Varlaam zise:

- Hrana ne este mugurul copacului şi ierburile pe care le hrăneşte pustia, adăpate din roadă cerului şi supuse poruncii lui Dumnezeu, pentru care nimeni nu face război cu noi sau să se întărâte unul împotriva altuia, căutând să ciupească mai mult, după cum este obiceiul şi tocmeala asupririi şi lăcomiei. Din destul şi fără de pizmă este hrană înaintea tuturor, nelucrată de nimeni şi pe masă de la sine făcută. Tar dacă cineva, vreun credincios din

fraţii care sânt pe aproape, aduce ceva pâine spre binecuvântare, pc aceea o primim ca şi cum ar fi trimisă din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, spre binecuvântarea celor care cu credinţă au adus-o. Iar hainele noastre sânt nişte acoperâminte dc păr, de piei de oaie şi de capră; toate vechi şi mult cârpite, chinuind de tot acest trup neputincios. Aşa este îmbrăcămintea noastră şi vara şi iarna, în care, dacă ne îmbrăcăm, nu ni se cade a ne mai dezbrăca, până se rupe şi se strică de tot şi aşa, pătimind nevoile frigului şi ale zădufului, aşteptăm pentru acestea să ne îmbrăcăm într-acele haine neputrede ce vor să fie.

Iar loasaf zise:

- Dar această haină a ta, în care eşti îmbrăcat, de unde este ?

Bătrânul zise:

- Am luat-o de la un frate credincios, vrând să fac calea către tine, căci cu hainele cu care ne-am deprins noi a umbla, nu mi se cădea să vin ca şi cum ar veni cineva la o rudă dragă, robita şi dusă de nişte neamuri în altă ţară şi, vrând s-o scoată de acolo, si-ar lepăda haina lui si s-ar îmbrăca în hainele vrăjmaşilor si aşa ar merge in ţara lor si cu multe chipuri de mesteşugiri si-ar slobozi ruda din munca cea amară. Asemenea si eu, ştiind cele ce sânt despre tine, m-am îmbrăcat în acest chip şi am venit spre a sădi sămânţa propovăduirii celei dumnezeieşti în inima ta şi să te slobozesc din robia ţiitorului de lume cel iute. Acum iată, cu puterea lui Dumnezeu, după cât mi-a stat în putere, mi-am împlinit slujba si ţi-am spus despre cunoaşterea lui Dumnezeu şi despre mărturisirile proorocilor şi ale apostolilor şi te-am învăţat fără de sminteală si cu iubire de adevăr deşertăciunea lucrurilor ce sânt şi

de câte feluri de răutăţi este plină această lume care îi înşală pe cei care se supun ei şi în multe chipuri îi vânează. Deci, acum mi se cade să mă duc de unde am venit şi acolo, dezbrăcându-mă de acest chip străin, mă voi îmbrăca iarăşi într-al meu.

Iar loasaf îl rugă pe bătrân să-i arate hainele portului lor pe care s-au deprins şi ei a-1 purta. Atunci Varlaam, dezbrâcându-se de hainele cu care era îmbrăcat, înfricoşat se arătă lui loasaf, că era slăbănogîtâ toată vlaga trupului, pielea i se înnegrise de arsura soarelui şi era lipită şi strânsă pe oase, ca şi cum ar întinde cineva piele peste nişte trestii subţirele, şi era înfăşurat de la mijloc până la genunchi cu un acoperământ de păr rupt şi foarte aspru şi în acelaşi fel avea mantia în spinare. loasaf se mira foarte dc acel trai vârtos şi cu durere şi, minunându-se de prea marea răbdare, suspină şi, lăcrimând, zise către bătrân:

- De vreme cc ai venit să mă slobozesti din robia diavolului, pune sfârşitul facerii tale de bine şi-mi scoate sufletul din temniţă şi, luându-mă cu tine, du-te dc aici; ca, izbăvindu-mâ cu totul de înşelăciunea lumii, să primesc acolo pecetea mântuitorului botez si să fiu părtaş minunatei tale filozofii şi vieţii tale care este mai presus de fire.

Iar Varlaam zise către dânsul:

- Un oarecare om bogat hrănea un pui de căprioară,, iară puiul, dacă crescu, râvnea pustia, căci il chema glasul firii. O dată, ieşind el, află o cireada de căprioare păscând şi păscu şi el aproape de dânsele, lângă sat şi seara se întoarse iarăşi la curte, la fel si în altă zi. Din negrija celor care-1 hrăneau, iarăşi ieşi şi se amestecă cu cele sălbatice, iar ducându-se ele mai departe ca să pască, merse şi puiul cu dânsele. Slugile bogatului însă, pricepând, încăle-

cară pc cai şi alergară după dânsele şi prinseră puiul lor. Dacă l-au prins, întorcându-se acasă îl făcură să nu mai iasă. Iar dintre căprioarele din cireada pe unele le uciseră, iar pe altele rău le răniră. în acest chip mă tem că ni se va întâmpla şi nouă de vei merge după mine, să nu cumva să mă lipsesc şi de traiul meu împreună eu tine, şi fraţilor mei să le fiu făcător de multe răutăţi, iar tatălui tău făcător de osândă veşnică, Voia lui Dumnezeu cu tine este să te pecetluieşti acum cu pecetea dumnezeiescului botez si să locuieşti aici, ţinându-te dc credinţa cea bună şi de împlinirea poruncilor lui Hristos. Iar când va veni vremea potrivită. Cel Care este Dătător a toate bunătăţile va îngădui să vii la noi şi vom locui împreună cealaltă vreme a vieţii noastre. însă, am nădejde in Domnul ca şi in ce va să fie să fim noi nedespărţiţi.

Iar Ioasaf, lăcrimând, zise către dânsul:

- Dacă aşa îi este plăcut lui Dumnezeu, fie voia Lui. Acum săvârşeşte Sfântul Botez si ia de la mine haine si galbeni să vă fie de hrană şi îmbrăcăminte ţie şi fraţilor tăi şi du-te în pace la locul postirii tale, fiind păzit cu pacea Domnului şi neîncetat te roagă pentru mine ca să nu cad din nădejdea mea, ci să te pot ajunge curând si să petrec în adâncă tăcere, luând folos dc la tine.

Iar Varlaam zise:

- în nici un chip nu este oprire să ici pecetea lui Hristos, ci tu găteşte-te, iar Domnul ajutându-ţi, vei fi desăvârşit; iar despre banii ce ai zis să îi dai fraţilor mei, cum va putea fi aceasta: fiind tu sărac, să dai milostenie bogaţilor ? Cred că bogaţii fac bine săracilor, nu săracii bogaţilor, căci cel care este mai jos dintre toţi fraţii mei, fără seamă este mai bogat decât tine. Nădăjduiesc în îndurarea lui Dumnezeu

ca şi pe tine să te îmbogăţească peste puţină vreme şi atunci nu vei fi darnic.

Iar Ioasaf zise către dânsul:

- Spune-mi acest cuvânt: cum poate fi cu mult mai mare cu bogăţia cel care este mai jos dintre fraţii tăi, despre care puţin mai înainte ziceai cum că trăiesc întru multă neagonisire şi în sărăcia cea mai de pe urmă. Şi de ce mă numeşti acum sărac, iar când mă voi îmbogăţi zici că voi fi zgârcit, fiind acum mai darnic ?

Varlaam răspunse:

- N-am zis cu cum că suferă sărăcie cei care au bogăţie nedeşartă. Că sărăcia cea mai de apoi este aceea care adună în toată vremea bogăţie lângă bogăţie şi care nu înfrânează pornirea acestei pofte, ci pofteşte tot mai mult, fără de saţ. Iar cei care, pentru dragostea celor veşnice, nu bagă în seamă lucrurile acestei vieţi şi le-au socotit a fi gunoi, ca să-L dobândească pe însuşi Hristos, iar toată grija de mâncare şi de îmbrăcăminte în Domnul şi-au pus, veselindu-se cu neagoniseala mai mult decât oricare dintre iubitorii de lume, care fierb în aur şi în bogăţie, aceşti neagonisitori de bogăţie deşartă bogăţie nestricăcioasă şi-au strâns din destul şi pe dreptate se îndulcesc cu nădejdea în binele cel fără de sfârşit; pe aceia, pe toţi, îi voi chema mai bogaţi decât tine şi decât toată împărăţia pământească. Insă, ajutându-ţi Dumnezeu, vei lua şi tu bogăţie duhovnicească precum aceea, pe care păzind-o cu tărie si cu dreptate, poftind pururea încă mai mult, nimic nu vei vrea să cheltuieşti din ea, că aceea este bogăţia adevărată, iar mulţimea bogăţiei trupeşti mai mult îi vatămă pe prietenii ei decât le foloseşte. Aşa că pe dreptate au numit-o sărăcia cea mai de apoi, de care cu totul s-au lepădat râvnitorii binelui ceresc şi au fugit de dânsa ca şi cum ar fugi de un şarpe.

Deci, de vreme ce fraţii mei, care împreuna cu mine nădăjduiesc la împărăţia cea cerească, l-au ucis pe vrăjmaşul şi l-au călcat în picioare (cu postirea cea îndelungă, cu asprimea), cum să-1 iau eu pe acesta viu de la tine şi să-1 duc la dânşii ? Dacă aş face precum zici, scornitor de patimi şi războaie le voi fi şi cu totul inger viclean mă voi arăta a fi, care nu împlineşte voia lui Dumnezeu. Iară despre îmbrăcăminte, aceasta să înţelegi: că cei care s-au dezbrăcat de veehiciunea cea putredă şi de haina neascultării, au pus jos grija îmbrăcării şi s-au îmbrăcat în Hristos ca în haina mântuirii si ca în veşmântul veseliei. Cum îi voi îmbrăca pe aceia iarăşi în haină de piele şi cum să-i înfăşor cu veşmântul ruşinii, ci asa să ştii că fraţilor mei nici într-un chip nu le trebuie haine de acestea, căci le este destul postul pustiei şi pe acesta II socotesc ei a fi bucata cea adevărată, iar hainele şi aurul ce vrei sâ le dai lor împarre-le săracilor şi-ţi ascunde comoară nefurată în veacul ce va să fie şi cu rugăciunile lor fâ-1. pe Dumnezeu să-ţi fie milostiv, că aşa îţi vei avea bogăţia ajutătoare spre bine. Astfel îmbrăcându-te in toate hainele duhului şi încingându-ţi mijlocul cu adevărul şi împlâtoşându-te în platoşa dreptăţii şi punându-ţi pe cap coiful mântuirii şi picioarele încălţându-ţi-lc în gătirea vestirii celei bune a păcii şi luându-ţi în mâini pavăza credinţei şi sabia duhului, care este graiul lui Dumnezeu, şi din toate părţile înarmându-te vitejeşte şi îngrădindu-te aşa cu nădejde, ieşi împotriva războiului păgânilor. Deci, dacă vei birui acest război şi pe căpitanul lui, pe diavolul, îl vei arunca în pământ, vei fi împodobit de-a dreapta Stăpânului cu cununi de biruinţă începătoare de viaţă.

CAPITOLUL XIX

Varlaam îl învaţă pe loasaf despre tainele credinţei şi despre Sfânta împărtăşanie, precum si despre cinstirea icoanelor si mărturisirea Sinodului de la IMiceea, iar, apoi, î{ învredniceşte Botezului si Sfintelor Taine ale împărtăşaniei şi îl îndeamnă spre iubirea bunătăţilor

Asemenea învăţături şi cuvinte dc mântuire l-a învăţat Varlaam pe feciorul împăratului şi l-a pregătit pentru dumnezeiescul Botez, poruncindu-i a posti şi a se ruga mai multe zile. Toate glasurile cele grăitoare de Dumnezeu ale credinţei drept măritoare il învăţa, ca şi cele spuse de dumnezeiasca Evanghelie; îi arăta mângâierile apostolilor şi graiurile proorocilor. Aşa îl lumină cu adevărata credinţă a lui Dumnezeu, fiind el om învăţat de Dumnezeu care avea putere sâ glăsuiască despre toată Scriptura, cea veche si cea nouă.

Iar în ziua rânduită ca să-1 boteze, îl învăţă aşa:

- lată că te făgăduieşti a primi pecetea lui Hristos şi „a te însemna cu lumina feţei Domnului" (Ps. 4,6), făcându-te fiu al lui Dumnezeu si locaş al Sfântului şi de viaţă Făcătorului Duh. Să crezi în Tatăl şi în Fiul

şi în Sfântul Duh, în Sfânta şi de viaţa făcătoarea Treime, Care este slăvită în trei ipostasuri şi într-o singură dumnezeire; după deosebirile ipostasurilor este împărţită, iar după fiinţă este împreunată. Cu ştiinţă să-1. cunoşti pe Unul Dumnezeu: Tatăl nenăscut, Unul Domn lisus Hristos, Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut din Tatăl mai înainte de toţi vecii. Că din Tatăl cel bun S-a născut Fiul cel bun, din Lumina cea nenăscută răsărit-a nouă Lumină pururea fiitoare, din Viaţa cea adevărată a ieşit Izvorul cel dc viată făcător, din singura Putere ni S-a arătat puterea Fiului, Care este „strălucirea slavei" (Evr. 1,3) şi Cuvânt fără surpare, dintru început fiind la Dumnezeu şi LHmvnezeu fără de început fiind, pururea fiitor, prin Care toate s-au făcut, si cele văzute şi cele nevăzute. Duhul Sfânt din Tatăl purcede, Dumnezeu^ deplin, de viaţă făcător şi sfinţitor, singur liber, însuşi puternic, împreună pururea fiitor şi de o fiinţă cu Tatăl şi cu Fiul.

Acestea aşa să le crezi, iar la chipul Naşterii şi al Purcederii să nu cutezi a ajunge, întrebându-te în ce chip S-a născut sau în ce chip S-a purces. Să nu ispiteşti cu întrebarea, că este lucru neajuns şi neatins şi neînchipuit de mintea făpturii omeneşti, ci primeşte întru dreptatea inimii fără de nici o îndoială că Tatăl şi Fiul si Duhul Sfânt una sânt, dar se deosebesc după nenaştere, naştere şi purcedere. Să mai cunoşti că Unul-Născut Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, însuşi Dumnezeu adevărat pentru mântuirea noastră s-a pogorât pe pământ cu bunăvoirea Tatălui şi cu ajutorul Sfântului Duh S-a zămislit fără de sămânţă în pântecele Sfintei Fecioare Măria, Născătoarea de Dumnezeu, fără de stricare ieşind dintr-însa şi S-a făcut om desăvârşit.

El este Dumnezeu deplin şi om deplin, având aceste două firi: dumnezeiască şi omenească, firi înţelegătoare şi libere, desăvârşit împlinite, având fiecare hotar şi măsură - şi dumnezeirea, şi omenirea - dar care într-o singură fiinţă sălăşluiesc.

Acestea fără de sminteală să le primeşti şi nici într-un chip să nu iscodeşti a cunoaşte cum S-a deşertat Fiul lui Dumnezeu şi S-a făcut om din Fecioară, fără de sămânţă şi fără de stricăciune sau să întrebi ce este împreunarea celor două firi într-o singură fiinţă. Aceste Taine ne sânt dăruite de Sfintele Scripturi şi cu credinţă sântem învăţaţi a le ţine, iar chipul lor nu ne stă în putinţă a-1 cunoaşte, nici a-1 grăi. Să crezi că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om din nemăsurată milostivire faţă de noi şi toate cele omeneşti, după firea omenească, le-a luat asupră-şi, afară de păcat; că a flămânzit şi a însetat, a dormit şi a ostenit, S-a întristat cu firea omenească şi pentru strâmbătăţile noastre a fost dus la moarte, a fost răstignit şi îngropat. într-acestea dumnezeirea a trăit fără patimi şi fără schimbare, că nici un lucru patimilor nu putem pune lângă firea cea fără de patimi. Prin luarea firii omeneşti îl ştim pe El chinuit şi îngropat, iar după slava dumnezeiască, sculat din morţi fără stricăciune, adică fără putrezire, şi înălţat la cer şi Care iarăşi va să vină cu slavă să judece viii şi morţii (Mt. 16,27) cu cuvintele Trupului acela îndumnezeit (Apoc. 22), cum ştie El să plătească fiecăruia cu judecăţile Lui cele drepte, când morţii vor învia şi se vor scula din mormânturi. Deci, cei care au păzit poruncile lui Hristos şi au umblat în credinţa cea adevărată vor moşteni viaţa veşnică, iar cei care ş-au spurcat în păcate şi s-au ferit de credinţa cea dreaptă, vor merge în munca veşnică.

Râul nu este vreo ființă şi vreo împărție, nu este lără de început, nici nu s-a făcut de sine însuşi, nici de la Dumnezeu nu este - lucru care ar fi fără noimă. HI are ființă din faptele noastre cele rele şi de la diavolul, intrând în noi pentru nesocotința noastră; că fiind noi liberi, în voia sfatului nostru a stat alegerea fie a binelui, fie a răului.

Către acestea să mărturiseşti un botez din apă şi din duh spre iertarea păcatelor. Primeşte şi împărtăşirea cu prea curatele Taine ale lui Hristos Dumnezeul nostru, Care s-au dat credincioşilor întru iertarea păcatelor; că în noaptea aceea, înainte dc a fi vândut, a pus lege sfinților săi ucenici şi apostoli şi tuturor celor care vor crede într-însul, zicându-le: „Luați, mâncați, acesta este Trupul meu. Şi luând paharul si mulțumind le-a dat, zicând: Beți dintru acesta toți, Acesta este Sângele Meu, al Legii cetei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor" (Mt. 26, 2fv28). Aceasta să faceți întru pomenirea Mea.

Deci, acel cuvânt al lui Dumnezeu, „viu şi lucrător" (Evr. 4,12), a toate făcător, cu puterea Lui face şi preface cu dumnezeiasca şi sfânta cuvântare pâinea şi vinul, prinosul Lui, în Trupul şi Sângele Său, prin venirea Duhului Sfânt intru sfințirea şi cuminecarea acelora cu clar şi pocăință (Sfântul Vasile cel Mare, ***Despre Sfântul Duh).***

Inchină-te cu credință, sărutând cu cinste chipul feței Domnului, al Cuvântului lui Dumnezeu, Care S-a făcut om pentru noi. Aşa socotind, să-1. vezi în icoană pe însuşi Făcătorul, căci a zis unul dintre sfinți: „Cinstea adusă icoanei se îndreaptă spre izvodul ei" (Sfântul Vasile cel Mare, ***Despre Sfântul*** DII/I). Deci, izvodul ei este cel înfățişat în icoană, cel după care se face icoana, căci văzând noi chipul

din icoană, cu ochii minții trecem către adevărata vedere a celui din icoană. închinându-ne cu smerenie chipului Aceluia Care S-a întrupat pentru noi, nu socotim că icoana este Dumnezeu, ci cu dorire o sărutăm ca pe un chip al lui Dumnezeu cel întrupat, Cel Care S-a deşertat pe sine până la chipul robului. Asemenea, şi icoana Prea Curatei Maici şi ale tuturor Sfinților din aceeaşi pricină le sărutăm şi lc cinstim. Să te închini chipului cinstitei şi de viată făcătoarei Cruci si cu credință să o săruți, pentru Cel Care a fost răstignit cu trupul pe ea, spre mântuirea neamului nostru - Hristos, Dumnezeul nostru şi al lumii, şi ne-a dat nouă această cale de biruință asupra diavolului care, nerăbdând a căuta spre puterea ei, se teme şi se cutremură întru porunci. Cu credință ca aceasta să te botezi şi să păzeşti această lege neschimbată si neatinsă de eresuri până la ieşirea sufletului tău.

Să-ti întorci fața de la toată învățătura şi glasul poruncilor care stau împotriva acestei credințe nevinovate si să le socoteşti a fi înstrăinare de Dumnezeu. Că a zis Apostolul: „Dar chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti vouă altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o - să fie anatema" (Cal. 1,8). Că altă Evanghelic nu este, nici altă credință, afară de aceea ce este mărturisită de apostoli şi de părinți purtători de Dumnezeu la multe feluri de soboare şi propovăduită de Biserica sobornicească.

tiotezul Sfântului Ioasaf

Acestea le-a zis Varlaam si, după ce l-a învățat pe fiul de împărat mărturisirea credinței dată la

Soborul de la Niceea, l-a botezat în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh într-un heleşteiaş ce era în grădina lui. Şi veni peste dânsul darul Duhului Sfânt si, intrând în cămara lui dc odihnă, isprăvi acolo slujba jertfei celei ncsângeroasc şi se împărtăşi cu Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos. Şi se bucura in duhul său, dând slavă lui Dumnezeu.

Atunci zise către dânsul Varlaam:

- Binecuvântat fie Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Care după mila lui cea multă te-a născut spre nădejdea cea vie, spre împărăţia cea neputredâ, nestricată si neveştejitoare, care este păzită la cer de Iisus Hristos, Domnul nostru si de Duhul Sfânt. Slobozindu-te astăzi de păcat, te-ai făcut rob lui Dumnezeu, luând pregustarea vieţii de veci şi părăsind întunericul, te-ai îmbrăcat în lumină, fiind rânduit în slobozia slavei Fiului lui Dumnezeu. Că zice: „şi celor câţi I,-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere sâ se facă fii ai lui Dumnezeu" (In. 1, 12), că acum „nu mai eşti rob, ci fiu şi moştenitor al lui Dumnezeu prin Iisus Hristos" (Gal. 4, 7) în Duhul Sfânt.

Drept aceea, iubitul meu, ncvoieşte-te să te afli nespurcat şi nevinovat, lucrând ce este bine pe temelia credinţei, căci „credinţa fără fapte moartă este" (iac. 2, 17), ca şi faptele fără credinţă, cum mi-aduc aminte să-ti fi grăit mai înainte. Deci, înlăturând toată răutatea şi faptele omului celui vechi, întinat cu poftele spurcate, pe care cu ură urându-le toate, ca un copilaş nou născut să iubeşti a suge laptele cuvântător şi neînşelător, ca să creşti ca acela ŞL să ajungi la cunoştinţa poruncilor lui Dumnezeu, „la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos, ca să nu mai

fim copii duşi de valuri" (Efes. 4,13-14). Cu răutatea să fii copil, iar in împlinirea bunătăţii sâ ai minte vârtoasă şi deplină, umblând cum se cuvine chemării cu care eşti chemat spre paza poruncilor Domnului. îndepârtează-te şi te înstrăinează de zădărnicia traiului de mai înainte şi sfârşeşte de a mai umbla precum păgânii întru deşertăciunea minciunilor, întunecaţi la cuget şt înstrăinaţi de slava lui Dumnezeu, supuşi poftelor şi pornirilor dobitoceşti ale trupului. Ci tu, dacă te-ai apropiat de Dumnezeul cel viu şi adevărat şi te-ai îmbrăcat în omul cel nou, umblă ca un fiu al luminii, căci roadă Duhului întru bunătate, credinţă şi dreptate se adevereşte.

Sâ nu te mai strici apoi cu patimile cele vechi, ci în toată vremea să te învoiesti cu dreptate, adevăr şi bună-cuviinţă, acest lucru fiindu-i fiecăruia în putere, căci ni s-a dat tăria sâ ne facem fii ai lui Dumnezeu, nouă, celor care credem în numele Lui, aşa că nu ne este îngăduit să zicem câ nu putem să ne agonisim bunătăţi. Calea este gata şi este lesnicioasă, măcar câ a fost numită calea cea cu scârbă, din pricina spurcăciunii trupului. Iar pentru nădejdea bunătălilor ce vor să fie este iubită de cei care umblă întelepteste si înţeleg care este voia lui Dumnezeu şi „s-au îmbrăcat cu toate armele lui Dumnezeu, ca să poată sta împotriva uneltirilor diavolului" (Efcs. o, 11) şi întru rugăciune necurmată priveghează în nădejde şi în toată răbdarea.

Deci, după cum ai auzit şi ai învăţat de la mine, pune temelie vârtoasă şi înmulţeşte darul, crescând şi sporind acea învăţătură, „luptâ-te lupta cea bună a credinţei" (I Tim. 6, 12) şi, având gând bun, mărturisit cu fapte bune, urmează dreptatea, temerea de Dumnezeu, credinţa, dragostea, răbdarea, blân-

deţile Pune începătură vieţii veacului la care eşti chemat şi îndepărteaza-te de toată dulceaţa şi pofta patim* lor trupeşti nu numai cu fapta, ci şi cu cugetul miliţii, ca să se arate cugetul tău nespurcat inaintea lui Dumnezeu, că nu numai faptele, ci şi cugetele noastre sânt însemnate şi ne tocmesc nouă sau cazne sau cununi, iar în inimile curate ştim şi credem că locuieşte Hristos cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt Şi noi am învăţat că aşa cum fumul goneşte albim e, aşa şi cugetele cele rele gonesc de la noi darul Duhului dumnezeiesc.

Drept aceea, ai nevoie să-ţi curăţeşti din suflet tot cugetul poftelor si să sădeşti într-insul cugete bune, făcându-te biserică Duhului Sfânt. Căci fapta şi lucrul din cuget pornesc şi tot lucrul sporeşte, luând întâi începătură din gând si din cuget şi aşa sporeşte câte puţin până ajunge şi face sfinţenie mare

Drept aceea, nici intr-un chip nu lăsa să te stăpânească obiceiul cel râu, ci încă fiind tu tânăr rupe-ţi de la inimă rădăcina cea rea, ca să nu crească şi să-şi întindă rădăcinile în adânc, că apoi în multă vreme şi cu multă osteneală o vei dezrădăcina. Pentru negrija noastră intra-vor in noi păcate mai mari şi silă vor face în suflete, căci socotindu-Ie noi mici - precum cuvintele cele rele, cuvinte ce nu se cade a fi spuse, vorbele cele deşarte şi fără ispravă - cu acestea nu vom dobândi îndreptare, că şi bubele mici care nu primesc îngrijire aduc putreziciune trupurilor, iar de multe ori se întâmplă dc aduc moar'-\ Aşa este şi cu sufiolele care nu bagă în seam • patimile cele mici, adică poftele, care în mari păcat - le aruncă.

Şi dacă vor pătrunde păcatele cele mari într-însele, adică în suflete, se va naşte năravul, adică deprin-

dorea cu păcatele şi dumicarca în negrija, cum a zis Apostolul, că omul necurat, dacă intră în adâncul răutăţilor, nu mai are putinţa să se îngrijească de sine, ci se îndulceşte ca porcul, „tăvălindu-se în noroiul mocirlei" (II Pt. 2,22). Aşa şi sufletul acela, fiind îngropat în năravuri rele, nu simte puterea păcatelor, ci mai vârtos îi place să se îndulcească, ţinându-se de răutate ca de bunătate, iar de se va ridica vreodată, târziu, venindu-şi în simţire, cu multă osteneală şi sudoare se va dezlega dintr-acele năravuri rele, cărora de bună voie s-a închinat rob.

Drept aceea, îndepărtcază-te cu toată puterea de tot gândul şi cugetul rău, de tot năravul cel blestemat şi deprinde-te vârtos în bunătăţi şi să te porţi cu faptele după obiceiul cel bun, că de te vei osteni puţin a deprinde năravul faptelor bune, după aceea, cu ajutorul lui Dumnezeu vei putea fără osteneală să fii deplin şi desăvârşit, îmbrăcându-se sufletul tău în năravul bunătăţilor, bunătăţi care din fire au rudenie cu sufletul. Atunci, câştigând si pe Dumnezeu drept ajutător ţie, trăieşte întărit şi să nu fii cu uşurinţă smuls dintr-însele. Căci dacă acestea - bogăţia cu chibzuială, mintea întreagă cu dreptatea, înnoirea şi lucrarea sufletului - se înrădăcinează mai adânc, nu se smulg lesne. Dacă patimile şi poftele răutăţilor care nu sânt din firea noastră cea adevărată, ci vin din afară şi, când şi când, intră făcând rău obicei, nu sânt uşor de smuls din sufletele noastre, atunci bunătatea, care din fire este sădită în noi de Ziditorul şi pe El îl are ajutor, pentru putina noastră osteneală ni se va înrădăcina cu obişnuinţă în suflet şi nu se va rupe lesne.

CAPITOLUL XX

Varlaam îl învaţă pe loasaf despre puterea rugăciunii curate, iar, apoi, îl îndeamnă să cugete la deşertăciunea lucrurilor trecătoare si la veşnicia celor ce vor să fie

Drept aceea, oarecare dintre ostenitorii aceia mi-a spus câ, dacă a deprins obiceiul vederii duhovniceşti, mintea i s-a luminat şi sufletul i s-a şlefuit. Şi vrând el să-şi facă ispitire, îşi opri mintea de la vederea cea dumnezeiască cu care se deprinsese, şi cunoscu atunci spre ce se îndreaptă dânsa, căci nici într-un chip nu se putea pleca spre cugete întinate şi potrivnice, ci îi era greu într-acestea şi cu dragoste neoprită alerga către vederea dumnezeiască. Aşa, dacă a slăbit el frâul puţin, cu repede alergare alergă mintea însăşi spre lucrul ei cel dintâi, cum a zis proorocul: „în ce chip doreşte cerbul izvoarele apelor, aşa te doreşte sufletul meu pe Tine, Doamne. însetat-a sufletul meu spre Dumnezeul cel tare şi viu"(Ps. 41,1-2). Dintre acestea toate să înveţi că al nostru este câştigul bunătăţilor şi bunătăţii îi sântem stăpâni, dacă vom vrea să ne ţinem de dânsa. Iar dacă poftim păcatul mai mult decât bunătatea, ne vom face robi răutăţii şi cu anevoie ne vom rupe dintr-însa, aşa cum am zis

mai înainte. Iară ru, slobozindu-te din răutate cu milostivirea Dumnezeului nostru şi îmbrăcându-te în Hristos cu darul lui Dumnezeu, mută-te cu totul în Domnul şi de acum să nu mai deschizi uşa patimilor, ci să-ţi împodobeşti sufletul cu strălucirea şi cu buna mireasmă a bunătăţilor şi să-1 faci biserică a Sfintei Treimi, îndreptându-ţi tăria minţii către vederea Ei. Dacă fericit se arată cel care vorbeşte cu un împărat pământesc şi locuieşte împreună cu el, dar încă cel care s-a învrednicit a fi şi a vorbi cu Dumnezeu în mintea lui dc câtă fericire se va îndulci ?

Deci, spre Acela caută şi priveşte în toată vremea. Dar a vorbi către Dânsul cum vei putea, altfel decât prin rugăciune ? Cel care se roagă cu rugăciune caldă şi cu inimă curată, depărtându-şi mintea dc toate lucrurile trupeşii care îl trag în jos, şi stă înaintea lui Dumnezeu, aducându-I în toată vremea rugăciuni cu frică şi cu cutremur, acela se apropie de Dumnezeu si vorbeşte cu Dânsul fată către faţă. Că bunul Dumnezeu şi Stăpânul nostru in tot locul vine de-î ascultă pe cei care se roagă adevărat şi curat, cum a zis proorocul: „Ochii Domnului spre cei drepţi şi urechile l,ui spre rugăciunea lor" (Ps. 33,14).

Părinţii bisericii învaţă că rugăciunea este împreunarea omului cu Dumnezeu şi o numesc lucru îngeresc, începătură a veseliei ce va să fie. Dc vreme ce împărăţia cerului este mai presus decât alte bunătăţi, cu atât mai vârtos apropierea şi vederea Sfintei Treimi, care se atinge prin osteneala rugăciunii, s-a numit începătura fericirii ce va să fie, pregustarea ei. Dar nu orice rugăciune este într-acest chip, ci este vrednică de un asemenea nume numai aceea care îl are pe Dumnezeu învăţător, pe Acela Care dă rugăciune celui care se roagă si aceea care este înălţată deasupra tuturor lucrurilor pământeşti şi vorbeşte către Domnul Dumnezeu fără risipire. Să dobândeşti această rugăciune şi către dânsa să te nevoieşti spre ajutor, că vrednică

este ca să te înalţe de la pământ la cer. Dar nu vei putea spori într-însa fără de povaţă, nici oricum, ci mai întâi curăţeşte-ţi sufletul de toate patimile, adică poftele şi spală-te de tot cugetul viclean, făcându-l oglindă curată şi nouă, îndepărtează-te de gândul cel rău şi de mânie care, mai vârtos decât toate, opresc rugăciunile noastre să se suie la Dumnezeu. Şi tuturor câţi ţi-au greşit, de la inimă iartă-lc greşelile şi adăugând la rugăciune milostenii şi îndurare către săraci, du-o către Dumnezeu cu lacrimi calde.

Dacă te vei ruga aşa, vei zice ca fericitul David, care era împărat şi cu întunecate griji era încercat, dar, curăţindu-şi sufletul de toate patimile, zicea către Dumnezeu: „Am urât nedreptatea şi m-am scârbit de dânsa, iar legea Ta am iubit; de şapte ori în zi te-am lăudat pentru judecăţile dreptăţii Tale; sufletul meu păzi mărturisirile Tale şi le iubi foarte" (Ps. 118,47,97,113). „Să se reverse rugăciunea mea înaintea Ta, Doamne, după cuvântul Tău. Dă-mi înţelegere!".

Grăind tu aşa, Dumnezeu te va auzi şi până ce vei termina va zice: „Iată, am venit". Dacă-ţi vei câştiga rugăciune ca aceasta, fi-vei fericit, căci omului care se roagă şi îl cheamă în toată vremea pe Dumnezeu cu o osârdie ca aceasta i se cade să sporească spre ceea ce este bine şi să zboare peste toate cursele vrăjmaşului. Acela care, înfierbântaudu-şi cugetarea, îşi învie sufletul, mutându-1 la cer spre a-1 chema pe Atotputernicul şi a-i mărturisi păcatele, cerând iertarea lor; acela care cu lacrimi calde se roagă lui Dumnezeu să-i fie milostiv şi sâ-l ierte pentru zăbovirea ce se zăboveşte; acela care îşi leapădă toată grija lumească din asemenea cugete, fiind deasupra tuturor patimilor omeneşti - acela se învredniceşte a se chema vorbitor cu Dumnezeu. Şi ce lucru ar fi mai înălţător, mai plin de fericire şi mai presus de toate celelalte, decât să te învredniceşti de o fericire ca aceasta ?

Iată, calea poruncilor Domnului ţi-am arătat şi nimic n-am ascuns care să nu-ţi fi spus. Cu acestea, eu slujba ce am avut către tine am sfârşit-o. De acum, şi tu să fii sfânt în toată viaţa ta, că Domnul a zis: „Fiţi sfinţi, precum sfânt sânt Fu" (Lev. 11, 44). Şi în fruntaşul apostolilor scrie: „Şi, dacă chemaţi Tată pe Cel Ce judecă cu nepărtinire, după harul fiecăruia, petreceţi în frică zilele pribegiei voastre" (I Pt. 1,17), ştiind că nu sântem răscumpăraţi cu argint şi cu aur putred din viaţa cea deşartă care ne-a fost dată de părinţi, ci cu Sângele cel Scump al lui IIristos, Mieluşelul cel nevinovat şi prea curat.

Acestea toate să le pui la inima ta şi neîncetat să-ţi aduci aminte de dânsele, având toată vremea înaintea ochilor frica lui Dumnezeu şi Judecata cea înfricoşată, lumina pe care drepţii se învredniciră să o primească într-acel veac şi jalea păcătoşilor din întunericul cel adânc, neputinţa şi vremelnicia lucrurilor ce sânt aici şi nesfârşirea celor ce vor să fie, pentru că „tot trupul este ca iarba şi toată mărirea lui, ca floarea câmpului! Se usucă iarba, floarea se vestejeşte, dar cuvântul Dumnezeului nostru rămâne în veac !" (Is. 40,6; Is. 40,8).

„La acestea pururea cugetă, ţine-te de acestea în toată vremea" (I Tim. 4,15) şi pacea Domnului fie cu tine, luminându-tc şi înţelepţindu-te, îndreaptă-te spre casa mântuirii şi goneşte departe de tine toată voia cea rea. Pecetluieste-ţi sufletul cu semnul Crucii, ca să nu se apropie de tine nimic din smintelile diavolului, ci să te învredniceşti întru desăvârşita împlinire a bunătăţilor, ca să dobândeşti împărăţia ce va să fie, fără sfârşit şi netrecătoare şi să fii luminat cu lumina fericitei şi dc viaţă făcătoarei Treimi, Care este slăvită în Tatăl, în Fiul şi în Duhul Sfânt.

CAPITOLUL XXI

Vnrhmm, după ce-l sfătuieşte pe ucenicul sau, loasaf se pregăteşte să plece.

Incheindu-şi cuvintele de învăţătură către feciorul împăratului, cinstitul bătrân se duse la gazda sa. Slugile împăratului şi dascălii tânărului se mirară, văzând deasa venire a bătrânului la palat. Unul dintre dânşii, pe numele său Zardan, pe care împăratul îl pusese mai mare peste ceilalţi slujitori de la curtea fiului său, fiind el credincios şi cu minte bună, zise către feciorul de împărat:

- Doamne, ştii câtă frică şi groază îmi e de tătânc-tău şi cât de credincios îi sânt. El mi-a poruncit, ca unei slugi credincioase, să-ţi slujesc ţie. Deci, văzându-1 eu acum pe acest om vorbind cu tine adeseori, mă tem ca nu cumva să fie din legea creştinească pe care o asupreşte cu vrăjmăşie tatăl tău şi mă voi afla vinovat judecăţii sale celei purtătoare de moarte. Rogu-te, dar, spune împăratului despre bătrân sau încetează acum de a mai vorbi cu el. Iar de nu, goneşte-mâ de la faţa ta, ca să fiu fără necaz, şi cere de la tatăl tău să-ţi aducă pe altul aici.

Feciorul de împărat zise către el:

- Zardane, mai întâi de toate să facem aceasta: şezi după perdea înăuntru şi ascultă vorbele lui către mine şi apoi îţi voi zice eu ce se cade să faci.

Când Varlaam a vrut să intre, loasaf îl băgă pe Zardan înăuntru după perdea şi zise către bătrân:

- întăreşte-mi dumnezeiasca învăţătură, ca să se sădească mai vârtos în inima mea.

Atunci Varlaam îi grăi multe despre Dumnezeu şi despre creştinătate, cum că numai pe Dumnezeu se cade a-L iubi cu toată inima şi din tot sufletul şi cugetul, iar poruncile Lui se cade a le păzi cu frică şi cu dragoste, că Acela este Făcătorul văzutelor şi nevăzutelor. Lângă acestea, pomeni şi despre zidirea omului celui dintâi şi despre porunca ce i s-a dat, despre călcarea poruncii şi despre osânda ce i se aduse dc la Ziditorul pentru neascultare, precum şi despre bunătăţile de care s-a lipsii, dacă a călcat porunca. Şi iarăşi amintea de scârbele, grijile, jalea şi întristarea şi de toate necazurile care ne-au ajuns după greşeala primilor oameni. Totodată, îi vorbea despre iubirea de oameni a lui Dumnezeu care, purtând grijă de mântuirea noastră, a trimis învăţător şi prooroci care au mărturisit întruparea Unuia-Născut, Fiul lui Dumnezeu. Nu uita să-i vorbească despre pogorârea Lui şi despre binele şi minunile pe care le-a făcut printre oameni, despre Patimile răbdate pentru noi, nevrednicii şi nemulţumitorii, despre Cruce, despre suliţă, despre moartea de bunăvoie şi despre îndreptarea noastră cea de apoi, despre pocăinţă şi despre suirea către binele cel dintâi. Şi, după acestea, iarăşi îi amintea despre împărăţia cerului pe care o aşteaptă cei vrednici, ca şi despre muncile care îi aşteaptă pe păcătoşi - focul cel nestins, întunericul fără de sfârşit, viermii cei

nemuritori şi muncile grele pe care şi le-au agonisit slugile păcatului.

Toate acestea povcstindu-le şi multe altele despre viaţa cea curată, vădind deşertăciunea lucrurilor lumii de aici şi mustrând micimea celor care se îndulcesc într-însele, cuviosul se întoarse spre rugăciune şt cu dinadinsul se rugă pentru loasaf, ca să-i păzească Dumnezeu viaţa curată şi mărturisirea dreptei credinţe fără de sminteală.

Sfârşindu-şi rugăciunea, Varlaam se întoarse Ia gazdă, iar feciorul de împărat îl chemă pe Zardan şi, ispitindu-imintea, zise:

- Ai auzii ce-mi grăieşte acest semănător de cuvinte, ispitindu-mâ a mă înşela, ca sâ mă lipsesc de această veselie frumoasă şi de această dulceaţă, ca să slujesc la Dumnezeu străin ?

tar Zardan zise:

- O, împărate, cc socoteşti ? Vrei sâ-1 ispiteşti pe robul tău ? Bine ştiu eu că în inimă ţi-au intrat cuvintele acestui om, căci altfel n-ai vorbi cu el aşa de cu dulceaţă şi neîncetat; şi noi am auzit această mărturisire, dar de când tată-tâu a ridicat prigoană nemiloasă asupra creştinilor, ne-am suspus poruncilor împărăteşti. Ţie ţi s-a arătat acum această plăcută învăţătură si, de poti purta greul şi durerea ei, voia ta spre bine să se îndrepteze. Dar eu ce voi face cu o greutate ca aceasta ? Nici cu ochii n-aş putea căuta înaintea împăratului si de frica lui în dureri si în chinuri mi se zbuciumă sufletul. Ce voi răspunde pentru negrija cu care am împlinit porunca lui, slobozindu-1 pe acest om să intre la tine ?

Iar feciorul împăratului zise către dânsul:

- Eu, pentru multa prietenie ce mi-ai arătat, nu am aflat nici o altă plată care să fie vrednică de binele ce mi-ai făcut, decât numai a-ţi arăta lucrul

bun, care este deasupra firii: să înţelegi de cine eşti născut şi să-ţi cunoşti Ziditorul, să laşi întunericul şi să priveşti lumina. Nădăjduiam că, îndată cc vei auzi cuvintele înţeleptului Varlaam, cu dragoste neoprită vei merge după bătrânul cuvios, dar, după cum văd eu, mi-ai înşelat nădejdea, căci te văd rece la cuvintele ce s-au zis. Dacă vei spune acestea împăratului, tatăl meu, nimic altceva nu vei face decât să-i îmbraci sufletul în scârbă şi în întristare. Ci, de-i vrei binele, sâ nu-i spui nimic până la vremea ce se cade a-i spune.

Acestea grăind către dânsul, părea că seamănă pe apă, căci in sufletul nebun nu intră înţelepciunea.

A doua zi de dimineaţă, Varlaam veni din nou şi îi vorbi lui loasaf despre plecarea sa. Atunci, loasaf, neputând răbda gândul despărţirii de dânsul, se întrista în suflet, iar ochii de lacrimi i se umplură. Şi starețul multe grăi către el, întărindu-i inima cu cuvinte mângâietoare, sfătuindu-1 ca neclintit să locuiască întru bunătăţi şi rugându-1 să-1 slobozească cu veselie şi să-1 lase sâ plece. Apoi, astfel prooroci, zicând:

- Nu după multă vreme vom fi împreună amândoi cu împreunare nedespărţită.

Atunci feciorul împăratului, neputând a-1 mai supăra pe stareţ şi nici a-1 mai opri din calea lui cea mult iubită şi pentru că se temea ca nu cumva Zardan să dea de ştire 'împăratului despre lucrurile lui si sâ-1 pună pe cuvios la chinuri, grăi către el:

- Părinte al meu duhovnicesc, învăţător ales şi tocmitor a tot binele meu, de vreme ce ai rânduit a mă lăsa să locuiesc în deşertăciunea lumii şi tu să te întorci la locul odihnei celei duhovniceşti, de acum nu mai cutez a te opri şi a-ţi face pacoste. Ci du-te păzit de legea lui Dumnezeu şi pe mine, ticălosul,

de-a pururea pomonește-mă intru cinstitele talc rugăciuni către Dumnezeu, ca să pot ajunge la tine și să văd în toată vremea fața ta cea cinstită. Dar, înainte dc a pleca, împlinește-mi, rogu-te, această puțină poruncă: ducă n-ai vrut să primești de la mine nimic pentru frații tăi, măcar pentru tine ia puțini galbeni, să-ți fie pentru bucate și pâine.

Iar Varlaam răspunse către dânsul:

- Dacă nu am luat pentru frații mei, cărora nu le trebuie nimic din lucrurile lumești, ca unii care de bunăvoie s-au depărtat de ele, pentru mine de ce aș lua ? Să iau din cele de care m-am depărtat ? Că, de ar fi de folos strângerea aurului, mai degrabă aș lua pentru ei decât pentru mine, dar pentru că agonisirea aurului este spre pagubă, nu mă voi robi nici pe mine, nici pe ei cu acele legături.

Deci, dacă nu-1 putu îndupleca nici cu aceasta, îi făcu o altă rugăminte, stăruind foarte tare să i-o îndeplinească, spre a nu vărsa asupra lui toată întristarea, ci să-i lase lui acea haină ruptă și acea mantie groasă, ca să-î fie întru aducerea-aminte de învățătura nevoinței si, încă sâ-i fie de pază și să-1 ferească de tot lucrul satanicesc, iar pentru această haină Varlaam să ia de la el alta, ca văzând-o să-și amintească de el.

Călugărul zise către dânsul:

- Nu se cade să-ți dau haina veche si ruptă și să iau una nouă ca să nu fiu osândit, căci voi lua plată aici pentru a mea puțină osteneală. Dar, ca să nu-ți resping rugămintea, haina ce mi se va dărui de la tine să fie veche și să fie cu nimic mai bună decât a mea.

Atunci feciorul împăratului căută niște haine de păr vechi și le dădu bătrânului și el luând-o pe a lui se bucură foarte tare, socotind-o mai scumpă decât

tot caftanul împărătesc. Iar dumnezeiescul Varlaam, după puțină vreme aduse vorba de plecarea sa și îi dădu ultima învățătură, zicând:

- (ubite frate și prea dulce fiu, pe care te-am văzut născut prin Evanghelie în lisus Hristos (I Cor. 4, 15), știu cărui împărat te-ai făcut ostaș și către cine ți-ai dat făgăduințele. Cuvine-se, dar, să păzești cu tărie acestea: toate câte sânt ale ostășiei și câte ai făgăduit întru mărturisirile tale către Atoatestăpânitorul, căci acolo a fost de față întreaga oaste îngerească, încă și scriind ce ai mărturisit; de aceea, ia aminte și toate câte ai mărturisit, toate să le împlinești, că de Ic vei păzi și le vei împlini, fericit vei fi. Nimic din lucrurile lumești să nu iubești mai mult decât pe Dumnezeu și bunătățile Lui. Căci, din cele ce sânt aici, toate sânt înfricoșate ca gheena focului veșnic care orde și lumină nu are, iar chinul ei niciodată nu contenește. Nici una dintre bunătățile pământești nu veselește asa de mult sufletul cum ne veselește însuși Dumnezeu Care Se dăruiește pe Sine celor care-L iubesc pe El, a Cărui frumusețe este nespusă si puterea nebiruită și slava veșnică. Bunătățile gătite prietenilor Săi sânt fără de număr, mai mari decât toate cele văzute, pc care „ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit" (I Cor. 2, 9), cărora te vei arăta moștenitor, păzit fiind de mâna cea puternică a Iui Dumnezeu.

Iar fiul împăratului, vărsând lacrimi, era scârbit și întristat Ia gândul despărțirii de acel părinte iubitor dc fii și acel învățător prea vrednic. De aceea, îi zise:

- O, părinte, cine-mi va împlini rânduiala ta? Sub ce povățuitor și învățător voi fi eu ? Sau ce mângâiere-mi va plini dragostea ta? Că pe mine, sluga cea vicleană și alungată, m-ai adus către

Dumnezeu şi m-ai căutat pe mine, col rătăcit şi pierdut, in mâinile acelora care mă găteau hrană fiarelor, amestecându-mâ intre oile cele nerătâcite ale lui Dumnezeu (Mt. ÎS, 12-13), arătându-mi calea cea adevărată. M-ai scos din „groapa cea mai de jos, dintre cele întunecate şi din umbra morţii" şi picioarele mi le-ai mutat de la cărarea cea alunecoasă şi purtătoare de moarte, strâmtă şi vicleană, şi mi-ai fost tocmitor a mari şi minunate bunătăţi, a căror mărire nici un cuvânt nu este vrednic a o povesti. Tu vei fi părtaş unor mari daruri duhovniceşti pentru mine, cel mic, si neîndestularea răsplăţii mele singur Dumnezeu sâ ti-u umple, căci El biruieste cu plata darurilor pe cel care-l. iubeşte.

Iar Varlaam, vrând să-i potolească plânsul, se sculă şi stătu la rugăciune şi ridicându-şi mâinile către cer, zise:

- Dumnezeule, Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Care ai luminat cele ce mai înainte erau întunecate, Cela Care făptura văzută şi nevăzută ai adus-o din cele ce n-a fost în cele ce sânt. Tu Care ai întors zidirea Ta către Tine si nu ne-ai lăsat să umblăm pe urma nebuniei noastre, Iţi mulţumim. Ţie, Doamne, şi puterii şi înţelepciunii Tale, Domnului nostru Iisus 1Iristos, prin (.'are ai întemeiat veacurile şi pe noi, cei căzuţi, ne-ai ridicat, pe cei rătăciţi i-ai întors şi ai iertat păcatele greşiţilor, pe cei robiţi i-ai răscumpărat si morţii i-ai înviat cu scumpul şi dumnezeiescul Sânge al Fiului Tău.

Pe Tine Te strigăm şi pe Unul-Născut Fiul Tău şi pe Sfântul Duh! Caută spre această oaie cuvântătoare a ta, care-ţi este adusă de mine spre jertfă şi !umincază-i sufletul cu puterea şi cu darul Tău. Cercetează această vie a ta pe care a sădit-o Duhul Sfânt şi dăruieste-i sâ rodească poama dreptăţii, întăreşte-o, încredinţându-i legea Ta. Scoate-1 din înşelăciunea diavolului cu înţelepciunea Sfântului Tău Duh. învaţă-1 să facă voia Ta şi ajutorul Tău nu-1 lua de la dânsul. învredniceşte-1 să fie moştenitorul bunătăţilor Tale fără de sfârşit, că eşti binecuvântat şi prea slăvit în veci. AMIN.

Sfârşind rugăciunea, Varlaam se întoarse să-1 sărute pe loasaf şi-i zise:

- Fiu al Tatălui din cer, pace ţie şi mântuire veşnică!

Apoi ieşi din palat şi plecă spre ale sale, bucurându-se şi mulţumind lui Dumnezeu, Cel Care a îndreptat calea lui spre bine.

CAPITOLULXXII

După plecarea lui Varlaam, ioasaf se rugă mult. Zardan spuse împăratului despre întoarcerea lui ioasaf la credința creştinească, împăratul porunci să-l gonească pe. Varlaam

Apoi, la împărat fură aduşi nişte călugări.

După plecarea lui Varlaam, Ioasaf se rugă mult şi cu lacrimi: „Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte!" (Ps. 69, 1), Doamne, să-mi ajuți mie grăbeşte, că în mâna Ta m-am lăsat eu, săracul. Nemernicului Tău fii ajutor! Caută spre mine şi mă miluieşte. Tu, Cel Care voieşti „ca toți oamenii să se mântuiască şi la cunoştința adevărului să vină" (I Tim. 2, 4). Mântuieşte-mă şi mă întăreşte pe mine, neharnicul, să umblu în calea poruncilor Tale celor sfinte ! Că slab şi becisnic sânt eu şi neharnic în facerea de bine, iară Tu puternic eşti a mă mântui, căci Tu ştii şi păzeşti toate cele văzute şi nevăzute. Nu mă lăsa să umblu după voile trupului, ci „învață-mă să fac voia Ta" (Ps. 142, 10) şi povățuieşte-mă către viața Ta cea veşnică şi fericită. O, Tatăl şi Fiul şi Dumnezeiescul Duh, Care eşti o dumnezeire nedespărțită, pe Tine Te chem şi pe Tine Te slăvesc, căci prin Tine s-a făcut toată făptura şi pe Tine Te laudă

toată făptura trupească si netrupească, în veci, AMIN.

De atunci, cu toată grija se ferea şi se păzea în curăția sufletului şi a trupului, trăind în post şi în rugăciuni, mai cu semă în rugăciunile de toată noaptea, că ziua dc multe ori avea sminteală din pricina vorbirii celor care erau cu el, iar, uneori, pentru venirea împăratului sau pentru chemarea ce-i făcea adeseori. Deci, rămăşițele nelucrate ziua le umplea noaptea, căci stătea în rugăciuni şi în lacrimi până la lumina zilei, chemându-L pe Dumnezeu.

Astfel, se împlinea într-însul acest cuvânt al prooroculuí, care zice: „Noaptea ridicați mâinile voastre spre cele sfinte si binecuvântați pe Domnul" (Ps. 133, 2).

Iar Zardan, dacă a înțeles viețuirea cea nouă a lui Ioasaf, s-a umplut de scârbă şi şi-a rănit sufletul de griji iuți şi nu ştia ce să facă; fiind cuprins de apăsarea morții, se duse la casa sa, prefăcându-se a nu fi sănătos.

Când împăratul prinse de veste despre aceasta, trimise alt slujitor credincios să-i slujească fiului său în locul lui Zardan, iar acestuia din urmă, purtându-i mult de grijă, îi trimise un doctor meşter bun şi cu multă socotință, pe care-1 învrednici să-1 vindece. Doctorul, văzând grija împăratului față de Zardan, îl cercetă cu dinadinsul şi luă seama bine la starea lui, după care merse şi spuse împăratului, zicând:

- Eu, împărate, la acest om n-am putut afla nici o începătură de boală, ci am cunoscut că şi-a vătămat sufletul cu o grijă mare şi dintr-aceea boleşte.

Auzind acele cuvinte, împăratul se gândea că poate s-a învârtoşat inima feciorului său spre Zardan cu vreo mânie şi pentru aceea, scârbind**Li**-se,

plecă el de acolo. Vrând împăratul să ştie cum stau lucrurile cu adevărat, i-a dat de veste Iui Zardan, zicând:

- Dimineaţă voi veni sâ te văd si să cunosc ce boală ţi s-a întâmplat.

Iar Zardan, auzind acea veste, se îmbracă în hainele sale şi dis-de-dimineaţâ merse el la împăratul. Şi, dacă intră, i se închină până la pământ.

Iar împăratul zise:

- De ce te-ai ostenit să vii, căci eu însumi voiam să te cercetez şi sâ arăt tuturor prietenia ce am către tine ?

Iar Zardan răspunse la acestea:

- împărate, boala mea nu este ca toate bolile care se întâmplă oamenilor, ci îmi boleşte inima din pricina scârbei şi grijii ce am în suflet; îmi boleşte sufletul împreună cu trupul, căci nebun m-as numi dacă, fiind eu robul tău, n-aş veni să mă închin măririi taie şi aş aştepta să se ostenească împărăţia ta până la mine, robul tău.

Iar împăratul răspunzând, zise:

- Care este pricina grijii tale ?

Zardan începu a povesti:

- Mare necaz este asupra mea şi de mari chinuri sânt vrednic şi multor morţi sâni vinovat a fi dat spre osândire, căci nu am grijit de porunca ta şi îţi voi ti pricinuitor de multă scârbă, cum nu ţi-am fost niciodată până acum.

Iar împăratul întrebă numaidecât;

- Ce poruncă n-ai păzit şi cc temere te-a cuprins ?

Zardan răspunse:

- Iată, aceasta este: sânt la ceas de mare grijă, pentru că nu l-am străjuit cum trebuie pe domnul meu şi fiul tău; din negvija mea a venit la el un om

viclean şi vrăjitor, care a vorbit cu dânsul despre legea creştinească.

Şi spuse pe rând toate câte le grăise călugărul fiului său şi cu câtă dulceaţă a primit loasaf cuvintele lui, încât s-a şi făcut de tot mărturisitor al lui Hristos. Spuse şi numele călugărului, zicând că îl cheamă Varlaam. Iar împăratul ştia dinainte despre Varlaam şi despre faptele sale.

Cum îi intrară aceste cuvinte în urechi, împăratul simţi că se sfârşeşte de scârba ce căzuse asupră-i şi, umplându-se de mânie, înţepeni şi înlemni ca un mort. Chiar într-acel ceas îl chema pe unul dintre slujitori, anume Varahiia, vizirul, învrednicit cu a doua cinste după împărat. Acela era sfătuitorul de taină al împăratului, fiind vestit şi pentru meşteşugul citirii în stele.

Cu multă jale şi întristare împăratul îi povesti Iui Varahiia ce i se întâmplase. Iar acesta, văzându-i tulburarea şi valurile sufletului, zise:

- O, împărate, fii fără tulburare şi fără de întristare, că nu este lucru fără de nădejde întoarcerea fiului tău spre voia ta, ci eu ştiu că el va părăsi învăţătura acelui înşelător şi se va supune voii talc.

Cu aceste cuvinte schimbă cugetul împăratului intru mângâiere si se sfătuiră împreună cum să dezlege necazul acesta. Şi zise Varahiia:

- împărate, mai înainte de toate sâ facem aceasta: să ne grăbim a-1 prinde pe Varlaam şi, dacă îl vom prinde, atunci ştiu bine că nu vom greşi în gândurile noastre şi nici nădejdea noastră nu va fi minciună. Fie cu vorbe pline de dulceaţă, fie cu multe feluri de chinuri, îl vom îndupleca pe Varlaam să spună că prin minciună şi înşelăciuni l-a făcut pe fiul tău şi domnul meu să se depărteze de învăţăturile părinţilor săi. Iar de nu vom putea sa-1 prindem pe

el, ştiu eu alt unchiaş pustnic pe care îl cheamă Nahor şi care semăna întru toate cu Varlaam, încât e aproape cu neputinţă a-i deosebi. Nahor ţine legea noastră şi mi-a fost mie dascăl. La noapte, voi merge la el şi-i voi spune toate pe rând şi vom da de veste tuturor că Varlaam a fost prins. Apoi, arătându-1 oamenilor pe Nahor, le vom zice că este Varlaam, care se va arăta ajutător creştinilor. Iar la judecată, înaintea tuturor, se va încurca în răspunsuri şi va fi biruit. Atunci, văzând feciorul luminăţiei tale că Varlaam este biruit şi ai noştri biruiesc, cu totul se va lipi de cei care au biruit şi se va ruşina foarte de aceia şi de luminăţia ta şi va făgădui că va face tot ce-ţi va plăcea, căci şi cel care se va îmbrăca în chipul lui Varlaam se va întoarce la credinţa noastră şi va mărturisi cum a fost înşelat.

împăratul se veseli de aceste cuvinte şi i se părea un lucru bine socotii, înlărinclu-se cu deşarte nădejdi, încă şi despre Varlaam primiră veste că nu a plecat de mult şi socoteau că nu a ajuns departe. Se grăbiră deci să întărească toate ieşirile cu străji foarte multe.

împăratul însuşi încalecă pe cal şi porni pe o cale numai de el ştiută, gonind fără oprire şi căutând sâ-i iasă înainte lui Varlaam. Şase zile s-a trudit în zadar şi, într-un târziu, ostenind, descăleca la o curte împărătească ce avea la ţară, într-un sat, ca să se odihnească acolo în aşteptarea lui Varahiia, pe care-1 trimisese cu mulţi ostaşi călare în pustiul . Sinarilulut.

Ajuns în aceste locuri, Varahiia iscă multă tulbu- ; rare printre pustnici, întrebându-i de Varlaam; oamenii locului spuseră că nu l-au văzut pe acel om. Atunci, însuşi acel domn plecă în pustie să le vâneze pe slugile cele bune ale lui Dumnezeu!

mergând departe în pustiu, el înconjură munţii şi luncile fără de cai şi poteci, de tot neumblate, înaintând tot pedestru împreună cu cei care erau cu el. Când ajunse în vârful unui munte, văzu umblând pe sub munte, din poruncă dumnezeiască, un pâlc de pustnici. Atunci, acei ostaşi fără suflet alergară la dânşii, întrecându-se în alergare cine să ajungă mai înainte. Şi, dacă i-au prins, „i-au înconjurat şi i-au împresurat" (Ps. 21, 12) ca nişte câini mulţi şi ca nişte fiare rele şi urătoare de oameni. Pe acei bărbaţi vrednici de cinste, după înfăţişarea şi rânduiala lor, care aveau semnele ajunului pe feţele lor, îi prinseră şi, trăgându-i, îi duseră înaintea lui Varahiia, Iar ei nu se împotriveau cu nimic, nici nu se arătau înspăimântaţi, nici nu grâiau lucru ce nu se cuvine. Cel care umbla înainte, mai-marele lor, purta cu el un burduf plin cu moaştele unor sfinţi părinţi care s-au săvârşit mai înainte.

Varahiia îi privi şi, dacă nu-1 văzu pe Varlaam pe care-I cunoştea, se tulbură cu întristare şi zise către dânşii:

- Unde este înşelătorul acela care l-a înşelat pe fiul împăratului ?

Iar cel care purta burduful zise:

- Acela nu este între noi, nici nu va fi, că este gonit de harul lui 1 Iristos şi fuge de noi.

Iar Varahiia zise:

- Dar îl ştii tu pe el ?

Pustnicul răspunse:

- îl stiu pe acela care se cheamă înşelătorul, diavolul, care locuieşte în mijlocul vostru, şi el vă slujeşte vouă, iar voi îi slujiţi lui.

Varahiia zise:

- Ku îl caut pe Varlaam şi te întreb: unde este el ?

Iar călugărul răspunse:

- Grăieşte lucrurile adevărat, dc ce ai întrebat ca despre înşelătorul fiului împăratului? Dacă îl cauţi pe Varlaam, se cuvine să zici aşa: unde este cel care l-a întors la Dumnezeu şi l-a mântuit din înşelăciune pe fiului împăratului? Acela este fratele nostru şi dimpreună cu noi păstor, însă de multe zile nu l-am văzut.

Iar Varahiia zise:

- Arătaţi-ne locaşul lui.

Pustnicul răspunse:

- Dacă ar fi vrut să se arate, ar fi ieşit el întru întâmpinarea voastră, dar nouă nu ni se cade să vă arătăm locaşul lui.

Pentru acest cuvânt Varahiia se umplu de mânie şi zise cu urgie, privindu-1 cu faţa de fiară.

- Acum vă voi omorî cu moarte amarnică, dacă nu veţi spune într-acest ceas unde este Varlaam.

Pustnicul răspunse:

- Vezi la noi vreun lucru spre care să nî se tragă inima şi la care să ţinem, încât să nu ne fie lesne a ne rupe de viaţa aceasta si să ne temem de moartea ce ni se aduce de la tine? Cred câ mai mult îţi vom mulţumi, că, aflându-nc în bunătăţile cele duhovniceşti, tu ne scoţi acum din această viaţă. Mult ne temem noi de sfârşitul cel nearătat care nu stim în ce chip ne va afla şi ne păzim ca nu cumva, din lunecarea minţii sau din vreo ispitire drăcească, sâ se întoarcă starea vieţii noastre, cugetând şi făcând altele, decât cele ce am făgăduit lui Dumnezeu. Drept aceea, să nu nădăjduiţi că veţi dobândi de la noi ceva şi nu vă leneviţi să ne faceţi ce va este voia, că noi, măcar că ştim locaşul iubitorului de Dumnezeu, fratele nostru, nu-l vom arăta şi nici alte mănăstiri ce sânt ascunse de la faţa voastră nu le vom întina

cu gândul râu de a scapă de moartea aceasta. Mai bine să murim, aducând lui Dumnezeu, mai întâi, sudorile nevoinţelor şi, acum, sângele vitejiei noastre.

Nu a răbdat ticălosul această îndrăznire, ci repede s-a îndârjit împotriva vitejiei cugetului lor si cu multe răni rănindu-i îi legă. Iar de bărbăţia şi de vitejia lor însuşi prigonitorul se arătă plin de uimire. După multe chinuri, dacă nu-i putu îndupleca pe nici unul sâ-i arate locaşul lui Varlaam, îi luă bătuţi şi, trâgându-i, îi duse la împăratul, purtându-şi ei burduful cu oase de sfinţi.

CAPITOLUL XXIII

După îndelungă vorbire cu împăratul, mai-marele pustnicilor dimpreună cu fraţii săi au fost daţi chinurilor

După puţine zile, Varahiia îi aduse la împăratul şi, spunându-i ce este cu dânşii, îi puse înaintea feţei lui. Cum îi văzu, împăratul se cuprinse de atâta urgie, încât se asemăna unui om turbat şi porunci să-i bată fără milă. într-un târziu, când îi văzu zdrobiţi şi cu răni, îşi ridică ochii cu multă turbare şi porunci celor carc-i băteau să contenească.

Şi zise către ei:

- Ce sânt aceste oase de morţi pe care le purtaţi ? De vreme ce le purtaţi, înseamnă că vă sânt dragi aceia ale căror sânt oasele acestea. Iată, in acest ceas vă voi pune si pe voi alături de dânşii, ca să dobândiţi cele ce poftiţi, iar mie să-mi aduceţi mulţumiri.

Mai-marele cetei dumnezeieşti, neluând în seamă lăudăroşenia şi ameninţarea împăratului, zise cu glas slobod şi cu fala luminată şi cu darul ce se sălăşluia în sufletul lui, ca şi cum nu i s-ar fi întâmplat nici un lucru de scârbă:

- O, împărate, aceste oase cinstite şi sfinte noi le purtăm pentru dragostea şi râvna acelor bărbaţi

minunaţi ale căror sânt şi, aducându-ne aminte de postul şi de viaţa lor cea iubitoare de Dumnezeu, ne ostenim şi noi către o râvnă ca aceea şi, cugetând la odihna şi la dulceaţa în care locuim acum, pe dânşii îi fericim, iar noi ne îndemnăm unii pe alţii să mergem pe urmele lor. Cu oasele acestea ne facem aducere-aminte de moarte, lucru foarte de folos şi cu tărie strigător către sufletul nostru cel împâclat, iar cu nevoinţele postului şi cu atingerea de dânsele dobândim sfinţenia.

Atunci împăratul zise:

- Dar, dacă este atât de folositoare aducerea-aminte de moarte, pentru ce nu vă aduceţi aminte de ea cu oase din trupurile voastre, căci ele acum sânt, iar după puţină vreme vor fi putrede ? De ce luaţi oase stricate şi străine ?

Iar călugărul răspunse atunci:

- Eu ţi-am arătat cinci pricini pentru rostul purtării sfintelor moaşte, iar tu te gândeşti numai să-ţi baţi joc de noi. Să ştii bine că oasele celor săvârşiţi aduc mai bine aminte, decât ale celor vii. Dar tu, în loc să-ţi aduci aminte de moartea ce va să vină peste puţină vreme şi să-ţi faci şi ţie un bine, tu ţi-ai dat sufletul la toată strâmbătatea şi chinuieşti cu mânie şi fără de milă sufletele care slujesc lui Dumnezeu, care nu ţi-au făcut nici o strâmbătate şi nici nu împart cu tine cele din lumea aceasta, ca **Să**-ţi poată lua dintr-însele.

Iar împăratul zise:

- O, ticăloşilor şi înşelătorilor, cu dreptate vă voi pune la chinuri, pentru că-i înşelaţi pe toţi învăţându-i să se despartă de frumuseţile acestei vieţi şi, în Incul acestei dulceţi şi pofte dragi, îi îndemnaţi să-şi aleagă trai greu, cu scârbă şi cu amar, iar cinstea cuvenită dumnezeilor noştri voi

mărturisiţi că trebuie să o aducem lui Hristos. Deci, ca să nu-i părăsească oamenii pe dumnezeii neamului lor, slujind altui Dumnezeu şi inşelându-se cu amăgirea voastră, şi ca sâ nu lase pământul pustiu, noi pe dreptate am chibzuit să fiţi pusi la cazne şi la moarte.

Iar călugărul zise:

- Dacă doreşti ca toţi să tic părtaşi bunătăţilor acestei vieţi, de ce nu împărţi totul cu ci, ca întocmai cu line să fie părtaşi bogăţiei ? Cei mai mulţi pătimesc în sărăcie, iar tu, râpindu-le avuţiile, le adaugi şi pe acestea bogăţiilor tale. Iată, că nu ai grijă de dulceaţa si dc bucuria vieţii celorlalţi, ci numai de îngroşarea trupului tău, pe care ţi—1 găteşti hrană spre mâncarea viermilor. Drept aceea, şi Dumnezeu te-a lepădat dc la fata Lui, căci tu ii numeşti dumnezei pe cei care nu sânt dumnezei, ci născocitori a tot răul, iar după a lor asemănare tu faci toate cele de ruşine şi, săvârşind fărădelegea, eşti pe potriva dumnezeilor tăi. Dacă dumnezeii voştri au făcut nelegiuiri, cum nu le-ar face şi oamenii care se închină lor? Te temi ca nu cumva vreunii din oamenii tăi să se lepede de dumnezeii mincinoşi şi să se lipească de învăţătura noastră, îndepărtându-se de mâna ta şi apropiindu-sc de Mâna ce ţine toate, pentru câ voieşti să ai mulţi slujitori lăcomiei tale, ca ei să îndure pătimirile, iar ţie să-ţi vină dobânzile, aşa cum hrăneşte cineva câini sau învaţă păsări la vânat: mai înainte de vânat îi alintă, iar dacă prind ceva, le smuceşte cu sila vânatul din gură. Asemenea şi tu, vrei să ai mulţi supuşi bogăţiei talc, care să-ti aducă bir pe mare şi pe uscat. Zici că ai grijă de mântuirea lor, dar tu le aşezi pieire de veci, însă, mai înaintea tuturor, ţie, pentru multa-ţi bogăţie, care este mai nefolositoare decât

gunoiul şi scârnăvia. Dcşteaptă-te din acest somn adânc şi deschide ochii tăi cei orbecăitori, ca să vezi slava lui Dumnezeu care străluceşte tuturor şi vino-ţi în minţi, câ proorocul a zis: „Cei. care sânteţi fără minte între oameni cunoaşteţi şi cei nebuni înţelepţiţi-vă! înţelegeţi că nu este alt Dumnezeu afară de Dumnezeul nostru şi nu este altă mântuire afară de mântuirea care este într-insul".

Iar împăratul zise:

- Lasă-te de bârfelile tale nebuneşti şi in acest ceas să-mi spui unde este Varlaam, iar de nu, vei fi încercat cu asemenea cazne, pe care nimeni, niciodată, nu le-a primit.

Iar acel înţelept, mare pustnic şi râvnitor filozofiei cereşti, nu-şi schimbă gândul la amenințarea împăratului, ci, fără cutremur stând, zise:

- împărate, nu avem noi poruncă să facem cele ce voieşti tu, ci cele ce sânt de Domnul Dumnezeul nostru poruncite şi Care ne învaţă să ne oprim de la toate dulceţile si poftele şi să avem bărbăţie vitejească, pentru a răbda toată durerea şi răutatea în numele dreptăţii. Cu cât vei aduce asupra noastră mai multă răutate, cu atât va fi mai mare binele pentru creştinătate. împlineşte-ţi voia, că noi nu putem face nimic altceva, în afară de cele ce se cuvin, iar păcatului nu ne vom da. Ciândesti că ar fi o mică greşeală să-1 dăm noi în mâinile tale pe acela care oşteşte si se nevoieste dimpreună cu noi ? Nu ne vei batjocori chiar tu, dacă am face aşa ? De ai aduce întunerice de morţi ca să ne înfricoşezi, află că nu sântem aşa de slabi, ca de frica chinurilor tale să lepădăm filozofia, ce se zice înţelepciunea noastră, si să lucrăm împotriva legii lui Dumnezeu. Câte feluri de chinuri ai, toate gâteştc-le, căci noi dorim a trăi cu Hristos şi ni se cade să murim pentru dânsul.

împăratul se umplu de mânie din pricina acestor răspunsuri şi porunci să se taie limbile lor cele grăitoare de Dumnezeu, să le scoată ochii şi să le taie mâinile dimpreună cu picioarele. Primind ei această osânda, ii înconjurară ostaşi care fără de omenie şi fără de milă îi tăiau, scoţându-le limbile din gură cu cleştile, iar ochii li-i scoteau cu diebise de fier si, întinzându-le mâinile şi picioarele cu nişte unelte de fier, li le tăiau.

Iar fericiţii aceia, vrednici de cinste şi dc vitejie în cugetele lor, se apropiau de chinuri cu veselie şi bărbăteşte, ca şi cum ar fi fost chemaţi la bucate, îndemnându-se unul pe altul şi dându-se spre moarte pentru 1 Iristos. în aceste multe feluri de chinuri şi-au dat Domnului sufletele lor răbdătoare acei sfinţi pustnici, 17 la număr.

Cugetul lor cel temător de Dumnezeu s-a făcut stăpân peste patimi, după cuvântul unui bărbat al Legii vechi, care povestea despre chinurile unui preot bătrân si despre şapte voinici tineri, împreună cu mama lor, care pătimiră pentru legea părinţilor lor, de a căror răbdare şi bărbăţie cu nimic n-au fost mai prejos nici aceşti părinţi, cetăţeni şi moştenitori ai Ierusalimului celui de sus.

CAPITOLUL XXIV

Varahiia îl îndeamnă pe Nahor să se dea drept Varlaam, iar împăratul îl mustră pe fiul sau pentru primirea credinţei creştine

Când aceştia creştineşte se săvârşiră, împăratul zise către Varahiia, sfetnicul său, să caute să împlinească cele ce tocmiseră a doua oară, pentru că cele dinţii nu izbândiseră, şi să-1 cheme pe Nahor.

Varahiia se duse târziu în acea noapte la peştera lui Nahor, care locuia în pustiu şi se îndeletnicea cu meşteşugul vrăjilor. îi spuse toate câte puseseră la cale, iar a doua zi, dis-de-dimineaţă, nevăzut de nimeni, se întoarse la împăratul şi ceru călăraşi, prefăeându-se a-1 căuta pe Varlaam. Deci, dacă ieşi prin pustie, văzu un om oarecare venind dinspre înucă şi pogorî îndată ca să-1 prindă şi, dacâ-1 prinseră, Varahiia îl întrebă cine este, de ce lege ţine şi cum se numeşte. Iar omul răspunse că este creştin si se numeşte Varlaam, cum fusese învăţat.

Varahiia se arătă plin de bucurie pentru acest răspuns şi-1 duse curând la împăratul şi, dându-i de veste, îl puse înainte-i. în auzul celor care stăteau înaintea împăratului, Varahiia zise:

- 1 u eşti Varlaam, lucrătorul cel drăcesc ?

Iar el răspunse:

- Lucrător al lui Dumnezeu sânt cu, iar nu drăcesc, ci nu mă grăi de râu, nici nu mă huli, că eşti dator a-mi mulţumi cu mult har, că I-am învăţat pc fiul tău învăţătura creştină, aducându-1 către Dumnezeul cel adevărat şi către împlinirea bunătăţilor.

TVlâniindu-se, împăratul zise:

- 5i se cuvine să nu te învrednicesc cu nici o întrebare, nici Ioc de răspuns sâ nu-ţi dau, ci fără de judecată sâ te dau morţii. Dar mă milostivesc si rabd înfruntarea ta până vom cerceta lucrurile tale într-o zi anume. De te vei pleca mie, te vei învrednici de mila mea, iar de nu, rău vei pieri.

Aşa zicând, îl dădu pe mâna lui Varahiia, poruncind să-1 păzească straşnic. A doua zi dimineaţă, împăratul se ridică şi merse de acolo la curtea lui.

Pretutindeni se răspândi vestea câ l-au prins pe Varlaam. Iar dacă auzi feciorul împăratului, rău îl duru in suflet şi nu-şi putea opri lacrimile si se ruga lui Dumnezeu cu suspinare şi cu jale, ehemându-L în ajutor bătrânului. Stăpânul cel bun nu trecu însă cu vederea plângerea lui, că este milostiv celor care-L aşteaptă în vreme de nevoie şi-i cunoaşte pe cei care se tem de El. Arătandu-i-se în somn si tânărului acestuia, tărie puse într-însul si putere, făcându-1 îndrăzneţ spre nevoinţa creştinătăţii. Când se sculă din somn, loasaf îşi află inima plină de bucurie şi de cutezarc şi de o lumină prea dulce[1], măcar că mai înainte fusese scârbită şi îndurerată.

Iar împăratul, acestea făcându-lc şi aşa îngrijindu-se. se bucura părându-i-se că a socotit şi a tocmit prea bine înşelăciunea, lucru pentru care aducea multe mulţumiri lui Varahiia. Se minţea însă pe sine, după cum zice dumnezeiescul David: „Domnul cercetează pe cel drept si pe cel necredincios, iar pe cel ce iubeşte nedreptatea îl urăşte sufletul Său" (Ps. 10**,5).**

Apoi, după două'zile, veni împăratul la curtea fiului său, care îi ieşi întru întâmpinare, dar tată-său nu-1 sărută, după cum îi era obiceiul, ci se arătă cu vrajbă în chipul unui om mânios şi, intrând în căsuţa cea împărătească, sezu mâhnit. După o vreme, ii zise feciorului său:

- Ce veste a intrat în urechile mele, fătul meu, tulburându-mi sufletul cu întristare? Tocmai eu, care am gustat atâta bucurie la venirea ta pe lume, cum nu cred că s-a mai întâmplat vreunuia dintre oameni la naşterea fiului său, tocmai eu, dar, să fiu aşa de scârbit şi de ocărât de tine, fiul meu, care ti-ai bătut joc de căruntetile mele şi-ai luat lumina din ochii mei si-ai tăiat tăria vinelor mele. Mă temeam pentru tine şî de ce mă temeam mai mult nu am scăpat, că te-ai făcut bucurie vrăjmaşilor mei cu mintea ta cea neînvâţată şi cu chibzuiala ta cea copilărească, urmând cuvintelor celor înşelătoare şi râvnind mai mult sfatul cel rău înţelegător decât sfatul meu şi, lăsând cinstea dumnezeilor noştri, te-ai închinat să slujeşti la Dumnezeu străin. Dar pentru ce ai făcut aşa, o, fătul meu, pe care nădăjduiam a te creşte cu toată tăria pentru a te avea toiag bătrâneţilor mele şi a te lăsa după mine bun şi vrednic moştenitor al împărăţiei mele ? De ce mi te-ai arătat ca un vrăjmaş şi pizmaş ? Oare nu ţi se cade să te pleci mie şi să urmezi poruncilor mele, în loc să asculţi cuvintele nebuneşti ale acelui bătrân înşelător şi mincinos putred, care ţi-a pus viaţa cea amară in locul celei dulci ? în locul dezmierdării tu ai în-

drăgit calea cea grea şi îngusta., pe care Fiul morţii porunceşte a o urma !

Nu te-ai temut de puterea marilor noştri dumnezei ? Nu te-ai temut că te vor arunca în piatra-pucioasa sau că te vor omorî cu piatra de foc sau te vor arunca în prăpastia pământului ? Asa ii răsplătim după ce ei ne-au făcut atâta bine şi ne-au împodobit cu cununa împărăţiei, supunând sub noi popoare cu mulţi oameni, şi pe tine însuţi, pentru rugăciunea şi supunerea mea, te-au dat a te naşte, fâcându-te părtaş acestei vieţi dulci ? Dar tu, nebăgându-i în seamă şi ocărându-i, te-ai lipit Celui Răstignit, fiind amăgit de cei eare-I slujesc Lui cu nădejdi deşarte. Amăgitori care povestesc basme despre veacuri noi şi bârfesc despre învierea trupurilor noastre şi multe alte minciuni aduc ei spre înşelăciunea nebunilor.

Dar acum, prea iubitul meu fiu, de mă vei asculta pe mine, tatăl tăvi, să faci bine să-ţi tei ziua bună de la aceste rătăciri si apropie-te să-i tămâiczi pc milostivii dumnezei, rugându-i cu jertfe şi cu prinoase să-ţi dea iertare greşelilor, căci sânt puternici a face binele, dar şi a-i pedepsi pe cei care îşi întorc faţa de la ei. Cinste le vom da celor care vor cinsti dumnezeii, iar cei care nu se vor supune cazne vor lua.

Acestea şi multe alte cuvinte de hulă şi deşarte grăia împăratul şi îşi bătea joc dc credinţa noastră, iar pe cele idoleşti le ridica în slăvi. Tânărul a văzut că nu trebuie să-şi ţină credinţa sa în ungher şi în ascunzătoare, ci trebuie să fie tuturor sfătuitor şi înălţime. Astfel, umplându-se de îndrăzneală, zise:

- Doamne, nu mă lepăd de ce am făcut, căci fugind de întuneric am scăpat la lumină şi, părăsind înşelăciunea, m-am apropiat de adevăr şi,

lepâdându-mă de draci, m-am unit cu Hristos, Fiul si Cuvântul lui Dumnezeu, cu al Cărui Cuvânt toate au fost aduse la fiinţă din nimic, Care şi pe om l-a zidit din ţărână, i-a suflat suflare de viaţă şi l-a pus să locuiască în raiul belşugului. Iar dacă a călcat porunca Lui, a fost osândit cu moarte şi a căzut sub stăpânirea iutelui-ţiîtor-de-lume. Dar nici aşa nu S-a depărtat de om, ci toate le-a făcut, ca să-1 ridice la cinstea cea dintâi.

Dar însuşi Acela, Făcătorul a toată făptura şi Ziditorul neamului nostru, S-a făcut om pentru noi si, venind pe pământ, a luat trup de la Duhul Sfânt si din Fecioara Măria şi a locuit cu oamenii. Şi pentru noi, robii cei nerecunoscători, Stăpânul a primit moarte „şi încă moarte pe cruce" (Fii. 2, 7), ca să surpe locul de chinuri, ce se numeşte împărăţia păcatului, şi să piardă şi osânda cea de demult şi să ne deschidă nouă iarăşi uşa cerului, căci până acolo a ridicat firea noastră si a pus-o pe scaunul slavei. Şi celor care-L iubesc le-a dăruit împărăţia cea nesfârşită şi bunătăţi mai mari decât pot să arate graiul si auzul. Că Acela este Dumnezeu tare şi singurul puternic, „împăratul împăraţilor si Domnul domnilor" (Apoc. 19, 16), a Cărui stăpânire este nebiruită şi puterea prea multă, Unul Sfânt Care întru sfinţi se odihneşte, fiind slăvit cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, întru Care m-am botezat. îl slăvesc şi mă închin unui Dumnezeu în trei ipostasuri: Unul în fiinţă şi neamestecat, Cel nezidit, fără de moarte si necuprins; Cel fără de trup şi nepătimaş, neschimbat, nemutat şi neajuns, izvor al bunătăţilor, al dreptăţii şi al luminii celei eterne, Făcătorul tuturor făpturilor celor văzute şi nevăzute, Cel Care tine toate şi le păzeşte, Cel Care poartă grija tuturor si ţine toate câte sânt şi le stăpâneşte. Că din câte

sânt, nimic nu s-a tăcut fără de *V*, nici fără a Lui poruncă, nici fără a Lui purtare de grijă nu se poate tocmi nimic. Că Acela este dulceaţa si viaţa si lumina tuturor şi sfârşitul a toată pofta cea nesăţioasă.

Deci, a mă lepăda de un milostiv ca Acela, de un înţelept ca Acela, de un Dumnezeu puternic ca El şi a sluji dracilor celor necuraţi şi făcători a toate poftele cele spurcate şi a da cinste idolilor celor surzi si muţi, care nici nu sânt, nici nu vor fi, aceasta, o, tată, ar fi clin partea mea nebunie si nechibzuinţă. Dar când i-a auzit cineva pe idoli cuvântând sau dând răspuns, măcar cât dc puţin, celor care sc roagă sau când au umblat şi când au arătat ei simţire omenească ? Iar eu, înţelegând de la acel bărbat sfânt, necuviinţa şi puterea lor cea rea, nesimţirea, putreziciunea şi neputinţa dracilor care lucrează în idolii cu care vă înşală pe voi, am scuipat dc ia mine răutatea lor şi cu ură desăvârşită i-am urât, făgăduindu-mă Dumnezeului Celui viu şi adevărat şi Lui vreau să-l slujesc până la suflarea mea cea mai de pe urmă, ca şi sufletul meu să meargă în mâinile Lui, căci dobândind eu aceste bunătăţi nespuse, m-am bucurat că m-am slobozit din robia dracilor si m-am întors din prada lor şi m-am însemnat „cu lumina feţei Domnului" (Ps. **4,** b).

Dar mă şi întristez şi-mi este sufletul sfâşiat, că tu, domnul şi tatăl meu, nu te-ai făcut părtaş unor bunătăţi ca acestea, Socotind cu nesupunerea mea în faţa voii tale, am ţinut întristarea in mine, nevrând să te mânu, iar pe Dumnezeu neîncetat L-am rugat să te tragă către EI si să te întoarcă dm această goană fără ţintă pe care, vai mie!, tu însuţi ţi-ai tocmit-o, făcându-te prigonitor creştinătăţii si slujitor a toată răutatea si păgânătatea.

Acum, de vreme ce ai scos la arătare gândurile mele, ascultă care este voia mea: făgăduinţele mele le-am făcut lui Hristos şi nu le voi înşela, ca să am parte de Col Care m-a răscumpărat cu Sângele Său cel scump. Chiar dacă mi s-ar întâmpla să mor nenumărate morţi, le voi muri pentru El, aşa să ştii. Aşadar, de acum nu (e mai osteni ca să mă muţi din mărturisirea cea bună către cea rea. Căci ce rost ar avea osteneala fără de izbândire? Ci, sau ascultă tu sfatul meu, făcându-tc al lui Hristos şi vei lua gustarea bunătăţilor celor mai presus de fire şi vom fi împreună unul cu celălalt în credinţă, ca şi în fire, sau, de nu, să ştii bine că mă voi lepăda să-ţi mai fiu fecior şi-L voi sluji pe Dumnezeu cu gândul curat.

Dacă auzi împăratul acestea, numaidecât se întrista şi fu cuprins de mânie necontenită, scrâşnind amar din dinţi ca un om îndrăcit, şi cu urgie grăi către el, z.icând:

- Cine este vinovat pentru aceste răutăţi } Nimeni altcineva decât cu însumi, pentru că ţi-am împlinit mereu voia ta şi ţi-am făcui toate după plac, aşa cum nici unul din părinţii cei de demult n-au făcut fiilor tor. Voia ta cea răzvrătită a luat putere şi libertate din răsfătarea mea cea multă şi te-am făcut să turbezi asupra capului meu, că pe dreptate au grăit cititorii în stele la naşterea ta cum că vei fi rău si foarte viclean, semeţ şi nesupus părinţilor.

De vei lepăda sfatul meu şi te vei îndepărta de mine, în loc dc tată îţi voi fi vrăjmaş şi îţi voi pricinui lucruri pe care nici vrăjmaşilor nimeni nu le-ar face.

Iar Ioasaf zise:

- O, împărate, pentru ce te-ai aţâţat la mânie? Oare tu tc scârbeşti pentru că m-am învrednicit unor bunătăţi ca acestea ? Dar care tată s-a arătat vreodată vrăjmaş fiului său ? Nu s-a chemat vrăjmaş tatăl

acela ? Deci şi eu, de acum, nu te voi mai chema tată, ci mă voi depărta de tine, ca şi cum ar fugi cineva de un şarpe, de voi înţelege că pizmuicşti mântuirea mea si vrei sâ mă împingi cu sila în pierzare. Chiar de mâ vei chinui, căutând să mă împingi în pierzare, să ştii că nu vei dobândi nimic altceva, decât nume de vrăjmaş şi de prigonitor în loc de tată, pentru că mai lesne ti-ar fi a merge pe urma vulturului şi a zbura în văzduh, decât a întoarce credinţa pe care o am în Hristos şi mărturisirea cea bună pe care am mărturisit-o Lui. Ci, înţelege, o, împărate şi tată al meu, şi scutură-ţi din ochii minţii tot beteşugul şi negura şi caută să vezi lumina Dumnezeului meu care-i luminează pe toţi, ca să străluceşti şi tu în acea prea dulce lumină. Ialâ, tu te-ai dat cu totul duleeţilor şi poftelor lumeşti, întru care nu este scăpare. înţelege câ „tot trupul este ca iarba şi toată slava ca floarea ierbii: uscatu-s-a iarba şi floarea ei a căzut, iar cuvântul Domnului, care este binevestit tuturor, rămâne în veac" (1 Pt. 1,24-25). Eşti stăpânit de turbare şi de slava aceasta ce se veştejeşte şi piere ca floarea primăverii, te surpă hrana aceasta rău mirositoare şi poftele pântecelui şi cele de sub pântece, care o vreme îndulcesc simţurile nebunilor, iar apoi pricinuiesc vărsătură mai amară decât fierea. Vor trece umbra şi visele acestei vieţi deşarte, iar lucrătorii strâmbătăţii si iubitorii acestora vor fi încuiaţi în durerea cea neîncetată a focului nestins şi întunecat, unde viermele cel neadormit îi va mânca în veşnicie, iar focul neschimbat îi va arde de-a pururea. Pi-vei închis acolo, vai mie !, şi mult vei pătimi şi te vei căi de sfaturile tale cele rele şi vei căuta zilele de acum şi-ţi vei aduce aminte de cuvintele mele. însă, nu vei mai avea nici un folos din acea căinţă (Ps. 6,5), pentru că în iad nu este spovedanie şi pocăinţă. Vremea lucrării este aceasta, iar aceea

este a plăţii, că, de nu s-ar da pierzării şi ofilirii frumuseţile acestei lumi, ar veşnici împreună cu stăpânii lor întru toate răutăţile şi moartea sufletească. Deci, nu se cade a voi şi a iubi altceva decât darurile şi bunătăţile lui Hristos, care bunătăţi sânt cu mult mai presus de minte. Aşa cum soarele este mai frumos şi mai luminos decât întunecimea nopţii, aşa şi bunătăţile făgăduite celor care-L iubesc pe Dumnezeu sânt mult mai slăvite şi mai frumoase decât toată slava şi frumuseţea pământească. Se cuvine a le alege pe cele mari, iar nu pe cele mărunte, pentru că aici toate sânt trecătoare şi supuse putreziciunii şi, ca năluca si ca visul, „ca umbra trec şi pier" (Iov 14, 2) şi mai bine este a crede vânturilor celor turbate şi nestătâtoare sau urmei corăbiei care umblă peste adâncuri dc ape, decât bogăţiei omeneşti. Câtă blestemăţie sau, mai bine, câtă nebunie şi nechibzuinţă este a voi şi a iubi cele putrede şi trecătoare, neputincioase şi de nimic, în locul celor neputrede şi veşnice, fără de moarte şi fără de sfârşit, şi cu această îndulcire trecătoare să se lipsească omul de îndulcirea bunătăţilor netrecătoare.

Dar nu înţelegi tu, o, tată, acestea ? Nu le vei părăsi pe cele trecătoare, ca să te lipseşti de cele ce viază în veac ? Nu vei cinsti mai mult locaşul tău decât înstrăinarea? Nu vei voi mai bine lumina decât întunericul? Nu-ţi vei cinsti mai mult sufletul decât trupul, viaţa de veci mai mult decât umbra morţii şi cele de nesfărâmat mai mult decât cele ce se risipesc ? Nu vei fugi de robia cea rea a cumplitului ţiitor-de-lume, a vicleanului diavol, ca să intri la bunul şi milosârdul şi prea îndurătorul Stăpân ? Ar trebui să te îndepărtezi de slujirea acelor mulţi şi cu minciună numiţi dumnezei ai voştri, să slujeşti Unuia, adevăratului şi viului Dumnezeu, căci, măcar de-ai greşit tu, hulindu-L pe El şi ucigându-I în chinuri

slujitorii, dacă te vei întoarce cu fata către El, te va primi Acela, bunul, şi nici o greşeală de a ta nu o va aminti, că nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă si să fie viu, El, Care S-a pogorât din acele înălțimi, spre a ne căuta pe noi, păcătoşii, şi a răbdat pentru noi răstignire, şi răni, şi moarte şi ne-a răscumpărat cu Sângele Său cel scump pe noi, cei care eram „vânduți păcatului" . Aceluia fie slavă şi laudă în veci, AMIN.

Atunci, împăratul fu cuprins, deopotrivă, de uimire şi de mânie; era uimit de mintea coconului şi de cuvintele lui nebiruite cu care hulea dumnezeii la care se închina tot poporul de sub el şi nu înceta a-i grăi de rău, bâtându-şi joc si de traiul lui cel împărătesc, nevrând sâ primească lumina cuvântului împărătesc. Era mânios pentru că, din dragostea firii, nu-i putea face nimic rău si nici a-l chinui nu suferea inima Iui de părinte. De aceea nu mai nădăjduia să-l întoarcă de la credința cea bună, infricoşându-l cu lăudăroşenia sa, şi se temea ca nu cumva, spunându-i cuvinte mai multe la care loasaf ar îndrăzni să-i răspundă, ocărându-i pe dumnezeii cei neadevărați, sâ nu se aprindă mai mare mânie si apoi să-i facă ceva rău Ci st' sculă mânios şi zise:

- Ar fi fost mai bine de nu te-ai fi născut şi de nu ai fi ieşit în lume, in loc sâ fii tu asa hulitor dumnezeilor noştri şi îndepărtat de dragostea şi de învățătura părintească. Insă, nu-ti vei bate joc multă vreme de nebiruiții dumnezei, nici nu se vor bucura vrăjmaşii mei şi nici nu vor învinge vrăjile lor. Că, de nu mă vei asculta şi dc nu te vei pleca dumnezeilor noştri, mai întâi, cu bună înțelepciune, te voi da spre multe feluri de cazne, iar pe acel înşelător care te-a învățat acestea rău îl voi omorî. Ca pe un viclean şi vrăjmaş te voi chinui, nu voi tine seama că-mi eşti fecior.

CAPITOLUL XXV

După plecarea împăratului, loasaf cere ajutor de la Dumnezeu, iar împăratul, după sfatul lui Varahiia, începe să-i vorbească blând fiului său, dar cu acea blândețe împăratul nu dobândeşte nimic

loasaf ii vorbeşte mult despre moarte şi despre învierea morților.

Asa lâudându-se tatâ-său si îndepărtându-se cu mânie, fiul intră in cămara sa si, ridicându-şi ochii către Cel Care îl punea la o asemenea încercare, se rugă zicând.

- Doamne. Dumnezeul meu, din adâncul inimii strig către Tine: nădejdea cea dulce şi făgăduința cea neminemoasă, scăparea celor care nădăjduiesc în Tine, vezi cu ochiul cel bun şi milostiv zdrobirea inimii mele, nu mă lăsa, nu Te depărta de la mine, ci după făgăduința ta cea nemîncinoasă, fii cu mine, nevrednicul şi nepriceputul, că pe Tine Te ştiu si Te mărturisesc Făcător şi Purtător de grijă a toată făptura. Ci însuți mă întăreşte, ca sâ fiu în aceasta mărturisire bună până la ieşirea sufletului, caută spre mine şi mă miluieste, păzeşte-mă nevătămat de tot lucrul satanei. „Caută, împărate, că sufletul meu s-a aprins tare cu dragostea Ta şi s-a aţâţat ca setea zâ-

dufului in lor fără apă, poftind la Tine, Izvorul nemuririi. Nu da fiarelor sufletul meu care se mărturisește Tie, ci dă-mi mic, păcătosului, ca în toată viata mea să rabd pentru numele Tău și pentru mărturisirea la pe mine însumi întreg să mă jertfesc, că dacă Tu ne întărești, au putere și cei neputincioși. Că Tu ești ajutorul cel nebiruit și Dumnezeul cel milostiv pe Care îl binecuvântează toată făptura si Care preaslăvit este în veci. AMIN.

Așa rugându-sc, simți in inima iui o mângâiere dumnezeiască și se umplu de îndrăzneală și petrecu toată noaptea în rugăciune.

în timpul acesta, împăratul ținu sfat despre coconul cel nărăvaș cu Varahiia, prietenul lui. împăratul îi povesti lui Varahiia despre cruda cutezare a Iui Ioasaf și despre voia lui cea nebunească, iar Varahiia îl sfătui că este mai bine să-i vorbească vorbe dragi și plăcute, având nădejde că astfel, cu mângâieri și cu blândețe, îl vor Întoarce spre ei.

Apoi, a doua zi dimineață, veni împăratul către fiu] său și, șezând, îl chemă aproape de sine și-l cuprinse în brațe de-l sărută si, mângaindu-l cu blândețe îi zise cu smerenie:

- O, preaiubite și dragul meu fiu, cinstește cârunțile tatălui tău și ascultă rugăciunile mele si vino să aduci jertfă dumnezeilor, că așa vei avea binecuvântaroa lor si lungime dc zile si vei avea parte de la ei de toată cinstea, de împărăție fără de grijă și de toate bunătățile, iar mie, tatălui tău, în toată viața îmi vei fi drag si de toți oamenii cinstit și lăudat vei fi, căci in cuvintele de învățătură lăudal lucru este ascultarea de părinți, mai ales, ascultarea de aceia care învață spre bine și spre dragostea dumnezeilor.

Tu, fătul meu, gândești că de bunăvoie mă feresc de calea cea bună și voiesc a umbla pe calea pieirii

sau că, din pricina neștiinței si a necercetârii binelui, voi fi dat pieirii. Dar, dacă-ți pare, fătul meu, că de bunăvoie am căutat mai mult răul decât ceea ce este folositor și am voit mâi mult moartea decât viața, să știi, fiule, că ești rătăcit de la chibzuiala cea dreaptă.

Dar, nu vezi câtă răutate și cale patimi sufăr eu in războaie împotriva vrăjmașilor sau zăbovind într-aJte lucruri care sânt spre folosul oamenilor tării ? Atâta umblu flămând si însetat, ostenindu-mi trupul în multe chipuri încât, dacă dumnezeii noștri ar cere, nici pe mine însumi nu m-aș cruța. Iar despre bogăție și avere, atâta negrija și nebăgare de seamă am, încât de multe ori mi se golesc vistieriile si cămările curții mele, pentru că dăruiesc cu necruțătoare mână spre zidirea de locașuri dumnezeilor, luminându-le cu toate podoabele sau plătesc lefuri din destul oștilor mele.

Deci, având noi asemenea datorii, nu băgăm în seamă duicețile vieții și răbdăm atâta întru răutăți. Dacă eu as șii că legea galileenilor este mai bună decât a noastră, dacă aș socoti ca aceasta este un lucru vrednic de toată nevoință și dorirea, oare nu i-aș părăsi pe toți dumnezeii noștri, nebâgându-i in seamă și nu m-as lipi dc legea cea nouă ? Iar de gândești că eu fac acestea din neînțelegere și din nesocotirea binelui, află că multe nopți am petrecut întru nesomn, căutând râspuns la vreo întrebare care-mi era pusă inainte, chiar dacă nu era totdeauna dintre cele mai însemnate, si nu-mi dădeam odihnă până nu aflam dezlegare clară și cuviincioasă acelei întrebări.

Dar nici măcar lucrurile cele mai mici și trecătoare nu le-am avut întru nebăgare de seamă, ci pe toate le-am socotit cu nevoință și le-am chibzuit în amănunt ca toți să-și tragă folos. Mi se pare că în

toată lumea care este sub soare nimănui altuia ca mie nu i-a fost vestită şi mărturisită înţelegerea lucrurilor tainice, pe care am ispitit-o, am dezlegat-o şi am descurcat-o. Cum spui că n-aş fi socotit cele dumnezeieşti? Cum le-as avea întru grijă şi întru nebăgare de seamă ? Dc ce nu as fi zăbovit cu toată nevoinţa şi cu toată puterea, cu tot sufletul şi cu toată mintea întru cercetare ca sâ aflu cele adevărate şi care se cuvine a fi împlinite? Am căutat cu dinadinsul şt am petrecut multe nopţi şi zile în aceste cugetări, chemând eu la sfat mulţi filozofi măiestri cu care am vorbit despre cei care se cheamă creştini şi cu neinşelătonre întrebare; cu ispitire si cu cercetare am aflat calea adevărului mărturisită de aceşti filozofi cinstiţi şî dăruiţi cu înţelepciune, cum că nu mai este altă credinţă şi altă lege afară de aceasta în care umblăm noi, slujind marilor dumnezei şi săturându-ne de dulceaţa şi de veselia vieţii celei pline de toată frumuseţea pe care dumnezeii o dăruiesc tuturor oamenilor. Galileenii lepădară însă nebuneşte dulceţile şi frumuseţile acestei lumi, pe care dumnezeii ni le-au dăruit spre dezmierdare, în nădejdea unei vieţi viitoare, nevăzute şi neadevărate, neştiind ci ce grăiesc şi unde or sâ meargă.

Iar tu, iubitul meu fiu, supune-te tatălui tău care a aflat binele cu cercetare adevărată şi dreaptă, că n-am greşit calea nici din voia mea, nici din neştiinţă. Hu am găsit binele si poftesc să nu mai rătăceşti nici tu fără de minte, ci să rnergi pe urma mea. Iţi este silă de mine, tatăl tău ? Oare nu ştii că este bine a-1 asculta pe tatăl tău şi a te pleca lui întru toate? Altminteri, este lucru pierzător şi blestemat a-1 mânia pe tatăl tău; rău au pătimit şi au pierit aceia care au făcut unele ca acestea părinţilor lor, fătul meu. Nu te face lor tovarăş, ci lucrează cele

bune şi plăcute celui care îe-a născut şi vei dobândi toate bunătăţile, fiind moştenitor binecuvântării şi împărăţiei mele.

Atunci, acel tânăr şi cu adevărat de neam bun, auzind cuvintele cele multe şi nebuneşti ale tatălui său, cunoscu măiestriile strâmbului şarpe care a gătit laţ picioarelui lui si lucrează spre a robi dumnezeiescul lui suflet si a-1 îndepărta de cununa ce-i este pusă înainte, loasaf se întări întru sine şi îşi puse înaintea ochilor învăţătura Domnului care zice: „N-am venit sâ aduc pace, ci sabie. Căci am venit sâ despart pe fiu de tatăl său, pe fiică de mama sa, pe noră de soacra sa. Şi duşmanii omului vor fi casnicii lui. Cel ce iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubeşte pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine" (Mt. 10, 34-37). „Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor şi Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri"(Mt. 10, 33).

Aşa gândea el la această vreme dc nevoie şi, legănându-si sufletul cu frica cea dumnezeiască şi intărindu-se cu dragoste şi cu râvnă tare, cugetă la acel cuvânt al lui Solonion, care zice: „Vreme este de iubit si vreme este de urât, vreme de război şi vreme de pace". Apoi se rugă in mintea lui cu psalmul lui David: „Miluieste-mâ, Dumnezeule, miluieşte-mă, că spre Tine a nădăjduit sufletul meu. Si in umbra aripilor Tale voi nădăjdui până ce va trece fărădelegea. Striga-voi pe Dumnezeul Cel '"Vcainalt, Dumnezeul Care mi-a făcut bine" (Ps. 56, 1-3).

Acestea şi alte cuvinte ale psalmului le rosti, 'ipoi zise către împăratul:

- însuşi Cel Care este Stăpânul tuturor ne învaţă ascultarea poruncilor părintelui şi slujirea lui cu supunere şi cu dragoste, semănând între noi această dragoste a firii, dar, când dragostea părintelui şi prietenia faţă de el aduce sufletului pieire şi-1 depărtează de Cel Care L-a făcut, ne este poruncit să tăiem cu totul acea dragoste şi în nici un chip să nu ascultăm de cei care ne despart de Dumnezeu, ci să-i urâm si să ne întoarcem laţa de la ei, măcar de ar fi tată sau mamă cel care porunceşte, că mic nu-mi este cu putinţă a-L pierde pe Dumnezeu pentru dragostea părintească.

Drept aceea, nu te mai osteni în zadar si să nu ne mai chinuim unul pe altul, ci ascultă-mă şi să slujim amândoi Dumnezeului celui viu si adevărat, că dumnezeii pe care-i cinsteşti tu acum sânt idoli, lucruri făcute de mâini omeneşti, lipsiţi de suflare şi muţi, iar nimic altceva nu pregătesc celor care-i cinstesc, afară numai de pieire şi de muncă veşnică. Iar dacă nu vei vrea să faci aşa, atunci fă cu mine ce voieşti, că eu sânt robul lui Hristos. Şi-am mai spus: nici cu mângâieri, nici cu chinuri nu mă voi depărta dc dragostea Lui.

Şi pomenea numele Iui Dumnezeu, întărindu-şi cuvântul cu putere:

- Ai zis că nu faci rău de bunăvoie, nici nu greşeşti binele din necunoştinţă, căci cu multe întrebări, cu trudă şi cu cercetare ai cunoscut că binele adevărat stă în slujirea idolilor şi în îndulcirea cu patimile lumeşti pentru care te tăvăleşti şi te dezmierzi în poftele curviei Să ştii adevărat si sâ înţelegi că faci atâta rău, încât te-a cuprins negura cea multă a necunoştinţei, ca şi cum ai umbla în întuneric, pipăind si încercând cu mâinile, nevăzând nimic, nici măcar câteva raze de lumină.

Ai pierdut calea cea dreaptă şi rătăceşti prin hăţişuri şi prin mlaştini. Eu ştiu calea cu adevărat şi-ţi dau şi ţie un sfat ca să te foloseşti şi măria ta: pentru că te sălăşluieşti în întuneric, iar nu în lumină, şi urmezi morţii mai vârtos decât vieţii, îţi pare că ai chibzuit bun sfat şi neamâgitor şi că ai socotit un lucru foarte de folos, clar sâ ştii că nu este aşa, pentru că cei pe care îi cinsteşti tu nu sânt dumnezei, ci idoli drăceşti, care au întru sine tot lucrul spurcat. Nici acel fel de viaţă, căruia ii zici dulce şi iubit, nu are fire adevărată. Acela este spurcat şi urât, îndulceşte şi unge grumazul puţină vreme, iar apoi aduce pedeapsă mai amară decât fierea, cum a zis dascălul meu: „mai ascuţită decât paloşul cel cu două tăişuri". Şi cum aş putea arăta răutăţile vieţii aceleia ? Le voi număra şi fi-vor mai multe decât nisipul, că această viaţă este undiţa diavolului. Şi precum se învăluie undiţa cu momeală, aşa şi viaţa aceasta este acoperită cu amăgeală spurcată - dulceaţa poftelor care îi atrage pe cei înşelaţi în focul iadului. Iar bunătăţile făgăduite de Stăpânul meu, pe care le-ai numit „nădejdea vieţii celei nearătate", sânt nemincinoase si neschimbate, nu cunosc sfârşit nici nu se supun putreziciunii. Nu este cuvânt care să poată arăta mărirea slavei si a frumuseţilor, a bucuriei celor nespuse şi a veseliei celei neveştejite. Iată, cu toţii murim, după cum tu însuţi vezi. Nu este om care să trăiască şi să nu vadă moartea, dar ne vom scula iarăşi din moarte, când va veni Domnul lisus Hristos, Eiul lui Dumnezeu, întru slavă nespusă (Mt. 25, 31) şi întru înfricoşată putere „Împăratul împăraţilor şi Domnul domnilor" (Apoc. 19, 16), Căruia I se va închina tot genunchiul, al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt. Şi atunci va fi o asemenea frică, încât şi

puterile cereşti se vor înfricoşa, iar mii şi mii de îngeri si de căpetenii ale îngerilor vor sta înaintea Lui cu cutremur. Şi toate câte sânt vor fi pline de frică şi de cutremur când unul din maî-marii Îngerilor va trâmbiţa cu trâmbiţa lui Dumnezeu şi numaidecât se va strânge cerul ca o pânză şi pământul, crăpând, va da afară trupurile celor morţi, câte au fost de la Adam, omul cel dintâi, până în ziua aceea. Şi atunci, într-o clipeala de ochi, toţi morţii cei din veac vor sta înaintea Judecăţii Domnului Celui fără de moarte, ca să dea seamă fiecare de cele ce a lucrat în această viaţă. Atunci, drepţii vor străluci ca soarele, căci au crezut în numele Tatălui si al Fiului şi al Sfântului Duh şi toată viaţa şi-au cheltuit-o în fapte bune. Dar în ce chip îţi voi arăta slava pe care o vor primi ei atunci ? Că de-aş potrivi-o luminii soarelui, mai luminată şi mai frumoasă este; de-aş potrivi-o fulgerului, mai strălucită este. Nu voi putea zice nimic vrednic de lumina cea neapropiată şi de slava cea nesfârşită şi nespusă „ce ochiul n-a va/ut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-a suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe FI" {I Cor. *2,0).*

Unor asemenea bunătăţi si fericire se vor învrednici drepţii, iar cei care s-au lepădat de Dumnezeul cel adevărat si nu L-au cunoscut pe Ziditorul şi pe Făcătorul, ci au slujit spurcaţilor draci şi au adus cinstire idolilor celor surzi, cei care au iubit dulceţile acestei vieţi si si-au făcut sufletele sălaş tuturor răutăţilor, aceia vor sta goi şi despuiaţi, ruşinaţi si scârbiţi, neputincioşi cu chipul si cu lucrul, stând în ruşinea lumii şi în ocara a toată făptura. Şi toate păcatele pe care le-au făcut, cu cuvântul, cu lucrul | sau cu gândul, vor veni înaintea feţei lor.

Iar după acea rusinare grea şi după mustrarea cea nemăsurată se vor osândi în matca focului nestins şi neluminos, in întunericul cel din afară, în plângerea si în scrâsnirea dinţilor, la viermele cel înveninat cu care vor fi munciţi în vecii nesfârşiţi. Aceasta este partea şi soarta lor, pentru că n-au primit bunătăţile cele făgăduite şi pentru dulceaţa trecătoare a păcatului au ales muncile cele veşnice.

Iar mie mi se cade a socoti întru nimic nu numai bogăţiile, ci si trupul meu, ca să dobândesc acea bucurie nespusă şi să primesc slava cea nepovestită, să locuiesc împreună cu îngerii în lumină şi să stau cu îndrăzneală înaintea Stăpânului Celui prea dulce şi bun si să scap de muncile amarnice şi fără sfârşit şi de ruşinea cea cu durere. Cine ar fi atât de nechibzuit si fără de minte, încât să nu voiască a răbda mii de morţi trecătoare, ca să se izbăvească de moartea veşnică şi fără de sfârşit şi să moştenească viaţa cea fericită şi nepieritoare şi să lumineze cu lumina iericitei şi de viaţă făcătoarei Treimi ?

CAPITOLUL XXVI

Nahor se înfricoşează de cuvintele ameninţătoare ale lui Ioasaf si, stând la judecată cu filozofii păgâni, mărturiseşte credinţa creştină

Iar împăratul, dacă auzi aceste cuvinte şi văzu îndârjirea şi puterea coconului, care nu putea fi supus nici cu măiestria cuvintelor, nici cu mângâieri, nici cu îngrozirea morţii, se mira de înţelepciunea vorbelor lui şi de răspunsurile sale minunate şi-I bătea gândul că feciorul său ar vorbi adevărat şi ar arăta cele drepte. Dar obiceiul cel rău şi năravul ce întăriseră într-însul poftele rele îl ţineau ca nişte zăbale şi ca un frâu, încât nu era slobod să caute către lumina adevărului. Drept aceea, uitând toate acestea îndată, se întoarse către cugetul lui de mai înainte, vrând sâ înfăptuiască ce pusese la cale cu Varahiia şi zise către cocon:

- Fiul meu, ţi se cuvine sâ te supui întru totul poruncilor mele. De vreme ce eşti aşa de îndârjit şi de neînduplecat şi-mi stai împotrivă cu atâta cu tărie, vrând să fie voia ta mai mare decât a mea, haide să părăsim amândoi această pricină deşartă şi sâ dăm loc adevărului. Voi strânge sobor mare şi-i voi chema pe ai noştri dimpreună cu galileenii, căci

voi porunci crainicilor mei să strige cu glas mare ca nimeni din creştini să nu se t-amă, ci să se strângă toţi, fără de frică, şi să socotim împreună dacă Varlaam, cel pe care l-am ferecat in obezi, te-a amăgit pe tine cu aceste nevâzături.

Dacă veţi birui voi cu Varlaam al vostru, veţi dobândi cele pentru care v-aţi nevoit, iar de vă vom birui noi, atunci să vă supuneţi de bunăvoie poruncilor mele.

Atunci, acel tânăr cu adevărat înţelept, cunoscând mai dinainte (din visul arătat lui dc Dumnezeu) vorbele înşelătoare ale împăratului zise:

- Fie voia Domnului şi cum ai poruncit aşa să fie si însuşi Stăpânul şi Dumnezeul cel bun să-mi dea mie a nu rătăci de la calea cea dreaptă. Către El a nădăjduit sufletul meu şi Acela mă va milui.

Atunci porunci împăratul sâ se strângă toate slugile idoleşti şi toţi creştinii şi trimise pretutindeni cărţi prin care vestea adunarea acelui sobor, iar crainicii strigau prin toate oraşele şi satele: „Nimeni dmtre creştini să nu se teamă că va păti vreo răutate sau ceva la care nu se aşteaptă, ci să se adune toţi, fără frică, la adunarea cea iubitoare de adevăr şi nemincinoasă, la care va fi şi mai-marele vostru învăţător Varlaam, de asemenea şi dascălii noştri, preoţii dumnezeilor, înţelepţii haldeeni, indieni, încă şi vrăjitori, descântători şi fermecători, care să se întreacă în cuvinte cu creştinii".

Se strânse Ia împăratul mulţime multă de spurcaţi ai legii lui, iar în ajutorul creştinilor nu se afla decât unul singur: cel care se prefăcea a fi Varlaam, pe numele lui Nahor, că unii din creştini muriseră înjunghiaţi din turbarea domnilor de prin cetăţi, 'ilţii se ascundeau prin munţi şi prin peşteri de frica răutăţilor ce erau asupra lor, iar alţii se temeau de

groaza împăratului şi nu cutezau să se arate la lumină şi fățiş că sânt creştini, ci noaptea-L cinsteau pe Dumnezeu, slujind lui Hristos în taină şi fără de nici o îndrăzneală, '^ar însuşi Acela, Dumnezeu, cu suflet viteaz, veni i;'P-ajutorul adevărului.

Atunci, dacă ^c,u împăratul în jetul cel mai înalt, porunci şi fiului său să sadă cu el. Iar Ioasaf, cu smerenie şi cu cinste față de tătâne-său, nu vru să şadă alături ele el, ci şezu pe pământ, aproape de el. înaintea lor statură înainte acei măiestri ai înțelepciunii lumeşti ţl Cor. 3,19), a căror inimă era înşelată, cum a zis Apostolul (Rom. 1,21-22). Aceştia se strânseseră ca să se întrebe în cuvinte împotriva fiului de împărat şi a celor câți erau cu el. Şi se împlini printr-înşii pilda ce zice: „Căprioara scorni război împotriva leului".

Feciorul de împărat îşi află scăparea în Cel de sus şi „în umbra aripilor Sale se nădăjdui" (Ps. 56,2), iar ceilalți se nădăjduiau în oamenii cei deşerți ai acestui veac şi „întru stăpânitorii întunericului acestui veac" (Hfes. 6,12), cărora li se închinau ca nişte blestemați şi becisnici.

Nahor fu chemat să vorbească în numele lui Varlaam, că asemenea sfat tocmiseră cei care erau cu împăratul. Dar purtarea de grijă cea înțeleaptă a Celui do sus tocmea alt sfat si plan.

Dacă statură aceştia toți înaintea împăratului, ritori si filozofi sau mai bine le-am zice înşelători de oameni şi nechibzuiți cu inima, împăratul Ie zise:

- Iată că aveți înainte osteneală, şi nu mică, de a face astăzi din două lucruri unul: sau să întăriți ale noastre şi să-1 biruiți pe înşelătorul Varlaam dimpreună cu cei care sânt cu el, ca să dobândiți slavă mare de la noi şi de la toți boierii noştri şi să primiți cununile biruinței, sau, de vă vor birui, veți fi

omorâți cumplit, cu toată ruşinea cea rea, încât pomenirea voastră se va şterge cu totul de pe pământ, căci voi da trupurile voastre spre mâncare fiarelor, iar pe fiii voştri îi voi face robi de nerăscumpărat.

Acestea dacă le grăi împăratul, fiul său zise:

- Judecată dreaptă ai judecat, o, împărate ! Să întărească Dumnezeu voie ca aceasta, căci şi cu zic asemenea dascălului meu.

întorcându-se spre Nahor, acela care se dădea drept Varlaam, zise Ioasaf:

- Ştii, Varlaame, în ce slavă şi dezmierdare m-ai găsit, iar tu cu multe cuvinte m-ai făcut să mă dezlipesc de legea şi de dumnezeii părinților mei şi acum slujesc altui Dumnezeu, neştiut şi necunoscut; cu bunătăți veşnice ai îndemnat mintea mea să meargă pe urma poruncilor talc, mâniind pe tatăl şi domnul meu. Deci, acum socoteşti că stai în cumpănă: de vei birui acest război ce-ți stă înainte, de vei arăta că învățăturile tale sânt adevărate şi că se înşalâ aceştia care voiesc astăzi să se judece cu noi, te vei slăvi într-atât, precum nici unul din cei de demult nu s-a slăvit şi te vei numi povățuitor al adevărului şi eu voi trăi în învățăturile tale şi voi sluji lui Hristos până la ieşirea sufletului meu. Iar de vei fi biruit, fie prin inselăciune, fie pe dreptate, si-mi vei fi astăzi tocmitor de ruşine, eu însumi voi răzbuna ocara mea, că mă voi urca cu picioarele pe pieptul tău şi cu mâinile mele îți voi rupe limba şi inima şi le voi da câinilor spre mâncare, dimpreună cu trupul tău, ca să învețe toți de la tine şi să nu mai înşele feciori împărăteşti.

Când auzi aceste cuvinte, Nahor se scârbi foarte si se întrista văzând că a căzut în groapa pe care însuşi a făcut-o (Ps. 7,15) şi a fost vânat în cursa pe

care singur a întins-o. Pricepând că-i intră în inimă chiar arma pregătită de el însuşi, Nahor gândi întru sine că este mai bine să se alăture feciorului de împărat, întărind zisele acestuia şi scăpând, astfel, de pedeapsa ce-i era pregătită. însă, gândul acesta era tot al socotinţei dumnezeieşti care întăreşte gândurile noastre întru înţelepciune. îndată ce dascălii idolesti îl înfruntară prin cuvinte, Nahor stătu cu tărie împ-nriva acelor filozofi ncînţelepţi şi neînţelegători, întocmai precum odinioară Valaam, care fusese trimis de Balac (Num. 22) să-i blesteme pe israeliteni, dar el nu-i blestemă, ci cu binecuvântare îi binecuvânta. Deci, cum am spus, împăratul şedea în jeţ şi alături era fiul său, iar înaintea lor stăteau acei rituri neînţelepţi care „zămislesc silnicia şi nasc păcatul" (is. 59,4), cum zice Isaia proorocul, şi care îşi ascuţiseră limbile ca nişte săbii spre lepădarea adevărului. Se adunase norod mult ca să privească acea întrebare şi să vadă ce parte va birui.

Unul dintre ritorî, care era mai învăţat decât toţi, grăi lui Nahor:

- Tu esti Varlaam care-i ocărăşti fără milă şi fără ruşine pe dumnezeii noştri şi pe feciorul cel drag al împăratului l-ai învăluit cu amăgirea aceasta, încât l-ai făcut să slujească Celui Răstignit ?

Iar Nahor răspunse:

- Eu sânt Varlaam care-i ocărăsc pe dumnezeii tăi, cum ai zis, dar pe feciorul împăratului nu l-am învăluit cu amăgire, ci l-am izbăvit de amăgire, apropiindu-1 de Dumnezeul cel adevărat.

- Kitorii cei mari şi minunaţi, care au aflat toată măiestria înţelepciunii, îi numesc pe aceştia dumnezei mari şi nemuritori si toţi împăraţii şi slăviţii pământului li se închină şi-i cinstesc. Deci, cum

ridici tu limba asupra lor şi, rânjind, îndrăzneşti a face lucruri ca acestea ? Ce înseamnă că nu sânt aceştia dumnezei, ci Cel Răstignit ?

Iar Nahor începu a grăi şi, făcând semn cu mâna să tacă norodul, nu mai dădu nici un răspuns acelui ritor care îşi deschise gura ca şi măgarul lui Valaam şi care grăia lucruri pe care nu le pricepea.

Şi zise către împăratul:'

- Eu, împărate, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu am venit în lume şi văzând cerul şi pământul, marea, soarele, luna şi stelele m-am mirat de frumuseţea lor. înţelegând că lumea şi toate câte sânt în ea se clădesc şi se ţin cu multă nevoire, am cunoscut că Dumnezeu este Cel Care clădeşte şi ţine, căci Cel Care clădeşte este mai puternic decât ceea ce este clădit şi Cel Care ţine este mai puternic decât ceea ce este ţinut. Iar eu zic că Acela este Dumnezeu Care a tocmit toate şi pe toate le ţine, Acela este fără început şi veşnic, fără moarte şi de la nimeni nimic nu-i trebuie (Ps. 15,2). El este deasupra tuturor patimilor şi slăbiciunilor, deasupra mâniei şi a uitării, a neştîinţei şi a altor patimi ca acestea. Toate sânt făcute de El. Nu-I trebuie jertfe, nici altare, nimic din câte sânt văzute, dar El este de trebuinţă tuturor.

CAPITOLUL XXVII

Nahor arata că dumnezeii păgânilor sânt mincinoşi, iar evreii locuiesc în înşelăciune. Creştinii au credința cea adevărată

Nahor nu se opri aici, ci zise mai departe:

- Aşa sânt cele despre Dumnezeu, după cât pot eu cugeta şi grăi. Să ne întoarcem acum la neamul omenesc, ca să ştim care seminții țin adevărul şi care țin înşelăciunea. Aievea este arătat, o, împărate, că în această lume sânt trei neamuri: jidovii, pe care voi îi numiți închinători Ia Dumnezeu, creştinii şi alte limbi care cinstesc dumnezei mulți. Iar aceste din urmă limbi se împart în trei feluri: haldeii, ehnii şi egiptenii. Aceste trei neamuri au răspândit în lume credința în mulți dumnezei.

Deci, să vedem care din aceştia țin adevărul şi care se însală.

Haldeii, necunoscându-b pe Dumnezeu, au rătăcit după făpturi şi le-au cinstit mai mult decât pe Cel Care le-a făcut. Făpturilor le-au meşteşugit chipuri şi le-au pus nume: chipul cerului şi chipul pământului, chipul mării, al soarelui şi al lunii şi al altor făpturi. Aceste chipuri le aşază cu cinste în

case, li se închină şi le numesc dumnezei, pe care îi păzesc foarte tare, ca nu cumva să-i fure hoții. Fi nu au priceput că acela ce păzeşte este mai mare decât ceea ce este păzit şi cel ce face este mai mare decât făptura. Căci, dacă dumnezeii lor nu sânt puternici nici a se mântui pe ei înşişi, cum ar putea să-i mântuiască pe alții ?

Cu mare înşelăciune s-au înşelat haldeii, cinstind idoli morți si nefolositori. Nici se cade să mă mir, o, împărate, cum filozofii lor nu au cunoscut că şi acelea sânt făpturi putrezitoare şi trecătoare şi se supun nevoii. Deci, cum ar pLitea fi ei dumnezei ? Căci, dacă făpturile nu sânt dumnezei, atunci cum ar putea fi dumnezei chipurile făpturilor ?

Să ne întoarcem către făpturi, o, împărate, şi să arătăm că ele nu sânt dumnezei, ci lucruri schimbătoare şi putrezitoare, făcute din nimic din porunca Aceluia Care este Dumnezeu, care este neputred, neschimbal şi nevăzut, iar El toate le vede şi le mută si le schimbă, cum fi este voia.

Dar ce grăiesc despre făpturi cei care zic că cerul este Dumnezeu ? lată, câ se însală ! Vedem că cerul foarte adesea se schimbă şi din multe este alcătuit, lucru pentru care se spune că are frumusețe. Dar frumusețea şi alcătuirea este măiestria vreunui meşter, iar ceea ce este alcătuit şi împodobit are început si sfârşit. Cerul îsi schimbă luminile de ne-voie, cum am zice din silă, adică din puterea dumnezeiască, pentru câ stelele sânt depărtate cu rânduialâ şi, avându-şi aşezarea din semn în semn, unele apun, altele răsar şi călătoresc după vremuri pentru a însemna vara şi iarna, cum le este poruncit de Dumnezeu. Şi nu-şi petrec vrerile lor, ci după cum le este rânduit prin

legea firii. Drept aceea, cerul nu este Dumnezeu, ci făptură a lui Dumnezeu.

Şi aceia cărora li se pare că pământul este Dumnezeu sânt înşelaţi, că, iată, îl vedem necinstit de oameni, şi ocărât, şi biruit de ei, săpat şi frământat, şi făcut de netreabă. Dacă se coace în foc este mort, că din oale şi din hârburi nu creşte nimic, şi încă, de va ploua mult peste el, va fi ridicat împreună cu roadă lui, este călcat de oameni şi de vite, se spurcă de sângele celor ucişi şi, fiind săpat, se umple de comoara trupurilor moarte. Aşa fiind acestea, iată că nu se cuvine să fie pământul Dumnezeu, ci este lucrarea lui Dumnezeu pentru folosul oamenilor.

Şi tot aşa se înşalâ şi cei care socotesc că apa este Dumnezeu, că şi aceea s-a făcut spre folosul oamenilor şi este biruită de ei; apa se spurcă, se strică şi se schimbă, fierbe şi se vopseşte cu amestecul de vopseluri, îngheaţă de frig şi cu sânge se spurcă şi este adusă spre spălare a toată spurcăciunea. Drept aceea, nu este cu putinţă a fi apa Dumnezeu, ci făptură a lui Dumnezeu.

Iar cei care socotesc că focul este Dumnezeu se înşală, căci focul s-a făcut spre folosul oamenilor şi este biruit de ei, mutat dintr-un Ioc în altul pentru fierberea şi frigerea multor feluri de cărnuri, încă şi spre arderea trupurilor moarte, şi în multe alte chipuri se strică şi se stinge de către oameni. Drept aceea, nu se cuvine a fi focul Dumnezeu, ci făptură a lui Dumnezeu.

Aceia cărora li se pare că Dumnezeu este suflarea vântului se înşală, căci este vădit că vântul slujeşte altora. Pentru oameni a fost făcut de Dumnezeu, ca să slujească pe mare corăbiilor, pentru vânturarea grăunţelor multor feluri de bucate şi

pentru alte treburi. Iar vântul suflă şi încetează după porunca lui Dumnezeu.

Iar cei cărora li se pare că soarele este Dumnezeu, de asemenea, se înşală, că iată, îl vedem schimbându-se de nevoie, întorcându-se şi trecând din semn în semn, răsărind şi apunând, încălzeşte răsadurile şi semănăturile spre folosul oamenilor, încă trebuie să împartă cerul cu alte stele, că este mult mai mic decât cerul şi adesea i se micşorează lumina şi nu stă nimic sub stăpânirea lui. Drept aceea, nu mi se pare a fi soarele Dumnezeu, ci făptură a lui Dumnezeu.

Cei care cred că Dumnezeu este luna se înşală. Vedem că şi ea se mişcă din silă, schimbându-se, trecând şi venind spre folosul oamenilor. Şi este mai mică decât soarele, o vedem cum creşte şi se împuţinează, pentru care lucru nu mi se pare să fie luna Dumnezeu.

Iar cei care-1 socotesc pe om a fi Dumnezeu se smintesc pentru că-1 vedem pe om schimbat fără de voia lui, uneori se bucură, alteori se întristează, îi trebuie hrană, băutură şi îmbrăcăminte, este mânios, pizmaş şi cu năravi, aprins de pofte şi cuprins de dor, de apă, de foc, de frig, de armă şi de fier şi de alte lucruri, şi, mai cu seamă, de moartea care-1 stăpâneşte. Deci, nu se cuvine a-1 socoti pe om Dumnezeu, ci făptură a lui Dumnezeu.

Cu mare înşelăciune se rătăciră haldcii, umblând după poftele lor; ei cinstesc făpturile şi idolii cei morţi şi, necunoscându-i, îi numesc dumnezei.

Dar să ne apropiem si de clini şi să vedem ce înţelegere au ei despre Dumnezeu. Aceştia, socotindu-se înţelepţi, înnebuniră mai rău decât haldeiî, născocind dumnezei mulţi, parte bărbătească şi parte femeiască şi care săvârşesc toate chipurile

poftelor si multe strâmbatăți, ce este mai de râs si de batjocură. Pe cei nebuni şi necuraţi şi i-au aşezat dumnezei, pe potriva poftelor lor, ca să-i aibă pe aceia ajutor răutăţilor lor, să facă desfrânâri, să jefuiască, să ucidă şi să împlinească toate răutăţile. Dacă dumnezeii lor făceau acele lucruri, de ce să nu le facă si ei ? Deci, dintr-o începătură înşelătoare ca aceea li s-au întâmplat oamenilor războaie dese, junghien şi robii amare.

Dacă îţi este voia să vorbim despre dumnezeii lor, câte umil pe rând, vei vedea răutatea si ruşinea cea multă a elinilor care se vădeşte în chipul în care si-au născocit dumnezeii.

Cronos sau Saturnus îi înjunghie pe feciorii şi pe fetele sale, căci avea mulţi copii cu o femeie care se chema Rhea şi, îndrâcindu-se el, ii mânca pe feciorii săi.

iar despre Gaea se spune că a pus să se taie mădularele cele de ruşine ale bărbatului ei Uranus şi le-a azvârlit în spuma mării de unde s-a născut Afrodita sau Vemis.

Zeus sau lovis l-a legat pe tatăl său şi l-a aruncat într-o prăpastie plină de noroaie.

Vezi înşelăciunea şi ticăloşia în care şî-au îmbrăcat dumnezeii ? Dar se cuvine ca Dumnezeu să fie legat şi castrat ? Ce om cu mintea întreagă n-ar zice: o, mare nebunie ? !

Zeus sau lovis care împărătea peste dumnezei se schimba în chipuri de vite şi de fiare, ca să facă desfrânâri cu femeile muritoare: s-a făcut taur ca să se curvească cu Huropa, s-a schimbat într-o ploaie de aur, ca să se culce cu Danae si s-a făcut lebădă când a mers la Leda, s-a arătat om sălbatic ca să desfrâneze cu Antiope şi s-a schimbat în tunet, ca să se culce cu Scmele.

Si a făcut fii mulţi cu acele femei: Dionysos, Amphion, Heracles, Apollo, Artemis, Perseus, Castor, Pollux, Flena, Minos, Khadamanthus şi Sarpedon şi, in afară de aceştia, 9 fete cinghirese, adică dansatoare, care s-au numit muze, şi Ganymedes.

De atunci, o, împărate, oamenii urmează dumnezeilor lor, fiind curvari şi turbând cu desfrânarea spre partea bărbătească, făcându-se lucrători şi altor răutăţi, după asemănarea dumnezeilor lor.

Dar se cuvine să fie Dumnezeu curvar sau sodomit sau ucigător de părinţi ?

Pe lângă aceasta, am să grăiesc despre un oarecare Hefaistos sau Vulcan, alt dumnezeu al lor, care a fost şchiop şi cunoştea meşteşugul ciocanului şi al cleştelui şi lucra ca să-si câştige hrana sa. Iată că dumnezeu] acesta era lipsit şl sărac şi cerea de la alţii, care lucru nu se cuvine lui Dumnezeu, adică să aibă nevoie de ajutor sau să fie şchiop.

Apoi, il mai numesc dumnezeu pe un om oarecare, Hermes sau Mercur, plin de pofte şi fur, lacom, vrăjitor şi măscărici, păpuşar şi tălmăcitor de cuvinte, care lucru nu se potriveşte lui Dumnezeu.

Şi pe Asclepiades îl socotesc dumnezeu. Iar acesta a fost doctor şi apotecar, ce se zice spiţer, meşter în amestecarea ierburilor şi făcător dc leacuri, agonisindu-şi hrana cu acel meşteşug, că era om sărac. Se spune câ a fost ars de trăsnetul slobozit de Zeus si a fost omorât. Deci, de vreme ce Asclepiades era dumnezeu, cum a ars? Şi de vreme ce sieşi nu a putut cu nimic să-şi folosească, în ce fel ar putea ajuta altora ?

îl socotesc dumnezeu şi pe Ares sau Mars, care era ostaş făcător de războaie, şi mânios, şi iubitor de dobitoace şi de alte lucruri, iar, mai pe urmă, curvind el cu Afrodita, a fost legat de Eros şi de

Hefaistos.

Deci - un poftitor, un făcător de războaie şi un desfrânat, care, mai apoi, a fost şi legat - cum ar putea să fie Dumnezeu ?

Apoi, îl cinstesc drept dumnezeu pe Dionysos sau Bacchus, care făcea praznic noaptea şi era dascălul beţiei, şi răpea nevestele vecinilor, iar apoi a turbat şi a fugit, iar în urmă l-au înjunghiat Titanii. Deci, Dionysos acela a fost înjunghiat şi nici sieşi nu şi-a putut folosi cu nimic, încă era turbat, şi beţiv, şi fugar. Cum ar putea să fie el Dumnezeu ?

încă îl socotesc dumnezeu şi pe Heracles sau Hercules, care s-a îmbătat si s-a îndrăcit, cum s-ar zice, a turbat şi şi-a înjunghiat copiii, apoi, fiind ars de foc, muri. Dar beţivul, îndrăcitul şi ucigaşul de fii, cel ars de foc, cum ar putea să fie el Dumnezeu ? Sau cum ar putea ajuta altuia acela care nu-şi poate ajuta lui însuşi ?

Şi pe Apollo îl cinstesc ca dumnezeu, care a fost pizmaş şi viclean si zavistnic, totdeauna ţinând în mâna lui arcul şi tolba, iar, uneori, vioara şi arcuşul, vrăjind oamenii pentru plată. Cum poate fi dumnezeu unul ca acesta ? Cred că nu se cade că un dumnezeu să fie pizmaş, sărac şi viorist.

Şi pe sora acestuia, Artemis sau Diana, o socotesc dumnezeu, care se îndeletnicea cu vânatul, având arc cu tolbă si care alerga ea însăşi cu câini prea mulţi, ca să prindă cerbi sau porci sălbatici. Cum ar putea fi dumnezeu o femeie ca aceea, o vânătoriţă şi o alergătoare cu câinii ?

încă şi despre Afrodita sau Venus, grăiesc că este dumnezeu, o desfrânată ca aceea care uneori curvea cu Ares, alteori cu Anchise, alte daţi cu Adonis. Iar dacă a murit Adonis, îşi plângea şi-şi căuta ibovnicul, pentru care s-a pogorât până în iad ca să-1

răscumpere de la Persephone sau Proserpina. Oare, ai văzut, o, împărate, o nebunie mai mare decât aceasta 7 Să o socotească dumnezeu pe o curvâ plângăcioasă şi jelitoare după ibovnic ?

Iar pe Adonis, de asemenea, îl socotesc dumnezeu, care a murit rănit de un porc mistreţ şi nu şi-a putut ajuta, becisnicul, nici lui însuşi. Ce grijă sâ poarte oamenilor un curvar, un vânător şi un mort de ne-voie ?

Acestea toate şi multe altele ca acestea, fapte şi lucruri cu mult mai ruşinoase povestesc elinii despre dumnezeii lor, lucruri pe care nici nu se cade a le grăi, nici a le aduce aminte.

Drept aceea, luând oamenii pildă de la dumnezeii lor, făceau toate fărădeîegile, răpirile şi pângăririle, spurcând şi pământul, şi cerul cu faptele lor cele rele.

Iar egiptenii, fiind mai răi şi mai nechibzuiţi decât aceştia, s-au înşelat mai mult decât toate neamurile, că nu le-au fost de ajuns idolii haldeilor şi ai elinilor, ci au aşezat vitele cele necuvântătoare ca dumnezei ai lor, vietăţile de pe uscat şi din ape, încă si pomii, şi legumele le socoteau dumnezei. Şi se spurcară cu toate fărădelegile şi scârnăviile, mai rău decât toate limbile care sânt sub cer.

întâi, cred în Isis, care-1 avea frate pe Typhon şi bărbat pe Osiris. Deci, Osiris, bărbatul ei, a fost ucis de Typhon, fratele ei. Isis a fugit cu fiul său, Horus, într-un oraş străin, anume Byblos, căutându-I pe Osiris şi plângându-1 cu amar până ce crescu maTe Horus, fiul ei, care îl ucise pe Typhon.

Deci, Isis nu l-a izbăvit nici pe bărbatul ei, care tot mort a rămas, nici pe fratele ei; Osiris fiind înjunghiat de Typhon, nu a înviat cu adevărat după vrăjile lui Isis; nici Typhon, cumnatul lui Osiris, fi-

ind ucis dc nepotul său, Horus, şi de Isis, sora sa, nu s-a putut izbăvi de moarte. Şi fiind cunoscute aceste răutăţi despre ei, au fost numiţi dumnezei de egiptenii cei neînţelepţi, cărora nici acestea nu le-au fost de ajuns, ci au cinstit şi idolii altor semiţii. Unii dintre ci credeau în berbeci, alţii - în tapi, alţii - în viţei şi în porci, alţii - în corbi şi în şopârle, în ulii şi în vulturi, alţii - în crocodili, alţii - în pisică, în lup sau în câine, alţii - în ceapă, în usturoi, în mărăcini si in alte făpturi. Şi nu au cunoscut, becisnicii, câ toate acestea nu pot nimic. Văzâudu-i pe dumnezeii lor mâncaţi de oameni, arşi şi cuprinşi de putreziciune, n-au înţeles că ei nu sânt dunme/.ei.

Deci, cu mare înşelăciune s-au înşelat egiptenii, numindu-i dumnezei pe acei idoli surzi şi nesimţitori. Şi mă mir cum, văzându-i pe dumnezeii lor piliţi de meşter cu pila, ciopliţi, vărsaţi, schimbaţi şi învechiţi de trecerea vremii, nu au înţeles că nu sânt dumnezei. Dacă aceşti dumnezei n-au avut nici o putere spre a se mântui ei înşişi, cum le-ar fi ei de folos oamenilor ?

Iar făcălorii de cântece şi filozofii haldei, elini sau egipteni, vrând să-i cinstească pe dumnezeii lor cu versuri, ce se zic cântări scrise, şi mai mult au descoperit ruşinea lor si au înfăţişat-o tuturor. Si, de vreme ce trupul omenesc, fiind din mai multe părţi, nu-si leapădă nici unul din mădularele sale, ci toate au împreunare nedespărţită şi este întru sine tocmire înţeleaptă şi bună potrivire, de ce este atâta ceartă şi netocmire despre firea lui Dumnezeu? Căci, dacă firea dumnezeiască este una, nu se cuvine să-1 gonească dumnezeu pe alt dumnezeu, nici să-1 junglue, nici să-i facă alt rău.

Iar dacă dumnezeii fură goniţi de alţi dumnezei, şi înjunghiaţi, şi răpiţi, şi arşi, iată că nu le este firea una, ci voile lor sânt despărţite întru toate facerile de răutăţi.

Drept aceea, nici unul dintre ei nu este Dumnezeu. Ci aievea este, o, împărate, că înşelăciune este aceasta, cum că firea lor ar fi dumnezeiască! Cum de nu au înţeles aceasta înţelepţii şi ritorii elini ? Dacă legile lor sânt drepte, dumnezeii lor, făcând nişte fărădelegi ca acestea, sânt cu totul nedrepţi, ucigându-se unul pe altul şi făcând farmece si curvie, furtişaguri şi sodomie. Iar dacă faptele dumnezeilor sânt bune, atunci legile lor sânt nedrepte şi aşezate împotriva dumnezeilor lor, căci cei care dau legile sânt judecaţi după legile lor. Iar legile elinilor sânt bune si drepte, căci lucrurile bune sânt lăudate, iar cele rele, oprite; deci, faptele dumnezeilor sânt rele şi fără de lege şi acei păgâni care-i socotesc pe aceştia dumnezei toţi sânt vinovaţi de moarte. Şi, dacă sânt basme, scripturile care scriu despre dumnezei, apoi acestea nimic altceva nu sânt decât cuvinte deşarte. Iar dc sânt adevărate, nu sânt dumnezei cei care au făcut şi au păţit lucruri că acestea; iar, de au fost grăite spre sminteală, nu sânt altceva decât nişte basme.

Iată, împărate, că aceste închinăciuni ale dumnezeilor celor mulţi s-au arătat a fi lucruri păgâneşti şi de pierzare, căci nu se cade a-i chema dumnezei pe cei care se văii, ci pe Acela se cuvine a-L cinsti, Care este nevăzut, dar F,l vede toate.

Sâ ne întoarcem, o, împărate, şi către evrei, ca să vedem ce înţeleg ei despre Dumnezeu.

Aceştia, nepoţii lui Avraam, ai lui Isaac şi ai lui Iacov, erau la o vreme venetici în Egipt. Şi de acolo i-a scos Dumnezeu „cu mână tare şi cu braţ înalt"

(Ps. 135,12), cu al Lui dătător de Lege, Moise, şi le-a arătat puterea Sa cu multe minuni şi semne. Dar ei, arătându-se neînţelegători, şi nepricepuţi, şi nemulţumitori, de multe ori au slujit la dumnezei păgâneşti şi i-au ucis pe proorocii şi pe drepţii care au fost trimişi la ei de Dumnezeu. După aceea, când Fiul lui Dumnezeu a binevoit să vină pe pământ, ei şi-au bătut joc de El, L-au dat lui Pilat romanul, nefiindu-le ruşine de minunile nenumărate şi de binele săvârşite de El întru dânşii. Şi aşa au pierit întru fărădelegile lor şi acum îl cinstesc pe Atotţiitorul Dumnezeu, însă nu întru cunoştinţă, fiindcă s-au lepădat de Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi sânt deopotrivă cu păgânii, măcar că lor li se pare câ sânt aproape de adevăr, de care adevăr, însă, departe s-au depărtat.

Acestea sânt despre evrei.

Creştinilor li se trage numele de la Domnul nostru lisus Hristos. Despre Acesta mărturisim că este Fiul lui Dumnezeu Cel de Sus, Care S-a pogorât din cer pentru mântuirea neamului omenesc. Şi, născându-Se din Fecioara Sfântă, fără de sămânţă bărbătească şi fără de stricare, a luat trup şi S-a arătat oamenilor, ca să-i slobozească din înşelăciunea dumnezeilor celor mulţi. Şi, dacă a săvârşit socotinţa Sa cea minunată, a gustat moartea prin Răstignirea cea de bunăvoie, cu sfat liber, după socotinţa cea dumnezeiasca. Iar după trei zile a înviat din morţi şi S-a suit la cer, iar creştinii slăvesc a doua Lui Venire, vestită în scriptura Sfintei Evanghelii.

De vei pofti, o, împărate, vei afla de acolo că Acela a avut 12 ucenici care, după Înălţarea Sa la cer, au ieşit în toate părţile lumii şi au mărturisit

slava Lui, iar unul dintre ei a venit în părţile noastre şi a propovăduit învăţătura Adevărului.

Cei care, din propovăduirea apostolilor, au purces la lucrarea Dreptăţii se numesc creştini şi aceştia au aflat Adevărul mai bine decât toate neamurile de pe pământ, căci îl cunosc pe Dumnezeu Cel Care a făcut şi a zidit toate, pe Unul-Născut Fiul şi pe Duhul Sfânt şi nu cinstesc alt Dumnezeu în afară de Acela. Poruncile Domnului lisus Hristos le au scrise în inimile lor şi le păzesc, aşteptând învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să vie.

Nu fac curvii, preacurvii nu lucrează, minuni nu mărturisesc, lucruri străine nu poftesc, îi cinstesc pe tată şi pe mamă şi pe aproapele lor, judecă pe drept şi ce nu poftesc a li se face lor nici altuia nu fac, vrăjmaşilor se silesc a le face bine şi-şi fac prieteni pe cei care le fac strâmbătate, sânt blânzi şi milostivi şi se opresc de la toată strâmbătatea şi necurăţia, pe văduve le cinstesc si le ajută, pe copiii săraci şi străini nu-i asupresc, cel care are dă din destul celui care nu are, pe omul străin îl găzduiesc în casele lor şi se bucură de dânsul ca de un frate adevărat, căci nu se socoteşte atât frăţia după trup, cât frăţia după suflet, gata sânt în fiece clipă a-şi pune sufletul pentru Hristos şi păzesc poruncile Lui cu tărie, petrec viaţa după cuviinţă si după dreptate, mulţumindu-I în tot ceasul pentru mâncare şi băutură si pentru alte bunătăţi.

Aceasta este calea cea adevărată şi cei care umblă pe ea ajung în împărăţia cea veşnică, făgăduită de Hristos în viaţa ce va să fie. Să nu înţelegi, o, împărate, că eu grăiesc acestea de la mine. Caută în Scripturile creştineşti şi vei afla că eu nu grăiesc nimic afară de adevăr. Iar fiul tău a cunoscut bine şi a învăţat a sluji Dumnezeului Celui viu şi a se

mântui în veacul ce va să (ie, căci acelea ce sânt grăite dc creştini sânt mari şi minunate, ei nu grăiesc cuvinte omeneşti, ci ale lui Dumnezeu, iar alte neamuri greşesc şi se înşală, că umblând prin întuneric se poticnesc ea nişte beţivi.

Până aici este cuvântul meu către tine, împărate, care întru adevăr s-a arătat minţii tale. Drept aceea, să înceteze neînţelepţii tăi filozofi a mai grăi cuvinte deşarte despre Dumnezeu, că de folos vă este doar a-L cinsti pe Dumnezeu, Făcătorul a toate, şi a lua seama la cuvintele Pui cele ueputrede, ca să scăpaţi de osândă şi dc cazne şi să vă arătaţi moştenitori ai vieţii celei de veci.

CAPITOLUL XXVIII

împăratul se mânie pe filozofii biruiţi, iar fiul împăratului îl întoarce pe Nahor la credinţă şi acesta primeşte Botezul. împăratul îi alungă pe filozofi, iar Ioasaf îi aduce pe mulţi la credinţă

Acestea le grăi Nahor, iar împăratul se aprinse de mânie. Ritorii şi preoţii păgâneşti stăteau fără glas şi nu puteau răspunde nimic împotrivă, afară de cuvinte putrede, slabe şi de nici o treabă. Iar feciorul împăratului se bucura cu duhul şi cu faţa luminată 11 slăvea pe Dumnezeu, pe Acela Care da tărie din neputinţa celor care nădăjduiesc într-Insul, Carele şi prin gura potrivnicului şi vrăjmaşului a întărit adevărul, iar în felul acesta cel care era cap înşelăciunii *se* arătă ajutător cuvântului celui drept.

Iar împăratul, măcar ca se mâniase cumplit foarte împotriva lui Nahor, nu putea să-i facă nimic rău pentru legământul cu care se legase înaintea tuturor, poruncindu-i să grăiască despre creştinătate fără de nici o teamă. Deci, grăind împăratul multe împotrivă-i, îi aduse aminte cu ameninţare să conteneasc ă şi să se plece celor grăite de ritori, el însă mai mult se întărea şi se îmbărbăta şi dezlega toate întrebările lor şi chibzuielile gândurilor lor, aducând

scădere înşelăciunilor celor smintite ale lor.

Lungindu-se întrebarea până seara, împăratul porunci să se spargă soborul, ca a doua zi să socotească iar despre aceea. Iar feciorul împăratului zise:

- Cum ai poruncit dintâi, doamne, să fie judecată dreaptă, aşa şi Ia sfârşit să aduci dreptatea la mijloc şi împlineşte din două una: sau porunceşte dascălului meu să fie în noaptea aceasta cu mine, ca să ne învăţăm împreună cuvintele ce trebuie a le grăi împotriva celor care se luptă cu noi şi pe ai tăi să-i iei cu tine, să vă sfătuiţi cum vă este voia de ce vă trebuie sau lasă-i pe ai tăi în această noapte la mine şi tu ia-1 pe dascălul meu la tine, că de vor fi la tine toţi, al meu va trăi la noapte in scârbă şi în frică, iar ai tăi în bucurie şi în odihnă, lucru care nu va fi cu dreptate şi va fi sila puterii şi călcarea învoielii noastre, Iar împăratul, fiind convins de acel cuvânt înţelept, îi luă cu sine pe filozofii şi pe popii săi, iar pe Nahor îl lăsă fiului său, având nădejde în Nahor că va păzi cele făgăduite. Apoi feciorul împăratului se duse la palatul lui ca un biruitor care l-a prins pe" potrivnicul lui, având-1 pe Nahor, căruia, chemându-1 in taină, îi zise:

- Să nu socoteşti că lucrurile tale îmi sânt necunoscute, eu ştiu că nu eşti dumnezeiescul Varlaam, ci Nahor, cititorul în stele. Mă mir de voi cum aţi putut socoti să ascundeţi făţărnicie ca aceasta şi m-aţi silit a mă cuprinde cu această orbire ziua în amiaza mare: să primesc eu lup în loc de oaie. Dar bine grăieşte cuvântul că „inima nebunului socoteşte cele deşarte". Iată că al vostru gând şi sfat era fără de minte şi cu totul neînţelept, dar lucrul ce ai lucrat tu este plin de toată înţelepciunea. Drept aceea, bucură-te, Nahore, şi te veseleşte, că ştiu că ai mult har ! Iată, astăzi ai fost ajutor adevărului şi nu

ţi-ai spurcat buzele cu vorbe viclene şi spurcate şi cu făţărnicie vicleană. Ci mai vârtos te-ai curăţit de spurcăciune, văzând înşelăciunea dumnezeilor mincinoşi şi întărind adevărul tuturor învăţăturilor creştine. Iar eu pentru două lucruri te-am luat la mine: mai întâi, ca nu cumva apucându-te împăratul singur, să te chinuiască pentru că n-ai grăit pe voia inimii lui, a doua, să-ţi fac răsplătire pe potriva binelui ce ai săvârşit astăzi.

Care este deci răsplătirea ta ? îţi voi arăta să te fereşti de calea cea rea şi trupească şi să umbli pe cărarea cea dreaptă şi mântuitoare de care nu fără cunoştinţă ai fugit şi făcând rău de bunăvoie te-ai împins în malurile cele de tină ale fărădelegii. O, Nahore, fiind tu înţelept, caută a-L dobândi pe Hristos şi viaţa care este ascunsă în El, urând şi nebăgând în seamă acestea trecătoare si putrede de aici. Altfel, nu vei putea trăi în vecii fericiţi, ci, ca un muritor, te vei trece curând asemenea tuturor acelora dinaintea ta. Va fi vai de tine dacă vei ajunge acolo purtând cu tine sarcina cea grea a păcatelor, înaintea Dreptului Judecător, de la Care vei lua plata faptelor tale. Acolo, nu vei putea lepăda sarcina aceasta, dacă nu o vei lepăda aici, unde îţi este cu uşurinţă a o face.

La aceste cuvinte, lui Nahor i se umili sufletul şi zise:

- Bine ai zis, o, împărate, că şi eu îl ştiu pe Dumnezeul cel adevărat şi nemincinos prin Care toate S-au făcut şi ştiu şi judecata care va să fie, căci acestea le-am auzit din cuvintele multor cărţi, dar năravul cel viclean şi valurile înşelătorului celui vechi au orbit ochii inimii mele şi întunericul adânc a cuprins gândul meu. Iar acum, după cuvântul tău, lepădând acoperământul întunericului, voi alerga

către lumina feței Domnului, doar mă va milui și-mi va deschide ușa pocăinței, mie, robului celui viclean și fărădelege, măcar de-mi pare mie că nu este cu putință a se ierta păcatele mele, mai grele decât nisipul mării, pe care le-am săvârșit cu știință si cu neștiință din tinerețe, până-ntr-această vârstă de acum.

Acestea dacă le auzi feciorul împăratului, îndată se sculă, căci se încălzise in suflet, și îmbărbăta cugetul lui Nahor cel plecat spre deznădejde, vorbindu-i încă mai cu putere de credința în Hristos.

- O, Nahore, sâ n-ai nici o teamă, căci este scris: „Dumnezeu și din aceste pietre poate sâ ridice fii lui Avraam" (l,c. 3, 8), lucru care a fost tâlcuit de părintele Varlaam în acest chip: „Celor ce se vor fi spurcat cu toate păcatele, adică cei care nu mai au nădejde de iertare, ci sânt în părăsire, precum și celor ce vor fi cuprinși de toate strâmbătățile, le stă în putere a se mântui și a fi slujitori lui Hristos, Care cu plinătatea iubirii Sale de oameni a deschis porțile cerului tuturor celor ce se întorc către Dânsul și nici unuia nu i-o închide, nici nu oprește intrarea cea mântuitoare, ci-i primește cu milă pe cei ce se căiesc și acestora le dăruiește răsplată întocmai ca și celor ce au venit ia vie în ceasul cel dintâi si al treilea si al șaselea și al nouălea, cum zice Sfânta Scriptură".

Drept aceea, deși ai îmbătrânit în păcate, dacă te vei apropia cu căldură de **1** Iristos, te vei învrednici să iei plată ca a acelora care s-au nevoit în tinerețile lor.

Acestea și multe altele a grăit dumnezeiescul tânăr celui care îmbătrânise în răutăți și s-a pus martor că i se vor ierta păcatele, încredințându-**1**

că i Iristos este în toată vremea gata a primi pocăința. Astfel, Ioasaf a înmuiat sufletul lui Nahor, dăruindu-i sănătate curată. Atunci Nahor zise către dânsul:

- Tu, cel care după suflet ești de neam mai bun decât ești după trup, bine ai învățat aceste taine minunate și bine vei trăi în mărturisirea cea bună până la sfârșit și nici o vreme și nici un chip nu va putea rupe acestea din inima ta. Iar eu de acum mă voi duce să-mi caut mântuirea și cu pocăință îmi voi face milostiv pe Dumnezeu, pe Care L-am mâniat, iar fata împăratului nu voiesc a o mai vedea, numai de nu-mi vei porunci măria ta.

Iar feciorul împăratului se bucură și-i primi cuvântul cu veselie, îl îmbrățișa și-1 sărută si împreună cu dânsul se rugă iui Dumnezeu pentru el. Și așa îl slobozi și Nahor se duse din palat.

Ieșind de acolo, Nahor alergă cu sufletul umilit înăuntrul pustiei ca un cerb si ajungând la peștera unui călugăr, care era Îmbrăcat cu cinstea preoției și care se ascundea acolo de frica împăratului, și căzând înaintea lui cu căldură, spălă picioarele lui cu lacrimi, tnchipLiindu-se curvei aceleia dc demult și ceru dumnezeiescul Botez. Iar acel preot, plin fiind de darul dumnezeiesc, se bucură foarte și într-acel ceas începu a-I învăța si a-i arăta toate ale credinței. După multe zile săvârși Sfântul Botez in numele Tatălui si al Fiului și al Sfântului Duh.

De atunci Nahor locui cu dânsul, căindu-se în toată vremea de cele ce greșise și binecuvântându-L pe Dumnezeu Care nu voiește să piară nimeni, ci așteaptă întoarcerea tuturor și cu iubirea Sa de oameni îi primește pe cei care se căiesc.

A doua zi, aflând împăratul de plecarea lui Nahor, îşi pierdu nădejdea ce avea într-însul şi nu ştia ce va face, căci filozofii şi nechibzuiţii lui ritori fuseseră biruiţi.

De mânie, împăratul, pe unii cu rea sudalmă şi cu ocară îi batjocori, iar pe alţii foarte rău îi bătu cu vine de bou şi le mânji fata cu funingine, gonindu-i da la faţa sa. încă şi el însuşi începu a necinsti neputinţa mincinoşilor dumnezei, măcar de nu vroia cu totul sâ caute spre lumina lui Hristos.

De atunci, nu-i mai cinstea pe preoţii păgâneşti, nici praznice nu mai ţinea, nici jertfe nu mai aducea idolilor, ci cugetul lui se clătina din două părţi: pe de o parte, hulea neputinţa dumnezeilor lui, iar pe de altă parte, se temea de viaţa virtuoasă a Evangheliei şi nu putea să se rupă lesne de obiceiurile cele rele, căci era foarte supus dulceţilor trupeşti şi era tras spre pofte, ca un rob îmbătându-se fără vin, cum a zis Isaia Proorocul.

Aşa se lupta împăratul între două cugete. Iar feciorul luî cel de bun neam, având suflet cu adevărat împărătesc, locuia în curtea sa în tăcere şi arata vitejia firii lui împodobită şi blândă tuturor oamenilor. Iar alergările cailor şi plimbările la vânat şi toate zăbavele cele deşarte ale tinereţilor şi înşelăciunile sufletelor celor nebune nu le băga în seamă, ci cu totul se legase poruncilor lui Hristos şi cu dragostea cea dumnezeiască poftea să-şi hrănească sufletul. Pe Acela î] dorea Care cu adevărat este de dorit, Carele este toată dulceaţa şi toată pofta şi dragostea cea nesăţioasă.

Era „ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor" (Ps. 1,3), pururea adăpat, şi aducea Domnului roade frumoase, că multe suflete a mântuit din cursele diavolului şi le aduse lui Hristos spre mântuire. Ve-

neau mulţi la dânsul spre a se îndulci de cuvintele mântuirii şi nu puţini fugeau de înşelăciune, scăpând către cuvântul mântuirii, iar alţii, luându-şî ziua bună de la această lume, au intrat în nevoinţa pustnicească. El însuşi se nevoia în posturi şi în rugăciuni şi adeseori înălţa la ceruri cuvinte ca acestea: „O, Doamne, Dumnezeul meu şi împărate, întru Care am crezut şi la Care am alergat si m-am izbăvit de înşelăciune, plăteşte cu plată vrednică Iui Varlaam, slugii Tale, că mie, rătăcitului, mi Te-a arătat pe Tine, Calea, Adevărul şi Viaţa. Nu mă lipsi de a-l vedea cât mai curând pe acel înger în trup, de care lumea nu este vrednică. Fă să-mi săvârşesc cu dânsul cealaltă parte a vieţii mele, ca umblând cu pe urma vieţii Iui, să-Ţi plac Ţie, Dumnezeule".

CAPITOLUL XXIX

Tevda-ferniecălorul a fost chemat dc preoţii idoleşti. El îl întoarce pe împărat către cinstirea dumnezeilor si-i dă sfat a se nevoi să~î tragă spre sine si pefiu-sâu prin cuvintele cele dulci ah: femeilor fără de ruşine

In vremea aceea, era praznicul mincinoşilor dumnezei la care slujeau toţi oamenii din acel oraş si se câdea să vină împăratul la praznic şi să împodobească praznicul cu multe jertfe.

Văzând preoţii că el nu are grijă de cinstirea idolilor, nici nu se apleacă spre ei cu căldură, se temură ca nu cumva să nu vină împăratul la capiştea idolească, iar ei să fie lipsiţi de prinoasele ce lc dăruia împăratul. De aceea, se sculară şi se duseră la o peşteră care era înlăuntrut pustiei, unde locuia un om care se zăbovea in mâiestriile vrăjitor şi era ajutător înşelăciunii idoleşti. Numele lui era Tevda, iar împăratul îl cinstea mai mult decât pe toţi si-i zicea prieten şi dascăl. Dueându-se spurcaţii popi idoleşti la el, l-au chemat în ajutor şi-i spuseră de nesuferirea împăratului către idoli si ce lucruri a făcut feciorul împăratului si câte grăise Nahor împotriva dumnezeilor, Si-i ziseră preoţii lui Tevda:

- Dacă nu vei merge tu însuti cu noi, toată nădejdea noastră a căzut, toate cinstirile ce se aduceau dumnezeilor sânt pierdute, că numai tu singur ai rămas să ne mai mângâi în nevoile noastre şi toată nădejdea în tine ne-am pus.

Atunci Tevda se găti de război şi luând cu el ostile satanei, se înarma împotriva adevărului şi chemă multe duhuri viclene pe care le ştia că sânt mai grabnice şi mai cu spor spre răutăţi şi, cum îi avea el totdeauna slugi, veni cu ele la împărat. Când i s-a spus împăratului de venirea lui Tevda, ţinând el în mână un toiag de salcie şi fiind înfăşurat cu o piele de oaie, fu băgat înăuntru. împăratul se sculă din jeţ, de-i ieşi în întâmpinare, şi-1 sărută şi porunci de-i aduse scaun si-1 puse să sadă aproape de el.

Atunci zise Tevda împăratului:

- împărate, în veci să trăieşti acoperit de mila marilor dumnezei. Am auzit că te-ai nevoit cu mare nevoinţă asupra galileenilor şi te-ai încununat cu cununi luminate de biruinţă. Drept aceea, am venit ca să săvârşim praznic de mulţumire împreună, să înjunghiem voinici tineri şi frumoşi şi fete frumoase şi tinere nemuritorilor dumnezei şi să aducem o sută de boi şi alte vite mai multe ca să-i avem pe ei ajutor nebiruit, îndreptând toată viaţa noastră.

Iar împăratul îi răspunse:

- N-am biruit, bătrânule, n-am biruit, ci tare am fost biruiţi, că aceia care erau cu noi, curând şi în pripă, ni s-au făcut potrivnici oarecum cu mânie şi cu neastâmpărarc şi, aflând oastea noastră slabă de tot, o surpară, şi, dacă ai vreo putere şi vreo tărie ca să ajuţi legii noastre celei surpate, să o ridici şi să o îndrepţi, spune-mi!

Iar Tevda a dat răspunsuri ca acestea împăratului:

- Sâ nu te sperii de cuvintele cele deşarte ale galileenilor, o, împărate, căci cele ce grăiesc ei sânt mai uşoare decât frunza ce se clatinâ-n vânt înaintea bărbaţilor celor chibzuiţi, că nu vor răbda măcar să vină înaintea feţei mele, necum să se întrebe în cuvinte sau să se încurce în ghicituri şi în răspunsuri cu mine. Şi, ca să ne fie lesne şi la îndemână pentru nevointa ce ne este pusă înainte şi pentru altele câte vor veni şi ca sâ ni se îndrepteze toate lucrurile spre bine, înfrumuseţează acest praznic mare şi te îmbracă cu mila dumnezeilor ca şi cum ai avea-o drept platoşă, că îţi va face bine.

Aşa se lăuda Tevda câ va fi puternic întru răutate, toată ziua sfătuind şi îndreptând spre strâmbătate, cum zice David, iar din „cupa cea otrăvită adapă pe prietenul său" (Avac. 2, 15). Cu ajutorul duhurilor viclene care erau cu el l-a făcut pe împărat să uite cugetele care-i aduceau aminte de mântuire, iar împăratul se ţinea cu dinadinsul de toate acelea cu care fusese deprins.

Drept aceea, trimise cărţi în toate părţile să se strângă toţi la praznicul cel spurcat. Veni mulţime de noroci, care aducea acolo oi şi boi şi multe feluri de dobitoace. Atunci, dacă se strânseră toţi, s-a sculat împăratul împreună cu Tevda-înşelătorul şi au mers în capistea idoleascâ, adunând spre jertfă 120 de boi şi mai multe alte vite şi aşa-şi făceau blestematul lor praznic, de urla oraşul de zbieretul dobitoacelor şi se spurcase văzduhul de aburul jertfelor.

Aşa s-au săvârşit acestea, iar duhurile cele viclene s-au lăudat cu biruinţa Tevdei si popii multă mulţumire i-au adus. Tar împăratul atunci s-a dus în cămara iui Tevda si-i zise:

- Iată, cum ai poruncit, nimic n-am lăsat deoparte din cele ce au fost spre podoaba praznicului şi spre îndestularea jertfelor, iar acum este vremea să-ţi împlineşti făgăduinţa, izbăvindu-1 de înşelăciunea creştinilor pe fiul meu care s-a îndepărtat de dumnezeii noştri şi sâ-1 împăciuieşti cu milostivii dumnezei, câ eu, tot meşteşugul ispitind, n-am putut afla nici un leac acestei răutăţi, ci văzui voia lui mai tare decât toate şi mai presus de toate. Când am vorbit cu el cu blândeţe şi cu smerenie, ham aflat nebăgând în seamă cuvintele mele, iar de am grăit cu groază si cu lăudăroşenie, îl văzui că mai vârtos se înalţă către turbare. Deci, eu, de acum, toată nevoia ce mi-a sosit o pun în nădejdea înţelepciunii tale, doar m-aş izbăvi de ea prin tine, sâ-1 văd iar pe fiul meu slujind dumnezeilor alături de mine si îndulcindu-se de pofta cea plăcută a acestei vieţi şi împărăţii, iar eu să-i aşez chip de aur şi să i se aducă jertfă întocmai ca dumnezeilor şi să-1 fac să fie cinstit de toţi în vreme nesfârşită.

Tevda, plecându-şi urechea cea bine ascultătoare către diavol şi cu acesta sfătuindu-se, luă de Ia el sfat râu şi pierzător, iar diavolul grăi împăratului prin gura lui Tevda:

- De vrei să-1 ai pe fiul tău şi nesupunerea lui sâ o faci deşartă, am aflat un meşteşug căruia nu-i va putea sta nimeni împotrivă, ci curând se va înmuia gândul lui cel vârtos mai mult decât ceara apropiată de o văpaie mare.

Iar împăratul, dacă-1 văzu pe Tevda că se laudă aşa, neştiind câ îi este lauda în deşert, numaidecât îşi mută cugetul in dulceaţă şi în veselie, având nădejdea că acea limbă neînfrânată şi cutezătoare va birui acel suflet învăţat de Dumnezeu şi plin de înţelepciune, dar în sinea lui se întreba ce meşteşug ar fi

acela ? Atunci Tevda grăi vorbe alese cu grijă; erau vorbe bine cântărite, dar ascuţite dc parcă ar fi fost brici^ le rosti apăsat şi amestecându-le cu otravă:

- împărate, pe toţi câţi slujesc înaintea feciorului tău să-i îndepărtezi dc la el şi să alegi nişte femei frumoase si împodobite, care să fie în toată vremea cu el ca să-i slujească. Porunceşte-le acestora să locuiască şi să se sălăşluiască cu el. Eu îl voi trimite la el pe unul din duhurile care îmi este mie rânduit spre acel lucru şi voi aţâţa foarte tare focul dulceţii celei trupeşti, adică al curviei. Dacă sc va culca o dată cu una din acele femei, atunci de nu vor fi toate pe voia ta sâ nu mai fiu cu de nici o treaba şi ţie urât să-ţi fiu şi vrednic de mari cazne, iar nu de cinste. Câ nimic altceva nu poate încinge si îndulci cugetele neamului bărbătesc, ca faţa de femeie. Ascultă această poveste care va mărturisi şi va încredinţa cuvântul meu.

CAPITOLUL XXX

Tfi'tln '•j'unc o pildă prin cure îl atrage pe împărat către j'ărcrcn sa. hupăratt'l trimite In fin! său femei foarte frumoase, dăr loasaf, după cum era deprins, biruie aceaMă ispită cu rugăciunea

- Era un împărat oarecare, fără coconi de parte bărbătească, şi ii părea foarte rău şi se întrista în suflet, cugetând că nu-i este puţină acea ocară şi necinste. Deci, fiind el într-acestea, i se născu un cocon şi i se umplu inima împăratului de bucurie pentru el. Iar filozofii cei mai vestiţi şi doctorii cei mai buni îi ziseră: „Acest cocon, de va vedea lumina soarelui sau focul până la zece ani, se va lipsi cu totul de vedere şi va ii orb, că asa se arăta tocmeala ochilor lui." Tar împăratul, dacă auzi aşa, porunci să se cioplească într-o piatră o casă ca o peşteră si să-1 închidă acolo pe cocon cu doicile lui. Mai porunci împăratul ca până la zece ani să nu-i arate nici un obraz de lumină, măcar cât de mic.

Iar dacă se împliniră zece ani, îl scoase pe cocon din acea căscioară şi împăratul porunci să se aducă toate, pe rând, înaintea lui şi să-i arate, căci el nu văzuse nimic din ale lumii. Şi-i arătară într-un loc bărbaţi, într-alt loc - femei, într-alt loc - aur şi argint,

aiurea mărgăritare şi pietre scumpe, haine luminate şi înfrumuseţate, căruţe Împodobite cu cai împărăteşti şi călăreţi înarmaţi de pe ei, cirezi de boi şi turme de oi şi, ca să zicem mai pe scurt, din toate câte sânt îi arătară coconului pe rând. Iar el întreba despre toate acelea cum se cheamă. Slugile împăratului umblau pe lângă el şi-i spuneau numele tuturor. Iar când întrebă el numele femeilor, unul din spătarii împărăteşti îi 2ise în glumă: „Acestea se cheamă draci care înşală oamenii". Iar coconul se îndulci de vederea lor mai mult decât de celelalte câte văzuse. Apoi, dacă-1 purtară pe la toate să i le arate şi el le văzu, l-au dus sus la tatăl său, împăratul, care l-a întrebat ce i s-a părut mai cu plăcere şi mai drag din câte văzuse. Coconul îi răspunse:

- Altceva nu mi-a plăcut afară de dracii cei care înşală pe oameni, că nimic n-a aprins aşa sufletul meu ca dragostea lor.

împăratul se miră de cuvântul coconului şi socoti ce lucru iute şi cu caznă este dragostea femeilor.

Isprăvind pilda, Tevda îi spuse împăratului:

- Nici tu să nu te gândeşti că-1 vei putea supune în alt chip pe fiul tău, afară de acesta.

împăratul primi cuvântul cu bucurie şi duseră la Ioasaf nişte fete alese, foarte frumoase şi împodobite, ale căror haine luminoase luceau ca aurul şi le împodobi cu alte făcături şi scule, gătindu-le spre înşelăciune. Tot atunci, slugile care slujeau fiului său au fost scoase afară de la curtea lui şi în locul lor puseră fete. Acestea îl luau în braţe pe fiul de împărat şi se hârjoneau de el, aprinzându-l spre spurcata amestecare şi cu toate graiurile şi chipurile îl chemau spre săvârşirea poftelor. Iar el nu avea pe altcineva la care să-şi arunce ochii sau să vorbească

sau să prânzească cu cineva decât numai femei ca acelea.

Acestea făcând împăratul, Tevda se întoarse iarăşi la peştera lui cea spurcată şi vicleană şi se apucă să caute în acele cărţi alte vicleşuguri. Chemându-1 pe unul din duhurile cele viclene, Tevda îl trimise in război împotriva ostaşului lui Hristos, neştiind blestematul ce batjocură va lua, umplându-se de ruşine împreună cu toată ceata dracilor câţi erau cu el. Acel duh blestemat luă cu sine şi alte duhuri mai rele şi le băgă în odaia viteazului cocon şi, căzând asupră-i, îi aprinseră cuptorul trupului cu văpaie foarte mare. Fetele acelea frumoase la faţă, dar la suflet foarte scârnave şi grozave, dinafară aduceau focului lucrare rea, iar vicleanul duh îl aprindea pe Ioasaf pe dinăuntru.

Simţind năvălirea vicleanului care venise asupră-i cu războiul cugetelor celor rele, sufletul curat al lui Ioasaf se tulbură şi ceru să afle dezlegare dintr-atâta râu ca să se pună curat înaintea feţei lui Hristos, să nu-şi spurce acea haină sfântă în care-l îmbrăcase botezul şi să şi-0 întineze în tina păcatelor. Atunci îşi puse altă poftă împotriva celei rele şi cugeta la frumuseţea şi la slava cea nepovestită a lui Hristos, Mirele cel fără de moarte al preacuratelor suflete, la cămara de nuntă din care vor fi lepădaţi cu amar cei care şi-au spurcat haina de nuntă, legaţi de mâini şi de picioare în întunericul cel dinafară. Acestea cugetând şi lăcrimând, îşi bătea pieptul ca să gonească de acolo cugetele cele viclene şi vorbitoare de rău. După aceea se sculă şi îşi ridică mâinile la cer şi cu lacrimi fierbinţi şi cu suspinare îl chemă pe Dumnezeu în ajutor şi zise:

- Doamne Atotţiitorule, Unul puternic şi îndurător, nădejdea celor fără de nădejde şi ajutorul celor

fără de ajutor. Adu-ți aminte de mine într-acest ceas si „izbăvește de sabie sufletul meu și din gheara câinelui viața mea" (Ps. 21,22), Unule-Născut, „să nu se bucure de mine cei ce mă dușmănesc pe nedrept, cei ce mă urăsc în zadar" (Ps. 34,18). „Nu mă lăsa să mă stric în fărădelegi, nici să-mi spurc trupul pe care am făgăduit să-l pun curat înaintea feței Tale, că pe Tine Te poftesc și Ție mă închin Tatălui si Fiului si Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, AMIN".

Și cum zise „AMIN" simți o mângâiere dumnezeiască venindu-i din cer și cugetele cele viclene se duceau de la el, iar el se rugă până la ziuă. Cunoscând meșteșugul vicleanului, începu încă mai mult a-si subtia trupul cu împuținarea bucatelor și cu setea. Toată noaptea o petrecu stând în rugăciune și, aducându-și aminte de cele făgăduite lui Dumnezeu, își închipuia în cugetul său luminarea pc care o primesc acolo cei drepți și matca focului care este lăsată păcătoșilor, ca să nu-i afle vrăjmașul sufletul deșert si lesne să semene în el cugete rele, întunecându-i curăția minții. Dar vrăjmașul, care este în nedormire din toate părțile, nemainădăjduind să-1 vâneze pe viteaz în nici un chip, mult se gândi cum să împlinească poruncile lui Tevda, pe care cu mii de nevoințe se nevoia să Ie scoată la capăt, că acela este totdeauna viclean si nu încetează a meșteșugi viclenii spre vătămare.

Tot amestecând Tevda ierburi, făcu de intră vicleanul într-una din acele fete care era mai frumoasă decât toate, fiică de crai care fusese robită și înstrăinată de moșia ei și adusă Iui Avenir ca un mare dar. pe care, fiind ea atât de frumoasă, o trimisese tatăl său spre alunecarea lui Ioasaf. in aceasta intră înșelătorul și o învață măiestria unor cuvinte

prin care să se arate cugetele ei foarte mândre și înțelepte, că toate meșteșugurile care sânt spre răutate lesne le învață vicleanul acela. Căzând asupra feciorului de împărat, voia să-i aprindă dragostea spre acea fată de neam mare și dc seminție împărătească. Dar Ioasaf gândi să o izbăvească pe fată de turbarea idolcască și să o facă creștină.

Dacă a văzut Ioasaf gând ca acesta în sufletul lui și dacă a priceput că nu simte întru sine nici un cuget spurcat sau chinuri de poftă care să-1 îndemne spre faptă, ci numai milostivire pentru robia ei si pentru pierzania sufletului ei, feciorul împăratului începu a vorbi către ea și a-i grăi cuvinte despre cunoașterea lui Dumnezeu, zicând:

- O, femeie, cunoaște-L pe Dumnezeu, Cel Care trăiește în veci si nu te strica cu înșelăciunea idolilor, cunoaște-L Stăpân, pe Ziditorul tuturor și vei fi fericita, dâruindu-te Mirelui Celui fără de moarte.

Multe ca acestea îi zicea el, dar duhul necurat o învăța pe femeia aceea să întindă cursele înșelăciunii și să tragă sufletul cel iubitor de Dumnezeu spre groapa poftelor, cum a făcut odinioară și cu Eva începătorul răutății și pe primii oameni îi goni din rai, de la Dumnezeu, și îi supuse morții. In loc să se bucure de viată fericită si nebiruită, omul se făcu pătimitor si chinuit.

Auzind aceste cuvinte pline de toată înțelepciunea, fata, fiind ea neînțeleaptă, nu le înțelese, ci, fa una care era gura și limba vicleanului, răspundea niște răspunsuri ca acestea:

- Dacă poftești mântuirea mea și-ți este voia să mă duci către Dumnezeul tău, o, împărate, și să mântuiesti smeritul meu suflet, împlinește o cerere a mea ! Iar eu, intr-accl ceas, lepădându-mă de dumnezeii părinților mei, mă voi făgădui

Dumnezeului tău şi-i voi sluji Lui până la ieşirea sufletului meu şi vei lua şi tu răsplată, pentru că mă vei întoarce către Dumnezeu.

Atunci el zise:

- Care este cererea ta, o, femeie ?

Fa zise:

- împreunează-te cu mine în împreunarea nunţii, atunci eu cu bucurie voi urma poruncile tale.

Iar el răspunse:

- O, femeie, în zadar mi-ai pus înainte o cerere ca aceasta, căci a-mi strica sufletul prin amestecare ruşinoasă cu tine, îmi este cu totul peste putinţă. Eu voiesc cu tărie mântuirea ta şi poftesc să te scot din adâncul pierzării.

Dar ca, tocmindu-i vrăjmaşul calea şi netezindu-i-o, zise:

- Cum grăieşti asemenea cuvinte, cel care eşti plin de toată înţelepciunea, zicând că împreunarea este lucru spurcat şi neruşinat? Cred că nici eu nu sânt chiar neştiutoare în cărţile creştineşti, că în împărăţia mea am citit multe cărţi şi, vorbind creştinii cu mine, multe am auzit. Oare nu este scris în cărţile voastre: „Cinstită să fie nunta şi patul nespurcat" (Evr. 13,4) şi „mai bine este să se căsătorească, decât să ardă" (I Cor. 7,9) şi „ce a împreunat Dumnezeu omul să nu despartă". Oare nu-i arată cărţile voastre pe toţi patriarhii şi dreptii şi proorocii de demult că s-au împreunat in împreunarea nunţii? Oare nu spune Scriptura că Petru, acela despre care ziceţi că este cap apostolilor, a avut şi el femei ? îmi pare că tu, care numeşti împreunarea trupească spurcăciune, eşti cu totul rătăcit de la poruncile adevărului.

Iar el zise:

- O, femeie, acestea sânt aşa cum ai zis. Dar se

cuvin celor care poftesc împreunarea nunţii, iar nu celor care s-au făgăduit înfrânării pentru Hristos. Iar eu, de când m-am curăţit prin dumnezeiescul Botez de păcatele tinereţilor şi ale neştiinţei mele, m-am făgăduit să mă aşez curat înaintea Feţei lui Hristos. Cum aş îndrăzni acum să-mi stric legătura şi făgăduinţa către Dumnezeu ?

Iar femeia zise atunci:

- Fie după cum pofteşti, dar împlineşte altă poftă a mea, mică si de nimic, de-ţi este voia să-mi mântuieşti sufletul: culcă-te cu mine numai în noaptea aceasta şi fă să mă îndulcesc eu de frumuseţea ta şi tu de a mea. Atunci îţi voi făgădui că, după aceasta, dis-de-dimineată, voi fi creştină şi voi fugi de toată slujba dumnezeilor mei, iar pentru o fapta ca aceasta nu vei primi numai iertarea păcatelor, ci şi răsplată de la Dumnezeu pentru mântuirea mea, că aşa zice Scriptura voastră: „că bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăieşte" (Lc. 15,7).

Deci, dacă se face bucurie în cer pentru întoarcerea păcătosului, ce răsplată va avea acela care tocmeşte această întoarcere ? Adevărat să crezi că aşa este. Oare apostolii, începătorii credinţei voastre, nu făceau multe după socotinţă, trecând, câteodată peste porunca cea mică pentru împlinirea poruncii celei mari ? Oare nu ziceţi că Pavel l-a tăiat împrejur pe Timotei (Fapt. 16,3) pentru credinţa cea bună, măcar că la creştini tăierea împrejur este socotită un lucru fără de folos, dar el nu s-a lepădat a face aceasta. Şi multe altele ca acestea vei afla în Scripturile voastre.

Deci, de-ţi este voia cu adevărat să-mi mântuieşti sufletul, împlineşte această mică dorire a mea. Apoi, eu nu voi mai căuta a mă împreuna cu tine

trupeşte si altă dată, dacă ţie nu-ţi place acest lucru, nici nu te voi mai sili, ci voi face eu cele ce-ţi plac ţie. Deci, şi tu nu te sfii de mine, nici nu înfrânge voia mea, că, dacă mă asculţi tu aceasta dată, mă vei izbăvi de înşelăciunea cea rea şi drăcească. După aceea tu vei face cele ce-ţi sânt poruncite în* toate zilele vieţii tale.

Aşa zise ea, căci îl avea iscusit dascăl în Scripturi pe însuşi începătorul răutăţii, care o învăţa şi în taină îi băga acestea în urechi.

Acestea grăi ea şi întinse asupra lui mreje şi curse dinspre partea dreaptă şi dinspre cea stângă, iar tăria lui începu a se clătina şi tăria cugetului său slăbi şi mintea i se făcu mai moale. Iar semănătorul răutăţilor si vrăjmaşul drepţilor, dacă văzu că i se clatină inima, fu plin de bucurie şi strigă în pripă către duhurile cele viclene ce veniseră cu el, zicând:

- Vedeţi că fata aceasta va face ce n-am putut noi! Veniţi să cădem cu îndârjire asupra lui, că altă dată nu vom mai afla vreme cu prilej, ca să împlinim vrerea celui ce ne-a trimis, ca în ceasul acesta.

Aşa a zis cel mândru întru înşelăciune către câinii săi şi, năvălind asupra ostaşului lui Hristos, tulburându-i tăria sufletului, i-au vârât în mădulare dragoste iute către fată, aprinzând într-însul foc mare de poftă.

loasaf, dacă se văzu cuprins tare şi robit către păcat, cugetul fiindu-i învăluit spre curvie cu amăgirea mântuirii acelei fete si a întoarcerii ei către Dumnezeu, iar vicleniile vrăjmaşului - întocmai aşa precum se înfăşoară undiţa cu ceva momeală - îndemnându-1 a se împreuna cu femeia aceea numai o dată pentru mântuirea sufletului ei, suspină din adâncul inimii şi cu durere întru nedormirea sufle-

lului numaidecât se împinse spre rugăciune. Vărsând din ochi pâraie de lacrimi strigă către Cel Care-i poate mântui pe cei care nădăjduiesc într-Insul, zicând:

„Spre Tine, Doamne, am nădăjduit, să nu fiu ruşinat în veac" (Ps. 30,1), „nici să râdă de mine vrăjmaşii mei" (Ps. 24,2), eu, cel care mă ţin de dreapta Ta. Ci foloseşte-mi în acest ceas şi îndreptează-mi căile spre voia Ta, ca să se proslăvească slâvitul şi înfricoşatul Tău nume, întru mine, robul Tău. Că bine eşti cuvântat în veci. AMIN.

Aşa s-a rugat cu lacrimi multe ceasuri şi a făcut multe metanii cu capul la pământ. De la o vreme, aţipind puţin, se trezi răpit de bărbaţi înfricoşaţi care-1 treceau prin nişte locuri pe care nu le mai văzuse niciodată. A fost dus într-un câmp mare cu flori bine mirositoare, unde vedea tot felul de pomi şi dorea a se atinge de dânşii, iar frunzele lor sunau încetişor, clătinându-se de un vânt subţirel, lăsând o mireasmă nesăţioasă şi de bucurie. Erau acolo nişte scaune de aur curat, împodobite cu pietre scumpe, răspândind raze si strălucind, şi nişte paturi împodobite cu aşternuturi care covârşesc toată spunerea. Curgeau pe acolo ape foarte limpezi şi curate care veseleau privirea ochilor. Iar după ce l-au trecut prin câmpul cel mare şi minunat, l-au dus într-o cetate care lumina cu o strălucire nespusă, pentru că avea zidurile de aur curat, cu pietre scumpe şi turnuri foarte înalte, asa cum nimeni niciodată nu văzuse. O, cine ar putea povesti frumuseţea şi strălucirea acelei cetăţi ? Iar deasupra ei strălucea o lumină cu raze curate care umplea toate căile şi nişte voinici cu aripi umblau pe ele. Fiecare dintre ei era cu lumină luminat şi cânta cântare ce auzul omenesc niciodată nu auzise. Atunci loasaf a auzit

glas grăind: „Aceasta este odihna drepților. Aceasta este veselia celor care au plăcut lui Dumnezeu."

Apoi, scoțându-1 de acolo acei bărbați înfricoșați, voiau să-1 ducă îndărăt, iar el, fiind uimit de acea podoabă și frumusețe, zicea:

- Rogu-vă, nu mă lipsiți de această bucurie nespusă și dați-mi și mie un loc să locuiesc într-un ungher al acestei cetăți mari.

Iar ei răspunseră:

- Nu este cu putință să fii acum aici, ci cu multă sudoare și osteneală vei intra într-însa, dacă te vei nevoi.

Dacă ziseră așa, îndată îl trecură acel câmp mare și îl duseră în locuri întunecoase pline de toată nevoia și jalea, locuri cu scârbe si cu griji, întocmai pe măsura strălucirii ce văzuse. Era întuneric neluminat și cu totul împâclat și toate erau pline de scârbă și de tulburare si tot felul de viermi se târau acolo pentru muncire, iar puterile cele mincinoase stăteau împrejurul cuptorului și păcătoșii erau cumplit arși de foc. Se auzea glas zicând:

- Acesta este locul păcătoșilor! Aceasta este munca celor care s-au spurcat cu fapte spurcate.

După aceasta, bărbații înfricoșați îl scoaseră de acolo. Iar el, deșteptându-se și venindu-și în fire, era cu totul cutremurat, iar lacrimile curgeau pâraie din ochii lui. Atunci, toată frumusețea acelei fete, care era gata spre curvie, și a celorlalte fete i se păru mai împuțită decât toată spurcăciunea si scârnăvia. Nu-și putea scoate din suflet aducerea aminte a vederilor ce i se arătaseră și, fiind cuprins de pofta acelor bunătăți, dar și de frica acelor scârbe, se culcă în pat, nemaiavând putere să se scoale.

Atunci, slujitorii i-au dat veste împăratului despre boala fiului său, iar împăratul îndată a mers

la dânsul, întrebandu-l pentru ce i se întâmplă aceea, iar el îi spuse ce i se arătase în vedere și zise:

- Pentru ce ai gătit curse picioarelor mele, ca să-mi gârboveşti sufletul? Că, de nu mi-ar fi ajutat Domnul, puțin era să nu mi se sălășluiască sufletul în iad. Dar cât de bun este Dumnezeu cu Israel, cu cei drepți la inimă (Ps. 72,1), Care mă izbăvi și pe mine din mijlocul puiloi* de lei." Adormit-am tulburat" (Ps. 56,5), dar Dumnezeu, Mântuitorul Meu, m-a cercetat din înălțime și mi-a arătat bunătățile de care se lipsesc cei care-L mânie pe El și pe care i-a osândit feluritelor munci. (Ps. 72,17-20).

Iar acum, iată, de vreme ce ai astupat urechile talc, nevrând să auzi glasul meu care-ți grăiește cele bune, pe mine nu mă opri de a umbla pe calea cea dreaptă, că eu aceasta doresc: să las toate și să ajung în locul în care îşi are sălaş Varlaam, sluga lui Hristos, și cealaltă parte a vieții mele acolo, cu dânsul, să o săvârșesc. Iar de-ți este voia să mă ții în silă, voi muri de scârbă și de jale și apoi nici tu nu te vei mai chema tată, nici pe mine nu mă vei mai avea fiu.

CAPITOLUL XXXI

Ioasaf îi goneşte pe diavoli cu semnul Sfintei Cruci si se întreabă cu Tevda în cuvinte, biruindu-l pe el şi înşelăciunea idolească, iar pe Dumnezeul Cel adevărat îl laudă

împăratul fu cuprins de întristare, de-i venea să se lepede de viaţa lui şi, rău cugetând întru sine, se duse în curtea lui.

Duhurile cele viclene pe care le trimisese Tevda la dumnezeiescul cocon se întoarseră la dânsul ruşinate şi îi spuseră cum au fost biruite, căci, măcar de sânt iubitorii minciunii, nu se puteau ascunde pentru că semnele înfrângerii le purtau aievea pe feţele lor cele viclene. Iar el zise:

- Aşa de slabi şi de blestemaţi sânteţi, că nici pe cocon nu l-aţi biruit.

Atunci, duhurile viclene, fiind muncite de puterea dumnezeiască, de nevoie scoaseră adevărul la lumină, zicând:

- Nu putem răbda, nici lupta împotriva feţei lui Hristos şi împotriva semnului patimii Lui, care se cheamă Cruce. Când se însemnează cineva cu semnul Crucii, aşa de tare fugim, de ne împiedicăm şi ne călcăm unul pe altul, depărtându-se toţi stă-

pânitorii văzduhului şi ţiitorii de lume ai întunericului încă înainte de a se însemna până la capăt. Drept aceea, căzând noi asupra acelui cocon tânăr, iute l-am tulburat, dar el, chemându-1 în ajutor pe Hristos şi înarmându-se cu semnul Crucii, cu mânie ne-a gonit, căci a căpătat putere mare. Ci, noi încă nu ne-am lenevit, am aflat felul prin care a vorbit domnul nostru cu omul cel dintâi zidit, pe care apoi l-a şi vânat. Dar noi, am nădejde deşartă, nimic nu i-am putut face acelui tânăr, ca el, într-acel ceas chemându-1 pe Hristos în ajutor si, arzându-ne de sus cu focul mâniei, ne-a făcut să fugim şi am luat ştiinţă adevărată, ca să nu ne mai apropiem de dânsul.

Aşa i-au spus lui Tevda duhurile cele viclene despre lucrurile ce se întâmplaseră.

Iar împăratul, fiind din toate părţile în nedumerire, îl chemă iarăşi pe Tevda şi zise:

- O, preainţelepte, cele ce au fost grăite de tine toate le-am plinit, dar n-am aflat nici un folos. Iar acum, de ţi-a rămas alt meşteşug, să-1 primim şi pe acela spre ispitire, doar vom afla vreo dezlegare acestei răutăţi.

Tevda pofti sâ meargă să vorbească şi el cu feciorul împăratului. Atunci, într-o dimineaţa, îl luă împăratul şi merse cu el la cercetarea fiului său. Dacă şezu împăratul, începu a-1 mustra cu vorba pentru neascultarea lui şi pentru voia lui cea neînmuiată.

Iar el se întări iarăşi si spuse că nu are nimic mai scump şi mai cinstit decât dragostea lui Hristos. Tevda se aşează intre dânşii şi zise:

- O, loasafe, ce rău ai cunoscut la dumnezeii fără de moarte, de te-ai lepădat dc slujirea lor şi, pe tatăl si împăratul tău mâniindu-1, te-ai făcut urât de toţi

oamenii ? Oare nu dumnezeilor le datorezi viaţa ? Oare nu te-au dăruit ei tatălui tău, ascultând rugăciunea lui şi izbăvindu-1 de legătura sterpiciunii ?

Multe cuvinte deşarte şi pricini fără de folos punându-i înainte, acela care îmbătrânise în răutate îi înşira cuvinte împotriva mărturisirii Evangheliei, vrând ca loasaf pe aceasta să o ocărască, iar pe cele idolesti să le întărească. Dar fiul împărăţiei celei de sus şi cetăţeanul cetăţii aceleia pe care nu omul a întemeiat-o, ci Dumnezeu, tăcu puţin. Apoi zise el către Tevda:

- Ascultă, tu, prăpastie fără. de fund a înşelăciunii, mai întunecată decât întunericul, sămânţă babilonească, nepotul facerii turnului celui risipit, pentru care limbile s-au amestecat, mândru, deşert şi becisnic unchiaş, ale cărui păcate sânt mai grele decât ale celor cinci oraşe arse în foc şi pucioasă! Pentru ce te sileşti a huli mărturisirea cea mântuitoare prin care cele întunecate se luminară şi cei rătăciţi au gâsit calea, iar cei robiţi au fost sloboziţi ? Spune-mi ce este mai bine: a-I sluji lui Dumnezeu Atotţiitorul, Unuia-Născut Fiului Său şi Sfântului Duh, Dumnezeului nezidit şi fără de moarte, începătură şi izvor a! bunătăţilor, a Cărui putere nu arc potrivă şi a Cărui slavă este neasemuită, înaintea Căruia stau mii şi mii de îngeri şi cete îngereşti, cerul şi pământul sânt pline de slava Fui, prin El toate s-au adus din nimic întru fiinţă, prin El toate câte sânt se ţin şi se tocmesc şi cu a Lui purtare de grijă sânt îndreptate sau este bine a le sluji dracilor celor pierzători şi idolilor fără suflet, a căror slavă şi laudă este curvia şi sodomia cu copii şi alte fărădelegi care sânt scrise de dumnezeii voştri în cărţile turbării voastre celei rele ?

Dar nu vă este ruşine, blestemaţilor, cei care sân-

teţi mâncare focului celui nepotolit, chip al neamului haldeiesc, să vă închinaţi lucrurilor ce sânt întocmite şi scobite de mâini omeneşti ? Voi scobiţi piatra şi ciopliţi lemnul şi le numiţi dumnezei. Aţi luat viţei din cireada boilor sau din alte dobitoace şi i-aţi făcut idol mort şi este mai de cinste acea vită înjunghiată decât acel idol al tău, că pe idol i-a făcut omul, iar pe vită a lucrat-o Dumnezeu. Cu ce este mai înţelegătoare acea vită necunoscătoare decât tine, cel care cuvântezi ? Că ea îl ştie pe acela care o hrăneşte, dar tu nu-L cunoşti pe Dumnezeu de Care ai fost adus din nimic întru fiinţă, prin Care trăieşti şi eşti păzit. Tu-1 numeşti dumnezeu pe acela pe care-1 vedeai deunăzi bătut cu fiare şi foc, turnând pe el şi lovindu-1 cu ciocanul, pe care, înfăşurându-1 cu argint şi cu aur l-ai ridicat de la pământ şi l-ai pus la loc înalt. După aceea cazi la pământ înaintea lui şi-i zici: „O, piatră, binecuvântată piatră", închinându-te idolului, adică lucrurilor făcute de mâinile tale, făpturilor celor moarte şi fără suflet, iar nu lui Dumnezeu. încă nici mort nu se poate numi idolul tău, căci n-ar putea fi mort cel care n-a fost vreodată viu. Un nume deşert şi vrednic de atâta nebunie se cuvine idolului tău. Cel de piatră se sfărâmă, cel de lut se risipeşte, cel de lemn putrezeşte, pe cel de aramă îl mănâncă rugina, cel de aur şi cel de argint se topeşte şi se toarnă în forme. Dumnezeii tăi se vând şi se cumpără, unii cu preţ mult, alţii cu preţ puţin, că nu dumnezeirea îi face preţioşi, ci materia din care sânt făcuţi. Dar pe Dumnezeul Cel Adevărat cine-L vinde şi cine-L cumpără ? Cum s-ar putea chema dumnezeu, cel care nu este viu şi nu se mişcă ? Oare nu vezi că acela ce stă niciodată nu se scoală ?

Ruşinează-te, lăudând unele ca acestea! în-

străinându-te de adevăr, te-ai înşelat eu chipurile cele mincinoase, zidind idoli si punând nume de dumnezei lucrurilor mâinilor tale. Ridică-te, dar, becisnice, si caută în sus, ca sâ cunoşti că mai bătrân eşti tu decât dumnezeul pe care l-ai lăcut! Acestea sânt lucruri zămislitoare de multă turbare. Tu, care eşti om, şi nu te-ai făcut singur, cum L-ai putut face pe Dumnezeu ? Cum ar putea fi aceasta ? fu îti faci dumnezeu cu chip de om sau de vită, chip care nu are nici limbă, nici gâtlej, nici creier, nici altceva înăuntru, asa că nu seamănă nici cu omul, nici cu vreo vită, ci este un lucru fără de folos şi plin de toată deşertăciunea.

Pentru ce slujeşti celor nesimţitori? Căci şezi lângă cei care nu se mişcă şi nu sânt de nici un folos. De n-ar fi meşteşugul cioplitorului in piatră sau al meşterului lemnar sau al zlătarului, tu n-ai avea dumnezeu. De n-ar sta stră/eri să păzească, i-ai pierde pe dumnezeii tăi: că de multe ori, aceluia căruia i se roagă un oraş cu oameni mulţi şi nebuni, ca unui dumnezeu, să-i păzească, pe acela il păzesc paznicii, ca să nu tie furat. Iar de va fi dumnezeul dc piatră sau de zid sau din alt lucru mai prost, atunci el se păzeşte singur. Dacă dumnezeul este de aur sau de argint, cu nevoinţă este păzit. Deci, la voi este mai puternic dumnezeul de piatră, decât cel de aur, pentru că se păzeşte singur. Oare nu se cade a râde de voi, nebunilor şi orbilor şi neînţelegătorilor ? Se cade, mai vârtos încă, a plânge', că lucrurile voastre sânt turbate, nu de bună-credinţă !

Acela care s-a deprins în oaste .si s-a învăţat in războaie şi-a ales drept idol chipul dc ostaş şi i-a pus numele Ares. Iar cel care a avut poftă neastâmpărată către femei a făcut chip pottei pe care o avea în suflet şi a cinstit-o ca pe Dumnezeu, punându-i

numele Afrodita. Alţii, după chipul beţiei lor, şi-au făcut dumnezeu şi i-au pus numele Dionysos. La fel şi poftitorii altor răutăţi şi-au făcut idoli după faptele lor. Poftele lor le numesc dumnezei şi de aceea se face în capiştea lor jocul du Iceţii poftelor în glasul cântecelor curveşti şi în porniri fără de astâmpăr. Cine ar putea spune, pe rând, faptele lor cele seârnave ? Cine ar răbda să-şi spurce gura povestind în amănunt neruşinatele lor lucruri şi fapte, pe care toţi le ştiu, chiar dacă noi am tăcea ?

lată-ţi dumnezeii, Tevelo, care esti mai nesimţitor decât idolii tăi. Acestora mă înveţi să mă închin ? Acestora să slujesc ? Acesta este sfatul răutăţii tale şi al nebunescului tău năravi? Cşti asemenea idolilor tăi, tu si căţi îsi pun nădejdea. într-inşii (Ps.***113,16),*** iar eu slujesc Dumnezeului meu şi Aceluia mă voi aduce jertfă, Dumnezeului şi Făcătorului şi Celui Care poartă grijă de toate. Căci Domnul nostru lisus Hristos este nădejdea noastră prin Care ajungem la Tatăl luminilor întru Duhul Sfânt si Care ne-a răscumpărat din robia cea amară prin Sângele Lui. Că, de nu s-ar fi micşorat pe Sine până la a primi chip de rob, noi nu ne-am fi învrednicit a ne numi fii ai lui Dumnezeu. Cu oamenii S-a amestecat, S-a suit cu Irupul pe Cruce, S-a îngropat până la a treia zi şi S-a pogorât la iad şi i-a scos pe cei legaţi de iurcle-ţiitor-de-lume, vânduţi sub păcat. A treia zi a înviat si S-a înălţat la cer, de unde va sâ vio sâ judece viii şi morţii.

S-a vătămat Acela cu ceva din spurcăciunea lumii ? Oare nu vezi soarele acesta care trimite raze şi în locuri spurcate ? Câte trupuri ale morţii vede ? Dar are el vreo vină pentru aceasta? Oare nu strânge si usucă lucrurile cefe spurcate şi împuţite,

iar pe cele întunecate le luminează ? Nu rămâne el neatins şi neprins de orice spurcăciune ?

Dar focul cum este ? Oare, dacă ia într-însul fierul cel rece şi negru nu-1 face cu chip de văpaie şi de foc ? A primit fierul ceva din fiinţa focului, fiind bătut cu ciocane şi rănit ? Oare păţeşte focul ceva sau simte vreo vătămare ?

Tu, nesocotitule şi împietritule la inimă, înţelege că acestea sânt lucruri zidite şi putrede care nu au nici o putere din împreunarea celor proaste. Deci, pentru ce mă ocărăşti pe mine, cel care spun că Fiul lui Dumnezeu nu S-a îndepărtat de slava Tatălui? Ci, fiind însuşi Dumnezeu, a luat trup omenesc spre mântuirea oamenilor, ca să-i facă părtaşi firii dumnezeieşti şi firea noastră să o scoată din părţile cele mai de dedesubt ale iadului şi să o cinstească cu slavă cerească. Pe domnul întunericului acestui veac l-a nimicit, iar neamul nostru l-a slobozit de chinurile lui. Lucrul pe care îl săvârşeşte Cel fără de patimi prin Patima Crucii arată amândouă firile Mântuitorului. Ca om se răstigneşte, iar ca un Dumnezeu întunecă soarele si cutremură pământul şi multe trupuri care zăceau în mormânturi le înviază. Ca un om moare şi ca Dumnezeu se scoală din morţi, prădând iadul.

„Iadul se mişcă în adâncurile sale, ca să iasă întru întâmpinarea Ta" (Is. 14, *9),* striga Isaia. Iadul se amărî întru sine şi fu batjocorit, căci părându-i-se că primeşte un simplu om, el se lovi de însuşi Dumnezeu şi degrabă fu prădat şi deşertat. **A** înviat ca un Dumnezeu şi S-a suit la ceruri, de unde nici într-un chip nu S-a mai pogorât. Iar firea noastră cea nechibzuită şi cu totul ticăloasă, neînţelegătoare şi de nimic, a făcut-o mai înaltă decât toate şi a pus-o

în Scaunul slavei, în Scaunul care dă raze de nemurire.

Cum dc nu te ruşinezi hulind cuvântul lui Dumnezeu ? Nu este mai bine a sluji Dumnezeului Celui bun şi iubitor de oameni, Care dă învăţătură spre dreptate şi porunceşte înfrânarea, adică să se oprească omul de la necurăţie, să urmeze legea nevinovăţiei, să înveţe milostivirea şi credinţa, să mărturisească pacea şi să se iubească unul pe altul ? Acestuia, Care se cheamă Adevărul şi este însăşi Dreptatea, este mai bine a-I sluji sau dumnezeilor tai celor vicleni şi pătimaşi şi spurcaţi şi cu faptele şi cu numele ?

Vai de voi, care sânteţi mai împietriţi decât pietrele şi mai dobitoace decât dobitoacele! Fii ai pierzării şi moştenitori ai întunericului!

Iar eu sânt fericit, dimpreună cu toţi creştinii care îl au pe Dumnezeul Cel bun şi iubitor de oameni. Aceia care-I slujesc Iui Dumnezeu, măcar de vor pătimi in această viaţa, vor culege roadele ostenelii lor: roadă cea fără de moarte, întru împărăţia cea fără sfârşit şi în fericirea cea dumnezeiască !

CAPITOLUL XXXII

Tevda este înduplecat de cuvântul lui Ioasaf şi, primind credinţi creştina, îşi arunca ' toate alrţile în foc

Iar Tevda zise către dânsul:

- Aievea este dovedit că a noastră credinţă au ales-o şi au legiuit-o filozofi mari si mulţi învăţători minunaţi, aleşi în daruri şi în măiestria ştiinţei. Toţi împăraţii şi puternicii pământului au primit-o ca fiind bună si fără greşeală într-însa, iar pe cea galileeană au mărturisit-o oameni prosti, neştiuţi şi săraci, si încă şi aceştia puţini: nu mai mult de 12. Cum să fie mai de cinste mărturisirea celor putini, nevestili şi mojici, decât punerea de lege a celor mulţi, mari şi străluciţi şi cu atâta înţelepciune dăruiţi ? Ce poate sâ însemne aceasta, cum că aceştia să fi grăit adevărul, iar aceia să mintă ?

Iar feciorul împăratului îndată răspunse şi zise:

- Acesta este adevărul, Tevdo! Dar tu ca un măgar te arăţi, că, auzind vioara cuvântului, trăieşti nepricepând şi eşti mai învârtoşat decât aspida care-şi astupă urechile ca să nu audă glasul descântătorilor. Bine a zis proorocul despre unu) ca tine: „De-si va schimba harapul negreala sa şi râsul

împestriţarea sa, şi lu vei putea face bine". Fiind învăţat în cele rele, nebune şi oarbe, cum nu te poate aduce întru simţire tăria adeverinţei? Tu zici că spurcata credinţă este lăudată de minunaţi înţelepţi şi de mulţi împăraţi este întărită; iar mărturisirea Evangheliei zici că este mărturisită de bărbaţi puţini şi proşti care arată tăria credinţei noastre celei bune şi slăbiciunea învăţăturilor voastre celor viclene. A voastră însă, având ajutători înţelepţi şi puternici, iată, se stinge şi se topeşte; iar credinţa noastră cea bună, neavând nici un ajutor omenesc, străluceşte mai vârtos decât soarele şi a cuprins marginile pământului. Că dc ar fi mărturisită de ritori şi de filozofi şi de ar avea ajutători împăraţi silnici şi puternici, tu, viclene, ai afla atunci cuvânt şi ai zice că acestea s-au făcut cu putere omenească. Iar acum, văzând că Sfânta Evanghelie, tocmită de nişte pescari proşti şi de toţi prigonită, a cuprins toată lumea, „că peste tot pământul a ieşit vestirea lor şi în marginile lumii graiurile lor" (Ps. '18, 4), ce mai poţi zice, afară numai că aceasta este puterea cea nebiruită a lui Dumnezeu Care-şi întăreşte lucrurile spre mântuirea oamenilor? Dumnezeu vrea să-ţi arate că ai voştri mint, iar ai noştri grăiesc adevărat, că toate ale voastre, de n-ar fi basme şi minciuni, nu s-ar micşora, nici nu ar slăbi, având atât ajutor de la oameni. „Văzut-am pe cel necredincios fălindu-se, zice psalmistul, şi înălţându-se ca cedrii Libanului. Şi am trecut şi iată nu era şi l-am căutat pe el şi nu s-a aflat locul lui" (Ps. 36, 35-36). Acestea le-a zis proorocul pentru voi care sânteţi ajutători idolesti. Căci încet-înect, nici locul vostru nu se va mai afla şi cum piere fumul şi cum se topeşte ceara de la faţa focului, aşa veţi pieri, iar despre cunoaşterea lui Dumnezeu din Evanghelie Domnul a zis: „Cerul şi

pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece". Şi iară a zis psalmistul: „La început, Tu, Doamne, ai urzit pământul si cerurile sânt lucrul mâinilor tale; acelea vor pieri, dar Tu trăieşti în veci; toate ca o haină se vor învechi şi le vei strânge ca pe un veşmânt şi se vor schimba, iar Tu Acelaşi eşti şi anii Tăi nu vor scădea".

Dumnezeieştii mărturisitori ai venirii Lui, acei prea înţelepţi, care scoaseră întreaga lume din adâncul înşelăciunii, pe care tu, becisnice şi cu adevărat rob al păcatului, îi ocărăşti, străluciră în lume ca soarele prin semne şi minuni şi prin multe chipuri de puteri, dăruind oamenilor lumină, surzilor auz, şchiopilor umblare, morţilor dându-le viaţă. Că numai atingerea de ei vindeca bolile, iar pe dracii de care vă temeţi voi ca de Dumnezeu îi izgonea nu numai din trupurile oameneşti, ci din lumea toată, cu semnul Crucii, prin care s-a pierdut toată vrăjitoria şi arătând că toată fermecătoria nu aduce nici un folos.

Aşa au vindecat neputinţele omeneşti cu puterea lui Hristos şi au înviat tontă făptura, ca nişte mărturisitori ai adevărului, cu dreptate fiind slăviţi de toţi cei care au bună înţelepciune.

Dar tu ce ai spune de filozofii şi de retorii tăi a căror înţelepciune Dumnezeu o arată deşartă ? Ce lucru vrednic de pomenire au lăsat în lume acei ajutători ai diavolului, afară numai de dobitocie, ruşine şi meşteşug deşert care cu podoaba cuvintelor acoperă spurcăciunea credinţei voastre celei împuţite ? Că de la înşişi scriitorii lor câţi s-au ridicat puţin din turbarea cea multă aflat-am că aceia pe care-i numiţi dumnezei sânt oameni. Şi pentru că unii dintr-înşii stăpâneau peste cetăţi şi ţâri, alţii chiar nefiind vrednici decât de vreun lucru mic si

prost, au amăgit oamenii sâ-i numească dumnezei, în anii de demult, dacă arăta cineva vreun lucru de bărbăţie sau de prietenie sau de altă bunătate, lucru vrednic de pomenire, se spune că era cinstit omul acela cu idoli şi cu chipuri făcute de mâini omeneşti, iar oamenii care au urmat după ei, neştiind tocmeala de mai înainte - cum că numai pentru pomenirea şi pentru aducerea-aminte a acelora au făcut lucru de îaudă şi au pus idoli - încet-încet, fiind înşelaţi cu lucrul dracului, începătorul răutăţilor, se închinară celor pătimaşi şi putrezi ca unor dumnezei fără de moarte, aducându-le jertfe şi prinoase. Ei aduceau jertfe dracilor care se sălăşluiau într-acei idoli şi li se închinau lor. Şi, de vreme ce acei oameni nu încearcă să-L aibă pe Dumnezeu în cunoştinţă, s-au coborât la a-i numi pe dânşii dumnezei, ca să se slăvească dracii cu acel nume, căci fiind ei plini de trufie, poftesc a fi cinstiţi ca dumnezei şi s-au lăsat înşelaţi şi traşi în focul cel nestins.

Drept aceea îi învăţară toată fărădelegea şi tot lucrul fără de ruşine pe cei care se închinară înşelăciunii lor. în acest vârf al înşelăciunii venind oamenii, fiind întunecaţi cu poftele lor, şi-au pus idol şi l-au numit dumnezeu, fiind ei înşelaţi şi cu răutatea spurcaţi mai rău decât cele la care se închinau, până ce veni Domnul pentru milostivirea milei Sale şi-i mântui pe cei care cred în El din această înşelăciune rea şi pierzătoare. El ne învăţă cunoaşterea lui Dumnezeu cea adevărată, că nu este altă mântuire afară de Dânsul şi nici alt Dumnezeu nu este nici în cer, nici pe pământ afară de însuşi Făcătorul tuturor Care poartă toate cu cuvântul puterii Sale. Căci prin cuvântul Domnului s-au întărit cerurile şi cu Duhul gurii Sale toată puterea lor; şi toate prin El au fost şi fără El nimic nu a fost din ce a fost.

Iar Tevda, dacă auzi aceste cuvinte, şi cum era cuvântul plin de înţelepciunea cea învăţată de la Dumnezeu, se înfricoşa ca de un glas de tunet şi fu cuprins de lâcere. Abia într-un târziu îşi veni în ticăloasa lui simţire, că se atinsese cuvântul mântuirii de ochii cei întunecaţi ai inimii lui si multă căinţă îi intră în suflet pentru răutăţile sale cele dintâi. Atunci, fugind de la înşelăciunea idolească, alergă spre lumina creştinătăţii şi se îndepărtă de acea viată rea.

După aceea, atât se ridica împotriva patimii vrăjilor şi farmecelor, pe cât mai înainte avea dragoste de ele. Stând în mijlocul soborului, iar împăratul şezând, strigă către dânsul cu glas mare şi zise:

- O, împărate, cu adevărat Duhul lui Dumnezeu locuieşte în feciorul tău! De acum nici un răspuns nu mai avem, nici cu ochii nu putem căuta împotriva celor ce zise ej. Căci, cu adevărat, mare este Dumnezeul creştinătăţii şi mare este legea lor şi mare este taina lor !

Apoi, întorcându-se către feciorul împăratului, zise:

- Spune-mi, o, cel care eşti luminat în suflet, primi-mă-va 1 Iristos, dacă mă voi îndepărta de faptele mele cele rele şi mă voi întoarce către Dânsul ?

Tar mărturisitorul adevărului zise:

- Adevărat, adevărat, te va primi şi pe tine şi pe toţi câţi se întorc către HI. Şi nu te va primi prostească, ci ca pe un fiu al Său care se întoarce dmtr-o ţară îndepărtată, asa-1 întâmpină El pe cel care se întoarce din calea strânvbâtăţilor şi-l ia în braţe de-1 sărută şi într-acel ceas ia de la dânsul ruşinea şi grozăvia păcatelor si-1 îmbracă în haina mântuirii si în veşmântul cel prea luminat al slavei şi în tainâ face

veselie puterilor celor dc sus, căci prăznuieşte aflarea oilor celor pierdute. însuşi Domnul a zis: „mai multă bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocâieşte" (I.c. 15,7) şi „N-am venit sâ chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă". Şi prin proorocul zise Domnul: „nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă si să fie viu" (Iez. 18,23). Cu întoarcere vă Întoarceţi din calea voastră cea vicleană şi pentru ce muriţi, casa lui Israel, că fărădelegea celui fărădelege nu-1 va vătăma. în orice zi se va întoarce din fărădelegea lui şi va face dreptate şi va începe a umbla în porunca vieţii, cu viaţa va vieţui si nu va muri (Iez. 18,28). Toate greşelile lui nu se vor mai aduce aminte, că a făcut judecăţi drepte şi într-însele va fi viu. Şi iarăşi strigă şi zise cu alt prooroc: „Spălaţi-vă şi fiţi curaţi, înlăturaţi vicleniile din sufletele voastre înaintea ochilor mei. Părăsiţi vicleniile voastre şi învăţaţi a face binele şi de vor fi păcatele voastre ca negreala, ca zăpada le voi albi ."

Aflând ce făgăduieşte Dumnezeu celor care se întorc spre El, nu te lenevi, o, omule, nici nu zăbovi, ci apropie-te de iubitorul dc oameni Hristos Dumnezeul nostru si te luminează, şi fata ta nu se va ruşina. Că, îndată ce te vei afunda în scăldătoarea dumnezeiescului Botez, toată ruşinea omului celui vechi şi toată sarcina păcatelor se îngroapă şi nimic nu se alege de dânsa, iar tu vei ieşi de acolo nou şi curăţit de toată spurcăciunea, nepurtând cu tine nici un semn sau grijă de păcate. După aceea este în mâna la a te păzi în curăţia care-ţi va veni de acolo pentru milostivirea milei Dumnezeului nostru.

Iar Tevda, cu aceste cuvinte fiind îndemnat, numaidecât ieşi şi, dueându-se la peştera lui, luă toate cărţile de vrăjitorie si de feniiecătorie ca pe nişte

începături a toată răutatea şi, ca pe o comoară a tainelor drăceşti, le arse în foc. Apoi se duse la peştera acelui bărbat sfânt la care se dusese Nahor şi-i spuse totul despre sine; presărându-şi capul cu ţărână şi scoţând suspinuri grele şi spâlându-se cu lacrimi, îşi spovedi la acel unchiaş toate faptele sale cele spurcate. Iar acel bărbat sfânt, fiind foarte meşter in mântuirea sufletelor, îl îndemnă cu cuvinte de mântuire, ca să-1 scoată din grumazul înşelătorului balaur, încredinţându-1 de mântuirea şî de iertarea sa şi că judecătorul îi va fi milostiv. Apoi, îl învăţă şi-i porunci sâ postească multe zile spre a-1 curaţi cu dumnezeiescul botez. Iar omul se căia cu nevoinţă în toate zilele de păcatele ce făcuse şi cu lacrimi şi *cu* suspinuri îl ruga pe Dumnezeu să-i fie milostiv.

CAPITOLUL XXXIII

Sfătuit de Varahiia, împăratul îi dă fiului său jumătate din împărăţie. Ioasaf aduce mulţime fără număr la credinţa lui Hristos

Din pricina celor întâmplate, împăratul era din toate părţile întru nedumerire. Având foarte mare întristare şi multă grijă în suflet, îşi chemă boierii la sfat şi se întrebau ce va mai face fiul său după acestea ? Scoţând mulţi multe sfaturi, iată, Varahiia, acela care este pomenit mai înainte, ca fiind cu cinstea boieriei cel mai mare şi în sfaturi cel dintâi, zise:

- împărate, noi nu am făcut fiului tău un lucru care se cădea să-1 facem, ca să-1 înduplecăm să urmeze poruncile tale şi să slujească dumnezeilor noştri. După cum văd eu, noi ne silim să facem cele ce sânt fără de putere. Poate că această împotrivire si neînduplecare îi stă în fire şi, dacă-1 vei da rănirilor şi caznelor, atunci te vei face vrăjmaş firii şi după aceea nu te vei mai chema tată şi de dânsul te vei lipsi, că el este gata a muri pentru Hristos. Dar ne-a mai rămas să facem un lucru: împarte împărăţia cu el şi porunceştc-i să împărătească el în partea pe care i-o vei alege. Deci, dacâ-1 va trage firea lucrurilor, poate că va iubi tocmeala noastră,

căci obiceiul care este întărit vârtos în suflet nu este cu putere a se rupe lesne, ci mai bine se mută cu binişorul, iar nu cu sila. facă va trăi în legea creştinească, tot nu vei fi lipsit de fecior şi îti va fi mângâiere la întristare.

Acestea dacă zise Varahiia, toţi mărturisiră că îi primesc sfatul şi cuvântul- Atunci, împăratul lăsă să se facă acestea asa, iar a doua zi de dimineaţă îl chemă pe fiu-său şi-i zise:

- Acesta este cuvântul meu cel mai dc apoi către tine, fătul meu, căruia, dacă nu-i vei fi ascultător şi nu vei face pe voia inimii mele, să ştii că mai mult nu vei ii cruţat.

El întrebă care va să fie puterea acelui cuvânt, iar împăratul îi răspunse:

- De vreme ce m-am ostenit atât de mult şi te-am aflat spre tot lucrul neclâtinat si neslăbit a nu te supune cuvintelor mele, dc acum vino să-ti împart împărăţia şi să te faci împărat într-o parte. Acolo îţi va fi în voie sâ mergi in orice cale vei pofti, fără de oprelişte.

Atunci, acel suflet dumnezeiesc, cunoscând că şi această slobozire în voia lui spre cădere i-o tocmeşte împăratul, socoti să-1 asculte pe împărat, chibzuind ca în acest fel va scăpa din mâinile lui şi va putea umbla în calea ce poftea el. Şi zise către împărat:

- Eu pofteam să-1 caut pe acel bărbat dumnezeiesc, care mi-a arătat calea mântuirii şi să-mi iau ziua bună de la toate si cealaltă vreme a vieţii mele să o petrec împreună cu dânsul. Dar, de vreme ce nu mă lasi să fac cele ce-mi sânt de folos, de această dată mă supun ţie, că în lucrurile în care nu zace periciunca aievea, adică si la arătarea si la înstrăinarea de Dumnezeu, este bine a te supune părinţilor.

Atunci împăratul se umplu de veselie şi împărţi în două toata averea ce era sub stăpânirea lui şi, punându-1 pe fiu-său împărat, îl împodobi cu coroană şi, luminându-1 cu toată slava împărătească, îl trimise in împărăţia ce-i era dăruită, cu slujitori luminaţi. Şi porunci împăratul domnilor şi boierilor şi căpitanilor si tuturor oştilor să aleagă care vor sâ meargă cu fiu-său, care să rămână cu el. Tot el alese un oraş cu oameni mulţi să-i fie scaun de împărăţie şi alte câte se cuvin unui împărat toate îi dărui.

Ioasaf, dacă luă puterea împărăţiei, cum ajunse în oraşul care-i era gătit să împărătească, puse într-insul semnul patimii Domnului, al cinstitei Cruci, pe toate turnurile, sparse capiştile şi altarele idoleşti si idolii de pe stâlpi îi sfărâmă şi-i surpă. Sâpâ pământul ca să descopere temeliile si le aruncă afară nelasând nici o fărâmă de rămăşiţă in pământ. în mijlocul oraşului zidi Domnului Hristos o biserică mare şi foarte frumoasă şi porunci sâ se adune acolo toată mulţimea norodului si să aducă cinste lui Dumnezeu prin închinarea Crucii. Mai înainte de toţi, el însuşi se apropia şi stătea în mijloc si se da spre rugăciune cu dinadinsul si-i învăţa şi-i mângâia pe toţi câţi erau sub mâna lui. Făcea toate ca să-i rupă pe oameni de înşelăciunea cea rea, drăcească, şi sâ-i lipească lui Hristos: le arăta deşertăciunea turbării idoleşti şi Ic mărturisea Evanghelia, le spunea lucrurile pogorârii lui Hristos, Cuvântul iui Dumnezeu şi le mărturisea minunile venirii Lui, le arăta patima Crucii cu care ne-am mântuit, puterea învierii şi suirea la cer, le dădea veste de ziua cea înfricoşată a celei de-a doua veniri a Lui, şi despre bunătăţile ce sânt gătite credincioşilor şi despre munca ce-i aşteaptă

pe păcătoşi. Acestea toate ca pe un năravbun le avea şi cu vorbe line si blânde le spunea, că nu poftea să-i fie norodului frică de dânsul şi să-1 cinstească pentru semeția şi trufia puterii împărăteşti, ci pentru smerenia si blândețile sale cu care-i trase mai vârtos pe toți către sine. Căci cu faptele era minunat şi bun, iar cu înțelepciunea era smerit.

Drept aceea, luându-şi el ajutor puternica şi fericita smerenie, îi făcu pe toți să asculte de glasul lui cu credmță şi cu dulceață, încât, în puțină vreme, tot norodul care era sub dânsul, orăşeni şi țărani, învățară cuvintele lui cele glăsuitoare de Dumnezeu şi se lepădară dc înşelăciunea dumnezeilor celor morți şi se îndepărtară de jertfele şi de spurcăciunile idolesti, lipindu-se de credința cea fără sminteală. Aşa, cu învățătura lui schimbându-se din păgânătate, se făcură toti ai lui Hristos si toți câți erau prin munți şi prin peşteri ascunşi de frica tatălui său, preoți şi călugări şi câțiva dintre episcopi, ieşind din sălaşele lor, mergeau la dânsul cu bucurie. Iar el pe aceia care căzuseră în năpaste şi în primejdii ca acelea, pătimind pentru Hristos, cu cinste ii lua şi-i ducea în palatul lui si le spăla picioarele şi capetele şi în toate le slujea.

Atunci târnosi şi biserica cea nouă făcută de dânsul şi-l puse într-însa arhiereu pe oarecare din episcopi care suferise mult pentru legea lui Hristos şi-şi pierduse scaunul episcopiei sale; era un om sfânt şi meşter în pravilele bisericeşti şi cu sufletul plin de darul şi de râvna dumnezeiască.

Zidi numaidecât scăldătoare mare pentru botez şi porunci să-i boteze pe cei care credeau în Hristos şi se întorceau către HI. Şi, iată, se botezau întâi domnii lui şi câți erau în frunte, apoi slujitorii şi alt norod. Botezându-sc, aceştia nu luau numai sănă-

tate sufletească, ci şi trupească, căci toți câți erau cuprinşi de boli şi de orbire, acele neputințe toate rămâneau acolo, iar ei ieşeau din dumnezeiasca scăldătoare cu sufletele curate şi cu trupurile sănătoase, luând vindecare sufletească şi trupească. Mulțime de pretutindeni se întorcea atunci la împăratul loasaf, cerându-i a învăța de la dânsul creştinătatea. Şi săpă ca să surpe toate altarele idolesti şi luă toată avuția şi strânsura câtă era pusă idolilor şi zidi locaş Sfântului Dumnezeu în toate locurile, iar acele bogății şi haine scumpe şi comori idolesti luându-le împăratul loasaf, făcea lucruri bune şi de folos dintr-acelea blestemate şi fără de ispravă.

Spurcații draci care locuiau într-acele capişti şi altare cu cumplită goană erau goniți. Pieîrea ce le sosise în urechi multora o strigau, iar țara aceea toată se slobozea dc întunecata lor înşelăciune, *in* vreme ce nevinovata credință creştinească cu lumina strălucea, că şi împăratul era tuturor chip şi izvod de bunătăți şi pe mulți îi aţâța şi-i aprindea către acea înțelegere. Căci lucrurile spre care se nevoiesc puternicii împărăției plac şi celor mici şi tot spre acelea priveşte şi norodul, şi pe acelea se deprind a le iubi şi cei supuşi pe care le iubeşte domnul lor.

Deci, ajutându-i aici Dumnezeu, creştea şi se înmulțea între ei creştinătatea, că împăratul cu totul era întărit în suflet pentru poruncile lui Dumnezeu şi întru dragostea Lui şi era tocmitor cuvintelor darului si cârmuitorul sufletelor, îndreptându-le spre adăpostul Iui Dumnezeu. loasaf socotea câ lucrul împăratului este mai înainte de toate să-i învețe pe oameni a se teme de Dumnezeu şi să păzească dreptatea, lucrare ce se cuvine a o face împăratul, şi

loasaf o făcea, I'ocmindu-se pe sine a împăraţi peste patimi, supuşilor lui le era ca un cârmaci ales, ţinându-le cu pază cârma dreptăţii, că acesta este hotarul, adică legea împăratului celui adevărat: cum să împărătească peste pofte şi să se oprească de la lucrurile rele. Neamul cel mare al strămoşilor săi si slava lui cea împărătească întru nimic nu o socotea, ştiind câ tot neamul nostru îşi are strămoş din ţărână şi din aceeaşi frământare sântem toţi. şi bogaţii, şi săracii. In toată vremea îşi ducea mintea în adâncul smereniei şi amintindu-şi în tot ceasul de fericirea ce va să fie, venetic se socotea pe sine aici, pe pământ. Intorcându-i pe toţi câţi erau sub dânsul de la înşelăciunea cea veche a părinţilor, îi făcu robi Celui Care nc-a răscumpărat cu scumpul Său Sânge din robia cea rea.

Apoi, la al doilea lucru ce gândea: bunătatea se cunoaşte din facerea de bine. înţelepciunea cea întreagă, adică curăţia şi dreptatea, deplin o avea, fiind el încununat cu a curaţiei cununa, dar acum se gândea să-şi împartă toată bogăţia săracilor, necruţând nimic, căci bogăţia cea pământească este nestătătoare şi se nevoia să o pună acolo unde nici viermele, nici putreziciunea nu o strică, unde furii nu o sapă şi nu o fură. Şi aşa a făcut, pentru că cel care a luat putere mare, este dator a se asemăna Celui Care i-a dat biruinţa. Iar loasaf foarte se silea a se asemăna lui Dumnezeu si nu voia să aibă ceva mai de cinste decât milostenia, cu care-şi aduna bogăţia facerii de bine, mai de preţ decât aurul şi decât pietrele scumpe, bogăţie care şi aici veseleşte cu nădejdea răsplătirii ce va sâ fie, iar acolo îndulceşte cu gustarea aşteptatei fericiri. El îi cerceta pe cei din temniţe şi pe cei închişi prin ocne, şi tuturor le dăruia de toate din destul, că el era tatăl tuturor

copiilor orfani şi al văduvelor şi săracilor tata bun şi milostiv. El socotea că lui îşi face bine cu binele ce-1 primeau alţii de la el, că fiind bogat în daruri si cu adevărat împărat, din tot sufletul dăruia celor lipsiţi si avea nădejtie că, ia vreme potrivită, va lua plată nemăsurată.

Peste puţină vreme vestea despre el străbătu pretutindenca şi toti se simţeau îndemnaţi spre bunătate ca de o mireasmă bine mirositoare si necurmat alergau să-si lepede sărăcia trupească dimpreună cu cea sufletească. Gurile tuturor îl lăudau că nu trăgea oamenii cu sila sau cu frica de dânsul, ci cu dragostea cea din inimă săditâ de la Dumnezeu si din viata lui cea bună.

Atunci, si cei care erau sub stăpânirea tatălui său se alăturau lui şi, lepădând toată înşelăciunea, mărturiseau adevărul şi îl binevesteau. Casa lui loasaf creştea şi se întărea, iar casa lui Avenir se micşora si slăbea, asa cum s-a petrecut si cu împăraţii Saul si Da vid.

CAPITOLUL XXXIV

împăratul Aven ir se dumireşte si începe a-i iubi pe creştini; el îsi cheamă furi ca să învețe de la dânsul credința în Hristos

Avenir, văzând acestea, târziu oarecum îşi veni în fire şi-n simţire şi cunoscu neputinţa şi deşartă înşelăciune a mincinoşilor săi dumnezei, pe care de atunci îi urî. El îi strânse pe sfetnicii cei dintâi, ca să scoată la lumină cugetele sale şi toţi aceia îl întăriră în această adevărată trezire a lui. Ascultând ruga lui Ioasaf, Mărturisitorul Răsăritului de sus îl cercetă si pe împărat, iar împăratul a vrut să arate aceasta fiului său. Aşa că îi scrise carte lui Ioasaf, într-aeest chip:

„Avenir împărat, prea iubitului meu fiu, Ioasaf, bucurie! Cugete imi intră în suflet şi rău mă tulbură, iubite fiu, iar cele ale credinţei tale le văd strălucind mai vârtos decât soarele. Imi venii în simţire si aflu că cele ce mi-ai zis sânt adevărate şi că ne acoperea întunericul adânc al păgânătăţii şi al păcatelor, încât nu puteam căuta spre adevăr şi spre Ziditorul tuturor şi să-L cunoaştem. Ci însăşi lumina cea strălucitoare care ne era arătată de tine nu voiam să o vedem, făcându-ţi tie multe răutăţi

si pe creştini, o, vai, pe mulţi becisniceşte ueigăndu-i; dar, fiind ei întăriţi cu puterea ce le ajută până în sfârşit, au biruit cruzimi.- . noastră, pe care ei milostivire o numeau. Acum, am scuturat negura cea groasă din ochii noştri şi am văzut o mică rază a adevărului. încă si această mică rază un alt nor al părăsirii celei rele se ispiteşte să o întunece, punându-mi înainte şi arătându-mi mulţimea răutăţilor mele pentru care îi sânt urât lui Hristos, ca *un* prigonitor şi un pizmaş care i-am fost.

Deci, tu, fiul meu cel dulce, arată-mi cele ce crezi de acestea şi învaţă-mă pe mine, tatăl tău, ce mi se cade să fac si indreptează-mă către înţelegerea cea de folos".

Această carte luând-o şi citind cele ce sânt intr-însa, se umplu de bucurie şi de mirare Ioasaf şi numaidecât intră în cămara sa de taină şi căzu cu faţa la pământ înaintea icoanei Domnului. Uda pământul cu lacrimi şi mulţumea şi se mărturisea Stăpânului şi buzele deschizându-le spre cântare, zise: „Inălţa-Te-voi, Dumnezeul meu, împăratul meu si voi binecuvânta numele Tău în veac si în veacul veacului." (Ps. 144, 1). „Mare este Domnul si lăudat foarte şi măreţia Lui nu are sfârşit" (Ps 144, 3). „Cine va povesti puterile Tale şi laudele Tale, cine le va Ince auzite?" Tu, Cel Care întorci piatra întru izvoare de apă, această inimă a tatălui meu, mai vârtos împietrită decât piatra, ai înmuiat-o ca ceara, după voia Ta cea iubitoare de oameni. Căci puternic eşti să-i ridici din pietre pe feciorii lui Adam. Iţi mulţumesc, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Dumnezeul meu, că îndelung ai răbdat şi îndelung rabzi pentru păcatele noastre si tocmai până acum ne-ai lăsat nepedepsiti. Că noi sântem vrednici a fi lepădaţi de la faţa Ta, certaţi si pedepsiţi într-această viaţă ca si acei oameni

Iară de lege care locuiseră în oraşele cele cinci şi au fost arşi cu foc si cu pucioasă. Ci, răbdarea Ta cea lungă s-a milostivit peste noi. îţi mulţumesc eu, nepriceputul si neharnicul, măcar că nu sânt vrednic a cuvânta bui. ,• iile laie si mă rog îndurărilor Tale nemăsurate, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul şi Cuvântul Tatălui C e!ui nevăzut, Carele toate câte sânt prin cuvânt le-ai adus la fiinţă si voia Ta le tine. Cel Care Te-ai răstignit pe lemn şi l-ai legat pe cel tare şi celor care erau legaţi de e! le-ai dăruit slobozenie veşnică. Tu milostiveşte-Te şi acum şi întinde mâna Ta cea nevăzută şi slobozeşte-1 cu totul pe robul iau, tatăl meu, din robia cea iute a diavolului şi arată-i lui aievea că Tu eşti Dumnezeul cel viu si adevărat şi singurul împărat veşnic şi fără de moarte. Vezi zdrobirea inimii mele cu ochi milosârd şi milostiv şi, după făgăduinţa Ta cea nemincinoasă, fii cu mine, cel care Te-am cunoscut şi Te mărturisesc Făcătorul şi Purtătorul de grijă a toată făptura. Să pătrundă în mine apa Ta cea nepierzătoare şi să mi se dea de la Tine piatra cea din marginea unghiului, cuvânt despre deschiderea gurii mele şi minte bine întărită, ca să pot eu, robul tău cel de nici o trebuinţă, să spun cum se cuvine tatălui meu taina socotinţei Tale şi să-1 ridic cu puterea Ta din înşelăciunea deşartă a viclenilor draci şi să-1 aduc către Tine, Dumnezeul şi Stăpânul, Cel Care nu voieşti moartea noastră, a păcătoşilor, ci ne aştepţi întoarcerea şi pocăinţa, că esti preaslâvit în veci, AMIN.

Aşa s-a rugat loasaf şi, incredinţându-se că nu va greşi in lucrarea lui, îndrăzni, întru milosârdia lui Hristos, şi purcese de acolo cu cinste împărătească şi sosi la împărăţia tatălui său. îndată ce i s-a spus tatălui de venirea fiului, acesta ieşi întru

întâmpinarea Iui si, luându-1 în braţe, îl sărută şi făcu bucurie mare şi ospăţ tuturor oamenilor pentru venirea lui. După acestea, şezură amândoi în taină.

Cine ar putea spune cele ce a grăit atunci feciorul împăratului ? Nu cu filozofia l-a învăţat pe tatăl său, ci i-a spus cuvintele ce-1 învăţa Duhul Sfânt cu care şi pescarii au pescuit toată lumea pentru Hristos, iar acei necărturari se arătară mai înţelepţi decât filozofii. înţelepţindu-se de la Duhul Sfânt, loasaf grăi împăratului, luminându-1 cu lumina cunoştinţei. Şi mai înainte, mult ostenindu-sc ca să-1 scoată pe tată-său din înşelăciunea cea drăcească şi rea, ce nu grăia şi ce nu făcea, ca să-1 intoarcă [7] Dar se credea asemenea celor care cântă în zadar si grăiesc în urechile celor care nu ascultă.

Iar când a căutat Domnul spre smerenia lui loasaf, robul său, şi a ascultat rugăciunea lui, atunci uşile inimii celei închise le-a deschis, că „voia celor ce se tem de El o va face şi rugăciunea lor o va au/.i"(Ps. 144, 19). Lesne înţelegea acum împăratul cele ce grăia fiul său şi, dacă află loasaf vreme cu prilej, luă, cu darul Iui Hristos, biruinţă asupra dracilor şi a duhurilor celor viclene care stăpâneau sufletul tatălui său şi-l slobozi cu totul de înşelăciunea lor, ii spuse cuvântul mântuirii ***si-*** lipi de Dumnezeul cel viu, Care este în ceruri. îi spuse de la început lucruri mari şi minunate, de acelea pe care nu le ştia si cu urechile inimii nu le auzise.

Deci, spunându-i multe dc Dumnezeu, îi arătă credinţa cea bună: cum că nu este alt Dumnezeu sus în cer, nici jos pe pământ, afară de Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, un singur Dumnezeu mărturisit. Multe taine despre dumnezeire îi arătă şi îi spuse despre făptura văzută şi despre cea nevăzută; cum din nimic Ziditorul toate le-a adus la fiinţă şi cum l-a zidit pe om după chipul si asemănarea Sa şi l-a

cinstit cu volnicia şi l-a făcut părtaş bunătăţilor din rai, poruncindu-i numai de acel singur pom să se depărteze, care era pomul cunoştinţei; şi cum, dacă a călcat porunca, l-a gonit din rai. Atunci, căzând din apropierea cu Dumnezeu, neamul omenesc lunecă in multe înşelăciuni ca acestea, tăeându-se rob păcatului şi supunându-se morţii cu cazna diavolului. Căci, apucându-i pe oamenii supuşi Uu, ii făcu a-L uita de tot pe Dumnezeul şi Stăpânui lor, si-i plecă să-i slujească cu închinăciunea idoiea^că cea spurcată.

Dar Ziditorului Dumnezeu, fâcându-I-Se milă de noi, cu bunâvoirea Tatălui si cu ajutorul Sfântului Duh, S-a născut pentru noi din Sfânta Fecioară şi, luând Patima, Cel fără de patimi a înviat din morţi a treia zi, izbăvindu-ne de cazna cea de mai înainte, ne învrednici unei mai mari slave; că suindu-Se la cer, de unde Se şi pogorâsc, acolo ne-a ridicat şi pe noi. In El credem că va să vină iarăşi să învieze zidirea Sa şi să plătească fiecăruia după lucrul său, adică pe cei vrednici să-i ia întru împărăţia cerului si în bunătăţile cele nespuse, iar pe păcătoşi să-i întoarcă în muncile ce-i aşteaptă, în viermii cei neadormiţi şi în toate muncile care şi le-au gătit lor robii păcatului.

Acestea toate, petrecându-le cu cuvinte şi cu multe mârturn, cum am zice. Scripturi, cu darul Duhului Sfânt, se sâlâşluirâ într-insul. După aceea îi vorbi dc necurmata milosârdic a iui Dumnezeu şi cum este gata a-i primi pe cei care sc întorc cu pocăinţa la HI si că nu e^te păcat care să poată birui mila lui Dumnezeu, numai dacă omul va vrea sâ se' căiască. Arâtându-i lui acestea cu multe arătări şi mărturii din Scripturi, puse sfârşit cuvântului.

CAPITOLUL XXXV

Avenir primeşte credinţa creştineasca si pe idoli ti zdrobeşte, iar capiştile lor le schimbă în biserici şi moare după ce a trăit patru ani în pocăinţă

împăratul, umilindu-se de acea înţelepciune învăţată de la Dumnezeu, cu glas marc şi cu suflet fierbinte U mărturisea pe Mântuitorul FIristos si, dezlegându-se do toată înşelăciunea drăceasca, se închina cu semnul cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci înaintea ochilor tuturor. Ca sâ audă toţi, îl mărturisea pe Dumnezeul cel adevărat, Tatăl, pe Domnul nostru lisus I Iristos şi pe Duhul Sfânt ş.i-şi spovedea păgânătatea sa cea mai dinainte, văzându-şi cruzimea **M** nemilostivirea sa ce a avut asupra creştinilor, aşa încât era cunoscut cu fapta cuvântul zis de Pavel. „... iar unde s-a înmulţit păcatul, a prisosit harul" (Rom. 5,20).

Deci, vorbind prea înţeleptul Ioasaf despre Dumnezeu şi despre credinţa cea bună către voievozi si către boieri, către slujitori si către toate slugile si gloatele care veniseră atunci la dânsul cu cântări frumoase, asupra lor sc lăsă darul Duhului Sfânt si-i ridică pe toţi către grâirea slavei lui Dumnezeu, de strigau toate gloatele ca un singur glas:

„Mare este Dumnezeul creştinilor, si nu alt Dumnezeu, afara de Dumnezeul nostru Iisus Hristos Carele este slăvit cu Tatăl si cu Duhul Sfânt."

Iar împăratul Avenir, umplându-se de râvnîre dumnezeiască, se ridică asupra idolilor făcuţi din aur şi argint pe care-i avea în palatul lui şi-i surpă pe pământ si-i zdrobi măruntei şi-i împărţi săracilor, făcându-i să fie de folos. Apoi, ocolind împreună cu fiul său toate capistile idolesti şi altarele lor, le arseră până în temelie şi zidiră biserici sfinte lui Dumnezeu. Nu făcea acest lucru numai in oraş, ci si prin toată ţara, cu mare nevointă. Iar duhurile viclene care locuiseră prin acele capişti, zbierând şi ţipând fugeau şi puterea cea nebiruită a Dumnezeului nostru o strigau, cutremurându-se si toate hotarele tării înconjurând.

Atunci şi din păgânii care erau vecini, mulţime multă mergea către credinţa crestmă. Tot atunci veni dumnezeiescul arhiereu, de care am zis mai înainte, şi-l pregăti pe împăratul Avenir, ca să primească dumnezeiescul Botez, in numele Tatălui şi al Fiului şi al Duhul Sfânt şi din dumnezeiasca scăldâtoare îl primi loasaf, adică el îi fu naş. Acest lucru mai cu mirare era, că se arăta născător tatălui său si făcător de naştere sufletească celui care l-a născut trupeşte, că era fiu Tatălui ceresc si cu adevărat poamă dumnezeiască a rădăcinii celei dumnezeieşti, care zice: „Eu sânt viţa, iară voi sânteţi mlăditeie" (In Î5, 5).

Aşa s-a născut împăratul din apă şi din Duh şi se bucura cu bucurie nespusă, bucurie din care se împărtăşi oraşul tot şi laturile de primprejur şi cei care erau mai înainte întunecaţi se arătară fii ai luminii. 'Toată boala şi neputinţa si nevoia, care era adusă de la draci pe oameni, departe era gonită de creştini şi

erau toţi întregi şi sănătoşi cu sufletele si cu trupurile. Si alte multe minuni se făceau pentru întărirea credinţei, iar biserica se zidea şi episcopii care se ascunsesem ele frică se arătau şi-si luau bisericile şi eparhiile lor; alţii, dintre preoţi si dintre călugări, erau puşi episcopi pentru păstorirea turmei lui Hristos.

Deci, împăratul Avenir, aşa dezlipindu-sc de viata sa cea mai dinainte, spurcata, şi căindu-se de cele ce făcuse, îi dădu fiului său toată domnia împărăţiei lui, iar el locuia în linişte, presârându-şi pururea capul cu ţărână şi scoţând suspinuri grele şi spălându-se cu lacrimi, însuşi vorbea către Cel Care este pretutindeni şi cerea de la Dânsul iertarea păcatelor sale.

fntr-asemenea adânc al smereniei şi al umilinţei se pogorî, încât se opri a mai pomeni numele lui Dumnezeu cu gura sa. Ci, cu povaţa fiului său, de-abia îndrăzni spre acest lucru, adică a cuteza să cheme numele lui Dumnezeu. Aşa cu bună schimbare se schimbă şi umbla pe calea care duce la bunătăţi, încât întrecu prin buna creştinătate neştiinţa păcatelor sale. Aşa vieţui el patru ani în pocăinţă, şi în lacrimi, şi în toate bunătăţile, iar apoi căzu în boală grea, de netâmăduit; atunci, loasaf cu cuvinte mângâietoare uşura greutatea ce căzuse pe dânsul, zicând:

- Pentru ce esti trist, tată, şi pentru ce te tulburi ? Nădăjduieşte în Dumnezeu şi te mărturiseşte Lui, Cela Care este nădejdea tuturor marginilor pământului si celor care sânt pe mare, departe, care cheamă, cu proorocul, strigând: „Spălaţi-vâ si fiţi curaţi. Daţi în lături viclenia din sufletele voastre înaintea ochilor Mei. Invăţaţi-vâ a

fiice bine si de vor fi păcatele voastre ca negreala, ca zăpada le voi albi".

Nu te teme, tată, că păcatele celor care se întorc spre Dumnezeu nu vor birui bunătatea Lui cea nemăsurată. Oricâte ar fi păcatele, sub măsură sânt şi au număr, iar bunătatea Lui este nemăsurată şi nenumărată. Ceea ce este sub număr nu se cade să biruiască ceea ce este fără număr.

Cu aceste cuvinte mâgâindu-i sufletul, îi dădu nădejde bună. Atunci tată-său, întinzându-şi mâinile în sus, mulţumea şi se ruga pentru dânsul şi binecuvânta ziua în care s-a născut, zicând:

- Fiul meu cel dulce, fiule, nu eşti al meu, ci al Tatălui ceresc! Dar cu ce-ţi voi plăti ? Cu ce binecuvântare te voi binecuvânta ? Ce mulţumire voi trimite lui Dumnezeu pentru tine? Că eram pierdut, iar prin tine am fost găsit. Mort eram întru păcat şi am înviat, vrăjmaş si duşman i-am fost lui Dumnezeu şi m-am împăcat cu El. Dar pentru toate acestea cc-ţi voi da ? Dumnezeu iţi va dărui ţie răsplătiri vrednice.

Aşa zicând des, îl săruta pe iubitul cocon. Apoi, rugându-se şi grăind: „lubitorule de oameni, Dumnezeule, în mâinile 'fale îmi dau sufletul meu", cu pocăinţă îşi mută sufletul către Dumnezeu. Iar Ioasaf, cu lacrimi cinsti sfârşitul tatălui său şi petrecând trupul lui cu cinste, îl puse în mormintele bărbaţilor celor temători de Dumnezeu. Nu-1 îmbrăcă cu haine împărăteşti, ci-1 împodobi cu haină dc pocăinţă si, stând lângă mormânt, ridică mâinile la cer şi, lacrimi izvorându-i pâraie din ochi, strigă către Dumnezeu, zicând:

„Doamne, împăratul slavei, însuţi puternic şi fără de moarte, îţi mulţumesc că n-ai trecut rugăciunea şi lacrimile mele, ci ai binevoit a-1 întoarce pe

robul Tău, tatăl meu, din calea strâmbătăţii şi a-1 trage către Tine, Mântuitorul tuturor şi l-ai ridicat din calea înşelăciunii idoleşti, învrednicindu-1 a Te cunoaşte pe Tine, Dumnezeul cel adevărat şi iubitor dc oameni. Acum, Domnul meu. Doamne şi Dumnezeule, Carele eşti adâncul bunătăţii celei necurmate, rânduieşte-1 în locul cel luminat, răcoros şi cu odihnă, unde străluceşte lumina feţei Tale şi să nu aduci aminte de fărădelegile lui cele dintâi, ci după mila Ta cea multă şterge zapisul greşelilor lui şi sparge catastiful păcatelor lui. lmpacă-1 cu sfinţii Tăi pe care el i-a omorât cu foc şi cu sabie şi le porunceşte să nu îi mânie pe ei, că Ţie, Stăpânul tuturor, toate Iti stau în putere, afară de miluirea celor care nu se întorc la Tine, aceasta nu-Ţi stă în putere. Că mila Ta s-a vărsat asupra tuturor şi-i mântuieşte pe toţi care te cheamă, Doamne lisuse Hristoase. Că fie Ti se cuvine slava în veci. AMIN".

Şapte zile întregi rugăciuni ca acestea a adus, neîndepărtându-se de lângă mormânt, nici de bucate sau de băutură nu şi-a adus aminte, nici dc odihna somnului nu s-a atins, ci uda pământul cu lacrimi şi cu suspinuri netăcute, rugându-se. Iar a opta zi, intrând în palat, toată avuţia şi strânsoarea o împărţi celor care aveau nevoie, încât nici unul din cei lipsiţi nu rămase nemiluit. Slujbă aceasta sfârşind-o în puţine zile, deşertă toate comorile, ca să nu-1 împiedice nimic din greutăţile bogăţiei, când va vrea să intre prin uşile cele strâmte.

CAPITOLUL XXXVI

La 40 de zile după moartea tatălui său, loasaf a dat împărăția iui Varahiia şi, părăsindu-le pe toate, se duse în pustie

I .a 40 do zile după petrecerea tatălui său, făcând el parastasul, ii chema loasaf pe toți boierii, pe slujitorii oştirii şi pe câțiva dintre orăşeni şi, şezând după obicei, zise în auzul tuturor:

- lată că tatăl meu, Avenir-impâral, a murit ca oricare sărac, cum am văzut, şi nimic nu putu să-i ajute sau sâ-1 izbăvească de Judecata cea netăgăduită: nici slava Împărătească, nici eu, iubitul lui fecior, nimeni dintre prieteni şi rudenii, ci merse către Judecata cea de acolo, ca să dea seamă de traiul acestei vieb, neducând cu sine iun un ajutor, ci numai faptele înseşi, în orice chip vor fi. Asemenea se va întâmpla aceasta tuturor câți au fire omenească, iar în alt chip nu poate li

Ci, acum, fraților şi prietenilor, norodul Domnului, voi, pe care Domnul nostru Iisus Hristos, v-a răscumpărat cu scumpul hui Sânge şi v-a izbăvit din înşelăciunea cea de demult si din robia vrăjmaşului, ascultati-mă: Voi înşivă ştiți viața mea, că, de când L-am cunoscut pe Hristos şi m-am

învrednicit a-1 fi rob, am urât toate ale vieții şi numai pe Acela singur l-am iubit. Aceasta pofteam, ca să ies din valul lumii şi din gâlceava cea deşartă şi sâ fiu eu însumi numai cu Acela. Să lucrez Dumnezeului si Stăpânului Meu în liniştea cea fără de gâlceava a sufletului, dar împotrivirea tatălui meu mă oprea, ca si porunca de a-i cinsti pe părinți. De care lucru, cu mila şi cu ajutorul lui Dumnezeu, nu m-am ostenit în deşert, nici nu am pierdut zile ca acelea în zadar, ci şi pe dânsul si pe voi toți v-am făcut ai lui I Iristos şi v-am învățat a-L cunoaşte pe Însuşi Dumnezeul cel adevărat şi Domnul a toată lumea, însă nu eu am făcut acestea, ci darul Lui care este cu mine, care m-a izbăvit şi pe mine din înşelăciunea drăcească şi din slujba cea rea, idolf.w.i si pe voi, oamenii mei, v-a izbăvit din robia cea iute.

De acum este vremea a-mi împlini făgăduința către Dumnezeu, este vremea să mă duc unde mă va îndrepta El Însuşi. Voi socotiți cine vreți să vă fie poruncitor si să vă împărătească, pentru că, iată, sânteți desăvârşiți şi deplin în voia Domnului şi nimic nu vă este ascuns din porunca Lui întru care să umblați, neabătându-vâ nici spre dreapta, nici spre stânga si Dumnezeul păcii să fie cu voi toti. AMIN.

Iar oamenii aceia şi noroadele, dacă auziră acestea, îndată se făcu o gâlceava si un chiot mare si o strigare şi o tulburare, plângând şi jeluindu-se de sărăcia şi de lipsa în care vrea să-i aducă loasaf, adică de a-i săraci st de a-i lipsi de dânsul. Aşa jeluindu-se, se încredințau unul pe altul cu jurământ, ca sâ nu-1 lase în nici un chip, ci să-1 oprească si sa ivu-1 slobozească spre a se duce. Aşa gâlcevind tot norodul şi toți boierii, împăratul strigă către

norod şi, făcând semn cu mânii, le porunci să tacă şi făgădui că va face după voia lor.

Aşa-i slobozi acasă, iar pe unul din boieri, care era mai bun decât toţi, având credinţa cea bună şi fiind împodobit cu frumuseţea vieţii, pe nume Varahiia, pe care şi mai înainte l-am pomenit în poveste, când Nahor se prefăcuse a fi Varlaam şi grăia către filozofi, îl opri. Acest Varahiia încă se pregătise el însuşi să stea cu el în pustie şi se nevoia aprinzându-şi inima cu râvna cea dumnezeiască. Pe acesta luându-1 împăratul în taină, îi grăia cu dragoste şi fierbinte îl ruga să ia împărăţia şi să pască oamenii lui Dumnezeu în frica Lui, ca el să se ducă în calea care poftise. Iar dacă văzu Varahiia că Ioasaf nu vrea să mai împărătească şi se leapădă de tot îi zice aşa:

- O, împărate, cât îţi este judecata de nedreaptă, cât îţi este cuvântul fără de porunca lui Dumnezeu. Dacă ai învăţătură să-I iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi, în ce chip lucrul ce-1 lepezi de la tine îl pui asupra mea? Dacă este bine a împăraţi, păstrează-ţi tu acel bine, iar de este acela poticneală şi sminteală sufletului, pentru ce o pui înaintea mea şi vrei să mă împiedici ?

Văzându-1 că grăieşte aşa şi întăreşte acestea, Ioasaf se părăsi de acea vorbă şi-I lasă pe Varahiia de se duse la casele lui. Dacă înnopta, la miezul nopţii, scrise carte plină de înţelepciune către norod, spunându-le despre credinţa cea bună şi despre slava ce sânt datori lui Dumnezeu, despre felul vieţii ce trebuie să i-o închine Lui, despre cântări şi mulţumiri de toată smerenia. Apoi le spuse că el nu-1 alege pe altul afară de Varahiia şi porunceşte ca el să ia cinstea împărăţiei.

Hârtia pe care o scrisese, o lăsă în casa unde se culca şi, furişându-se, ieşi din palat, însă nu se putu ascunde de tot, că dis-de-dimineaţă se află de plecarea lui. Numaidecât se făcu între oameni tulburare şi plângere şi ieşiră toţi cu multă grabă să-l caute, socotind în toate chipurile cum îi vor ieşi înainte în calea în care va fi fugind el. Iar nevoinţă lor nu fu în deşert, căci apucând pe toate căile şi înconjurând toţi munţii şi străbătând codrii cei nestrăbătuţi, îl aflară la un pârâu cu mâinile ridicate la cer, făcându-şi rugăciunea la ceasul al şaselea. Când l-au văzut, vărsară lacrimi şi se rugară şi îl mustrară pentru plecarea sa, iar el zise:

- Vă osteniţi în zadar, că de acum să nu mai nădăjduiţi să mă aveţi împărat.

Dar fiind înduplecat de multa lor rugăciune, se întoarse iar la palat şi adunându-i pe toţi, îşi arătă sfatul. Atunci îşi întări cuvântul cu jurământ, cum că nu va mai locui cu dânşii nici măcar o zi, „că cu am isprăvit slujba care am avut către voi şi nimic n-am lăsat nefăcut, nici nu am tăcut despre cele ce sânt de folos, ci v-am învăţat pe toţi, mărturisind credinţa în Domnul nostru lisus Hristos şi arătându-vă căile pocăinţei. Iar eu acum mă duc pe calea pe care am poftit, şi mai mult, nici unul dintre noi nu va vedea faţa mea. Iar astăzi mărturisesc, după cuvântul dumnezeiescului Apostol, că eu curat sânt de sângele nostru, al tuturor, că n-am tăcut a vă spune şi a vă învăţa tot sfatul lui Dumnezeu".

Acestea auzind şi ştiind tăria gândului său, cum că nimic nu poate să-1 oprească, plângeau de sărăcia lor, că îi sărăceşte de dânsul care în nici un chip nu vrea să-i asculte. Atunci împăratul, luân-

du-l pe Varahiia despre care a fost cuvântul mai înainte, zise:

- fraţilor, eu pe acesta vi-1 pun împărat.

Iar el nu vroia sâ asculte sau să se plece acelui lucru si fără de voia lui hau pus în biruinţa şi in puterea împărăţiei. I-au pus coroană pe cap şi inelul cel împărătesc l-au dat în mâna lui. Stând spre răsărit, Ioasaf sc ruga cu rugăciune pentru împăratul Varahiia, ca să fie păzit neclintit întru credinţa lui Dumnezeu si sâ afle umblet fără abatere în poruncile lui Hristos. Pentru aceasta se ruga si pentru clerul bisericii si pentru toată turma, cerând sprijin şi mântuire de la Dumnezeu şi tot ce se cuvenea şi era de folob pentru purtarea lor de grijă.

Asa rugându-se, îşi întoarse capul spre Varahiia s) zise:

- Iată, frate, îti poruncesc cum poruncea odată Apostolul (Hapt. 20,28): „Ia aminte la tine şi la toată turma în care te-a pus Duhul Sfânt împărat să păstoreşti oamenii Domnului pe care i-a răscumpărat cu scumpul său Sânge si, asa cum L-ai cunoscut pe Dumnezeu mai înainte decât mine si Lai slujit Lui cu gând curai, aşa şi acum să arăţi mai mare nevoinţă, slujindu-l bine. Cu cât le-ai învrednicit de la Dumnezeu cu putere mare, cu atât eşti dator unei plăti mai mari".

Plăteşte dar Făcătorului Tău de bine cu plată de bunătăţi, păzind sfintele porunci si ferindu-te de toată calea ce duce la pieire. Aşa cum ştii că este la corăbii: când va sminti şi va greşi ceva cel care trage la galere, puţină vătămare aduce celor care călătoresc cu dânsul în corabie, iar când greşeşte cârmaciul însuşi, atunci toată corabia este dusă la pieire. Asa este şi la împăraţi. De va

greşi cineva din boieri, nu face atâta pacoste norodului, cât mai degrabă îşi face lui însuşi, iar de va greşi împăratul singur, tuturor orăşenilor şi noroadelor face vătămare.

Drept aceea, cu munci mari să ştii că vei fi pedepsit dacă vei trece cu vederea ceva şi nu vei lua seamă la cele ce se cuvin. Păzeşte-te cu multă tărie in faptele cele bune şi urăşte toată voia care te trage către păcat. Că Apostolul a zis: „în toate umblaţi în pace si in .sfinţenie, fără de care nimeni uu-L va vedea pe Dumnezeu". Socoteşte roata care învârlcste lucrurile omeneşti: unele într-un chip, altele intr-altul şi schimbându-le. Să ai gândul tău cel temător de Dumnezeu neschimbat si nemutat într-acea repede învârtire a lumii, că a se schimba şi a se muta cineva în lucrurile cele lumeşti, acela nu dă semne de înţelepciune. Iar tu să fii vârtos întărit toată vremea în bunătăţi; nu te înălţa cu această slavă trecătoare în trufia cea deşartă, ci cu cuget curat socoteşte firea ta ca şi cum ar fi întru nimic. Cugetă şi la această viată scurtă de aici şi la moartea care este înjugată cu trupul si nu vei cădea in groapa trufiei. De te vei teme de Dumnezeul cel adevărat şi împăratul cerului, cu adevărat vei fi fericit, căci zice psalmistul: „Ferice de cei ce se tem de Domnul şi umblă în căile Lui" (Ps, 127,1} şi „Fericit este bărbatul cela ce se teme de Domnul si poruncile Lui va voi foarte". Căci mai întâi de toate, eşti dator a păzi aceste porunci: „Fericiţi cei milostivi că aceia se vor milui" şi „Fiţi milostivi cum şi Tatăl nostru cel ceresc este milostiv".

Cei care sânt iu putere mare, mai întârde toate, de această poruncă vor fi întrebaţi. Şi, adevărat, cel care a luat putere mare, dator este, după puterea lui.

să se asemene Celui Care i-a dat acea biruinţă mare si cu aceasta se va asemăna lui Dumnezeu, când nu va ţine nimic mai de cinste decât milostenia. Căci şi pe cei supuşi nimic altceva nu-i trage către dragoste ca mila facerii de bine, când se dăruieşte celor care au nevoie.

Deci, cel care este supus şi plecat de nevoie, când îi vine vremea, se răzvrăteşte, iar cel care este ţinut si strâns cu legăturile dragostei are tocmeală tare către cel care o ţine.

Drept aceea, să fii apropiat celor care ţi se roagă şi deschide urechile către cei săraci, ca să afli şi tu urechea Iui Dumnezeu deschisă. Că în ce chip vom fi noi către aproapele nostru, într-acelaşi chip ne vom afla pe Stăpânul, si în ce chip vom auzi noi, vom fi auziţi, şi cum vom vedea, aşa vom fi văzuţi de ochiul cel dumnezeiesc care vede toate. Să aducem milei milă, ca să luăm şi noi cu măsura după măsură.

Să asculţi si altă poruncă ce este asemenea celei dintâi: „Iertaţi şi vi se va ierta vouă. De nu veţi ierta oamenilor greşelile lor, nici Tată! vostru cel din cer nu va ierta greşelile voastre".

Drept aceea, nu tine mânia greşiţilor, ci, căutând iertarea greşelilor tale, iartă celor care-ţi greşesc ţie. Că iertarea se dă pentru iertare şi pacea ce vom avea către vecinii noştri, aceea va opri mânia lui Dumnezeu asupra noastră. Asemenea, neiertarea noastră către greşiţii noştri face greşelile noastre neiertate, aşa cum a păţit cel datornic cu zece talanţî, dacă nu i-a fost milă de aproapele lui şi aduse asupră-i şi camătă la atâta datorie.

Drept aceea, să ne socotim ca să nu păţim şi noi aşa, ci să iertăm datoria şi să lepădăm din inimă toată mânia, ca să se ierte şi cele multe ale noastre.

Iar mai înainte de toate si peste toate, să păzeşti să nu crească tocmeala ereziei, ci să păzeşti sămânţa lui Dumnezeu curata şi fără amestecare, ca să araţi Stăpânului roadă înmulţită, când va veni să ceară socoteală de la tot omul de faptele ce a făcut în viată si să plătească fiecăruia după faptele lui, când vor străluci drepţii ca soarele, iar pe păcătoşi *ii* va acoperi întunericul şi ruşinea veacului.

Deci, acum, fraţilor, vă dau lui Dumnezeu-Tatăl si Cuvântului adevărului Său Care vă poate zidi şi vă poate da să moşteniţi împărăţia cerului, împreună cu toţi sfinţii Lui. După ce zise acestea, îşi plecă genunchii şi se rugă cu lacrimi şi, întorcându-se, îl sărută pe Varahiia pe eare-1 pusese împărat si pe toţi boierii. Iar atunci, cu adevărat a fost o clipă vrednică de lacrimi: că stăteau toţi înaintea lui şi, aşa cum voiau a fi cu dânsul în această viaţă, aşa şi pentru despărţirea dc el voiau să-si lase şi sufletul. Şi ce cuvinte de jale nu grâiau ? Că de jale, înnebuneau pentru acea patimă si erau ca nişte beţivi şi strigau: „Vai de noi, amară despărţire este aceasta! Stăpâne şi tată şi mântuitorule, tu ne-ai izbăvit din înşelăciune şi am aflat odihnă din toate răutăţile. Dar acum, după despărţirea de tine, ce va fi cu noi? Ce răutăţi ne vor ajunge ?".

Aşa zicând, îşi băteau piepturile şi plângeau pentru primejdia ce-i cuprinsese, iar el, potolindu-le jalea cea multă cu cuvinte mângâietoare, le făgăduia că duhul său va fi cu dânşii, că a fi alături de ei cu trupul nu-i mai stă în putere. Acestea zicând, ieşi din palat şi toţi îl priveau cum se duce, fără gând de a se mai întoarce, căci se depărtase atât de mult, încât nu se mai putea zări oraşul. Iar ei de buna voie fugeau cu el. Dacă au ieşit afară din

t>raş, departe, el nu-i mai mângâia eu cuvântul ci ';* ' V ™re certare le dădea. Atunci ei'se despărţim de dânsul si se întoarseră îndărăt fără VOM lor, privind des înapoi către el si, umblând se .mpiedicau. Iar unii din cei mai fierbinţi, jeluinelu-se cu lacrimi, mergeau de departe după dânsul pana veni noaptea şi-i despărţi pe unii de alţii '

CAPITOLUL XXXVII

Umblând prin pustie, Ioasaf mânca mumii buruieni, iar ispitirile diavoleşti te gonea cu semnul Sfintei Cruci

lesi acel viteaz bun din palatul împărătesc cu bucurie; ca şi cum s-ar întoarce cineva dintr-o pribegie la moşia sa, aşa cu veselie călătorea şi Ioasaf. Pe dinafară era îmbrăcat eu hainele împărăteşti pe care era deprins a le purta, iar pe sub acelea era cu felega de păr pe care i-o dăduse Varlaam.

Atunci, într-acea noapte, ajungând la casa unui sărac, se dezbrăcă de hainele cu care era îmbrăcat şi le dărui acelui sărac, împlinind binele cel desăvârşit. Şi astfel, cu rugăciunile aceluia si ale altor multor săraci, îşi făcu pe Dumnezeu ajutor. Apoi, îmbrăcându-se cu haină tio mântuire, ieşi la viaţa pustiei, neavând cu sine nici apă, nici pâine, nici altceva de trebuinţa pentru imbrăcat afară de acea felegă aspră, despre care am povestit puţin mai sus. Sufletul său tânjea cu o poftă care este mai presus de fire după dragostea dumnezeiască a lui Hristos, împăratul cel fără de moarte, era cu totul doritor şi întors către Dumnezeu, fiind cuprins de dragostea Lui care-1 face pe om mai puternic decât focul, fiind el beat de dragostea cea

dumnezeiască, ardea de sete, asemenea aceluia ce a zis: „In ce chip pofteşte cerbul izvoarele apelor, aşa râvneşte sufletul meu către Tine, Doamne. Insetoşat-a sufletul meu după Dumnezeu cel tare şi viu" (Ps. 41,1-2) şi asemenea sufletului ce este rănit cu dragoste, ca acela care strigă in Cântarea Cântărilor: „Sădit-ai intru noi dragostea Ta" şi „arată-mi faţa Ta şi să aud glasul Tău că este dulce şi faţa Ta este frumoasă".

Această frumuseţe nespusă poftind-o, ceata apostolilor şi gloata mucenicilor au luat-o în inimă ca pe un foc si nimic din acestea ce se văd, nici viaţa aceasta trecătoare nebăgând în seamă, au râvnit frumuseţea cea dumnezeiască, fiind mereu cu cugetul la dragostea Cuvântului Lui Dumnezeu, care foc este. Şi Sfântul acela, loasaf, care era cu trupul de neam bun, iar cu sufletul împărătesc era încă de şi mai bun neam, cunoscu cele pământeşti, dar pe toate deopotrivă nu le băgă în seamă, ci calcă toate dulceţile, bogăţia şi slava omenească, iar coroana şi caftanele cele împărăteşti le asemăna pânzei de păianjen, încă şi mai proaste. Dându-se cu totul lucrurilor cu durere şi cu scârbă ale vieţii călugăreşti, striga din toată inima: „însetat-a de Tine sufletul meu, suspinat-a după Tine trupul meu" {Ps. 62,2).

El intră în adâncul pustiei fără de întoarcere, iar valurile acestei vremi îepâdându-le ca pe o povară si ca pe nişte fiare grele, se veseli cu duhul şi căutând la iubitul Hristos, strigă către El, ca să-i audă glasul care grăia' „De acum înainte, Doamne, să nu mai vadă ochii mei bunătăţile acestei lumi. De acum sâ nu mă mai înalţi în mintea mea cu deşertăciunile lumii, ci, Doamne, umple ochii mei de lacrimi sufleteşti şi îndreaptă paşii mei şi mi-1 arată pe Varlaam, sluga Ta. Arată-mi-1 pe tocmitorul mântuirii mele, ca să mă învăţ cu adevărat

cu această viaţă călugărească şi cu nevoinţa pustnicească; .să nu cumva sâ alunec, nefiind eu iscusit în războiul vrăjmaşului. Ajută-mă, Doamne, să nimeresc calea prin care să Te aflu pe Tine, că sufletul meu se rănî cu dragostea Ta si pe Tine Te poftesc, Tu, izvorul mântuirii."

Acestea cugeta întru sine totdeauna şi vorbea către Dumnezeu, cu rugăciunea cea înaltă împreunându-se cu EL Astfel, tare şi vârtos umbla pe calea lui, nevoindu-se să ajungă la locul unde locuia Varlaam; se hrănea cu iarbă care creştea în pustie; şi nimic nu purta cu sine, afară de trupul său şi de felega cu care era îmbrăcat. încă şi iarbă pentru hrană abia afla, iar apă de a se adăpa nici într-un chip nu găsea, că pustia aceea era uscată şi fără de apă.

Când mergea pe cale, soarele îl ardea la miezul zilei, iar el se aprindea mult de setea zădufului în locul acela fără de apă. Dar dragostea biruia firea, iar pofta ce avea către Dumnezeu răcorea setea cea de apă. Pizmaşul diavol, cel ce urăşte binele, nerăbdând a-1 vedea cu gânduri ca acelea si cu dragoste asa fierbinte către Dumnezeu, multe ispite şi primejdii ridica asupra lui în pustie, aducându-i aminte de slava lui cea împărătească, de boierii şi de slugile cele împodobite ce stăteau înaintea lui, dc prieteni şi de rude, de înţelepţii săi cei vârstnici si cât de legate erau sufletele tuturor de sufletul lui şi cum îi întărea sâ-si tocmească mântuirea. Atunci îi punea înainte bogăţia acelor bunătăţi şi sudorile sale cele multe şi putinţa trupească şi călătoria lui pe care nu era deprins a o face şi lungimea vremii si nevoia de apă care-i stătea înaintea ochilor şi că nici într-un chip nu se află mângâiere sau sfârşit la atâta osteneală şi ridica in mintea lui mult praf de cugete, ca odinioară marelui Antonie. Dar el,

chemându-1 pe Hristos si cu a lui dragoste fiind aprins şi întărit in buna nădejde şi în credinţă, nu băgă in seamă ispitele diavolului şi se văzu vrăjmaşul slăbit şi ruşinai la năvala cea dintâi.

Apoi veni cei rău cu o altă cale de pierzare, că la dânsul sânt multe cărări dc răutăţi şi cu multe chipuri de năluciri se nevoia a-1 întoarce îndărăt şi a-1 arunca în spaimă. Uneori, se arăta negru, cum şi este, alteori sărea asupră-i ţinând sabia goală şi lăudându-i-se cu puterea, alteori, se schimba în multe chipuri de fiare şi venea asupră-i scrâşnind din dinţi şi făcând plesnet cumplit. Si în şarpe se închipuia şi în aspidă şi în vasilisc. Iar viteazul si,îndrăzneţul patimilor era fără cutremur în suflet, că pe Cel de sus şi-1. pusese scăpare, fiind în trezirea minţii şi, bâtându-si joc de vicleanul, zicea:

- Nu te poţi ascunde de mine, inselătorule, ştiu cine eşti tu cel cc ridici unele ca acestea. Tu eşti acela care face rău neamului omenesc încă din început, cel ce eşti viclean în toată vremea şi niciodată şi nicicum nu încetezi de a vătăma şi, cum se cuvenea obrazului tău, tocmai aceste chipuri ai şi luat: te închipuiesti fiarelor şi-ti arăţi voia ta cea sălbăticească şi strâmbă şi înveninată care vatămâ.

Ce gândeşti, blestematule, că vei face cele ce nu-ţi stau în putere ? De când am priceput că sânt ale tale aceste răutăţi, nici o grijă nu-mi este de tine. Domnul mi-e ajutor şi eu voi privi spre vrăjmaşii mei; pe aspide şi pe vasilisc voi călca eu şi pe toţi cărora te-ai închipuit tu; si pe tine te voi călca, şi pe leu, si pe zmeu, fiind eu întărit cu puterea lui Hristos. Să se ruşineze şi să se tulbure toti vrăjmaşii mei şi sâ se întoarcă îndărăt foarte degrabă.

Acestea grăind si îmbrâcându-se cu semnul Sfintei Cruci, arma cea nebiruită, toate nălucirile

drăceşti le făcu deşarte, iar fiarele pieriră cum piere fumul şi cum se topeşte ceara de faţa focului. Iar el, fiind întărit cu puterea lui Hristos, mergea bucurându-se şi mulţumind Domnului. In pustietatea aceea multe feluri şi neamuri de şerpi şi de fiare erau, care, intâmpinându-1 pe dânsul, nu în năluciri, ci aievea sc arătau. Aşa era acea cale, plină de dureri şi de *îricâ.* Iar el peste amândouă zbura cu cugetul, căci frica, aşa cum zice Scriptura, este gonită cu dragostea, iar durerea o uşura cu dorirea. Aşa multe primejdii şi dureri pătimind, sosi în pustia din tara Sinaritului unde locuia Varlaam şi acolo află apă de-şi stinse văpaia setei.

CAPITOLUL XXXVIII

Daca îl găsi pe Varlaam, loasaf îşi petrecu viata cu dânsul

Petrecu loasaf doi ani încheiaţi în adâncul acelei pustii rătăcind.^ineaflându-1 pe Varlaam, ispitmdu-i Dumnezeu şi în acest chip tăria cugetului şi vitejia sufletului sau. Şi era loasaf fără de acoperământ, ars de văzduh si degerat de frig şi căutându-1 neîncetat pe prea cinstitul stareţ ca pe o comoară de mult preţ, şi râbdând multe ispitiri de la duhurile cele viclene, şi multe dureri purta din lipsa buruienilor care-i erau lui de mâncare; fiind pustia aceea secetoasă, incâ şi acele buruieni creşteau rar. Dar acel suflet vârtos si nebiruit mai lesne petrecea cele cu scârbă, decât unii cele dulci.

Drept aceea, nici ajutorul cel de sus nu-1 părăsi, ci după mulţimea durerilor si ostenelilor, mângâierile lui Hristos, Cel Care îl iubea, întăreau sufletul lui şi în visuri şi aievea. Iar când s-a împlinit anul al doilea, loasaf se afla căutându-1 pe cel pe care-1 dorea şi, fiind trist, vărsa pâraie de lacrimi către Dumnezeu, grăind; „Arată-mi-l, Doamne, arată-mi-1, Stăpâne, pe cel care mi-a fost începător cunoaşterii de line şi toemitor acestor bunătăţi şi

1

sâ nu mă lipseşti de atâta bine pentru mulţimea păcatelor mele, ci învredniceşte-mă a-1 vedea si a mâ nevoi împreună cu dânsul."

Atunci, cu darul lui Dumnezeu, merse pe o cărare ce-l ducea acolo şi află o peşteră. Aici era un călugăr care vieţuia trai pustnicesc şi, cu căldură luându-1 în braţe şi sărutându-1, îl întrebă de locaşul lui Varlaam şi-i spuse lucrurile sale şi le făcu arătare acelui bărbat. Apoi, dacă ştiu de la acela locaşul celui pe care îl căuta, precum nimereşte vânătorul iscusit urma vânatului, aşa curând sosi la nişte semne de care îi spusese lui acel călugăr şi mergea bucurându-se şi întărindu-se cu nădejdea ca un copil care are nădejde sâ-1 vadă pe tatăl său, pe care nul văzuse de multă vreme. Că dragostea către Dumnezeu, dacă se aprinde în suflet, se arată mai caldă şi mai tare decât aceea a firii.

Aşa merse şi ajunse la uşa peşterii lui Varlaam şi bătând, zise:

- binecuvântează, părinte!

Iar Varlaam, cum auzi glasul, ieşi afară din peşteră si cu duhul îl cunoscu pe cel care după vederea din afară nu era lesne a-1 cunoaşte, pentru acea schimbare şi mutare minunată cu care se schimbase, căci se mutase din obrazul cel dintâi şi dintr-acele tinereţi frumos înflorite, şi înnegrise de arsura soarelui, şi-i crescuse părul, şi i se supseseră buzele şi ochii îi intraseră înlăuntru, iar genele îi erau arse de cărarea lacrimilor şi de patima multor lipsuri dc hrană.

loasaf îl cunoscu pe părintele sufletesc, căci avea semnele feţei într-acelaşi chip ca şi mai înainte, când venise întâi la dânsul, in curţile împărăteşti. Atunci, stând stareţul către răsărit, trimitea lui Dumnezeu laudă cu rugăciune de mulţumire. Şi după

rugăciune, dacă zise „AMIN", se luară in braţe şi împletindu-se cu mângâieri fierbinţi, se sărutau luându-l unul pe altul in braţe, fără de saţiu de dragostea cea de demult. Si dacă se îmbrăţişară unul cu oltul şi se bucurară, Varlaam luă cuvânt si zise aşa:

- Bine ai venit, iubite fiu, fătul lui Dumnezeu şi moştenitorul împărăţiei cerului lui Hristos Domnul, pe care I -ai iubit şi pc dreptate L-ai dorit mai vârtos decât toate lucrurile cele trecătoare si putrezitoare şi ca acel neguţător chibzuit şi foarte înţelept care-si vându tot şi cumpără mărgăritarul cel fără de preţ, aflând comoara cea nefurată ascunsă în câmpul poruncilor Domnului, te-ai dat tot, necruţând nimic din cate sânt trecătoare, ca să-ţi cumperi câmpul acela. Să-ti dea Domnul, in locul celor trecătoare şi putrede, cele netrecătoare şi neinvechitoare.

Spunc-mi, dară, scumpul meu, cum ai venit aici ? După plecarea mea, ce s-a întâmplat cu tine ? Tatăl tău L-a cunoscul pe Dumnezeu sau încă, liind purtat de nebuni, tot nu s-a schimbat din înşelăciunea drăcească ?

Acestea întrebând Varlaam, Ioasaf luă cuvânt de-i povesti toate pe rând, câte s-au întâmplat după plecarea lui, precum şi câte a făcut el până în clipa aceea, când, ajutându-i Domnul, ajunse la părintele lui sufletesc.

Stareţul asculta cu dulceaţă si cu minune şi, slobozind lacrimi fierbinţi, zicea:

- Slavă Ţie, Dumnezeul meu, Cel Care ajuţi în toată vremea si foloseşti celor care Te iubesc. Slavă **1** ie, I Iristoase. împăratul a toate, prea bunule Dumnezeu, că ai binecuvântat sămânţa pe care am sădit-o eu in sufletul lui Ioasaf, robul Tău, ca să aducă

roadă însutită, cum se cuvine Ţie, Lucrătorului şi Stăpânului sufletelor noastre. Slavă Ţie, bine Mângâietorule şi Duhule Sfinte, căci cu darul pe care l-ai dat sfinţilor apostoli l-ai învrednicit şi pe acesta a fi părtaş acelui dar şi cu dânsul multe mulţimi de oameni ai slobozit din înşelăciunea cea rău îndrăcită şi i-ai luminat cu cunoştinţa cea du mnezciască.

Cu adevărat, asa era lăudat Dumnezeu de amândoi şi-l mulţumeau, şi, vorbind ei de asemenea lucruri şi, bucurându-se cu darul lui Dumnezeu, sosi seara. Atunci se sculară la rugăciune si făcură slujbele cele după obicei.

Apoi, îsi aduseră aminte de hrană şi puse Varlaam masă plină de bucurii duhovniceşti foarte scumpe, iar din bucatele trupeşti putina mângâiere avea: varză crudă, căreia însuşi stareţul îi era lucrător, şi puţine seminţe de finic care se aflaseră într-acea pustie. Bând apa din izvorul ce era acolo, mulţumiră iarăşi Aceluia Care-şi deschide mâna şi satură toate jigăniile. Si iar sculându-se îşi făcură rugăciunea de noapte şi după rugăciune începură iarăşi vorbă duhovnicească plină de cuvinte de mântuire şi de dumnezeiască şi cerească înţelepciune. Vorbiră toată noaptea până ce se făcu dimineaţă şi îşi atinseră iarăşi aminte de rugăciune, după obicei.

De atunci locui Ioasaf cu Varlaam împreună, destui ani vieţuind acea viaţă atât de minunată şi mai presus de firea omenească, plecându-se părintelui şi dascălului său cu multă smerenie si ascultare, deprinzându-se la tot felul de bunătăţi şi bine se învăţa asupra războiului duhurilor color viclene şi nevăzute, că îşi omorî toate poftele şi chibzuiala trupească o supuse duhului, ca pe un rob

stăpânului. Hrana şi odihna cu totul uită, iar somnului îi poruncea ca unui rob, atât se întărise cu nevoinţa pustnicească, încât însuşi Varlaam, care trăia de mulţi ani în acelaşi chip, se mira de răbdătoarea lui înfrânare, că din hrana cea vârtoasă şi nemângâioasă gusta numai cât să fie viu şi să nu moară de acea nevoire şi să se păgubească de plata lucrurilor celor bune. Asemenea îşi supunea firea şi către nedormire, ca şi cum ar fi fost fără came şi fără trup, iar lucrul lui cel necurmat era rugăciunea şi lucrarea minţii şi toată vremea vieţii lui se săvârşea în vederi duhovniceşti şi cereşti, încât nu lăsa sâ treacă nici un ceas, nici jumătate de ceas fără folosinţă duhovnicească, de când se sălăşluise într-acea pustie. Că acela este lucrul rânduielii călugăreşti celei adevărate: ca niciodată să nu se afle deşert de lucrul cel duhovnicesc, pe care bine J-a isprăvit viteazul acela. Şi mergând pe calea aceasta, cu bună bărbăţie păzi si căldura candelei celei nestinse din început până în sfârşit, punând pururea suişuri în inima lui şi trecând dintr-o putere la altă putere mai mare, adăugând în toată vremea poftă către poftă şi nevointâ către ncvointâ până ajunse la fericirea pe care o dorea şi către care se nădăjduise.

CAPITOLUL XXXIX

Varlaam îi vorbeşte lui loasaf despre moartea sa si-l mângâie; apoi, împărtăsindu-se eu Sfintele Taine şi întărindu-se cu semnul Sfintei Cruci, moare

Aşa vieţuia Varlaam împreună cu loasaf şi se întreceau în răbdarea cea bună, fiind afară de toată grija şi de tot valul lumii, şi îşi câştigau minte netulburată şi neamestecată cu nici o învoială pământească, într-una din zile, după multele osteneli ale credinţei celei bune, chemându-1 stareţul pe sufletescul său fiu pe care-1 născuse cu Evanghelia, începu către dânsul cuvânt şi vorbă duhovnicească, zicând;

- O, dragul meu loasaf, de mult ţi se cădea să locuieşti în această pustie şi pentru aceasta rugându-mă eu pentru tine, Hristos mi-a spus că te voi vedea înainte de sfârşitul vieţii mele. Şi, iată, după cum doream, te-am văzut: văzutu-te-am lepădat de lume si de toate câte sânt în lume şi împreunat cu Hristos, în vrere neindoită şi ajuns la măsura cea desăvârşită a umplerii de El. Acum, când veni vremea ducerii mele lângă uşa vieţii, s-a împlinit şi pofta pe care am avut-o de a fi soţ şi împreună-locuitor cu Hristos.

Tu să-mi acoperi trupul cu pământ şi dă ţărâna ţărânei şi să locuieşti în acest loc, ţinându-te de viaţa cea duhovnicească şi făcând pomenire ticăloşiei mele. Că mă tem ca nu cumva să-mi iasă înainte întunecata mulţime de draci spre împiedicarea sufletului pentru mulţimea neştiintelor mele.

Iar tu, fătul meu, să nu slăbeşti întru sudorile postului, nici să te sperii de lungimea vremii şi de sfaturile cele drăceşti. Ci, fiind întărit cu puterea lui Hristos, cu îndrăzneală să-ţi baţi joc de neputinţa lor. Iar către invârtoşarea duhurilor şi către îndehmgarea vremii să fii ca şi cum ai aştepta in toate zilele să te dezlegi de aici şi ca si cum ai începe abia acum ajunul vieţii călugăreşti, iar acea zi socoteşte-o de-a pururea începutul şi sfârşitul. Aşa, în toată vremea, uitând cele dinapoi şi năzuind către cele dinainte, după socotinţă aleargă după cinstea chemării celei de sus întru lisus Hristos, cum ne porunceşte dumnezeiescul Apostol, care zice: „căci de ni se şi strică omul nostru cel din afară, cel dinlăuntru se înnoieşte din zi în zi". Că această puţină şi uşoară vreme a scârbei noastre de aici ne lucrează multă bogăţie a slavei întru mulţimea bunătăţilor celor veşnice, când nu vom socoti cele văzute, că cele văzute sânt în scurtă vreme, iar cele nevăzute sânt veşnice. Acestea cugetând, iubite, tu îmbărbătează-te si te întăreşte. Nevoieste-te ca un ostaş bun sâ placi căpitanului; de-ţi va aduce vicleanul cugete de slăbiciune şi se va nevoi a slăbi puterea ta, nu te teme de năvălirile lui, aducându-ţi aminte de porunca Stăpânului Care zice: „în lume necazuri veri avea; dar îndrăzniţi, Hu am biruit lumea" (In. 16,33).

în toată vremea să te bucuri de Domnul că te-a scos şi te-a dezlipit de lume şi te-a pus ca înaintea fetei Sale. Deci, însuşi Cel Care te-a chemat cu

chemarea cea sfântă Acela este aproape de tine, nu te îngriji de nimic, ci în toată rugămintea ta cu mulţumire să-1 faci cunoscute cererile lui Dumnezeu, că însuşi Acela a zis: „Nu te voi lăsa, nici nu mă voi depărta de tine". în greutatea vieţii si la slăbiciunea ajunăni având cugete ca acestea, veseleste-te pomenindu-L pe Domnul Dumnezeul nostru, că şi eu L-am pomenit pe Domnul şi m-am veselit. Când va gândi vrăjmaşul asupra ta război, aducându-ţi cugete de mândrie înaltă şi arătându-ţi slava împărăţiei lumeşti pe care tu ai lăsat-o şi altele care sânt în lume, atunci pune peste tine ca o pavăză cuvântul care zice: „Când veţi face toate câte vă sânt poruncite să ziceţi că sânteţi nişte robi dc nici o treabă şi ce eram datori a face n-am făcut". Dar care din noi poate să plătească datoria cu care şantem datori Stăpânului Care pentru noi, fiind El bogat, a sărăcit, ca noi sâ ne îmbogăţim cu sărăcia **I** ui şi a pătimit Cel nepătimas ca pe noi să ne slobozească clin patimă ? Ce har are Stăpânul Care pătimeşte pentru rob, iar noi nici pe departe nu ajungem la patimile Lui?

Acestea socolind, îţi vei curăţa cugetele şi ţi le vei umple de toata înălţarea care se suie la ştiinţa lui Dumnezeu şi-ţi vei robi tot gândul în ascultarea lui I Iristos. Şi pacea lui Dumnezeu care covârşeşte toată mintea să păzească inima ta şi cugetele tale în lisus Hristos.

Acestea fiind grăite de Varlaam, Ioasaf nu mai avea măsura pâraielor de lacrimi, ce ca dintr-un izvor curgeau cu multe şipote de se uda pe sine peste tot şi uda şi pământul unde stătea. Jeluindu-se pentru această despărţire, se ruga fierbinte ca sâ-i fie şi el soţ călătoriei lui celei mai dc apoi şi să nu

rămână după dânsul mai mult în această viață, zicând:

- Pentru ce, o, părinte, cauți numai ce este al tău şi pentru tine însuți, iar nu cauți şi ce este al aproapelui tău ? Cum vei împlini lucrul dragostei celui desăvârşit, după cuvântul Celui Care a zis: „să-1 iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Mt. 22,39), când tu te duci la odihnă, iar pe mine mâ laşi în scârbe şi m patimi şi încă înainte de a mă deprinde în lupta pustnicească şi până a învăța năvălirile cele în multe chipuri ale vrăjmaşilor, de mă pui înaintea oştilor să mă bat singur ? Ce altceva va fi cu mine, decât că voi fi surpat de mâiestriile lor cele de multe feluri şi că-mi va muri sufletul de moarte veşnică, lucru cc se întâmplă luptătorilor celor neiseusiti. Roagă-te să mă iei şi pe mine din această viată şi să te însoțesc pe această cale, roagă-te ca pentru ostenelile nevoințelor tale să nu rămân rătăcind într-această viață nici măcar o zi.

Acestea grăind loasaf cu lacrimi, starețul cu blândețe-1 mângâia şi-l potolea, zicând:

- Nu ne este de folos, fătul meu, a sta împotriva judecăților celor neurmate ale lui Dumnezeu, că eu, rugându-mă pentru aceasta mult şi ostcnindu-L pe Stăpânul Cel fără de nevoire ca sâ nu ne despărțim unul de altul, am primit ştire de la bunătatea l.ui cum că ție nu ți se cade să lepezi greutatea trupului acum, ci trebuie să trăieşti in post până-ți vei împleti cunună mai minunată, că încă nu te-ai nevoit destul pe măsura platei ce ți s-a gătit. Ci, trebuie să te mai osteneşti puțin ca, bucurându-te, să intri în bucuria Domnului tău. Eu sânt dc aproape o 100 de ani, iar în această pustie am locuit 75 de ani, iar ție, măcar de nu-ți va ti viața atât de lungă, dar se cuvine a se apropia de aceasta, căci Domnul

poruncește să nu te arăți cu nimic mai lipsit decât cei care au purtat greutatea zilei şi a zădufului. Ci primeşte cu dragoste, o, iubitul meu fiu, învățăturile lui Dumnezeu, căci socotințele Lui care din oameni este vrednic a le strica? Aşteaptă şi rabdă, fiind păzit de darul Lui, şi te străduieşte în toată vremea de cugetele cele împotrivitoare şi curăția mintii să o păzeşti nefurată ca pe o comoară de mult pret, aducându-te din zi în zi către vederea cea mai înaltă, ca să se împlinească întru tine ceea ce a poruncit Mântuitorul prietenilor Săi, zicând: „Dacă Mâ iubeşte cineva, va păzi cuvântul Meu şi Tatăl Meu îl va iubi si vom veni la el si vom face locaş la el" (In. 14,23). '

Acestea zicând starețul şi mult mai multe decât acestea, vrednice de sfințitul suflet şi de limba cea grăitoare de Dumnezeu, mângâia sufletul cel scârbit al lui loasaf. Apoi îl trimise către nişte frați care-şi aveau locaşul departe de acolo, ca să-i aducă cele de trebuință la Sfânta Liturghie. loasaf foarte degrabă împlini slujba, căci se temea ca nu cumva, în urma lui, Varlaam să-si dea datoria firii şi să-şi mute sufletul ia Dumnezeu şi lui sâ-i aducă pagubă, dacă nu va primi nici cuvintele, nici purcesul, nici ruga, nici binecuvântarea lui.

Deci, aşa bărbăteşte umblând el acea cale lungă si aducând cele trebuitoare Sfintei Jertfe, săvârşiră jertfă nesângeroasă Domnului si se cuminecă Varlaam şi dădu şi lui loasaf Prea Curatele Taine ale lui Hristos, bucurându-se cu duhul. Apoi gustară din hrana ce erau deprinşi a mânca şi Varlaam iar îl hrănea pe loasaf cu cuvinte folositoare de suflet, zicând:

- O, iubite fiule, nu ne este dat nouă a ne mai aduna într-această viață la o mâncare şi la o masă,

că mă duc pe calea părinților mei. Ci se cuvine, cu dragostea ce ai către mine, pentru paza poruncilor lui Dumnezeu, să arăți răbdare într-acesl loc până in sfârşit, trăind cum ai deprins şi cum te-ai învățat, în toată vremea sâ pomeneşti ticălosul şi lenevosul meu suflet şi te bucură cu bucurie şi veseleşte-te cu veselie în Hristos, că ai schimbat aceste pământeşti şi putrezitoare pe cele veşnice şi neputrede, şi plata lucrurilor tale se apropie şi Dătătorul de plată stă înainte. Care a venit sâ vadă via pe care ai lucrat-o si să-ți dăruiască plată bogată. Iar acesta este cuvânt de credință şi vrednic de toată primirea, cum strigă dumnezeiescul Pavel: „Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom si viețui împreună cu Hi, ştiind că Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpânire asupra lui" (Rom. 6, 8-9), strâlueindu-ne cu lumina cea neapropiată şi învrednîcindu-ne razelor cu adevărat fericitei şi de viață începătoarei Treimi.

Lucruri ca acestea vorbi Varlaam lui loasaf până seara şi toată noaptea, iar loasaf plângea cu lacrimi neoprite, nerăbdând despărțirea. Când se lumină de ziuă, Varlaam sfârşi vorba către dânsul, ridică mâinile şi ochii la cer şi, trimițând mulțumiri lui Dumnezeu, zise:

- Doamne, Dumnezeul meu, Cela Ce pretutindenea eşti şi toate le împlineşti, îți mulțumesc că ai căutat asupra smereniei mele şi m-ai învrednicit ca intru mărturisirea dreptei credințe sâ săvârşesc calea pribegiei mele de aici. Ci acum, bunule Stăpân si iubitorule de oameni, Cela Ce eşti pțea îndurător, primeşte-mâ în sâlaşurile Tale cele veşnice şi nu aminti câte ți-am greşit cu ştiință si fără de ştiință. Să-1 păzeşti şi pe acest rob al Tău credincios, pe care m-ai învrednicit să-1 aduc către Tine, eu, neharnicul.

Izbaveste-**1** de toată deşertăciunea si de toată ispita potrivnicului şi fă să fie deasupra curselor celor cu multe încâlceli pe care le-a întins vicleanul spre înşelăciunea celor care vor sâ se mântuiască. Pierde, Cela Ce eşti puternic, toată puterea înşelătorului dinaintea fetei robului Tău şi dă-i putere să calce capul cel pierzător al vrăjmaşului sufletelor noastre. Trimite dc sus darul Duhului Sfânt şi-l întăreşte împotriva oştilor celor nevăzute, ca sâ se învrednicească a lua de la Tine cununa biruinței şi sâ se slăvească într-însui numele Tău cel sfânt: al Tatălui si al Fiului si al Sfântului Duh. Că Ție se cuvine toată lauda în veci, AMIN.

Asa rugându-se, il cuprinse pe loasaf părinteşte şi dându-i sărutare dimpreună cu iertăciunea stanță, îsi făcu semnul Crucii si întinzându-şi picioarele, se duse în calea cea fericită, trecând către primirea piateî ce este acolo, fiind el bătrân şi plin de zile duhovniceşti.

CAPITOLUL XL

Ioasaf îngroapă trupul lui Varlaam.
Petrecând întru învățătura legii creştineşti,
Ioasaf moare şi este îngropat lângă
părintele lui duhovnicesc,
împăratul Indiei aduce cu mare cinste
moaştele sfinților în împărăția lui

Cu multă smerenie, cu dragoste şi cu lacrimi spălă Ioasaf trupul lui Varlaam şi-1 acoperi cu felega de păr pe care i-o dăduse în palat; citi psalmii care sânt rânduiți la vremea îngropării, cântând toată ziua si toată noaptea şi udând cu lacrimi cinstitul trup al fericitului. A doua zi, făcu groapă aproape de peşteră si, luând sfintele moaşte cu foarte bună smerenie fiul cel bun şi cinstit al duhovnicescului părinte, le puse în groapă şi, foarte fierbinte aprinzându-se în suflet, se aşează la rugăciune şi zise:

„Doamne, Dumnezeul meu, auzi glasul meu cu care am strigat, miluieşte-mă si mă ascultă că pe Tine Te caută inima mea, spre Tine caută sufletul meu. Să nu-ți întorci fața Ta de la mine şi sâ nu Te abați întru mânie de la robul Tău: ajutorul meu fii, sa nu mă lepezi pe mine si sâ nu mă laşi, Dum-

nezeule, Mântuitorul meu. Că tatăl meu şi mama mea m-au părăsit, iară Tu, Doamne, m-ai luat. Lege pune-mi mic, Doamne, în calea Ta şi mă îndreptează pe cărarea dreaptă. Nu mă da pe mine pe mâna celor care mă necăjesc, că din pântecele maicii mele către Tine sânt aruncat. Tu eşti Dumnezeul meu, nu Te depărta de Ia mine, că fără Tine nimic nu-mi poate ajuta. Că iată, în adâncurile îndurărilor Tale pun nădejdea sufletului meu. Indreptcază viața mea, Cel Care îndreptezi toată zidirea cu nespusă purtare de grijă, şi-mi arată calea pe care voi merge şi mă mântuieşte ca un bun şi iubitor de oameni, pentru rugăciunile lui Varlaam, sluga Ta cea plecată. Că Tu eşti Dumnezeul meu şi pe Tine Te slăvesc: pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Duhul Sfânt în vecii vecilor, AMIN.

Aşa rugându-se, şedea Ioasaf lângă mormânt şi plângea. Sezând acolo, adormi şi-i văzu pe acei bărbați înfricoşați pe care îi văzuse şi mai înainte. 11 luară şi-i duseră într-acel câmp mare şi minunat şi-1 băgară într-acea cetate slăvită şi minunată. Intrând el pe poartă, îl întâmpinară alți bărbați cu multă lumină luminați, având in mâini nişte cununi care străluceau cu o frumusețe nespusă, cum niciodată ochii omeneşti nu văzuseră. Atunci Ioasaf întrebă:

- Ale cui sânt aceste cununi ce le văd luminate cu slavă ? Ei răspunseră:

- Una îți este gătită tie pentru acele suflete multe ce le-ai mântuit, iar acum mai mult ai fost împodobit pentru viața pustnicească, insă doar de o vei tocmi până în sfârşit. Cealaltă este tot a ta, dar se cade să o dai tatălui tău, care prin tine s-a dezlipit de calea vicleanului şi, căindu-se din toată inima, s-a împăcat cu Dumnezeu.

Iar Ioasaf auzind aşa nu suferi, ci, pârându-i râu, zise:

- Uar cum poate fi aşa, ca cu atâta pătimind şi ustemndu-mă să dobândesc aceeaşi cinste ca şi latăl meu. care s-a învrednicit numai de căinţă ?

Acestea zicând el, i se părea că îl vede pe Varlaam care-1 mustra şi-i zise:

- Dar nu sânt acestea cuvintele mole, loasafe, când ţi-am grăit oarecând aşa: când te vei îmbogăţi, nu vei li darnic, iar tu atunci nu pricepeai acest cuvânt ? Acum de ce nu suferi sâ fie cinstea tatălui tău întocmai cu a ta ? Nu se veseleşte sufletul tău că a fost rugăciunea ta cea multă ?

Iar Ioasaf zise, aşa cum avea obiceiul a grăi către dânsul:

- Iartă, părinte, şi-mi spune: tu, unde locuieşti ?
Varlaam zise:

- învrednicitu-m-am a locui in acest oraş mare şi frumos, în uliţa din mijlocul oraşului care străluceşte cu lumină nemăsurată.

Şi iarăşi îl rugă Ioasaf pe Varlaam să-1 ducă ia locaşul Iui şi să-1 ospăteze cu dragoste, dar Varlaam zise:

- Încă nu a venit vremea să te sălăşluiesti într-acestea, purtând încă sarcina trupului. Dar de vei răbda bârbâteşte cum ţi-am poruncii, mai pe urmă vei veni si (e vei învrednici acestor locaşuri si vei dobândi această bucurie şi slavă şi vei fi cu mine în veci.

Apoi, deşteptându-se Ioasaf din somn, încă îşi avea sufletul plin de acea lumină a slavei nespuse si cu multă minunare trimitea Stăpânului cântare mulţumitoare, bl locui în pustiu până Ia săvârşirea sa, \ietuind pe pământ cu adevărat viată îngerească, căci şi după petrecerea stareţului încă mai greu post işi luă.

La vârsta de 25 de ani lăsase împărăţia pământească şi se mutase într-acea pustie, ncvoindu-se 35 de ani, asemenea îngerilor fără de trup, postind mai presus de firea omenească. întâi, răpi multe suflete de la şarpele cel stricător dc suflete omeneşti şi le aduse mântuite tui Dumnezeu, şi pentru acel lucru se învrednici darului apostolesc, iar cu râvna fu mucenic, căci cu îndrăzneală-1. mărturisi pe Hristos înaintea împăraţilor şi prigonitorilor şi fu mărturisitor cu mare glas al măririi Lui. Şi, iarăşi, cu multe duhuri viclene se luptă în pustiu şi cu puterea lui Hristos pe toate le birui si fu părtaş Ia multe daruri şi milă de sus. Acolo şi-a curăţit ochiul cel sufletesc tle toata tulburarea pământească şi asa privea la cele ce vor să fie ca la cele ce sânt de faţă. Hristos îi ţinea loc de toate: pe Hristos II privea ca şi cum li avea în faţă toată vremea şi de frumuseţea Lui se bucura, după cum zice proorocul: „L-am văzut pe Domnul pururea înaintea mea, că este de-a dreapta mea, ca sâ nu mă clatin" şi iară: „Lipitu-s-a sufletul Meu de Tino, Doamne, iar pe mine m-a sprijinit dreapta Ta".

Sufletul lui se lipi cu adevărat de Hristos, unitidu-se cu HI in unire fără despărţire. Nu se întoarse din acel lucru minunat, nici nu schimbă pravila pustniciei sale de la început şi până in sfârşit, păzind voirea sa de la tinereţe până la acea vârstă, care încă şi mai vârtos sporea din zi în zi spre tot mai mari faceri de bine şi se învrednicea unei vederi mai înalte. Trai ca acesta a trăit şi lucrare vrednică a dat Celui Care l-a chemat, răstignind lumea pentru el şi pe el lumii, apoi s-a suit cu pace către Dumnezeul păcii si s-a dus către Stăpânul Cel de-a pururea poftit fără de veste şi s-a arătat curat înaintea feţei Domnului. Acolo s-a împodobit cu a slavei

cunună care de mai înainte i-a fost gătită şi s-a învrednicit a-L vedea pe Hristos, într-ale Cărui mâini şi-a dat sufletul, mutându-sc în ţara celor vii unde este glasul prăznuitorilor şi unde este locaşul celor care se veselesc.

Tar cinstitul său trup a primit rânduielile cuvenite de la un vecin al său, bărbat sfânt care avea locaş aproape, cel care îi arătase calea spre Varlaam. Lui i s-a dat de ştire cu o descoperire dumnezeiască si veni tocmai în ceasul sfârşitului său şi-l cinsti cu cântări sfinte şi vărsă lacrimi, semnul dragostei ce avea către dânsul şi altele cc se cad creştinilor săvârsindu-le toate, îl puse în groapa părintelui său duhovnicesc, căci se cădea să le fie trupurile împreună, aşa cum sufletele vor sâ locuiască în veci unul cu altul.

Din porunca unui înger înfricoşat care tare-1 cerceta în somn, acel pustnic care-1 îngropase se duse în ţara Indiei la Varahiia-împăratul si-i spuse aievea tot lucrul despre fericitul loasaf. Iar el, nelonevindu-se, însuşi merse însoţit de norod mult şi, ajungând la peşteră, vă/u mormântul si, udându-1 cu lacrimi, dădu acoperământul în lături si-i văzu pe Varlaam si pe loasaf având părţile trupurilor întregi şi după tocmeală întru nimic vătămate; erau neschimbate din chipul lor cel dintâi si cu adevărat sănătoase şi îmbrăcămintea, de asemenea. Trupurile acelor sfinţi răspândeau multă mireasmă buna. împăratul le puse în coşciug de cinste şi le mută în împărăţia lui. Iar cum intră în urechile oamenilor lucrul acesta, alergă mulţime multă, fără de număr, din toate oraşele şi hotarele de primprejur, spre închinare şi vederea acelor trupuri fericite. Şi-i cinsteau pe fiii şi pe moştenitorii luminii, cântări sfinte cântând şi aprinzând cu cinste lumini.

Apoi, cu cinste si cu mare Irumusete îi aşezară în biserica zidită din temelii de loasaf. Multe minuni şi vindecări făcu Dumnezeu atunci, la mutarea lor, şi alta dată cu slugile Sale cele plăcute. Văzu împăratul şi tot norodul puterile ce izvorau de la dânşii. Mulţi din păgânii care boleau cu necredinţa şi cu neştiinţa lui Dumnezeu atunci au crezut în Hristos pentru semnele minunate ce se făceau. Toţi câţi vedeau si auzeau de viaţa cea asemenea îngerilor a lui loasaf şi de râvna lui cea din tinereţe şi nemăsurată către Dumnezeu, se mirau slăvindu-1 pe Cel Care le ajută întru toate color care-L iubesc şi pe care îi cinsteşte cu daruri mari.

Până aici este cuvântul acestei poveşti pe care am scris-o pe măsura puterii mele, după cum am auzit-o de la bărbaţi cinstiţi si nemincinoşi care mi-au spus-o mie. Iar voi, care auziţi şi citiţi această poveste folositoare de suflet, să vă fie spre a vă învrednici părţii celor care au plăcut lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfinţilor Varlaam si loasaf, spre slava lui Iisus Hristos, Domnul nostru. Căruia I se cuvine cinstea si puterea, mărirea si cuviinţa, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor, AMIN.

Cântecul Sfântului Ioasaf când n intrat în pustie

Primeşte-mă, pustio, în sânul tău cel lin şi negâleevitor, ca o maică pe fiul său care a fugit de lumea desfrânată şi rea!

O, prea frumoasă pustie! Indrăgitu-te-am mai vârtos decât cămările cele împărăteşti şi decât palatele cele poleite. Nu opri, pustio, cu înfricoşările tale, ramurile cele verzi care se clatină de suflarea a mici vânturi. Mâ voi duce în codru pe cărarea ta cea frumoasă şi voi fi ca o fiară sălbatică, singur eiătinându-mă şi fugind de oameni şi de această viaţă cu valuri multe. Şcdea-voi, plângând şi jeluindu-mâ în adâncul şi sălbaticul tău sân.

O, Hristoase, împăratul tuturor, nu mâ lipsi de împărăţia Ta cea cerească. Şi întorcându-mă către Tine, Dumnezeule, Tată şi Domn Atotştiutor, cu inimă curată trimit Ţie mulţumiri mari şi sporitoare, rugându-mâ cu tot sufletul blândeţii Tale, ca să învredniceşti rugăciunile mele să fie auzite întru bucuria Ta, iar pe vrăjmaşul meu să-I goneşti cu puterea Ta, din faptele şi din cugetele mele. Credinţa mi-o înmulţeşte, mintea mi-o îndreptează, cugetele cele sufleteşti mi le aţâţă şi mă învredniceşte a le aduce spre fericirea Ta, lui Iisus Hristos, Fiul Tău. AMIN.

Cântecul pustniciei

Primeşte-mă, pustie,
intru a ta pustnicie:
primeşte-mă pe mine
ca maica pruncul la sine,
în linişte şi-n tăcere
să am puţină mângâiere;
primeşte-mă pe mine,
carele am fugit de lume,
că e rea şi-nşelătoare
si foarte amăgitoare.

O, prea frumoasă pustie,
voiesc să-mi fii soţie:
soţioară sufletească,
pronie dumnezeiască.
Mai mult te iubii pe tine
decât deşartă lume,
voiesc să locuiesc cu tine
precum cu-o maică lângă mine
voiesc să mă satur de tine
ca dintr-o domnească pâine,
avându-te pururi în minte,
pustie,
decât cele poleite cuvinte.
Nu mă opri pe mine,
căci, iată, eu vin la tine,

cu înfricoşările tale,
ramurile cele slabe,
ce odrăslesc dc curând
şi se clatină de-un mic vânt,
nu le alunga
Şi acuma mă voi duce
să caut raiul cel dulce
în cele mai dinlăuntru
pentru Dumnezeu Cuvântul.

Alerg pe frumoasa-ti cale,
că-i de fapte roditoare.
Fi-voi sălbatică fiară,
lepădat clin lume - afară,
singur fiind, rătăcind,
de toți oamenii fugind
şi de această viață
trecătoare şi semeață.
Multe-s valurile ei,
care n-au nici un temei.
Şezând, gândind şi plângând
şi cu nimenea vorbind,
tânguieseu-mă pe mine
într-adânca pustnieime
şi-n sălbaticul tău sân
să-mi dea Domnul sfârşit bun

Ioasaf în pustie

Celui fecior de-mpărat
bun gând Dumnezeu i-a dat,
împărăția şi-a lăsat,
de palat s-a depărtat,
de lume s-a-nsirăinat,

ia pustie a plecat,
după Varlaam s-a luat,
vărsând lacrimi neîncetat.
Şi la pustie s-a dus,
în mare jale şi plâns,
şi, vrând Dumnezeu, a ajuns.

Pe la peşteră s-a dus
cu dorul său cel aprins,
căutând pe cel ascuns.
Toți brazii i-a întrebat,
să-l afle pe cel mutat,
plângând mult şi suspinând,
inima-i tristă fiind
şi cu duhul său bolind.
Pe nimenea negâsind,
numai frunze clătinând,
de-un vânt uşor adiind,
singur cuc pustnic fiind,
umbla printre munți plângând,
iarna de frig înghețând,
vara de soare arzând,
cu multe patimi luptând,
dar sufletu-i strălucind.
Cedrii, lemncle-ntreba
şi pe Varlaam căuta:
prin pustie a umblat,
să**-1** afle pe cel mutat.
Toți brazii i-a întrebat,
si nimica n-a aflat,
lemnele nerâspunzând
ca nişte mute tăcând.
Plâns cu jale l-a cuprins,
neaflând unde s-a dus.
Munții, codrii a umblat

nebăut şi nemâncat,
de frig şi de ger uscat
si doi ani l-a căutat,
de Varlaam a întrebat
şi abia şi l-a aflat.
La dânsul a alergat,
amândoi s-au sărutat,
do bucurie nespusă
care este necuprinsă.

Pustnicul

Din voia dumnezeiască
luai viaţă pustnicească
lăsai cinstea cea lumească
pentru slava îngerească
şi venii la pustnicie
pentru raiul de vecie.
I .ăsai traiul cel lumesc
pentru1 unul îngeresc.
Vrând ca să mă niântuiesc,
mersei să mă pustnicesc,
ca-n iad sâ nu mă muncesc

Alte stihuri

Primeşte-mă, pustie,
intru a ta pustnicie,
ca să mă jeluiesc ţie
că mă lepâdai de lume.
Primeşte-mă pe mine
ca maica pruncul la sine,
Dă-mi Ioc tic sălâşluire

fi

să pot sta la rugăciune,
sâ mă rog lui Dumnezeu
să-mi mântuiese sufletul meu.
Primeşte-mă, pustie,
întru a ta vistierie,
că-i plină de avuţie
dată de Dumnezeu mie
din mica copilărie,
c-am venit să-ţi slujesc ţie
fără de nici o simbrie
si să rămân întru tine,
ca să câştig fapte bune,
s-aflu-odihuă în cea lume
în veşnica pomenire;
cu toii sfinţii dimpreună,
să-i dăm toţi slavă din gură !

Alte stihuri

Am pus gând dumnezeiesc
sa merg sâ mă pustnicesc
şi locaş ca să-mi găsesc
la-mpâratul Cel ceresc.
El are locaş frumos,
eu din lume n-am folos.
In lume n-am nici un trai,
ci-mi găsesc odihna-n rai.

Eu mă mir şi mă gândesc
nu voi sâ mă jeluiesc,
[elui-m-aş brazilor
pentru dorul fraţilor:
brazii sunt lemne uscate,

negre de străinătate,
crescuți în pustietate,
putreziți fiind de moarte.
Jelui-m-aș câmpiîor,
câmpilor și florilor,
de dorul surorilor.
Florile sunt veștejite,
de căldură ofilite
și de doruri otrăvite.
Jelui-m-aș cedrilor
de dorul părinților,
al arhimandriților,
și al mănăstirilor,
al tuturor fraților
și ostenitorilor:
cedrii sunt 'nalți pân' la cer
N-au milă de cin' Ie-o cer!
Jelui-ni-a.ș munților
pentru dorul sfinților:
muntele c loc întins,
dor cu foc că l-a incins.

Cântecul Iui loasaf

O, prea frumoasă pustie,
primeste-mă și pe mine,
ca pe fiu-i a sa maică,
când la sânu-i i! apleacă
pe la miez de miazănoapte.
Nu mă înfricoșa de moarte,
'ci mă deprinde cu frica.
să nu mă tem de nimica
si cu a ta îngrozire
să nu-mi fac nălucire;
ci lângâ-a ta rădăcină
să petrec făr' de pricină,
să mă rog lui Dumnezeu
pentru Părintele meu,
să mi-1 scoale Dumnezeu,
că s-a fript sufletul meu
de mult dor ce doresc eu
pe Pustnicul Varlaam.
Pe la lume când eram
din suflet la el gândeam,
tot minutul cugetam,
de dorul lui m-aprindeam
și, plângând mult, leșinam,
la inimă mâ sfârșeam
pentru dorul ce aveam
în casa-n care eram.

Umilința, maica mea,
aceea mă mângâia.
Nimeni taina nu-mi știa,
Numai inimioara mea.

O, prea frumoasă pustie,
Primește-mă si pe mine.
Ramurile toate-ti pleacă
rugăciunea-mi să se treacă,
ți le pleacă cât de multe
ruga să mi se asculte,
ți le pleacă cât de jos
să-I. dobândesc pe Hristos,
Care m-a și îndemnat
lumea de eu am lăsat,
de părinți m-am depărtat
și-n pustie am plecat.

1

Sr. IOAN DAMASCHIN

I .ăsând lumea cea amară,
intru-n tine ca o fiară,
căci sunt fiu de împărat
si părinţii \-am lăsat,
nici a-i mai vedea poftesc,
pentru binele ceresc,
pentru Părintele meu,
cel ce-i după Dumnezeu.
O, pustie mângâiată,
dragoste nemăsurata,
ceată sfântă adunată
cu-oşti îngereşti înconjurată,
o, viaţă pustnicească,
cu cântare muzicească
o, cete călugăreşti,
slavoslovii îngereşti,
eu plâng cu lacrimi fierbinţi
dc ai mei dulci părinţi.
O, mulţime sihâslreaseâ
şi putere îngerească 1
O, pustie, maică dulce,
De la tine nu m-oi duce.
Căci draci-mi fac supărare
Cu patimi neastâmpărâtoare.
Viată prea minunată
La pustia cea prea-naltă,
Călugărie slăvită,
Di' la îngeri izvodită,
Iubită călugărie
şi viaţă i-lin pustie !
Mi sc pare-n cer a fi
si cu îngerii-a vorbi !
O, prea frumoasă pustie,
primeste-mă şi pe mine,
j
\
i
Că de lume m-am lipsit
şi pe tine re-am iubit
mai mult decât un palat
ce-i cu aur ferecat,
mai mult ca pe-o visterie
din miea-mi copilărie,
şi-mi fu dăruită mie
de vreo câţiva ani de zile.
Am veni să-ţi slujesc ţie
pe voia lui Dumnezeu,
până la sfârşitul meu.

GLOSAR

apleca vb. - *a alăpta*

apotecar s.m. - *meşter de leacuri; spiţer; farmacist*

aspidă s.f. - *viperă, năpârcă, şarpe veninos*

beteag adj. - I. *bolnav; 2. invalid, infirm*

capişte s.f. - *templu păgân*

eârmâz s.m. - *vopsea stacojie preparată dintr-un extract de origine animală, vegetală sau minerală*

chema vb.- *1. a invoca, a implora; 2. n se imiiina*

eirtghireasă s.f. - *dansatoare*

cinghirese v. ***cinghireasă***

ciudat adj. - *miraculos*

cocon s.m. - *1. prunc, copii mic; 2. tânăr*

dichise s.n. - *unelte, scule*

felegă s.f. - *cârpă, zdreanţă, petic; haină zdrenţuită: peticită*

fermecător s.m. - *vrăjitor*

fiitor adj. - *care are fiinţă, ave există, care dăinuieşte*

finic s.m. - *palmier*

fruntaş s.m. în expr. ***fruntaşul apostolilor-*** *primul dintre apostoli*

fur s.m. - *hot, tâlhar*

genunchi s.m. - *seminţie*

inorog s.m. - *licorn, animal fabulos cu corp de cal şi cu un corn în frunte*

ipostas s.n. - *1. substanţă, faţă; 2. chip, înfăţişare, fonuă (pe care o are sau o ia cineva sau ceva)*

iute adj. - *tare, violent, cumplit*

iutele-ţiitor-de-lume s. comp.- *(fig.) diavolul*

izvod s.n. - 1. *origine, obârşie; 2. copie;* 3. *versiune, tradiţie, povestite; 4. concept, schiţă, plan, probă, mostră*

înfricoşat adj.- *înfricoşător, înspăimântător, îngrozitor; 2. speriat, înspăimântat, îngrozit*

înota vb. - *a pluti, a naviga*

insufla vb. - 2. *a însufleţi, a da viată; 2. a inspira*

întări vb. - 1. *a fortifica, a consolida;* 2. *a înăspri, a înrăi; 3. a confirma, a adeveri*

întrebare s.f. - *'L chestionare, interogare; 2. judecată, proces, cercetare; 3. consfătuire, discuţie*

întuneric s.n. - *mulţime, număr foarte marc, infinit, miriade; puzderie*

întunerice v. **întuneric**

învârtoşat adj. - *întărit, împietrit; neîndurător*

jitniţă s.f. - *magazie de grâu, grânar, hambar*

limbi s. pl. - *neamuri, popoare (păgâne)*

matca focului *(sintagmă)* - *iadul*

măiestrie s.f. - *1. ştiinţă ascunsă, taină; calitatea de a pătrunde, tainele, har (divin); 2. înţelepciune; 3. vrăjitorie, farmec*

mândru adj. - *întekpi, priceput, isteţ, capabil*

oşti vb. - *a (se) lupta, a purta război*

pârâş s.m. - *persoana care reclamă, acuză, învinuieşte pe cineva; (prin extensie) om potrivnic, duşman, vrăjmaş*

pârgă s.f. - *coacere timpurie; persoană sau rod, produs etc. care face începutul, care este ce! dintâi dintr-o scrie; începere, început*

pentru prep. - *din cauza*

piatră-pucioasă s. comp. - ***sulf***

prăda în expresia ***aprâdaiadul****-a învinge, a zdrobi*

pregustare s.f. - *acțiunea de a pregusta (a gusta, a mânca sau a bea puțin); mostră, eşantion, probă, model*
primi vb, - *a accepta*
prost adj. - *curat (sufleteşte), neprihănit, nevinovat; cast; sincer, cinstit, fără ascunzişuri; natural, firesc*
răzvrătit adj. - *eretic*
ritor s.m. - *1. orator; 2. profesor de retorică*
sculă s.f. - *obiect de mare valoare, făcut de obicei din meiul prețios (cu pietre prețioase); (spec.) bijuterie*
sinedriu s.n. - *1. adunare, consiliu cu atribuții deliberative si judecătoreşti în Grecia antică şi în statele elenistice. 2. tribunal penal la vechii evrei; (prin extensie) judecata de apoi*
stihie *s.f.- fiecare dintre cele patru elonenlc (foc, apă, aer, pământ) despre care se credea în Antichitate că stau la baza tuturor corpurilor şi a fenomenelor naturii*
vasilisc s.m. - *surpe*
vechiciunea s.f. - *i'cchimc*
verhovnic s.m. - *mat-marele*
via vb. - *a trăi, a locui*
viază v. *via*
volnicie s.f. - *libertate*
zapis s.n. - *document, act*
zavistie s.f. - *invidie, pizmă, gelozie, ură*
zavistnic s.m. - *cel care nuireşte seutiuiente de invidie, pizmă, uni, gelozie*
zăbavă s.f. - *petrecere; distracție*
zăbavele v. *zăbavă*
zăbovi vb.- *1. a întârzia ; 2. a țictreec ;* **3n se** *distra*

CUPRINS

Cuvânt Înainte 3

Nota editorului . . . . . B

Predoslov ie 13

CAfTIOLUL I . . . . . '15
Dc<p\r mtiiarcerca indieuiloi. despre mărturia Sfântului Tonta Apostolul si despre Avenir, împăratul Indiei

CAPITOLUL H 19
fV^irf nu voievod ales care s-a dat pe sine petrecerii celei călugăreşti

CAPITOLUL III 27
Despre naşterea lui Ioasaf şi despre ce au mărturisit cititorii în stele despre dânsul

CAPIȚOLUL IV 30
Despre un sfetnic care finea într-ascuns credința creştineasca şi despre d<>i călugări arşi

J

CAPITOLUL V. 37

Despre feciorul împăratului care a primit voie de la tată! său să iasă ncoprit din curţile sale, când va vrea

CAPITOLUL VI. 43

Varlaam vine la feciorul împăratului, dar nu din întâmplare, ci spre a-i desluşi cele adei'ăratc. Cu o istorie foarte frumoasă îi arată că nu se cade a-i cinsti numai pe oamenii împodobiţi cu îmbrăcăminte aleasă

CAPITOLUL Vil 50

Varlaam pune înaintea feciorului de împărat învăţătura dreptei credinţe

CAPITOLUL VIII. 59

Cum a primit loasaf credinţa creştinească şi cum l-a învăţat Varlaam despre puterea botezului, despre înviere **si** *despre înfricoşata judecată*

CAPITOLUL IX. 67

Cu mărturii din Sfânta Scriptură, Varlaam îl învaţă mai eu de-amănuntul ce a povestit mai sus, pe scurt

CAPITOLUL X. 76

Cu această povestire loasaf a fost adus intru zdrobirea inimii si l-a întrebat pe Varlaam ce să facă, iar Varlaam l-a îndreptat spre primirea botezului şi i-a vorbit despre răsplata celor care primesc credinţa cea dumnezeiască

CAPITOLUL XI. 83

Varlaam îl învaţă pe loasaf cî, după primirea botezului, trebuie să se adauge faptele bune, iar pocăinţa este de mare folos celor care greşesc

CAPITOLUL XII. 93

Varlaam îi arată lui loasaf în multe chipuri traiul creştinătăţii si. mai ales, despre tocmeala călugărească, iar In sfârşit, într-o pildă frumoasă, îi arată cum se cade a se păzi dc poftele lumii

CAPITOLUL XIII. 103

Varlaam arată cn bogăţiile sânt trecătoare si uestătătoare, iar mântuirea stă în lucrurile cele bune ale inimii

CAPITOLUL XIV. 107

Varlaam ocărăşte deşertăciunea lumii acesteia si îl îndeamnă pe loasaf să-şi trimită bogăţia în cer, înaintea lui

CAPITOLUL XV. 113

Vurinam laudă milostenia si arată că mulţi au părăsit avuţia lor pentru mântuire

CAPITOLUL XVI. 119

Varlaam îl aduce pe loasaf către nădejdea mântuirii •

CAPITOLUL XVII. 127

Varlaam II roagă pc Dumnezeu pentru mântuirea Im Ioasaf şi arată ai Făcătorul Sc cunoaşte in lucrurile cele făcute

CAPITOLUL XVIII. 132

Varlaam arată care este viața cea adevărată si care este moartea cea adevărată, vorbindu-i, apoi, şi despre oprirea călugărească în îmbrăcăminte si ht bucate

CAPITOLUL XIX. 141

Varlaam îl învață pe Ioasaf despre tainele credinței si despre Sfânta împărtăşanie, jmviinf *si* ((ı^mt imsfim) *icoanelor şi mărturisirea Sinodului de la Niceea, iar, apoi, îl învredniceşte Botezului si Sfintelor Taine ale împărtăşaniei si îl îndeamnă spre iubirea bunătăților*

CAPITOLUL XX. 150

Varlaam îl invata pe Ioasaf despre puterea rugăciunii curate, iar, apoi, îl îndeamnă cugete iu Jesevtâciunen Uicrurilor trecătoare si la veşnicia celor ce vor să fie.

CAPITOLUL XXI. 154

Varlaam, după ce-l sfătuieşte pe ucenicul său, Ioasaf se pregăteşte să plece

CAPITOLUL XXII. 162

După plecarea lai Varlaam, Ioasaf se rugă mull. Zardan spuse împăratului despre întoarcerea lui Ioasaf

la credința creştinească. împăratul porunci sâ-l gonească pe Varlaam

CAFJTOI UL XXIII. 170

După îndelungă 'vorbire cu împăratul, mai-marele pustnicilor dimpreună cu frații săi au fost dați chinurilor

CAPITOLUL XXIV. 175

Varahiia îl îndeamnă pe Nahor să se dea drept Varlaam, iar împăratul îl mustră pe fiul său pentru primirea credinței creştine

CAPITOLUL XXV. 185

După plecarea împăratului, Ioasaf cere ajutor de la Dumnezeu, iar împăratul, după sfatul lui Varahiia, începe să-i vorbească blând fiului său, dar cu acea blândețe împăratul nu dobândeşte nimic

CAPITOLUL XXVI. 194

Nahor sc înfricoşează de cuvintele amenințătoare ale lui Ioasaf şi. stând la judecată cu filozofii păgâni, mărturiseşte credința creştină

CAPITOLUL XXVII. 200

Nahor arată că dumnezeii păgânilor sânt mincinoşi, iar evreii locuiesc în înşelăciune Creştinii au credința cea adevărată

I

CAPITOLUL XXVIII. 213

împăratul se mânie pe filozofii biruiți, iar fiul împăratului îl întoarce pe Nahor la credință şi acesta primeşte Botezul. împăratul îi alungă pe filozofi, iar loasaf îi aduce pe mulți la credință

CAPITOLUL XXIX. 220

Tevda-fermecătorul a fost chemat de preoții idolesti. El îl întoarce pe împărat către cinstirea dumnezeilor şi-i dă sfat a se nez'oi să-1 tragă spre sine şi pe fut-său prin cuvintele, cele dulci ale femeilor fără de ruşine

CAPITOLUL XXX. 225

Tevda spune o pildă prin care. îl atrage pe împărat către părerea sa. împăratul trimite la fiul său femei foarte frumoase, dar loasaf, după cum era deprins, biruie această ispită cu rugăciunea

CAPITOLUL XXXI. 236

loasaf îi goneşte pe diavoli cu semnul Sfintei Cruci şi se întreabă cu Tevda în cuvinte, biruiudu-1 pe el şi înşelăciunea idolească, iar pe Dumnezeul Cel adevărat îl laudă

CAPITOLUL XXXII. 244

Tevda este înduplecat dc cuvântul lui loasaf şi, primind credința creştină, îşi aruncă toate cărțile in foc

CAPITOLUL XXXIII. 251

Sfătuit de Varahiia, împăratul îi dă fiului său jumătate din împărăție, loasaf aduce mulțime fără număr la credința lui Hristos

CAPITOLUL XXXIV. 258

împăratul Avenir se dumireşte si începe a-i iubi pe creştini; el îşi cheamă fiul ca să învețe de la dânsul credința în Hristos

CAPITOLUL XXXV. 263

Avenir primeşte credința creştinească şi pe idoli îi zdrobeşte, iar capiştile lor le schimbă în biserici şi moare după ce a trăit patru ani în pocăință

CAPITOLUL XXXVI. 268

La 40 dc zile după moartea tatălui său, loasaf a dat împărăția lui Varahiia şi, părăsindu-lc pe toate, se duse în pustie.

CAPITOLUL XXXVII. 277

Umblând prin pustie, loasaf mânca numai buruieni, iar ispitirile diavoleşti le gonea cu semnul Sfintei Cruci

CAPITOLUL XXXVIII. 282

Dacă îl găsi pe Varlaam, loasaf îşi petrecu viața cu dânsul

CAPITOLUL XXXIX 287

Varlaam îi vorbeşte iui loasaf despre moartea sa si-i mângâie; apoi, împărtăsindu-se cu Sfintele Taine si întăriuilu-se cu semnul Sfintei Cruci, moare

CAPITOLUL XL 294

loasaf îngroapă trupul iui Varlaam. Petrecând întru învăţătura legii creştineşti, loasaf moare si este îngroţmt lângă părintele lui duhovnicesc. împăratul Indici aduce cu marc cinste moaştele sfinţilor în împărăţia lut

Cântecul Sf. loasaf când a plecat hi pustie 300

Anexa 301

Glosar . . . . . TIO